T.C.
ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

SİYASET BİLİMİ VE KAMU YÖNETİMİ ANABİLİM DALI

KENTSEL GÜVENLİK AÇISINDAN ÇARŞI VE MAHALLE BEKÇİLİĞİ ÜZERİNE NİTEL BİR ARAŞTIRMA

YÜKSEK LİSANS TEZİ

İSA YAVAŞ

Tez Danışmanı
DR. ÖĞR. ÜYESİ ŞERMİN ATAK ÇOBANOĞLU

ÇANAKKALE – 2021

T.C.
ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

SİYASET BİLİMİ VE KAMU YÖNETİMİ ANABİLİM DALI

KENTSEL GÜVENLİK AÇISINDAN ÇARŞI VE MAHALLE BEKÇİLİĞİ ÜZERİNE NİTEL BİR ARAŞTIRMA

YÜKSEK LİSANS TEZİ

İSA YAVAŞ

Tez Danışmanı
DR. ÖĞR. ÜYESİ ŞERMİN ATAK ÇOBANOĞLU

ÇANAKKALE – 2021

T.C.
ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

İsa YAVAŞ tarafından Dr. Öğr. Üyesi Şermin ATAK ÇOBANOĞLU yönetiminde hazırlanan ve **14/07/2021** tarihinde aşağıdaki jüri karşısında sunulan "**Kentsel Güvenlik Açısından Çarşı ve Mahalle Bekçiliği Üzerine Nitel Bir Araştırma**" başlıklı çalışma, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü **Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı**'nda **YÜKSEK LİSANS TEZİ** olarak oy birliği ile kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri	**İmza**
Dr Öğr. Üyesi Şermin ATAK ÇOBANOĞLU (Danışman)	……
Prof. Dr. Mustafa GÖRÜN	……
Prof. Dr. Ethem Kadri PEKTAŞ	……

Tez No : 10412898
Tez Savunma Tarihi : 14/07/2021

……
Prof. Dr. PELİN KANTEN
Enstitü Müdürü

14/07/2021

ETİK BEYAN

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Tez Yazım Kuralları'na uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmasında; tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi, tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu, tez çalışmasında yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi, kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı, bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu, bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi taahhüt ve beyan ederim.

İsa YAVAŞ
14/07/2021

TEŞEKKÜR

Tezin hazırlanması sürecinde, beni destekleyen, danışman hocam Dr. Öğr. Üyesi Şermin Atak Çobanoğlu'na, Siyasal Bilgiler Fakültesinde lisans ve yüksek lisans öğrenimim sürecinde olan katkılarından dolayı Prof. Dr. Hüseyin Erkul'a, Prof. Dr. Mustafa Görün'e, Prof. Dr. Erhan Gümüş'e, Prof. Dr. Pelin Kanten'e ve Dr. Öğr. Üyesi Melike Erdoğan'a teşekkür ederim.

Tezin hazırlanması sürecinde desteklerini esirgemeyen Dr. Aslı Bek'e, arkadaşlarım Yasin İplik, Kerem Yıldız ve Tugay Kaya'ya, kuzenim Ar. Gör. Tansu Bilge Köse'ye teşekkür ederim. Hayatımın her anında beni destekleyen büyük ailem; Mualla Köse, Leyla Demirel, Elveda İnce ve Erdinç İnce'ye çok teşekkür ederim.

Hayatımda en çok önem verdiğim çekirdek ailem, bana her zaman yanımda olduklarını hissettirmektedirler. Bilime ve eğitime çok önem veren, her zaman bilimin ışığından ayrılmamamı isteyen annem merhume Ayla Yavaş ve abim merhum Mert Yavaş'a ve hayatta desteği ile bana yaşama gücü veren, maddi ve manevi olarak destekleyen babam Mehmet Yavaş'a çok teşekkür ederim. Çalışmamı annem Ayla Yavaş ve abim Mert Yavaş'ın aziz hatırasına ve babam Mehmet Yavaş'a ithaf ediyorum.

İsa YAVAŞ

Çanakkale, Temmuz 2021

ÖZET

KENTSEL GÜVENLİK AÇISINDAN ÇARŞI VE MAHALLE BEKÇİLİĞİ ÜZERİNE NİTEL BİR ARAŞTIRMA

İsa YAVAŞ
Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi
Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Şermin ATAK ÇOBANOĞLU
14/07/2021, 164

Kent güvenliği, kentlilerin kentin herhangi bir parçasında, herhangi bir zaman diliminde kendilerini güvende hissetmeleridir. Kent güvenliği önleyici bir kolluk hizmeti olup polis, jandarma, Sahil Güvelik Komutanlığı, belediye zabıtası, çarşı ve mahalle bekçileri gibi birimler tarafından sağlanmaktadır. Çarşı ve mahalle bekçileri jandarma ve emniyet teşkilatı bünyesinde istihdam edilen genel kolluk kuvvetlerine yardımcı bir kolluk kuvvetidir. Tarih boyunca farklı uygulamaları olan bekçiliğin resmi statüye kavuşması 1966 yılında çıkarılan 772 sayılı Çarşı ve Mahalle Bekçileri Kanunu ile olmuştur. 2020 yılında çıkarılan 7245 sayılı Çarşı ve Mahalle Bekçileri Kanunu ile bugünkü hukuki statüsüne kavuşmuştur.

1993 yılından sonra kamu sektöründe çarşı ve mahalle bekçilerinin istihdam edilmesi azaltılmıştır. 2016 yılından sonra ise çarşı ve mahalle bekçiliği biriminin yeniden canlandırıldığı ve kamu sektöründe çarşı ve mahalle bekçilerinin istihdamının artırıldığı görülmüştür. Çalışmanın temel amacı çarşı ve mahalle bekçiliğinin yeniden canlandırılma sürecini, çarşı ve mahalle bekçilerinin görevlerini, kolluk teşkilatı içindeki yerini incelemek ve ayrıca gazete haberlerinin analizi aracılığı ile çarşı ve mahalle bekçiliği biriminin yeniden canlandırılması ile ilgili haberlerin yansımalarını değerlendirmektir. Amaçlı örnekleme yöntemi ile seçilen Hürriyet, Sabah ve Sözcü gazetelerinin internet sitelerinde yer alan çarşı ve mahalle bekçileri ile ilgili haberler 01.01.2016-15.03.2021 tarihleri arasında incelenmiş ve 608 haber MAXQDA 2020 programında analiz edilmiştir. Haberlerin ağırlıklı olarak bekçi alım ilanları ve bekçilerin görev alanları ile ilgili olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Çarşı ve Mahalle Bekçisi, Kolluk, Güvenlik, Kentsel Güvenlik

ABSTRACT

A QUALITATIVE RESEARCH ON BAZAAR AND NEIGHBORHOOD WATCH IN TERMS OF URBAN SECURITY

İsa YAVAŞ

Çanakkale Onsekiz Mart University

School of Graduate Studies

Master of Science Thesis in Political Science and Public Administration

Advisor: Dr. Öğr. Üyesi Şermin ATAK ÇOBANOĞLU

14/07/2021, 164

Urban security means that citizens feel safe in any part of the city, at any time. Urban security is a preventive law enforcement service provided by units such as the police, gendarmerie, coast guard command, municipal police, bazaar, and neighborhood guards. The Bazaar and Neighborhood Watchman are a law enforcement agency that assists the general law enforcement officers employed within the gendarmerie and the police force. The official status of the Watchman, who had different practices throughout history, was achieved with Law No. 772 on the Bazaar and Neighborhood Watchman, which was enacted in 1966. It gained its current legal status with Law No. 7245 on the Bazaar and Neighborhood Watchman, which was enacted in 2020.

After 1993, the employment of Bazaar and Neighborhood Watchman in the public sector was reduced. After 2016, it was observed that the Bazaar and Neighborhood Watchman unit was revived and the employment of Watchman in the public sector was increased. The main purpose of the study is to examine the revitalization process of this unit, the duties of the Bazaar and Neighborhood Watchman, their place in the law enforcement organization, and also to evaluate the reflections of the news about the revitalization of the unit through the analysis of newspaper news. The news about the Bazaar and Neighborhood Watchman on the websites of Hürriyet, Sabah, and Sözcü newspapers, which were selected with the purposeful sampling method, 608 news between 01.01.2016 and 15.03.2021 were examined and analyzed in the MAXQDA 2020 program. It has been determined that the news is mainly related to the guard recruitment announcements and the duty areas of the guards.

Keywords: Bazaar and Neighborhood Watchman, Law Enforcement, Security, Urban Security

İÇİNDEKİLER

JÜRİ ONAY SAYFASI.....i
ETİK BEYAN.....ii
TEŞEKKÜR.....iii
ÖZET.....iv
ABSTRACT.....vi
İÇİNDEKİLER.....viii
SİMGELER VE KISALTMALAR.....xiii
TABLOLAR DİZİNİ.....xiv
ŞEKİLLER DİZİNİ.....xv

BİRİNCİ BÖLÜM
GİRİŞ 1

1.1. Giriş.....1

İKİNCİ BÖLÜM
KAVRAMSAL ÇERÇEVE VE KENTSEL GÜVENLİK 4
2.1. Kavramsal Çerçeve.....4
2.1.1. Mahalle.....4
2.1.2. Kent.....5
2.1.3. Güvenlik.....5
2.2. Kent Güvenliği.....8
2.2.1. Osmanlı Devleti'nde Kent Güvenliği.....10
2.2.2. Cumhuriyet Dönemi'nde Kent Güvenliği.....11
2.3. Kentsel Alanda Suç.....12
2.4. Uluslararası Politika Belgelerinde Kent Güvenliği.....13
2.4.1. Avrupa Kentsel Şartı I.....13
2.4.2. Dünya Toplumsal Kalkınma Zirve Toplantısı Eylem Programı.....15
2.4.3. BM İnsan Yerleşimleri Konferansı (Habitat II).....16
2.4.4. Avrupa Kentsel Şartı II.....18

2.4.5. BM Konut ve Sürdürülebilir Kentsel Gelişme Konferansı (Habitat III).....19
2.5. Ulusal Politika Belgelerinde Kent Güvenliği.....20
2.5.1. BM İnsan Yerleşimleri Konferansı Habitat II Türkiye Ulusal Raporu.....21
2.5.2. Kentleşme Şurası.....22
2.5.3. KENTGES (Bütünleşik Kentsel Gelişme Stratejisi ve Eylem Planı) (2010-2023).....23
2.5.4. Türkiye Habitat III Ulusal Raporu.....23
2.5.5. İçişleri Bakanlığı Strateji Planı 2019-2023.....24
2.6. Kent Güvenliği Anlayışında Dönüşüm.....25

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
TÜRKİYE'DE KOLLUK VE KENTSEL GÜVENLİĞİ SAĞLAMADA GÖREVLİ BİRİMLER 27

3.1. Tarihsel Süreçte Türk Yönetim Tarihinde Kent Güvenliğinin Sağlanmasında Görevli Birimler.....27
3.2. Kolluk Yapılanması.....31
3.3. Kolluk Yapılanmasının Tasnifinde Örnek Ülkeler.....34
3.3.1. Anglosakson Kolluk Sistemi.....34
Almanya.....35
Amerika Birleşik Devletleri (ABD).....36
3.3.2. Kıta Avrupa'sı Kolluk Sistemi.....37
Fransa.....37
İtalya.....38
3.4. Türkiye'de Kolluk Kuvvetlerinin Sınıflandırılması.....39
3.4.1. Adli-İdari Kolluk.....39
3.4.2. Genel İdari-Özel İdari Kolluk.....41
Genel İdari Kolluk.....44
Özel İdari Kolluk.....44
Yardımcı Kolluk.....45
3.5. Günümüzde Kent Güvenliğini Sağlamada Görevli Birimler.....45

3.5.1. Polis.....45
3.5.2. Jandarma.....49
3.5.3. Sahil Güvenlik Komutanlığı.....53
3.5.4. Özel Güvenlik Hizmetleri.....55
3.5.5. Belediye Zabıtası.....57
3.5.6. Liman Kolluğu.....59
3.5.7. Orman Kolluğu.....60
3.5.8. Köy Korucusu.....62
3.5.9. Çarşı ve Mahalle Bekçisi.....64

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM
KENTSEL GÜVENLİĞİ SAĞLAMADA GÖREVLİ BİR BİRİM OLARAK ÇARŞI VE MAHALLE BEKÇİLİĞİ 65

4.1. Dünyada Kentsel Güvenliği Sağlamada Çarşı ve Mahalle Bekçiliğine Benzer Uygulamalar.....65
4.2. Türk Yönetim Tarihinde Çarşı ve Mahalle Bekçiliği Kurumunun Tarihsel Gelişimi.....68
4.3. 29 Nisan 1914 Tarihli Çarşı ve Mahallat Bekçileri Hakkında Kanun-ı Muvakkat.....74
4.4. Cumhuriyet Dönemi'nde Çarşı ve Mahalle Bekçiliği.....75
4.5. 1966 Tarihli ve 772 Sayılı Çarşı ve Mahalle Bekçileri Kanunu ve Yönetmeliği.....78
4.6. Bekçi Alımının Durdurulması ve Yeniden Canlandırılması.....81
4.7. 2020 Tarihli ve 772 Sayılı Çarşı ve Mahalle Bekçileri Kanunu.....84
4.8. Çarşı ve Mahalle Bekçilerinin Halk ile Etkileşimi.....89
4.9. Bekçiler ve İstihdama Etkileri.....90
4.10. Bekçi Adaylarında Aranan Şartlar.....90
4.11. Çarşı ve Mahalle Bekçilerinin Sınavları.....92
4.12. Çarşı ve Mahalle Bekçilerinin Kamu Yönetimi Teşkilatı İçindeki Yeri.....94
4.13. Çarşı ve Mahalle Bekçilerinin Göreve Başlaması ve Adaylık Süreci.....96
4.14. Çarşı ve Mahalle Bekçilerinin Görev ve Yetkileri.....99
4.14.1.Halka Yardım Görevi.....99

4.14.2. Önleyici ve Koruyucu Görev ve Yetkiler.....100
4.14.3. Durdurma ve Kimlik Sorma.....101
4.14.4. Adli Görev ve Yetkileri.....102
4.14.5. Zor ve Silah Kullanma Yetkisi.....103
4.14.6. Genel Kolluk Kuvvetlerine Yardım Görevi.....104
4.15. COVID-19 Salgın Hastalığı Dönemi ve Çarşı ve Mahalle Bekçileri.....104
4.16. Polis ve Çarşı ve Mahalle Bekçisi Karşılaştırması.....107

BEŞİNCİ BÖLÜM

ÇARŞI VE MAHALLE BEKÇİLERİ ÜZERİNE NİTEL BİR ARAŞTIRMA 109
5.1. Önceki Çalışmalar.....109
5.2. Araştırmanın Amacı ve Önemi.....110
5.3. Araştırmanın Yöntemi ve Veri Toplama Teknikleri.....111
5.4. Araştırma Soruları.....112
5.5. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi.....113
5.6. Araştırmanın Sınırlılıkları.....114
5.7. Araştırmanın Geçerliliği ve Güvenilirliği.....114
5.8. Araştırma Bulguları.....114
5.8.1. Görevle İlgili Haberler Temasına Ait Bulgular.....118
5.8.2. Çarşı ve Mahalle Bekçisi Yerine Kullanılan İsimler Temasına Ait Bulgular.....121
5.8.3. Alım İlanı ve Bekçi Alım Sınavları Temasına Ait Bulgular.....122
5.8.4. 7245 Sayılı Kanun İle İlgili Görüşler Temasına Ait Bulgular.....124
5.8.5. Görev Zamanı Temasına Ait Bulgular.....125
5.8.6. Bekçi ve Kent Güvenliği Temasına Ait Bulgular.....126
5.8.7. Bekçi ve Halk Etkileşimi Temasına Ait Bulgular.....127
. 5.8.8. Bekçilerin Aldığı Eğitimler Temasına Ait Bulgular.....129
5.9. Araştırmaya Dair Değerlendirme.....131

ALTINCI BÖLÜM

SONUÇ VE ÖNERİLER 134

SONUÇ VE ÖNERİLER.....134
KAYNAKÇA.....142
EKLER.....I
EK 1 BEKÇİ GÖRÜŞME FORMU.....II
EK 2 ETİK KURUL ONAY FORMU.....IV
EK 3 EMNİYET GENEL MÜDÜRLÜĞÜ İZİN FORMU.....V
EK 4 TEZ KONU DEĞİŞİKLİĞİ.....VI
ÖZGEÇMİŞ.....VII

SİMGELER VE KISALTMALAR

ABD	Amerika Birleşik Devletleri
BİB	Bayındırlık ve İskan Bakanlığı
BM	Birleşmiş Milletler
çev.	Çeviren
Ed.	Editör
EGM	Emniyet Genel Müdürlüğü
KENTGES	Bütünleşik Kentsel Gelişme Stratejisi ve Eylem Planı
MOBESE	Mobil Elektronik Sistem Entegrasyon
TBMM	Türkiye Büyük Millet Meclisi
STK	Sivil Toplum Kuruluşları
SETA	Siyaset, Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı
T.C.	Türkiye Cumhuriyeti
TDP	Toplum Destekli Polislik
vb.	ve benzeri

TABLOLAR DİZİNİ

Tablo No	Tablo Adı	Sayfa No
Tablo 1	Kent Güvenliğinin Sağlanmasında Görevli Kolluk Birimleri Özeti	64
Tablo 2	Çarşı ve Mahalle Bekçileri Kanunlarının Karşılaştırılması	86
Tablo 3	Polis-Bekçi Yetki Karşılaştırması	107
Tablo 4	Gazete Haberleri Yıllara Göre Dağılımı	117
Tablo 5	Görevle İlgili Haberler Kodu Kod Matris Tarayıcısı	120
Tablo 6	Gazete Haberleri Analizi Kod Matris Tarayıcısı	130

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil No	Şekil Adı	Sayfa No
Şekil 1	Türkiye'de Kolluk Yapılanmasının Tasnifi	43
Şekil 2	1860 Yılında Tokat Vali Konağı Önünde Bir Bekçi Temsili	72
Şekil 3	Yıllara Göre Bekçi Dağılımı	82
Şekil 4	İl Merkezinde Görevli Çarşı ve Mahalle Bekçilerinin Hiyerarşik Yapısı	95
Şekil 5	İlçe Merkezinde Görevli Çarşı ve Mahalle Bekçilerinin Hiyerarşik Yapısı	96
Şekil 6	Çarşı ve Mahalle Bekçilerinin Göreve Başlamaları ve Adaylık Süreci	97
Şekil 7	Araştırma Kodları	115
Şekil 8	Haberlerin Yıllara Göre Dağılımı	116
Şekil 9	Çarşı ve Mahalle Bekçileri Kelime Bulutu	117
Şekil 10	Görevle İlgili Haberler Kodu Frekansı	118
Şekil 11	Çarşı ve Mahalle Bekçisi Yerine Kullanılan İsimler Kod Dağılım Modeli	121
Şekil 12	Bekçi Alım İlanı ve Bekçi Alım Sınavları Kod Frekansı	123
Şekil 13	7245 Sayılı Kanun ile İlgili Görüşler Kod Frekansı	124
Şekil 14	Görev Zamanı Kod Frekansı	125
Şekil 15	Bekçi ve Kent Güvenliği Kod Frekansı	126
Şekil 16	Bekçi ve Halk Etkileşimi Kod Frekansı	128
Şekil 17	Bekçilerin Aldığı Eğitimler Kod Frekansı	129

BİRİNCİ BÖLÜM
GİRİŞ

Kent; sürekli toplumsal gelişmenin olduğu, bireylerin yerleşme, ulaşım, dinlenme, barınma ve eğlenme gibi ihtiyaçlarını karşıladığı, nüfusun çok az kesiminin tarımsal faaliyetlerle uğraştığı, küçük komşuluk ilişkilerinin olduğu ve köylere göre nüfus açısından daha yoğun olan yerleşim birimidir. Güvenliğin anlamı günün getirdiği şartların etkisiyle sürekli yenilenmektedir. Bu sebeple herkes tarafından kabul edilen bir güvenlik tanımının yapılması zorlaşmaktadır. Güvenliğin bilişim güvenliği, iş güvenliği, milli güvenlik ve kent güvenliği şeklinde olmak üzere çok çeşitli tanımları yapılabilir. Bu tanımlardaki ortak yaklaşım kişilerin korkusuzca ve güven içinde yaşamlarını sürdürmeleri, yasal düzenin aksamadan yürütülmesi şartlarının sağlanmasıdır.

Kentsel mekanlar güvenlik ihtiyacının daha yoğun olarak hissedildiği alanlardır. Kent güvenliği, kentlilerin kentin herhangi bir parçasında, herhangi bir zaman diliminde kendilerini güvende hissetmeleridir. Dolayısıyla her zaman ve her yerde kişilerin kendilerini güvende hissetmeleri önleyici kolluk faaliyetleri ile sağlanmaktadır. Kent güvenliği sadece şiddet ve suça karşı bireylerin güvenliğinin sağlanması değildir. Özellikle 1980'lerden sonra kavramın algısı genişlemiştir. Çevre koşullarının iyileştirilmesi ve salgın hastalıklarla mücadele konuları kent güvenliği konuları arasına girmiştir. Devlet kent güvenliğini kolluk kuvvetleri aracılığı ile sağlamaktadır. Çarşı ve mahalle bekçileri, genel kolluk kuvvetlerine yardımcı olmak amacıyla, jandarma ve emniyet birimleri bünyesinde istihdam edilen silahlı bir kolluk kuvvetidir. Polis ve jandarma gibi çarşı ve mahalle bekçiliği de kentsel güvenliği sağlayan bir birimdir.

Türk yönetim tarihinde bekçilik yapılanmasının geçmişi oldukça eskiye dayanmaktadır. Her dönemde yöneticiler vatandaşlarının güvenliğini sağlamaya önem vermişlerdir. Farklı kolluk birimleri oluşturularak güvenlik görevi devlet tarafından yerine getirilmiştir. Tezin konusunu oluşturan çarşı ve mahalle bekçiliği bedesten bekçiliği, polis yardımcılığı gibi unvanlarla değişim ve gelişim göstererek günümüze kadar varlığını koruyan bir kolluk birimidir. Bugün bilindiği şekliyle çarşı ve mahalle bekçiliği biriminin günümüzdeki kurumsallaşma süreci Osmanlı Devleti dönemine dayanmaktadır. Osmanlı döneminden miras kalan bekçilik yapılanması önemini kaybetmiştir. 1960'lı yıllardan sonra

yeniden canlandırılan çarşı ve mahalle bekçiliği birimi zamanla yeniden önemini yitirmiştir. 2016 yılında yeniden İçişleri Bakanlığı tarafından kamu sektörüne çarşı ve mahalle bekçisi alımları yapılmaya başlanarak, geçmiş dönemlerin bekçi babaları, bekçi amcaları yeniden mahallelerde görülmeye başlamıştır.

Ulusal Tez Merkezi veri tabanı incelendiğinde, çarşı ve mahalle bekçileri ile ilgili 2018 yılında literatür incelemesi yapılarak hazırlanan bir yüksek lisans tezi bulunmaktadır. Çarşı ve mahalle bekçiliği ile ilgili çok az sayıda çalışma yapılmış olması "Kentsel Güvenlik Açısından Çarşı ve Mahalle Bekçiliği Üzerine Nitel Bir Araştırma" konusunun araştırılması gerektiğinin önemini göstermektedir. Çalışmanın temel amacı kent güvenliğinin sağlanmasında önemli bir birim olan ve yeniden canlandırılan çarşı ve mahalle bekçilerinin görev alanlarını ve görev alanlarındaki değişimi incelemek ve gazete haberleri analizi aracılığı ile çarşı ve mahalle bekçiliği biriminin yeniden canlandırılması sürecindeki gazete haberlerinde yer alma biçimleri üzerinden kent güvenliği ve bekçilik ilişkisini değerlendirebilmektir.

Tezde yeniden canlandırılan çarşı ve mahalle bekçiliğinin görev alanı kent güvenliğinin sağlanması konusundaki faaliyetleri, göreve hazırlanmaları, görevlerinin sınırları ile çarşı ve mahalle bekçiliğinin algılanması araştırılmaktadır. Tezin araştırma bölümünün evrenini, Türkiye'deki ulusal gazetelerin internet siteleri oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise, amaçlı örnekleme yöntemi ile seçilen Hürriyet, Sabah ve Sözcü gazetelerinin internet sitelerindeki çarşı ve mahalle bekçileri ile ilgili haberler oluşturmaktadır. Gazetelere konu olan haberler, MAXQDA Nitel Analiz Programı ile çözümlenmiş, Türkiye'de çarşı ve mahalle bekçileri ile ilgili bulgulara ulaşılması hedeflenmiştir. Veriler aracılığıyla, çarşı ve mahalle bekçilerinin kent güvenliğindeki yeri, halkın bakış açısı, kanunlarında geçen görevlerinin gazete haberlerine nasıl yansıdığı tespit edilerek, önerilerde bulunulması amaçlanmıştır.

Tezin ikinci bölümünde, kavramsal terimler olan; mahalle, kent ve güvenlik kavramları açıklanarak, kent güvenliği hakkında bilgi verilmiştir. Uluslararası politika belgelerinde kent güvenliği ve ulusal politika belgelerinde kent güvenliği ile ilgili yapılan düzenlemeler sunulmuştur. Kent güvenliği anlayışında dönüşüm açıklanmıştır.

Tezin üçüncü bölümünde, kolluk ile ilgili bilgiler verilerek dünyada ve Türkiye'de kolluk yapılanmasının tasnifi yapılmıştır. Geçmiş dönemlerde ve günümüzde kent güvenliğini sağlayan birimler hakkında bilgi verilmiştir. Tezin dördüncü bölümünde, çarşı ve mahalle bekçiliğinin tarihsel gelişimi hakkında bilgi verilerek kent güvenliğindeki görevleri mevzuat çerçevesinde incelenmiştir.

Tezin beşinci bölümü, araştırma bölümüdür. Amaçlı örnekleme yöntemi ile seçilen Türkiye'deki ulusal gazetelerin internet sayfalarındaki çarşı ve mahalle bekçileri ile ilgili haberler Çarşı ve Mahalle Bekçileri Kanunu'ndan, literatürdeki bilimsel çalışmalardan, Emniyet Genel Müdürlüğü (EGM) ve Polis Akademisinin duyuru ve raporlarından faydalanılarak oluşturulan temalar çerçevesinde MAXQDA 2020 Nitel Analiz Programı'nda çözümlenmiş ve bulgulara ulaşılmıştır. Sonuç bölümünde ise, tezde yazılan bilgiler ve araştırma sonucunda elde edilen bulgular değerlendirilmiş ve tespit ve önerilerde bulunulmuştur.

İKİNCİ BÖLÜM
KAVRAMSAL ÇERÇEVE VE KENTSEL GÜVENLİK

Çalışmanın bu bölümünde, kavramsal çerçeve, kent güvenliği, kentsel alanda suç uluslararası politika belgelerinde kent güvenliği, ulusal politika belgelerinde kent güvenliği ve kent güvenliği anlayışında dönüşüm konularında bilgi verilecektir.

2.1. Kavramsal Çerçeve

Çalışmanın kavramsal çerçevesini, mahalle, kent ve güvenlik kavramları oluşturmaktadır.

2.1.1. Mahalle

5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 3. maddesinin d bendine göre, mahalle belediye sınırları içinde, ihtiyaç ve öncelikleri benzer özellikler gösteren ve sakinleri arasında komşuluk ilişkisi bulunan idari birimdir. Kentsel alanlarda mahalle, yoğun bir yerleşim alanıdır ve belediye sınırları içinde bulunmaktadır (Kavruk, 2018: 16). İlk oluşan mahallelerde bireyler arasında akrabalık bağının olduğu, güvenliği sağlama amacının güdüldü ve aynı inancı benimsedikleri görülmektedir. Mahallenin amacı, mahallede yaşayan kişilerin güvenliğinin sağlanması ve korunması, bireylerin mutluluğunun ve temel ihtiyaçlarının karşılanmasıdır (Atak ve Bek, 2015: 174- 175).

Osmanlı mahalleleri, mahallede yaşayan topluluğun samimi ilişkiler içinde olduğu, topluluğun statü ve sınıf farklılığıyla biçimlenmediği bir yerleşim birimidir. Osmanlı Devleti'nde mahalleler arası belirleyicilik din ve millet kavramları ile ilgilidir.

2000'li yıllara gelindiğinde ise, mahalle yoğun konut alanlarının bulunduğu fiziki bir mekana dönüşmüştür. Nüfus yoğunluğunun arttığı büyük kentlerde, ikamet, nüfus ve mülkiyet sahipliğinin hızlı devingenliği mahalle kavramına yeni bir anlam kazandırmıştır. Kiracılığın artması, ikametin kısa süreli olması ve ekonomik ilişkilere dayanması, mahallelerde aidiyet duygusunun zayıflamasına, mahallelilik bilincinin azalmasına sebep olmuştur (Kavruk, 2018: 14).

2.1.2. Kent

Kent, polis, cite, medine ve şehir kavramları tarihsel süreç içinde birbiriyle bağlantılı anlamlarda kullanılmıştır. Polis kavramı genel olarak savunma ihtiyacı nedeniyle kale olarak tanımlanmıştır. Cite kavramı ise şehir devletlerini tanımlamak için kullanılmıştır. Medine kavramı da kent olarak tanımlanan yer ve o yerin dışındaki yerleşim yerlerinin farkını belirtmek için kullanılmıştır (Toprak Karaman, 1998: 5-6).

Bal (2015: 34), kenti tarımsal üretimin de olduğu, ticaret, hizmet ve sanayi gibi sektörler tarafından her çeşit ürünün üretildiği, nüfusun sosyal tabakalar oluşturduğu, sivil toplum örgütlerinin yaşama katkı ve müdahalesinin arttığı, mahalli, bölgesel ve küresel bağlantıların bulunduğu, heterojen bir toplumun oluşturduğu yerleşim yeri olarak tanımlamaktadır.

Kentin kırsal alanlardan farklı olarak belirli bir nüfus büyüklüğüne sahip olması gerekmektedir. Fakat nüfus büyüklüğünün ne kadar olacağı konusunda kesinlik bulunmamaktadır. Dünyada nüfusu milyonları aşan kentler olabildiği gibi, nüfusu 3.000 olan kentler de vardır. Belediye yönetiminin kentsel alan yönetimi olduğu kabul edilirse, belediye bulunan yerleşim yerlerinin kent olduğu söylenebilir (Keleş ve Mengi, 2017: 21-22). 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 4. maddesine göre nüfusu 5000 ve üzerinde olan yerleşim birimlerinde belediye kurulabilir. İl ve ilçe merkezlerinde belediye kurulması zorunludur. Buna göre il ve ilçe merkezlerinin nüfusu 5000 olmasa bile belediye kurulması zorunludur ve bu yerleşim yerleri de kent olarak kabul edilmektedir.

2.1.3. Güvenlik

Güvenlik, tarihsel süreç içinde insan faktörü ve yerleşimler ile birlikte değerlendirilen, anlamı günün getirdiği şartların etkisiyle sürekli yenilenen bir kavramdır (Toprak Karaman, 2018: 335). Dolayısıyla güvenlik ile ilgili literatür incelendiğinde, ortak kabul gören bir güvenlik tanımına rastlanılamamaktadır. Güvenlik, askeri, politik, ekonomik, sosyal ve kültürel konular ile ilişkilendirilen bir kavramdır (İnan ve Çetin, 2019: 291).

Erhan (2001: 78)'a göre güvenlik, "tehlike ve korkudan arınma hali veya hissi" olarak tanımlanmaktadır. Güvenlik, toplum, devlet, birey ya da grupların mevcudiyetini yok etmeye çalışan saldırıya karşı kendi içlerinde geliştirdiği engelleme duygusudur. Güvenlik kişilerin ırzlarına, namuslarına ve mallarına karşı dışarıdan gelebilecek muhtemel kazalara, tüm tehlikelere ve saldırılara karşı korunmasıdır (Özgür ve Erciyes, 2017: 80). Güvenlik bir başka ifade ile toplum içinde hukuki düzenin bozulmadan devam etmesi, bireylerin korku duymadan yaşaması, emniyette bulunma olarak tanımlanmaktadır (Toprak vd., 2000: 127). Kişilerin korkusuzca yaşayabildikleri emniyetli ortam anlamındaki klasik güvenlik tanımı, son yıllara kadar zenginleşerek kullanılmıştır. Bu nedenle iktidar veya güç faktörü ve mekansal yayılımı nedeniyle güvenlik kamu yönetiminin sorumluluğu ile doğrudan ilişkilendirilebilmektedir (Toprak Karaman, 2018: 335).

Güvenlik kavramının fiziksel ve psikolojik anlamları vardır. Güvenliğin fiziksel anlamı, ulusal sınırların başka devletlerin tehdidi ve saldırısından uzak tutulmasıdır. Güvenliğin psikolojik boyutu ise vatandaşların yaşadıkları yerlerde kendilerini güvende hissetmeleridir. Erhan (2001: 78-79)'a göre tarihsel süreç içinde güvenlik kavramı yalnızca devletlerin dış saldırılara karşı korunması olarak ifade edilmiştir. Küreselleşen dünyanın ürünü olan kentli hakları gibi değişimler güvenliğin psikolojik boyutunu ortaya çıkarmıştır.

Literatürde, asayiş ve güvenlik sözcükleri arasında bağlantı kurulmaktadır. Asayiş, endişe ve korkunun olmaması, hukukun olması, istikrar ile ifade edilmektedir. Tarihsel süreç içinde toplumun güvenliğini ve istikrarını ifade etmek için "asayiş berkemal" ifadesi kullanılmıştır (Kaypak, 2016: 40). 2000'li yıllar öncesinde güvenlik politik açıdan belirlenen ilkeler ile asayiş olarak incelenmiştir. Asayiş, emniyet hangi açıdan bakılırsa bakılsın, güvenlik bireylerin giderilmesi gereken temel bir ihtiyacıdır (Alacadağlı, 2020: 153).

İngilizcedeki "safety" ve "security" kelimelerinin Türkçe karşılığı olarak güvenlik sözcüğü kullanılmaktadır. "Safety" ve "security" kelimeleri farklı anlamlarda kullanılmasına rağmen, Türkçe kullanımları anlam karmaşası yaratmaktadır (Payam, 2018: 17). Genellikle güvenlik için "security", emniyet için "safety" kelimesi kullanılmaktadır. Emniyet kelimesi, güven halinin korunması veya bulunması anlamında kullanılmaktadır.

Güvenlik kelimesi ise, kolluk gücünün etkisiyle oluşan durumu ifade etmektedir (Kırdar, 2015: 62-63).

Güvenlik kavramı, insani güvenlik, ulusal güvenlik ve uluslararası güvenlik olmak üzere sınıflandırılmaktadır (Düzdaban, 2020: 25). İnsani güvenlik kavramı iki farklı anlamda kullanılmaktadır. Birincisi, insanların baskı, hastalık ve açlık gibi tekrarlayan tehditlerden korunmasıdır. İkinci ise, insanların evde, işte veya toplum içinde günlük yaşamlarını devam ettirirken, beklenmedik ve zararlı karmaşalardan korunmasıdır (UNDP, 1994: 23). Ulusal güvenlik, bir devletin risk ve tehditlere karşı kendini hazırlayarak varlığını sürdürmesidir. Devletler güvenliklerini sağlayabilmek için gerekli silah, teçhizat ve donanımlara sahiptir. Uluslararası güvenlik ise, küresel bir dünyada devletlerin iş birliği ve uzlaşı içinde uluslararası sisteme gelebilecek risk ve tehditlere yönelik aldıkları tedbirleri ifade etmektedir (Düzdaban, 2020: 25).

Zaman içinde toplumların gelişmesi ve devletlerin görevlerinin artması sonucunda güvenlik anlayışında dış ve iç güvenlik olarak ayrıma gidilmiştir. Dış güvenlik, devletlerin varlıklarını sürdürebilmeleri için geliştirdikleri askeri önlemlerdir. İç güvenlik ise ülke sınırları içinde kentlilerin güven ve huzurunu sağlamak için yürütülen bir kamu hizmetidir (Özgür ve Erciyes, 2017: 80).

İç güvenlik, suç işleyenlerin yakalanması ya da daha suç işlenmeden önce suçun işlenmesini önleyen örgütü ve normu ifade etmektedir. İç güvenlikten bahsedebilmek için hizmetlerin ulus sınırları içinde yürütülmesi gerekmektedir (Özer, 2012: 170). İç güvenlik kolluk olarak da ifade edilmektedir. İç güvenlik ve dış güvenlik kavramları Sanayi Devrimi'nin başlaması ile birbirinden ayrılmaya başlamıştır. İç güvenlik hizmetleri kolluk kuvvetleri tarafından, dış güvenlik hizmetleri ise ordu tarafından yürütülmeye başlanmıştır. Güvenliğin sağlanmasında önemli bir konumda bulunan devlet, 1990'lı yıllardan itibaren önemini kaybetmeye başlamıştır. Güvenlik anlayışı ülke sınırlarını aşarak uluslararası arenaya hakim olmuştur. Dış güvenlik ve iç güvenliğin ayrımı karmaşık bir hale gelirken, askeriye ile özdeşleşen güvenlik anlayışı, ekonomik, ticari, sosyal ve teknolojik olayları da içine alarak genişleyen bir kavram haline gelmiştir (Eryılmaz, 2019: 84-85).

Güvenlik hizmetleri, kamu güvenlik örgütleri arayıcılığıyla yürütülmektedir. Güvenlik örgütleri bir ülkede yangın, yozlaşma, hırsızlık gibi oluşabilecek suçlara karşı temellendirilen bir örgütlenme biçimidir. Güvenlik örgütlerinin amacı var olan düzeni koruyarak, bozulmasını önlemektir (Şeker, 2005: 64). Güvenlik hizmetlerini diğer kamu hizmetlerinden ayıran temel nokta, güvenlik hizmetlerinin tamamıyla özel kesime bırakılmaması, yaptırım gücüne sahip olması ve bireylere koruyucu bir yaklaşımla yürütülmesidir (Şeker, 2005: 61-62). Günümüzde güvenlik hizmetlerinin daha verimli bir şekilde yürütülebilmesi için güvenlik örgütlerinin dünyadaki değişimlere ve ilerlemelere uygun bir şekilde sürekli geliştirilmesi gerekmektedir (Şeker, 2005: 62-63).

Türkiye'de iç güvenlik hizmetleri İçişleri Bakanlığı tarafından yürütülmektedir. İçişleri Bakanlığı iç güvenlik hizmetini "Güvenlik Hizmeti" adı altında EGM, Jandarma Genel Komutanlığı, Göç İdaresi Genel Müdürlüğü ve Sahil Güvenlik Komutanlığı aracılığıyla yürütmektedir (Eryılmaz, 2019: 81). Çarşı ve mahalle bekçileri ise, toplumdaki iç güvenliği sağlamak için iç güvenlik örgütlerine bağlı alt güvenlik birimlerini oluşturmaktadırlar (Şeker, 2005: 64).

2.2. Kent Güvenliği

Dini, coğrafi, sosyal ve ekonomik nedenler, güvenlik ihtiyacı ve hükümdarların isteği kentlerin kurulmasına neden olan etmenlerdir. Bu nedenlerin hepsi kendi içlerinde kenti oluşturan unsurları anlamlandırmaktadır. Kentlerin kurulmasına neden olan etmenlerden biri güvenlik ihtiyacıdır. İnsanlar dış tehditlerden korunabilmek ve güvenlik ihtiyaçlarını karşılayabilmek amacıyla belirli bölgelerde yoğunlaşmışlardır (Özden, 2019: 16-18). Tarihsel süreç içinde kentlerin giderek büyümesi, güvenlik olgusunda değişimleri meydana getirmiştir. (Kaypak, 2016: 36). Günümüzde de kentsel mekanlar, güvenlik ihtiyacının daha yoğun olarak hissedildiği alanlardır (Alacadağlı, 2020: 155).

Kent güvenliği, kentlilerin, insan kaynaklı kasıtlı hareketlerden korunması olarak ifade edilebilir. Diğer bir ifade ile kent güvenliği kentlilerin insan kaynaklı tehdit ve risklere karşı korunmasıdır (Payam, 2018: 22). İnan ve Çetin (2019: 301) kentsel güvenliği, kentsel mekanlarda önleyici kolluk hizmetlerinin ön planda olduğu bir kavram olarak tanımlamaktadır. Önleyici kolluk hizmetleri suçun oluşmasına neden olan temel sebeplerin

tespit edilip, ortadan kaldırılmasıdır. Önleyici kolluk hizmetlerinin kentsel mekanlarda uygulanmasının temel amacı, güvenli kentlerin oluşturulmasıdır.

Sokak çocukları, yoksulluk, evsizler, göç, gecekondu vb. sebepler kent güvenliğini olumsuz etkileyen faktörlerdir. Bu sayılan sebepler de suçu meydana getirmektedir. Suç oranının yüksek olduğu bir mekanda da kent güvenliğinden bahsetmek mümkün değildir (Taştekin, 2020: 48).

Kent güvenliği, insanların kentleşme sürecindeki güvenlik ihtiyacını ve bu güvenlik ihtiyacını karşılamak amacıyla yürüttükleri faaliyetleri ifade etmektedir. Kent güvenliği kent ve kır yaşamını ayırarak kente yönelik uygulanan güvenlik hizmetlerini içermektedir. Kent güvenliği kentsel mekanlarda işlenen, hem kentin vatandaşlarına hem de kente yönelik gerçekleştirilen suçların engellenmesidir. Cinayet, hırsızlık, gasp gibi suçlar kentlilere yönelik işlenen suçlardır. Çevrenin kirletilmesi, gecekondu, kamusal alanların gasbedilmesi gibi suçlar da kentte karşı işlenen ve kent güvenliğini etkileyen önemli suçlardır (Pektaş, 2003: 23).

Bir kentte suç oranlarının düşük olması, o kenti güvenli kent yapmamaktadır. Güvenli kent, kentlilerin kentin herhangi bir parçasında, herhangi bir zaman diliminde kendilerini güvende hissetmeleridir. Güvenli kent, bir kenti güvenli kent yapmaya yönelik uygulanan tüm politikalar olarak tanımlanabilir. Güvenli kent uygulamalarına, kent bilgi ve güvenlik sistemlerinin oluşturulması, bina tasarımları, suç önleme ve suç işlendikten sonra şüphelilerin yakalanması gibi hizmetlerin yürütülmesi örnek olarak verilebilir (Gündüzöz, 2016: 344).

Mahalleler birleşerek kentleri oluşturmaktadır. Kentlerin güvenliğinin sağlanabilmesi için ilk olarak mahallelerin güvenliğinin sağlanması gerekmektedir (Aksungur, 2018: 40). Mahalle güvenliği ile ilgili endişeler ve araştırılması gereken bir olgu olarak ele alınması Chicago Sosyoloji Okulu'na dayanmasına rağmen kentsel alanlarda bulunan mahallelerde, mahalle halkının sosyal etkileşimini ölçen ampirik çalışmalar 2000'li yılların başında gelişim göstermiştir (Sampson et al., 2002: 447).

2.2.1. Osmanlı Devleti'nde Kent Güvenliği

Osmanlı kentlerinde mahalle, sosyal dayanışma içinde olan, birbirini tanıyan ve birbirinin davranışlarından sorumlu olan bireylerin oluşturduğu bir mekandır. Osmanlı mahallelerinde bazı meslek mensupları, mensubu oldukları mesleklerin isimlerini taşıyan mahallelerde yaşamıştır. Örneğin çıkrıkçıların kendi isimleriyle bilinen mahalleleri olmuştur (Ergenç, 1984: 69-70). Osmanlı mahallelerinde komşuların birbirini yakından tanımasından dolayı mahalle halkının ve mahalle imamının bir kişinin durumu hakkında tanıklık yapmasına önem verilmiştir. Mahkemelerde bir kişinin yargılanmasında, sanığın yaşadığı mahallede nasıl bilindiğine de önem verilmiştir. Mahalle halkına kendilerini huzursuz eden namus ve ahlak unsurlarıyla bağdaşmayan davranışlar gösteren kişileri mahallelerinden çıkarttırabilme hakkı verilmiştir (Ergenç, 1984: 74-75).

Osmanlı kentlerindeki mahallelerde, statü ve sınıf farkı gözetilmeksizin, bir yapılanmaya gidilmiştir. Örneğin ilmiye sınıfından bir efendinin köşkünün yanında içme suyu şebekesinin bakımı ile görevli olan kişi de kulübe niteliğindeki evini inşa edebilmiştir. Mahalle halkı birbiriyle rahatlıkla iletişim kurabilmiştir. İstanbul gibi kentlerde 18. ve 19. yüzyıllarda bile mahallelerde toplumsal sınıflaşma ve mekan farklılaşması görülmemiştir. Mahalle halkı, düşüncelerini rahatlıkla kahvehanelerde ifade edebilmiştir. Osmanlı Devleti'nde bir mahalleye yabancının taşınabilmesi için mahalle halkından bir kişinin ve imamın yabancıya kefil olması şartı getirilmiştir. İmam tüm mahalle halkının kefilliğini yapmıştır (Ortaylı, 2017: 305).

Bununla beraber, Osmanlı Devleti'nde klasik mahalle olgusunu değiştiren iki önemli unsur bulunmaktadır. Birincisi, taşradan İstanbul'a göç eden vatandaşların yoğun nüfuslu yerlere yerleşerek mevcut düzenin işletilmesini zorlaştırmış olmasıdır. İkincisi ise ekonomik olarak iyi durumda olan ailelerin klasik Osmanlı tipi mahallelerden uzaklaşarak, ekonomik durumu yüksek olan ailelerle birlikte aynı mahallelerde yaşamaya başlamasıdır (Dalgalı, 2013: 13).

Kırdan kente göç, hızlı kentleşme, jeopolitik sebeplerle oluşan nüfus hareketleri ve kentlerde görülen iktisadi dönüşüm kentsel alanlarda yoksul sınıfları ortaya çıkartan sebeplerdir. Bu sebepler kentsel alanlarda kamu düzeninin sağlanmasını zorlaştırmıştır

(Levy, 2008a: 41). Osmanlı Hükümdarı III. Selim 1789-1807 yılları arasında sürekli artan göçler, İstanbul'daki suç artışı, fuhuş, yangın, kalabalık, kamu düzeninin bozulması ve kıtlık gibi konularda hukuki düzenlemeler çıkarmıştır. Bu dönem de yasal olarak bir işi olmayanların İstanbul'a girişi kolluk kuvvetleri tarafından engellenmiştir. Ayrıca kontrollerden sonra İstanbul'a girenlerin takibi yapılmıştır. III. Selim bu kadar kontrollere rağmen İstanbul'da düzenin bozulmasının sebebini eskiden çıkarılan nizamların eksikliği ve devlet görevlilerinin görevlerini özensizlikle yapmasına bağlamıştır. III. Selim İstanbul'da kamu düzenini yeniden sağlamak amacıyla mahalle halkını birbirinden ve mahallenin güvenliğinden sorumlu tutmuştur. Dışarıdan gelen her kişiye mahalleden güvenilirliği bilinen bir kişinin kefil olması zorunluluğu getirilmiştir (Başaran, 2008: 119-120).

Osmanlı'da Tanzimat döneminde kamusal alanların ışıklandırılması, sokak düzenlemeleri ve inşaat alanındaki gelişmeler padişahların kentleri daha iyi kontrol ederek kentsel alanlardaki güvenliği artırmak istediklerini göstermektedir (Levy, 2008b: 64).

2.2.2. Cumhuriyet Dönemi'nde Kent Güvenliği

Mahalle, Osmanlı Dönemi'nde yönetsel ve sosyal yönü ağır olan bir yerleşim birimi olmuştur. Cumhuriyet Dönemi'nde ise, merkezi yönetimin bir parçası ya da bir yerel yönetim birimi değil yalnızca kent içinde küçük yapıların sosyal temsilcisi sıfatına sahiptir. Mahallenin hukuki bir temeli bulunmamaktadır. Mahalle sadece gönüllü ve geleneksel olarak varlığına devam etmektedir (Kavruk, 2004: vii). Kiracılık, kentte nüfus artışı, mahalle nüfusunun hızlı devingenliği gibi sebepler 2000'li yılların mahallelerinin özellikleridir. Mahallenin ve mahalle halkının sosyal bir denetime tabi olmaması mahalle kültürünü ve komşuluk bilincini zedelemektedir (Kavruk, 2004: 149). Komşuluk ilişkilerinin zayıf olması mahallelerde daha güvensiz bir ortamın olmasına sebep olmaktadır (Ross and Mirowsky, 2001: 260).

1950 senesinde kırsal alanın toplam nüfusa oranı %74,96'dır. 2010 senesinde ise kırsal alanın nüfusu %24,5 iken, kentsel alanlardaki nüfus oranı %75,5 olmuştur. 2019 yılında ise kentsel alanlarda yaşayan nüfus oranı %92 olmuştur. Aşırı nüfus hareketliliğine bağlı olarak, kentsel alanların altyapısının yetersiz olması sebebiyle suç oranlarında ciddi

bir artış olmuştur. Kentsel alanlarda suçu engelleme ve güvenliği sağlamada genel kolluk kuvvetleri yetersiz kalmıştır. Bu sebeple destekleyici polislik hizmetine ihtiyaç duyulmuştur (İrdem vd., 2020: 17-18).

Spor alanları, dinlence yerleri, oyun sahaları ve çocuk parkları gibi mekanlar Cumhuriyet Dönemi mahallelerini klasik Osmanlı mahallelerinden ayırmaktadır. Cumhuriyet Dönemi mahallelerindeki kapalı siteler Osmanlı mahallesindeki çıkmaz sokakları temsil etmektedir. Bir sitenin dışında yüksek katlı binalarda asansör, yangın merdiveni gibi yapılar da çıkmaz sokakları temsil etmektedir (Kavruk, 2004: 142-143).

2.3. Kentsel Alanda Suç

Kentsel mekanlar, güvensiz alanlar olarak tanımlanırken, güvensizlik sebebiyle boş bırakılan yerler ise suç işlemeye meyli olan kişiler tarafından donatılmaktadır. Bu bağlamda bir kentte mekanın mevcut özellikleri o yeri suç işlenmesine açık hale getirmektedir (Ataç, 2007: 18). Durkheim, Barnes, Sutherland, Teeters ve Creessey kırsal alanlarla kıyaslandırıldığında kentsel alanlarda suç oranlarının yüksek olduğunu ifade etmektedir. Kentsel suç ve kente karşı işlenen suçlar birbirinden farklıdır. Kentsel suç, kentsel mekanlarda gerçekleşen suçları ifade ederken, kente karşı işlenen suç ise kentsel mekanlara sosyal, ekonomik, kültürel ve fiziksel açılardan zarar verilmesini ifade etmektedir. Gasp, organize suçlar, kapkaç, tecavüz kentsel suç olarak nitelendirilir (Mengi, 2007: 47).

Kentte farklı toplumsal sınıflar arasında ekonomik açıdan gelir düzeyleri arasında yüksek farkların olması, kentsel alanlarda artan terör eylemleri, kentte yaşayan bireylerin kente uyum sağlamasındaki zorluklar günümüzde kent güvenliğini olumsuz etkilemektedir. Kentte bir arada yaşayan bireyler arasında ekonomik ve sosyal entegrasyonun olmaması kentte gerilimi artırmaktadır. Böylece kent genelinde suç oranlarında ciddi bir artış olmaktadır (T.C. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, 2017: 259). Kent ve kent kültürüne uyum aşamasında sosyal düzensizliklerle karşılaşılmaktadır. Kentte mevcut akışı bozan durumlara düzensizlik denilmektedir. Bunun sonucunda kentliler arasında huzursuzluk hissi yaşanmaktadır (T.C. Bayındırlık ve İskan Bakanlığı, 2009: 941).

2.4. Uluslararası Politika Belgelerinde Kent Güvenliği

Çalışmanın bu başlığında, Avrupa Kentsel Şartı I, Dünya Toplumsal Kalkınma Zirve Toplantısı Eylem Programı, Birleşmiş Milletler (BM) İnsan Yerleşimleri Konferansı, Avrupa Kentsel Şartı II ve BM Konut ve Sürdürülebilir Kentsel Gelişme Konferansı belgelerindeki kent güvenliği ile ilgili konular açıklanacaktır.

2.4.1. Avrupa Kentsel Şartı I

Avrupa Kentsel Şartı I, Avrupa Konseyi'ne bağlı tüm üye ülkeler tarafından "Ortak Kent Politikası" belirlemek amacıyla kabul edilen bir belgedir. Belge Avrupa Konseyi'ne üye ülkelerin dillerine çevrilmiştir. Belge üye ülkeler için bir rehber niteliğindedir ve bunalımda olan devletler için çıkış yolları göstermektedir (Acar, 2004: 18).

Kentli hakları 1980'li yıllarda tüm dünya tarafından kabul edilmesine rağmen Avrupa Kentsel Şartı I kabul edilinceye kadar kentli hakları ile ilgili uluslararası sistemde yazılı bir düzenleme yapılmamıştır. Avrupa Konseyi'ne bağlı Avrupa Yerel ve Bölgesel Yönetimler Konferansı tarafından Strasbourg'da 17 ve 19 Mart 1992 tarihleri arasında gerçekleştirilen 18 Mart 1992 tarihli 27. oturumda Avrupa Kentsel Şartı I kabul edilmiştir (Pektaş ve Akın, 2010: 27; Council of Europe, 2021a). Böylece, kentli haklar kavramı Avrupa Kentsel Şartı I ile uluslararası sistemde kabul edilen bir kavram olmuştur.

Avrupa Kentsel Şartı I "Kentsel Rönesans için Avrupa Kampanyası" sloganıyla 1980 ve 1982 yılları arasında bir komisyon tarafından hazırlanmıştır. Avrupa Kentsel Şartı I'de; "fiziki kentsel çevrenin ve mevcut konut stokunun iyileştirilmesi, kentsel mekanlarda kültürel ve sosyal alanların inşa edilmesi, toplumsal kalkınma ve halk katılımının özendirilmesi" konuları üzerinde durulmuştur. Avrupa Kentsel Şartı I'de bazı kentsel mekanların sürdürülebilir gelişmeye paralel olarak geliştiği ifade edilirken, bazı kentsel mekanlarda ise uyuşturucu kullanan bireylerin kentte güvensiz bir ortam yarattığı ifade edilmektedir. Avrupa Kentsel Şartı I'de Avrupa kentlerinde güvenlik hakkı kentte yaşayan tüm bireylerin hakkı olarak tanımlanmıştır (TMMOB Mimarlar Odası Ankara şubesi, 2020; Council of Europe, 2021b).

Avrupa Kentsel Şartı I'de, "Kent Güvenliğinin Sağlanması ve Suçların Önlenmesi" başlığıyla doğrudan, diğer başlıklarda da dolaylı olarak kentsel güvenlik ile ilgili düzenlemelere yer verilmiştir. Avrupa Kentsel Şartı I'de kent güvenliğinin sağlanabilmesi için şu önerilerde bulunulmuştur: (Council of Europe, 2021b).

- Sokakların yaşanabilir sosyal bir alan olarak kullanılamaması, kentte güvensizliği artırdığı için sokaklarda güvenlik önlemlerinin artırılması,

- Kentin fiziki görünümünü geliştirmek ve korumak kent güvenliğini etkilediği için kentlerdeki fiziki yapıların iyileştirilmesi,

- Konutlar bireylerin güvenliğini sağlayan bir yaşam alanı olduğu için her birey ve aileye güvenli bir konut edinme hakkı sağlanması,

- Suçun birçok sebebi olduğu için çözüm önerilerinin resmi görevliler, hukukçular ve kolluk kuvvetleri gibi birimlerin koordinasyonu ile üretilmesi,

- Yerel yönetimlerin ve yerel suç izleme servislerinin çalışmalarına rehber olacağı için güvenlik politikalarının güncel ve kapsamlı bilgilere dayandırılması,

- Suçun oluşumuna özellikle okula, aileye ve topluma entegre olmamış gençler sebep olduğu için gençlere eğitim, sağlık, istihdam ve eğlence konularında olanaklar sağlanması,

- Kolluk kuvvetlerinin güvenlik hizmetlerini etkili bir şekilde yürütebilmesi için toplum ve kolluk kuvvetleri arasında koordinasyonun sağlanması,

- Uyuşturucu kullanımı suçun oluşumuna sebep olan çeşitli unsurları içerdiği için kentsel mekanlarda uyuşturucu kullanımının önlenmesi,

- Hapis cezası yerine alternatif ceza sistemlerinin kullanılması suçluların topluma entegre olmasını kolaylaştırdığı için hapis cezası yerine alternatif ceza sistemlerinin üretilmesi,

- Şiddet mağdurlarına destek programları düzenlenerek destek verilmesi,

- Kentlerin, herkesin herhangi bir yere güvenli bir şekilde ulaşabileceği şekilde tasarlanması, gerekli kontrol ve güvenlik birimlerinin oluşturulması,

- Kentlilerin spor alanlarına güvenli ulaşımın sağlanması.

Avrupa Kentsel Şartı I'de kent güvenliğinin sağlanabilmesi için yukarıdaki sayılan önerilerde bulunulmuştur. Ancak Avrupa kentlerinde uyuşturucu kullanımına bağlı suçların yüksek seviyelere ulaşması sebebiyle, uyuşturucu kullanımının azaltılması için sunulan öneriler ön plana çıkmaktadır.

2.4.2. Dünya Toplumsal Kalkınma Zirve Toplantısı Eylem Programı

Dünya Toplumsal Kalkınma Zirve Toplantısı 6-12 Mart 1995 tarihleri arasında Danimarka'nın başkenti Kopenhag'da gerçekleştirilmiştir. Toplantıya, 143 devletin hükümet ve devlet başkanları ile üst düzey yetkilileri katılmıştır ("Timsahın Gözyaşları: Dünya Sosyal Kalkınma Zirvesi", Nisan- Mayıs 1995).

Daha önceki dünya konferanslarında ayrıntılı olarak incelenen konular, bu toplantıda da incelenmiştir. Dünya Toplumsal Kalkınma Zirve Toplantısı Eylem Programı kendinden önce düzenlenen konferanslarda alınan kararları, taahhütleri ve ilkeleri kabul ederek hazırlanmıştır. Toplantı dünyada sürdürülebilir kalkınma ve ekonomik büyümeyi gerçekleştirmek amacıyla düzenlenmiştir. Dünya Toplumsal Kalkınma Zirve Toplantısı Eylem Programı'nda işsizliği ve yoksulluğu azaltmak, toplumsal entegrasyonu artırmak, üretim faaliyetlerini desteklemek amacıyla öneriler sunulmuştur. (BM Enformasyon Merkezi UNIC, 2007: 1-2).

Dünya Toplumsal Kalkınma Zirve Toplantısı Eylem Programı'nda engellilere, yaşlılara, çocuklara ve kadınlara yönelik şiddet olaylarının kentsel mekanlarda güvensizliğe sebep olduğu belirtilmektedir. Uyuşturucu ve silah kaçakçılığı, çocuk ve kadın ticareti gibi suçların kent mekanlarında arttığı vurgulanmaktadır. Kentsel güvenliğin

sağlanabilmesi için şu önerilerde bulunulmuştur (BM Enformasyon Merkezi UNIC, 2007: 40-41; 49-50):

- Dezavantajlı kısımlara yönelik işlenen suçların önlenmesi,
- Suç mağdurlarına yönelik destek programlarının geliştirilmesi,
- Gençlerin uyuşturucu kullanımının engellenmesi,
- Kentsel mekanlarda bireysel çatışmaları önlemek,
- Suç işleyen bireyleri topluma yeniden kazandırarak tekrar suç işlemelerinin önlenmesi.

Dünya Toplumsal Kalkınma Zirve Eylem Programı'nda kent güvenliğinin sağlanabilmesi için yukarıdaki sayılan önerilerde bulunulmuştur. Ancak Dünya Toplumsal Kalkınma Zirve Eylem Programı'nda uyuşturucu ile mücadele için sunulan öneriler ön plana çıkmaktadır.

2.4.3. BM İnsan Yerleşimleri Konferansı (Habitat II)

BM İnsan Yerleşimleri Konferansı "herkese yeterli konut ve kentleşen dünyada sürdürülebilir insan yerleşimleri" ana temalarını gerçekleştirebilmek amacıyla 3-14 Haziran 1996 tarihleri arasında İstanbul'da düzenlenmiştir (United Nations, 1996: 7-10). Habitat II'nin son genel oturumunda İstanbul Deklarasyonu ve Habitat Gündemi kabul edilmiştir. İstanbul Deklarasyonu ev sahibi ülkenin liderliğinde, Habitat Gündemi'nde ele alınan temel noktaları vurgulamak için hazırlanmıştır. Habitat Gündemi ise, ulusal hükümetlere rehberlik etmesi amacıyla hazırlanmıştır (Tıkız, 1998: 21-23). İstanbul Deklarasyonu toplam 15 maddeden oluşmaktadır (Bozlağan, 2004: 233). Habitat Gündemi ise, "Giriş, Hedef ve İlkeler, Taahhütler ve Küresel Eylem Planı: Uygulama Stratejileri" olmak üzere toplam dört bölümden oluşmaktadır (Tıkız, 1998: 23).

İstanbul Deklarasyonu'nda, özellikle gelişmiş ülkelerde artan şiddet olayları, kentlerin insanların güven ve mutluluk içinde yaşamaları gereken mekanlar olması gerektiği ve toplumda çocuk, kadın ve genç nüfusun sağlıklı ve güvenli yaşam koşullarına erişebilmesi için temel ihtiyaçlarının karşılanması gerektiği ifade edilmiştir (United Nations, 1996: 7-10).

Habitat Gündemi'nin dördüncü bölümünde " Küresel Eylem Planı ve Uygulama Stratejileri" bölümünde kentsel alanlarda suçu ve şiddeti yok etmek, azaltmak veya engellemek için şu önerilerde bulunulmuştur (United Nations, 1996: 66):

- Kent merkezlerinin suç işlenen mekanlara dönüşmemesi için gerekli önlemlerin alınması,
- Eğitim ve öğretim planlarıyla şiddet ve suçun azaltılması,
- Sosyal gelişme farklılıkları sebebiyle suç işlenmesinin önlenmesi,
- Gençlere ve çocuklara eğitim ve öğretim kampanyaları düzenlemek için sivil toplum örgütleri ve özel kuruluşların desteğinin alınması,
- Kadınlara yönelik işlenen suçlara önleyici programlar geliştirilerek, kadınların topluma karşı olan güvenlerinin artırılması,
- Kentte suç korkusunu azaltmak için, kolluk kuvvetlerine iyileştirici düzenlemeler yapılarak, mahallelerde suç önleyici mekanizmaların geliştirilmesi,
- Adalet sisteminde düzenlemeler yapılması,
- Şiddetin ve suçun önlenebilmesi için gençleri, yaşlıları ve çocukları kapsayan projelerin hazırlanması ve teşvik edilmesi.

Habitat Gündemi'nde, kent güvenliğinin sağlanmasında merkezi hükümet ve yerel yönetimler sorumlu tutulmuştur (United Nations, 1996: 17). Konutlarda güvenliğin, sadece bireyleri dış ortamdan ayıran duvarlarla sağlanamayacağı, yeterli fiziksel alanın da sağlanması gerektiği ifade edilmiştir (United Nations, 1996: 34). Kent güvenliği ve kentsel mekanların fiziki durumları arasında bağlantı kurulmuştur. İmar planlarıyla düzenlenen bir mekanın, insan davranışlarını etkileyerek, güvenliği ve asayişi etkilediği ifade edilmiştir (United Nations, 1996: 19; 69).

Habitat II'de, kadınların, gençlerin ve çocukların da göz önüne alınarak, kentin her bölgesinde suç önleme projeleri geliştirilmesi gerektiği vurgulanmaktadır.

2.4.4. Avrupa Kentsel Şartı II

Avrupa Kentsel Şartı I'in kabul edildiği tarihten itibaren hızlı bir şekilde kültürel, toplumsal ve ekonomik değişim ve gelişmeler yaşanmıştır. Şehirler ve kasabalar hızlı gelişmeler karşısında zaman içinde zorluklar yaşamaya başlamıştır. Bu sebeple Avrupa Kentsel Şartı I'in bazı ilkelerinin genişletilip, güncellenmesi gerektiği gündeme getirilmiştir (Council of Europe, 2021c). Avrupa Kentsel Şartı II, Avrupa Konseyi'ne bağlı Avrupa Yerel ve Bölgesel Konferansı'nın üye yerel yönetim temsilcilerinin katılımlarıyla 27-29 Mayıs 2008 tarihleri arasında kabul edilmiştir. Şartın konusunu "sürdürülebilir kentler ve kasabalar, uyumlu kentler ve kasabalar, bilgi temelli kentler ve kasabalar" oluşturmaktadır (Baş, 2017: 4). Avrupa Kentsel Şartı II olarak kabul edilen manifesto güvenlik konusunda, bilgi güvenliği olarak kişisel verilerin korunması konularına da yer vermiştir.

Avrupa Kentsel Şartı I'de kent güvenliği ile ilgili bir bölüm oluşturularak, kent güvenliğinin sağlanması ile ilgili doğrudan önerilerde bulunulmuştur. Avrupa Kentsel Şartı II'de ise doğrudan kent güvenliği ile ilgili bir düzenleme yapılmamıştır. Uyumlu kentler ve kasabalar başlığı altında; kentlerin, kentliler ve özellikle de çocuklar, yalnız yaşayanlar, yoksullar ve göçmenler tarafından topluma ait olma duygusuna zarar veren bir mekan olarak algılandığı belirtilmiştir. Avrupa Kentsel Şartı II'de, kent ve kasabaların suç işlenen, anti sosyal davranışların görüldüğü ve güvensiz bir mekan olarak algılanan ön yargılarının kırılması gerektiği belirtilmektedir (The Congress of Local and Regional Authorities, 2008:

11). Manifesto, Avrupa Kentsel Şartı I'i olduğu gibi kabul edip, kent ve kasabalar için yapılan düzenlemeleri güncel koşulları da ekleyerek genişletmiştir.

2.4.5. BM Konut ve Sürdürülebilir Kentsel Gelişme Konferansı (Habitat III)

17-20 Ekim 2016 tarihleri arasında Ekvator'un başkenti Kito'da gerçekleştirilen BM Konut ve Sürdürülebilir Kentsel Gelişme Konferansı'nda (Habitat III), Yeni Kentsel Gündem kabul edilmiştir. Habitat III, Devlet ve Hükümet Başkanları, bakanlar, akademisyenler, yerel halk, özel sektör, uzmanlar ve ilgili diğer paydaşların katılımıyla gerçekleştirilmiştir (Uniton Nations, 2017: 9-10).

1996 yılında İstanbul'da gerçekleştirilen Habitat II Konferansı'ndan bu yana, kaçak yapı ve gecekondularda da yaşayanlar dahil olmak üzere kentlilerin yaşam kalitelerinde gelişmeler yaşanmıştır. Fakat günümüzde ekonomik ve sosyal dışlanma, çevresel bozulma ve mekansal ayrışma gibi sebepler sürdürülebilir kalkınmayı engellemektedir. Bu yüzden Yeni Kentsel Gündem yerel, ulusal, bölgesel ve küresel düzeyde eşgüdümlü ve bütünleşik sürdürülebilir kalkınmanın gerçekleştirilmesi amacıyla hazırlanmıştır (Uniton Nations, 2017: 9-10). Yeni Kentsel Gündem, Kito Deklarasyonu: "Herkes İçin Sürdürülebilir Kentler ve İnsan Yerleşimleri, Ortak Vizyon: İlkeler ve Taahhütler, Eylem Çağrısı, Yeni Kentsel Gündem için Kito Uygulama Planı, Dönüştürücü Taahhütler, Etkili Uygulama, Takip ve Gözden Geçirme" bölümlerinden oluşmaktadır (T.C. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, 2020d). Yeni Kentsel Gündem toplam 175 maddeden oluşmaktadır.

1996 yılında İstanbul'da gerçekleştirilen Habitat II'de kentsel güvenlik ile ilgili daha ayrıntılı düzenlemeler yapılmıştır. Habitat III'te ise kentsel güvenlik ile ilgili detaylı düzenlemeler yapılmamıştır. Yeni Kentsel Gündem'de cadde, kaldırım ve sokakların güvenliğinin sağlanması, kentlerde şiddet korkusunun azaltılması, şiddete maruz kalanlara destek verilmesi, cinsel şiddet ve tacizin önlenmesi ve kentsel mekanlarda terör ve şiddetin önlenmesi ile kentsel güvenliğin sağlanacağı belirtilmektedir (Uniton Nations, 2017: 19-23). Habitat III'te özellikle cadde, sokak ve kaldırımların güvenliği, cinsel şiddet ve tacizin önlenmesi konuları öne çıkmaktadır.

Sonuç olarak, uluslararası politika belgelerine göre kent güvenliği konusunda şu konular öne çıkmaktadır:

- Mahallelerin, caddelerin ve sokakların güvenliğini sağlamak, suç işlenmesini önlemek,
- Uyuşturucunun önlenmesi konusunda özel, kamu ve STK işbirliğinin sağlanması,
- Kadınlar, yaşlılar ve çocukların güvenliğini sağlamak,
- Kent güvenliğinin sağlanmasında mali kaynak aktarımı,
- Kent güvenliğinin sağlanmasında toplum ile işbirliği,
- Kent güvenliğinin sağlanmasında rasyonel, bilimsel yöntemler ve araştırmalardan yararlanarak istatistikleri tutmak ve istatistiklerden yararlanmak,
- Kentlerin fiziksel olarak güvenli mekanlar haline getirilmesi gerektiği gece ya da gündüz güvenlik konusu ayırt edilmeden bir bütün olarak ele alınmıştır.

2.5. Ulusal Politika Belgelerinde Kent Güvenliği

Çalışmanın bu başlığı altında, BM İnsan Yerleşimleri Konferansı Habitat II Ulusal Raporu, Kentleşme Şurası, Bütünleşik Kentsel Gelişme Stratejisi ve Eylem Planı, Türkiye Habitat III Ulusal Raporu, İçişleri Bakanlığı stratejik planlarındaki kent güvenliği konusu açıklanacaktır.

2.5.1. BM İnsan Yerleşimleri Konferansı Habitat II Türkiye Ulusal Raporu

Habitat II Ulusal Raporu, Habitat II hazırlık toplantılarında belirlenen görüşler çerçevesinde, Habitat II'nin ana temalarına bağlı kalarak herkese yeterli konut sağlanması, sürdürülebilir yerleşme ve ilgili aktörlerin farkındalığını artırmak amacıyla hazırlanmıştır. Habitat II Ulusal Raporu çalışmalarına 1994 yılının Nisan ayında başlanmıştır. 30 Mart 1996 tarihine kadar çeşitli toplantılar düzenlenmiştir. 30 Mart 1996'da Türkiye Ulusal Rapor ve Eylem Planı kabul edilmiştir (İstanbul Habitat II Kent Zirvesi, 1996: 7-8).

Habitat II Ulusal Raporu'nda kent güvenliğinin sağlanabilmesi için şu önerilerde bulunulmuştur (İstanbul Habitat II Kent Zirvesi, 1996: 79, 89-91; 120; 123):

- Kamusal alanlarda, iş yerlerinde ve evlerde günün her saatinde çocuklar ve kadınlar başta olmak üzere tüm bireylerin güven ve emniyet içinde yaşaması,
- Herkese eşit olarak bilgi veren kaynakların sunulması,
- Kentte sosyal dışlanmanın önlenmesi,
- Muhtar ve STK'lerin ortak çalışmalar yürütmesi,
- Yerel yönetimler ve STK'lerin ortak programlar düzenlemesi,
- Kent güvenliği ile ilgili olarak medyanın gücünden yararlanılması,
- Suça itilmiş çocuklar için ayrı mahkemelerin ve çocuk tutukevlerinin açılması, yeniden özgürlüklerine kavuştuklarında ise kalacak yerleri olmayanlar için gençlik evlerinin açılması.

2.5.2. Kentleşme Şurası

Küreselleşmenin etkisiyle Türkiye'de kentleşme süreci hızla artmıştır. İlerleyen yıllarda da kente olan göçlerin artacağı tahmin edilmiş ve kentsel yoksulluk, doğal varlıkların korunması, kentsel miras gibi konularda sorunların belirlenip, bu sorunlara çözüm önerileri sunmak amacıyla komisyon raporları hazırlanmıştır. Komisyon görüşmelerine ilk kez 27 Mayıs 2008 tarihinde başlanmıştır. Komisyon raporlarının hazırlanmasında, akademisyenler, kamu kurumu ve bakanlık temsilcileri, Bayındırlık ve İskan Bakanlığı (BİB) görevlileri görev almıştır. Görüşmeler sonucunda raporlarda "437 adet sorun, 701 adet strateji, 12000 adet eylem planı seçeneği belirlenmiştir" (T.C. Bayındırlık ve İskan Bakanlığı, 2009: 3-6).

Çeşitli komisyonlar tarafından hazırlanan raporlarda kentsel güvenliğin sağlanabilmesi için şu öneriler sunulmuştur (T.C. Bayındırlık ve İskan Bakanlığı, 2009: 363; 1113-1114; 1187):

- Uçta kalan ıssız yerlerin aydınlatılması,
- Emniyet, mahalli idareler ve ilgili kuruluşların koordinasyonlarının sağlanması,
- Üniversiteler ve mahalli idarelerin koordinasyonu ile raporlar hazırlanması,
- Suç mağduru olan gençlerle ilgili çalışmaların yapılması,
- Daha önce suç işleyen ya da suç işlemeye meyli olan gençlerle okul personeli, kolluk görevlileri ve anne ve babaları ile birlikte iş birliği yapılması,
- Basın ve yayın kuruluşları aracılığıyla kentsel suç ve güvenlikle ilgili verilerin yayımlanması.

2.5.3. KENTGES (Bütünleşik Kentsel Gelişme Stratejisi ve Eylem Planı) (2010-2023)

KENTGES, imar ve kentleşme ile ilgili mahalli ve merkezi idareler için bir rehber programdır. Afet hazırlığı, iklim değişikliği, yaşam kalitesi ve ulaşım gibi konularda mahalli ve merkezi düzeyde gerçekleştirilmesi hedeflenen politikaları içermektedir (T.C. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, 2020c.).

KENTGES'te kent güvenliğinin sağlanabilmesi için mahalli idareler ve ilgili kuruluşların iş birliği yapması, "güvenli yerleşme tasarım rehberi" hazırlanması, kentleşme ve imar planı için detaylı yasaların hazırlanması ve güvenliği tehdit eden her türlü unsurun tespit edilmesi önerilerinde bulunulmuştur (T.C. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, 2010: 12-36).

2.5.4. Türkiye Habitat III Ulusal Raporu

Türkiye'de Habitat III konferansının hazırlığı kapsamında, Türkiye Habitat III Ulusal Raporu 13 Kasım 2014 tarihinde düzenlenen Habitat III Ulusal Rapor Hazırlık Çalıştayı'nda hazırlanmıştır. 23 kurumdan, STK'lerden ve üniversitelerden katılımcılarla "Kentsel Yönetişim ve Mevzuat", "Arazi ve Kent Planlaması", "Konut ve Temel Hizmetler", "Kentsel Demografik Konular" "Konut ve Temel Hizmetler", "Çevre ve Kentleşme" konuları çerçevesinde çalışmalar yapacak gruplar oluşturularak, bir metin hazırlanıp, Habitat Sekretaryası'na gönderilmiştir (T.C. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, 2020b).

Türkiye Habitat III Ulusal Raporu "Üçüncü BM Konut ve Sürdürülebilir Kentsel Kalkınma Konferansı (Habitat III) hazırlık süreci destek ve girdiler" teması etrafında hazırlanmıştır. Türkiye Habitat III Ulusal Raporu, 1996 yılında İstanbul'da gerçekleştirilen Habitat II'den 2014 yılına kadar, özel sektör, meslek odaları, STK'ler, akademisyenler ve kamu kurumları tarafından alınan dersler ve gelecek için yapılması gerekenler üzerine hazırlanan bir rapordur (T.C. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, 2020a). Bu rapor yaklaşık olarak 20 yıllık bir birikimin ürünüdür.

Habitat III Ulusal Raporu'nda geleneksel mahalle yapısının bozulması, yoksulluğun artması, temiz su kaynaklarının azalması, hızlı nüfus artışı, kentlere doğru artan göçler ve kapalı sitelerin kent güvenliğini olumsuz etkileyen sebepler olduğu ifade edilmiştir (T.C. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, 2014: 6-55).

Habitat III Ulusal Raporu'nda kent güvenliğini sağlayabilmek için mahalle olgusuna önem verilmesi, komşular arasında dayanışma ruhunun artırılması, kentsel dönüşüm planlarının uzun vadeli sürede düzenlenerek hazırlanması gerektiği belirtilmiştir (T.C. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, 2014: 6-55).

2.5.5. İçişleri Bakanlığı Stratejik Planı 2019-2023

İçişleri Bakanlığı 2019-2023 stratejik planı incelendiğinde bakanlığın vizyonunun "güvenli Türkiye" olarak belirlendiği, misyonunun ise "temel hak ve hürriyetlerin esas alınarak iç güvenlik koordinasyonunun sağlanması dirençli toplum oluşturma ve insan odaklı olma" gibi kavramların misyonda yer aldığı görülmektedir. 2019-2023 Stratejik Planı Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminin getirdiği yenilikler çerçevesinde oluşturulmuş ve güvenlik hizmetlerinin yürütülmesinde kalite ve etkinliğin artırılması, güvenlik birimlerinin kapasitesinin artırılması hedeflenmiştir (İçişleri Bakanlığı, 2018: 26).

Sonuç olarak, ulusal politika belgeleri kent güvenliğinin sağlanması için uluslararası politika belgelerinde düzenlenen konuları kabul etmektedir. Ancak ulusal politika belgelerine göre kent güvenliği konusunda şu konular öne çıkmaktadır:

- İmar planlarının iyi hazırlanması,
- Mahalli idareler, emniyet ve ilgili kuruluşların koordinasyonunun sağlanması,
- Kent güvenliğinin sağlanması için raporların hazırlanması,
- Gençlerin korunması için anne, baba, okul personeli ve emniyet ile iş birliği içinde eğitim programlarının düzenlenmesi,

- Eğitim programları hazırlanması,
- Mahalle olgusuna önem verilmesi,
- Kadınların ve çocukların güvenliklerinin sağlanması, kent yaşamına entegre olmaları,
- Komşuluk bilincinin artırılması.

Ulusal ve uluslararası politika belgelerinde kentsel güvenliğin sağlanabilmesi için sunulan öneriler doğrultusunda Türkiye'de kent güvenliği politikaları uygulanmaktadır. STK, özel kesim ve kamu kurumlarının iş birliği ile kentsel güvenlik politikaları oluşturulmaktadır ve kentsel güvenlik hizmetleri kolluk kuvvetleri tarafından kentsel alanlarda yürütülmektedir.

2.6. Kent Güvenliği Anlayışında Dönüşüm

20. yüzyıldan itibaren, kent güvenliğini sağlamak amacıyla, evrensel bir olgu olan insan hakları ön plana çıkarılmıştır. Artık güvenlik anlayışı değişerek, kentte yaşayanların hakları ve kentli hakları gündeme getirilmiştir (Aksoy, 2007: 11). Modern çağda kent güvenliğini sağlama çabalarında suç önleme mekanizmaları oluşturulurken, kentli hakları da göz ardı edilmemelidir. Kent güvenliğinde uygulanan politikalarda suçu önleme ve kentli haklarına eşit derecede önem verilmelidir (Gökulu, 2010: 210-211).

Düzensiz kentleşmenin neden olduğu kentsel güvenlik sorunu, bugün gelişmekte olan tüm ülkelerin ciddi problemleri arasındadır. Kentte düzenin sağlanması ve bozulduğunda yeniden eski haline döndürülebilmesi için kolluk kuvvetlerine ihtiyaç duyulmaktadır (Pektaş 2003: 23-24). Güvenli bir kentte mahallelerde vatandaşlar kendilerini güvende hissederler. Böylece kent içinde işlerine, spor alanlarına, tren istasyonlarına ve eğlence mekanlarına güvenli bir şekilde yürüyerek gidebilmektedirler (Ross and Mirowsky, 2001: 260).

Şiddet ve suçtan kentlilerin etkilenme oranları fark etmeksizin, kentlerde yaşanan güvenlik sorunu, dünyadaki tüm kentler için önemli olmaya başlamıştır. Sürdürülebilir kentsel gelişimin sağlanabilmesi için, kentlerdeki suç oranlarının ve güvensizliğin azaltılması öncelikli bir amaç haline gelmiştir (ICPC, 2016: 44). Kentsel alanlarda nüfusun hızla artması sosyal kontrolün azaldığı kentsel alanlar oluşturmuştur. Buna bağlı olarak kente karşı veya kentte yaşayan bireylere karşı işlenecek suçların önlenmesi önde gelen bir politika niteliğine dönüşmüştür (Aksoy, 2007: 11).

Dünyada ve Türkiye'de kentlerin giderek daha da güvensizleşmesinin sebebi, kentlerde yaşanan suçların giderek yaygınlaşması ve işlenen suçların toplumdaki bireylerin yaşamlarını tehlikeye sokacak kadar büyük olmasıdır. Kentlerde yaşanan güvensizlik sorunu sadece fiziki boyutuyla değildir. Aynı zamanda kentte yaşayan bireylerinde kentte işlenecek bir suça maruz kalma korkusu da yaratmaktadır (Ataç, 2007: 16).

Kentlerde güvenliği iyileştirmek ve kamu düzeninin istikrarını sağlamak amacıyla merkezi yönetime bağlı kolluk birimleri görev yapmaktadır (Emre, 2013: 33). Tezin üçüncü bölümünde kent güvenliğinin sağlanmasında görevli kolluk kuvvetleri ayrıntılı bir biçimde anlatılmıştır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TÜRKİYE'DE KOLLUK VE KENTSEL GÜVENLİĞİN SAĞLANMASINDA GÖREVLİ BİRİMLER

Çalışmanın bu bölümünde kolluk kavramı ve örnek ülke kolluk yapılanmaları hakkında bilgi verilerek, Türkiye'de kolluk yapılanması açıklanacaktır. Tarihsel süreçte ve günümüzde kent güvenliğinin sağlanmasında görevli kolluk birimleri incelenecektir.

3.1. Tarihsel Süreçte Türk Yönetim Teşkilatında Kent Güvenliğinin Sağlanmasında Görevli Birimler

Yöneticiler, tarihin her döneminde asayiş ve kamu güvenliğinin sağlanmasına önem vermişler ve bu konuda çeşitli birimler oluşturmuşlardır. Divanü Lügati't Türk'te subaşı kelimesi ordu anlamına gelen "sü" ve "başi" kelimelerinden oluşmaktadır. Tarihte bilinen en eski subaşı Tonyukuk Anıtı'nda yazılı olan İnelkağan'dır. Subaşı Anadolu Selçuklu ordusunda tımarlı sipahilerin il merkezlerinde konumlanan komutanlarına verilen isimdir. Anadolu Selçuklu Devleti'nde subaşılar görev yaptıkları bölgenin asayiş ve emniyet görevleriyle ilgilenmişlerdir (Tongur, 2016: 28-29).

Osmanlı Devleti'nden önceki Müslüman devletlerde kolluk ile ilgili görevleri ifa eden kişilere "şurta" denilmektedir. İslam devletlerinde esnaf faaliyetleri, çarşının düzeni ve fiyatların denetlenmesi "muhtesip" denen memurlar tarafından yapılmıştır. Osmanlı Devleti'nde 1846 yılına kadar kolluk işleriyle görevli kişilere farklı isimler verilmesine rağmen 1846 yılında Zabitiye Müşiriyeti'nin oluşturulmasıyla kolluk faaliyetleri tek bir birimde toplanmıştır (Kazıcı, 2006: 41; Ortaylı, 2017: 305).

Zabıta kelimesinin iki anlamı vardır. İlk olarak, kamu düzenini sağlamada ve suç işleyenleri gerekli birimlere ulaştırmakla görevli iç güvenlik birimini ifade etmektedir. İkinci olarak ise fiyat kontrolü ve temizlik gibi beledi hizmetlerin denetlenmesinde görevli kişiye verilen unvandır. Bu iki anlamıyla kullanılan zabıta kelimesi Müslüman devletlerde "şurta" görevlilerini ifade etmektedir (Kazıcı, 2006: 41).

Osmanlı İmparatorluğu'nun kuruluş dönemlerinden itibaren kolluk hizmetleri yeniçeri ve bağlı birimleri olan tımarlı sipahiler tarafından yürütülmüştür (Emek, 2002: 104). Osmanlı'da kolluk görevlileri başkentte ve taşrada görev yapanlar şeklinde ikili ayrıma tabi tutulmuştur. İstanbul'da görev yapan zabıta görevlileri devletten para alırken, aynı zamanda görev yaptığı mahallenin vatandaşlarından da para almışlardır (Alyot, 1947: 46-47).

Osmanlı'da mülki ve beledi hizmetler birbirinden ayrılmadan yapılmıştır. Fakat güvenlik ve beledi hizmetler farklı birimler tarafından sağlanmıştır (Ünsal, 2011: 72). Sadrazam en yüksek kolluk amiri konumundadır. Ancak görevlerini tam olarak yerine getiremedikleri için İstanbul'un fethinden sonra subaşı ve asesbaşları güvenlik ve daha çok beledi kolluk hizmetlerini yürütmeye başlamışlardır (Alyot, 1947: 53). Başkentin asayişi ile ilgili bilgiler sadrazam tarafından padişaha iletilmiştir (İnalcık, 2011: 97). Sadrazamın İstanbul'un güvenliği ile ilgili görevleri azaldıktan sonra İstanbul'un güvenliği yeniçeri ağası, subaşı, asesbaşı ve bostancı başı tarafından korunmuştur (Okçabol, 2016: 37). Osmanlı'da vezirlere iç güvenliği koruma, iktidarı koruma ve ülke çıkarlarını düşmanlara karşı koruma görevleri verilmiştir (İnalcık, 2011: 99). Yeniçeri Ağası, başkentin asayiş ve emniyet hizmetlerinin yürütülmesinde sağlamada merkezi hükümetin kolluk amiri sıfatına sahip olmuştur. Asesbaşı, cellat, böcekbaşı, subaşı, falakacı gibi yeniçerileri ve komutanları yeniçeri ağası istihdam etmiştir (Tongur, 2016: 54).

Subaşı kelimesi tüm Türk lehçelerinde asker, ordu anlamına gelen "sü" kelimesinden gelmektedir. Osmanlı Devleti'nde kullanılan Subaşı kelimesi eskiden kullanılan serasker kelimesinin anlamına karşılık gelmektedir (Alyot, 1947: 10). Osman Bey döneminde ilk kez kentlere subaşılar atanmıştır (Okçabol, 2016: 26). Osmanlı Devleti'nde II. Murat zamanına kadar subaşılar tarih yazınlarında sık geçmiştir. II. Murat döneminde subaşı ismi daha az kullanılmaya başlanmıştır. Fatih döneminde ise, subaşı şehrin bayındırlık işleriyle de görevli olmuştur. Ayrıca subaşının askeri özelliklerinin de yavaş yavaş değişmeye başladığı görülmektedir (Tongur, 2016: 30-32).

Osmanlı'da asayiş işlerine bakan, yönetme işini üstlenen kişi subaşıdır (Alyot, 1947: 10). Subaşı, Osmanlı Devleti'nin kuruluş yıllarında merkezden tayin edilmiştir. Subaşı 16. yüzyıldan sonra sancak beyleri ve beylerbeyi tarafından tayin edilmiştir.

Subaşının kentlerde asayiş ile ilgili görevleri olmuştur (Ortaylı, 2017: 284). Subaşı düzen ve güvenlik işleriyle sorumlu olmakla beraber çarşı ve pazarlarda gördüğü hukuk dışı işleri düzene sokma, çarşı ve mahallenin sokak temizliğini inceleme, yol ve kaldırımları tamir ettirme gibi daha çok belediyeye ait kolluk hizmetlerini yürüten bir birim haline gelmiştir (Alyot, 1947: 10-11). Yeniçeri ağaları haftada üç kez gündüz ve gece başkentin pazar ve sokaklarını gezmiştir. Yanlarında refakat eden falakacılar ise esnaf ya da ahaliden kanunlara uymayanları cezalandırmıştır. Şehirsubaşıcılar geceleri mahallelerde gezerek asayişi sağlamışlardır (Okçabol, 2016: 34-37).

Osmanlı'da kadılar tüm kazalarda ve hükümet merkezlerinde sık sık çarşı ve sokaklarda gezerek kolluk faaliyetlerini denetlemişlerdir. Kadıların hizmetlerinde askeri teşkilattan yardımcı görevlilerin olmasının yanı sıra, subaşılar özellikle kadılarla daha çok iletişim kurmuştur. Kadılar idari ve adli kolluk görevleriyle doğrudan ilgilenirken, beledi kolluk hizmetlerinde muhtesipler aracılığıyla görev almıştır. Muhtesipler, daha çok beledi kolluk hizmetlerini yürütmüşlerdir (Tongur, 2016: 23-26).

Yeniçeri ocağının feshedilmesinin ardından kadının baskın kontrol etkisi zayıflamıştır. 1826 yılında kentlerin gelirlerinin toplanması, denetim mekanizmalarının oluşturulması ve kentlerde nizam ve düzeni korumak amacıyla İstanbul'da İhtisap Nazırlığı, eyaletlerde ise İhtisap Müdürlüğü birimleri kurulmuştur. Kentlerin asayiş ile ilgili görevleri yeni oluşturulan birimler tarafından yürütülmüştür. Böylece kadının kentlerdeki görevleri de vakıf denetçisi, yargı ve noter biçimine dönüşmüştür (Ortaylı, 2017: 289).

Osmanlı'da imamlar mahallenin beledi ve mülki amiri olmuşlardır. Cami vakfından maaş alan imamların kent güvenliği ile ilgili görevleri vardır. Mahallerde asayiş ile ilgili bir durum olduğunda cemaati organize etmekle imamlar görevlendirilmiştir. Gayrimüslim mahallelerinin dini liderleri olan kocabaşılar ve papazlar da imamların sahip olduğu yetkileri kullanmışlardır (Ortaylı, 2017: 286).

Osmanlı'da yeniçeriler, bostancılar, falakacı, kollukçu, yasakçı, cebeci ve bekçi gibi birimler savaş döneminde ordunun içinde yer alırken barış dönemlerinde mahallelerin güvenliğini sağlama görevlerini yapmışlardır (Dalgalı, 2013: 9). Padişahın hassa askerleri

olan kapıkullarının bir kısmı sefer zamanlarında padişahla birlikte görev alırken, barış dönemlerinde başkentteki kışlalarda bulunmuştur. Kapıkulu askerlerinin bir kısmı ise kale ve kentlerde kolluk hizmetlerini yürütmüşlerdir (Alyot, 1947: 36).

İstanbul'un alınmasıyla, İstanbul beş büyük kısımdan oluşan zabıta bölgelerine ayrılmıştır. Sarayı Hümayun bölgesinin kolluk işleriyle yeniçeri ağası, Ahırkapı, Hocapaşa ve Ayasofya bölgelerinde cebecibaşıları, Galata ve Kasımpaşa bölgesinin kolluk görevlileri kaptanpaşalar, Beyoğlu ve Tophane bölgelerinde ise topçubaşı kolluk hizmetlerini yürütmüşlerdir. Ayrıca Kadıköy, Üsküdar, Boğaziçi'nin iki yanı, Adalar, Kağıthane, Yeniköy ve Eyüp bölgelerinde kolluk görevlerini ise bostancıbaşları yürütmüştür. Bu bölgeler haricinde çeşitli yerlerde sadece kendi görevli bulundukları yerlerin güvenliğini sağlamakla görevli olanlara "Usta" denilmiştir (Alyot, 1947: 45-46).

Osmanlı kentlerinde kamu düzeni mahalle düzeyinde ele alınmıştır. Mahalle bekçisi de kamu düzeninin koruyucusu olmuştur. Osmanlı kentlerinde mahallelerin güvenliği dini görevliler, eşraf, mahallenin şerefini korumaya çalışan kabadayılar gibi resmi görevi olmayan kişi ya da gruplarca da sağlanmıştır (Levy, 2008c; 144; 136). Osmanlı döneminde mahallelerde imamlar yalnızca cemaate namaz kıldırmamıştır. Eğitim seviyesi yüksek olan imamlar, mahalle düzeyinde devletin birer temsilcisi olmuştur. Mahallenin inzibat ve asayişinden imamlar sorumlu olmuştur (Bayartan, 2005: 100). Mahalle imamları, mahalle muhtarlarının yaptıkları işleri yapmıştır. İmamlar, asayiş ve ahlakı bozan eylemleri takip ederek, vatandaşların resmi kurumlarla olan ilişkilerini imamlar düzenlemiştir (Tongur, 2016: 42). Osmanlı'da çarşı ve pazarlarda asayişi sağlama ve vergi toplama görevi askeri birimler tarafından yapılmıştır (Başaran, 2008: 125).

Uzun bir dönem Osmanlı'da güvenliğin sağlanmasında önemli görevleri bulunan Yeniçeri Ocağının kaldırılmasıyla Asakir-i Redife ve Asakir-i Mansure birlikleri kurulmuştur. Bu birlikler başta İstanbul ve taşranın güvenliği ile ilgili konularda sorumlu olmuştur. Düzenli bir ordunun olmadığı ya da düzenli ordunun yetersiz kaldığı durumlarda eşraf ve yerel ayanlardan yardım istense de istenilen hedeflere ulaşılamamıştır. Bu konulardaki eksikleri gören II. Mahmut İhtisap Nezaretini oluşturarak İstanbul'da hem yerel hem de güvenlik ihtiyaçlarının karşılanmasını amaçlamıştır. Günümüzde belediye, vergi, gümrük gibi işlemleri ifade eden birimler Osmanlı'da İhtisap Nezareti tarafından

karşılanmıştır. İlerleyen yıllarda Tophane-i Amire Müşirliği kurularak İstanbul'un güvenliği ile ilgili görevler bu birimlere bırakılmıştır. Tophane-i Amire Müfettişliği tarafından oluşturulan ve Meclis-i Vaka tarafından uygun bulunan taslak raporda ilk kez polis ifadesi kullanılmıştır (Dalgalı, 2013: 9-10).

Yeniçeri Ocağının feshedilmesinden sonra, başkent ve eyaletlerde kolluk görevlileri düzenden uzaklaşmış ve asayiş bozulmuştur. Başkentte Zaptiye Nezareti kurulmadan bir yıl önce 1845 yılında bir polis teşkilatı kurulmuş ve Polis Nizamnamesi çıkartılmıştır. Polis Nizamnamesi'nde kolluk görevlilerine kötü amaçlı kişilerin bulunduğu mahallelerde kumar oynanan yerleri denetlemek ve bu yerlerin sayılarının çoğalmasını önleme görevi verilmiştir (Alyot, 1947: 75-79).

3.2. Kolluk Yapılanması

Devlet kendi sınırları içinde, egemenlik hakkını kullanarak, halkın refah ve huzurunu inşa etmek için teşkilatlanarak, kanunlar çıkartmaktadır. Devlet kanunlara dayanarak, kurallara uyulup uyulmadığını kontrol etmek ve kuralların çiğnenmesi durumunda ise daha önce oluşturduğu hukuki normlara göre yaptırımda bulunmak için kolluk kuvvetlerini görevlendirmektedir (Bilgiç, 2019: 30). Kamu düzenini gerçekleştirmeyi hedef alan kamu hizmeti faaliyetlerine kolluk denilmektedir (Gözler ve Kaplan, 2015: 244). Kamu düzeni ise, kanunların öngördüğü şekilde, hak ve özgürlüklerin, sınırlandırılmasıdır (Akkaş, 2004: 63). Kolluk kavramı geniş bir anlamı ifade etmektedir. Kolluk hem kamu düzenini koruma, sağlama ya da bozulduğunda eski haline getirmek anlamında kullanılan idari faaliyetleri barındırırken hem de bu tür görevleri yerine getiren personeli ifade etmek için kullanılmaktadır (Gözübüyük ve Akıllıoğlu, 1992: 226). Kolluk hizmetinin amacı kamu düzenini korumak ve devam ettirmektir (Akın, 2014: 4).

Kolluk hizmetinin ortaya çıkışı ile ilgili iki farklı görüş bulunmaktadır. Birinci görüş, ilkel toplumlarda mal varlığı ile ilgili ortaya çıkan anlaşmazlıkların çözülebilmesi için kolluk yapılanmasının oluşturulduğu görüşüdür. İkinci görüş ise, kolluk yapılanmasının yalnızca mal varlığı ile ilgili ortaya çıkan anlaşmazlıkları çözmede görevli jandarma ve polis gibi önleyici yapılanmaların oluşturulmasıyla sınırlandırılamayan, devletin tüm yapılarını yansıtan güvenlik ihtiyacından ortaya çıktığı 16. yüzyılı ifade eden

görüştür. 16. yüzyıl ise, modern devletin oluştuğu döneme tekabül etmektedir (Özgür, 2019: 48-51).

Feodal dönemden, kapitalist döneme doğru kolluk farklı aşamalarda gelişmiştir. İlk aşama, modern devletin yapılanma sürecinde, kolluk hizmetlerinin yerel halk, toprak sahipleri ve ordu tarafından ifa edilen daha sınırlı hizmetlerin sunulduğu dönemdir. İkinci aşama olarak adlandırılan dönem ise, kolluğun günümüzde algılanan suç ile ilişkilendirilmeye başlandığı dönemdir. Bu süreçte, kolluk kavramı toplum içinde yer bulan ve kolluğun yönetiminin tamamen benimsendiği bir süreçtir. Böylece, daha geniş çapta hizmetler modern devletin oluşumuyla birlikte görülmeye başlanmıştır. Devletin güvenlik ihtiyacını sağlaması gerektiği düşüncesinin oluşmaya başlamasıyla, kollukta uzmanlaşma süreci başlamıştır. Devlet ve kolluk hizmetlerinin gelişmesiyle birlikte tüm topluma söz geçirebilme gücü uygulamada kolluk kuvvetlerini önemli bir konuma taşımıştır. Modern devletin gelişimiyle birlikte, kolluk yapılanmasını tamamen tamamlayarak, kamu düzenini koruma ve istikrarını sağlama, suçları engelleme hizmetlerini ifa eden, uzmanlaşmış bir teşkilat olarak ifade edilmiştir (Özgür, 2019: 48-51).

Modern devletlerde, devlet içinde kolluk yapılanmasını açıklamak üzere iki farklı görüş bulunmaktadır. İlk görüş, Kıta Avrupa'sı görüşüdür. Kıta Avrupa'sı kolluk yapılanmasında, kolluğun devleti ve devletin örgütlenmesini koruduğu, kolluk vasıtasıyla devletin zora dayanan güç kullanma tekeline sahip olduğu görüştür. Kolluk kuvvetinin merkezileştiği Kıta Avrupa'sı kolluk anlayışında, devletin egemen olduğu toprak parçası üzerinde, kolluk kuvvetleri devleti temsil etmektedir (Özgür, 2019: 54).

İkinci görüş ise Anglosakson görüşüdür. Bu görüşte güvenliğin zora dayanan bir güç kullanmadan ziyade, kolluğun halka hizmet etme amacıyla oluştuğu anlayışı benimsenmektedir (Özgür, 2019: 52). Anglosakson kolluk anlayışını benimseyen İngiltere'de eski çağlarda topluluklar kendi kolluk kuvvetlerini oluşturmuştur. Zamanla yerel toplulukların büyümesiyle kolluk sistemi de gelişmiştir. Kolektif sorumluluk ilkesini kabul eden İngiltere'de, grup üyelerinden biri suç işlediğinde geriye kalan tüm grup üyeleri suç işleyenin cezalandırılmasında sorumludur. Bu da İngiltere'de merkezileşmiş bir kolluğun bulunmadığını göstermektedir (Özgür, 2019: 58).

Günümüzde ise, Almanya ve İngiltere gibi ülkelerde kolluk yapılanması Anglosakson kolluk anlayışına göre hizmet ederken, İtalya, Türkiye ve Fransa gibi ülkelerde kolluk, Kıta Avrupa'sı kolluk yapılanmasına göre hizmet etmektedir (Glezial et al., 2000: vıı-vııı). Ülkeler Anglosakson ya da Kıta Avrupa'sı kolluk anlayışına göre güvenlik politikalarını uygulamaktadırlar.

Kolluk kavramının insanların güvenlik ihtiyaçlarını karşılayan bir kavram olarak uzun bir tarihi bulunmaktadır. Devletin var olması için bir güç kullanma yetkisine sahip bulunan kolluk, devletler için önemli bir konumdadır (Bucak, 2020: 7). Mevzuatta kendilerine tanımlanan görevleri yapan, kamu düzeninin istikrarını sağlayarak suç işleyenleri tespit eden, zor kullanma yetkisine sahip bulunan, silahlı veya silahsız bir şekilde görevini ifa eden kurumlara kolluk denilmektedir (Emre, 2013: 34). Kolluk toplumu yönlendiren, kısıtlayan ve idare eden bir kavramı anlatmaktadır (Arslan, 2018: 176). Kolluk faaliyetleri iç güvenliği ve kamu düzenini sağlamak için vardır.

Devlet, kolluk vasıtasıyla iç güvenliği ve kamu düzenini korumaktadır. İç egemenlik, devletin sınırları içinde belirli bir engelle karşılaşmadan egemenliğini sürdürmesi ve vatandaşlarını her çeşit tehlike durumundan korumasıdır. Kolluk yetkilileri iç egemenliği sağlamak amacıyla vatandaşları tehlikelerden korurken kanunların izin verdiği ölçüde müdahale edebilmektedir. Devletin kolluk hizmetini sunmasındaki amacı, kamu düzeninin istikrarını sağlamak ve kamu yararını gözeterek toplumu korumaktır. Devletin kolluk yapılanması kanunlarda belirtilen güce istinaden teşkilatlanmaktadır. Oluşan kolluk yapılanması kendi bünyesinde belirli örgütleri görevlendirmekte ve görevlendirdiği örgütleri de kontrol etmektedir (Bilgiç, 2019: 31).

Kamu düzeni toplumun güvenliğini ve huzurunu, sağlığını ve esenliğini korumak için düzenlenen kural ve kurumlardan meydana gelmektedir (Giritli vd., 2006: 818). Kamu düzeni dirlik ve esenlik, sağlık ve güvenlik öğelerinin birleşmesiyle meydana gelen bir kavramı ifade etmektedir. Güvenlik vatandaşların umuma açık ya da umumi mekanlarda kaza ve saldırıya uğramadan can ve malları için tehlike hissetmeden dolaşmalarını ve o mekanlarda bulunmalarını ifade etmektedir. Sağlık ise toplumdaki her kesimin yaygın ve bulaşıcı hastalıklara yakalanmamaları için korunmasını, toplum içinde yaygın ve bulaşıcı hastalıkların olmamasını ifade etmektedir. Dirlik ve esenlik ise vatandaşların yaşamlarının

herhangi bir anını kötüleştirecek karışıklık ve düzensizliklerin bertaraf edilmesidir (Yıldırım, 2011: 134-135).

Kamu düzenini sağlamada devletin en büyük gücü gerektiğinde silah kullanma gücüne sahip olan kolluk kuvvetidir (Ayyıldız, 2019: 144). Bu bağlamda kolluk, gücünü devletten almaktadır. Kolluğun temelinde güç kullanmak bulunmaktadır. Bir başka ifadeyle, kolluk kuvvetinin görevi güç kullanmaya dayanmaktadır. Kolluk bu gücünü temel hak ve özgürlükleri güvence altına almak için kullanmaktadır (Aydın, 2006: 175-176). Kolluk yalnızca maddi düzeni korumaktadır. Ahlak ve düşünce alanındaki düzenin korunmasında kolluğun görevi bulunmamaktadır. Kolluk yalnızca kamu düzenini bozan nitelikteki ahlaki bozukluklar için, önleyici tedbirler uygulamaktadır (Gözübüyük ve Akıllıoğlu, 1992: 226).

Kolluk, suçla mücadele etme ve kamu düzenini sağlamada görevli, polis ve jandarmanın oluşturduğu güç kullanma tekeline sahip, güvenlik birimidir. Kolluk kuvvetlerinin temel görevi hizmet sunmak ve güç kullanmaktır (Özgür, 2004: 3). Kolluk kuvvetleri, kamu idaresinin istikrarını ve asayişini, varlığını ve huzurunu koruma gücüne sahiptir (Esen, 2019: 50).

3.3. Kolluk Yapılanmasının Tasnifinde Örnek Ülkeler

Çalışmanın bu başlığında örnek ülkelerin kolluk yapılanmaları Anglosakson ve Kıta Avrupa'sı kolluk yapılanması şeklinde incelenecektir.

3.3.1. Anglosakson Kolluk Sistemi

Dünyada her ülke kendi yönetim sistemleri çerçevesinde kolluk sistemlerini şekillendirmektedir. Almanya ve İngiltere gibi ülkeler ademi merkeziyetçi Anglosakson sistemi bulunmaktadır. İtalya, Türkiye ve Fransa gibi ülkelerde merkeziyetçi bir yapılanmaya bağlı Kıta Avrupa'sı kolluk sistemi bulunmaktadır (Glezial et al., 2000: VII-VIII).

Almanya

Almanya Avrupa Birliği'nin ve Avrupa'nın en önde gelen ülkelerinden biridir (Akar, 2008: 9). Ülke federalizmle yönetilmektedir. II. Dünya Savaşı'nı kazanan ülkelerin güçlü ve merkeziyetçi bir Almanya görmek istememeleri ve eyaletlerin özgürlüklerini korumak istemeleri ülkenin idari yapılanmasını belirlemiştir (Emre, 2013: 79). Almanya 16 eyalet bölgesine, eyaletler yönetim bölgelerine, yönetim bölgeleri ilçelere, beldelere ve ilçeden bağımsız şehirlere bölünmektedir (Uzun, 2003: 603). Alman polisi yasaların kendilerine verdiği görevler kapsamında bir huzursuzluk ve kargaşa çıkması durumunda vatandaşları korumaktadır.

Almanya'nın kolluk yapılanması federalizme göre şekillenmektedir. Eyaletlere dayalı bir kolluk yapılanması bulunmasına rağmen federal bir polis teşkilatı da bulunmaktadır. Jandarma örgütü bulunmayan Almanya'da yalnızca polis teşkilatı vardır. Kırsal ve kentsel alanların tamamında polis bulunmaktadır. "Milli Polis" vasfını taşımayan federal polis bazı alanlarda görevlidir (Uzun, 2003: 624). Polisler ülkede vatandaşlara güvenli bir ortam sağlarlar. Almanya Polis Teşkilatı, Federal Polis Birimleri, Federal Kriminal Dairesi, Federal Sınır Muhafaza, Meclis Polisi ve 16 eyalet polisi ve eyaletlerin sahil güvenlik polislerinden oluşmaktadır (Koç, 2007: 14).

Almanya'nın kolluk yapılanmasının tasnifini yapmak zordur. Çünkü her eyaletin kendi kolluk yapılanması bulunmaktadır (Emre, 2013: 81). Her eyalet kendi polis teşkilatını oluştururken, federal polis teşkilatı Federal İçişleri Bakanlığının himayesi altındadır (Fairchild and Dammer, 2001: 80-82). Federal düzeyde polis yapılanması Federal Yol Polisi, Federal Parlamento Polisi, Federal Sınır Koruma Polisi, Organize Suçlarla Mücadele Birimi Federal Hava Yolları Polisi, Kriminal Polis Dairesi ve Anayasayı Koruma Federal Dairesi şeklinde yapılanmaktadır (Emre, 2013: 82).

Genellikle her eyalette polis biriminin sorumlusu olan içişleri bakanıdır. Sınır polisi, Anayasayı Koruma Teşkilatı, ırmakları, otoyolları ve kıyıları koruyan polis birimleri genellikle her eyalette bulunmaktadır. İlçelerde şehir polisleri görev yapmaktadır. Eyaletlerde genellikle eyalet polisi, şehir polisi, eyalet hudut polisi ve hazır kuvvet polisi bulunmaktadır (Fairchild and Dammer, 2001: 102).

Eyalet polisi, eyalet içişleri bakanına bağlıdır. Bu birim eyaletlerde kamu düzenini ve kamu güvenliğini korumaktadır, trafik ve kolluk faaliyetlerinde önleyici görevler yapmaktadır. Şehir polisi ise büyük kentlerde görev yapmakta olup ve mavi üniforma giymektedir. Eyalet polislerinin sahip olduğu tüm görev ve yetkileri onlarda kullanabilmektedir. Eyalet hudut polisleri ise pasaport ve gümrük faaliyetlerini yürütmektedir (Emre, 2013: 84-85). Hazır kuvvet polisi ise içişleri bakanının izniyle toplumsal olayları engellemektedir. Hazır kuvvet polisinin masraflarının bir kısmı Federal İçişleri Bakanlığınca karşılanır (Uzun, 2003: 626).

Amerika Birleşik Devletleri (ABD)

ABD büyük bir nüfusa ve coğrafyaya sahip olup dünyanın öncü devletlerinden biridir. ABD köklerini İngiliz İmparatorluğu'nun Anglosakson kültüründen ve Avrupa devletlerinin 18. ve 19. yüzyıl uygulamalarından almıştır (Demirci ve Ülkemen, 2008: 27). ABD, yerel düzey ve eyalet yönetim birimlerince yönetilen bir federal devlettir. Ülkede bulunan 50 eyalet ABD'nin yönetim birimlerini meydana getirmektedir (Gül, 2013: 626).

ABD'de yaklaşık olarak 1.2000.000 kolluk görevlisi ve 20.000'den fazla kolluk teşkilatı bulunmaktadır. Her yerleşim alanının farklı bir kolluk yapılanması vardır. Genel olarak kolluk teşkilatı yerel, eyalet ve federal olarak üç ana birimden oluşmaktadır. Federal düzeyde çalışan polis kuvvetleri tek bir bakanlığın sorumluluğunda değildir. Polis kuvvetleri Savunma Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Maliye Bakanlığı ve Adalet Bakanlığına bağlı olarak görevlerini yürütmektedir. Ülkede yerel polise ayrılan bütçe ile yapılamayacak görevler eyalet polis birimleri tarafından yerine getirilmektedir. Genel olarak otoyollarda yapılan kolluk faaliyetleri de eyalet polis birimleri tarafından yürütülmektedir (Delice, 2005: 463-465).

Ülkede 49 eyalette şehir polisi ve eyalet polisi bulunmaktadır. Ülkede 50 federal polis kolluğu ülkenin tamamında kolluk faaliyetlerini yürütmektedir. ABD hükümeti polisin gücünü tek bir elde toplanmasını engellemek amacıyla, suçların önlenmesini sağlamak amacıyla birçok asayiş programı oluşturmuştur. Bu programlar ulusal, eyalet, şehir ve mahalle perspektifinde uygulanmaktadır (Demirci ve Ülkemen, 2008: 35).

Yerel polis teşkilatı şerif, ilçe ve şehir polislerinden meydana gelmektedir. ABD ilçe polis yapılanması, Türkiye'deki ilçe polis teşkilat yapılanmasına benzememektedir. Yeminli polis memurlarının sayısına göre yerel polis teşkilatlarının büyüklüğü değişmektedir (Demirci ve Ülkemen, 2008: 39).

3.2.2. Kıta Avrupa'sı Kolluk Sistemi

Fransa

Fransa anayasal bir cumhuriyet devlet sistemi ile yönetilmektedir. Ülkede Fransız İhtilalı'ndan sonra cumhuriyet yönetiminin temelleri atılmıştır. Fransa günümüzde modern cumhuriyet rejimiyle yönetilen ülkelerin öncülüğünü yapmaktadır (Parlak ve Caner, 2009: 29).

Fransa çoklu kolluk yapılanmasına sahip olan ilk ülkedir. İtalya kolluk yapılanmasının oluşumu açısından İspanya, Türkiye ve Portekiz gibi Kuzey Akdeniz ülkelerini doğrudan etkilerken, Güney Amerika'da bulunan Arjantin ve Brezilya gibi ülkeleri dolaylı olarak etkilemiştir. Fransa yarı başkanlık sistemini uygulayan üniter bir devlettir. Merkeziyetçi bir devlet olmasının yanında, yetki genişliğini uygulamaktadır. Kolluk sistemini jandarma ve polis oluşturmaktadır (Özdemir, 2008: 143-144). Ülkede 20.000 nüfusun altındaki yerler kırsal bölge olarak sayılıp, jandarmanın kontrolü altındadır (Altundaş, 2003: 415). Fransa kolluk teşkilatı Türkiye'deki kolluk teşkilatına benzemektedir. Ülkenin iç güvenlik faaliyetleri milli polis ve jandarma teşkilatı tarafından yürütülmektedir. Milli polis İçişleri Bakanlığına bağlı iken, jandarma Savunma Bakanlığına bağlıdır (Aydınoğlu, 2013: 58-59). Savunma Bakanlığının yöneticisi atama usulüyle gelen sivildir (Akın, 2014: 98).

Fransız polis teşkilatı bölge, il ve ilçe biçiminde örgütlenmektedir. Emniyet teşkilatlanması bölgelerarası örgütlenmenin birkaç örneğini bulundurmaktadır. Fransız idari yönetiminde il ve belediyelerde vali ve belediye başkanları yetkileri toplamıştır. Ülke genelinde de Ulusal Polis Birimleri bu şekilde oluşturulmuştur. Fakat Paris'te istisna olarak asayiş işlerinde özel bir birim olan "Polis Valisi" de bulunmaktadır (Özdemir, 2008: 153).

Ülkede Ulusal Polis Genel Müdürlüğü, ceza hukukunun verdiği emirleri, hakları ve kişilerin güvenliği ile ülkenin korunmasını sağlamaktadır (Aydınoğlu, 2013: 59).

Fransa'da Kamu Güvenliği Müdürlüğü örgütlenmesi kurulmuştur. Örgütün kent içinde dezavantajlı mahallelerde asayiş ve güvenliği sağlaması amacıyla mücadele şubeleri ve bölümleri oluşturulmuştur. Köpek Eğitim Merkezleri, Ulusal Polis Müdahale Grupları, Motosikletli Yerel Servisler, Antikriminal Gruplar kamu güvenliği örgütlenmelerine bağlı olarak görevlerini yapmaktadırlar. Köpek Eğitim Merkezleri uyuşturucu ile mücadele etmektedir. Ulusal Polis Müdahale Grupları dokuz metropol bölgede şiddet suçları ile mücadele etmektedirler. Motosikletli Yerel Servisler adli kimlik çalışmalarını yürütmektedirler. Anti-Kriminal Gruplar ise özellikle geceleri şiddet olayları ve uyuşturucu ile mücadele etmektedir (Özdemir, 2008: 150).

Fransa'da jandarma yapılanması ülkenin en eski birimlerden biridir. Jandarma polisiye işlemleri için askeri bir birime değil, sivil bir otoriteye bağlı olarak görev yapmaktadır. Jandarma komutanları illerde valinin, ilçelerde kaymakamın emrindedir. Jandarma birliklerinin genel polisiye ve ulusal savunma görevleri bulunmaktadır.

İtalya

İtalya üniter bir devlettir. Özel statülü bölgeleri de içine katarak bölgesel devlet unvanı kazanmıştır (Koçak, 2013: 281-284). İtalya 1 Ocak 1948'deki Anayasası ile birlikte parlamenter bir cumhuriyet devletidir. İtalya'nın kolluk yapılanması Türkiye'ye çok benzerdir. Ülke asker ve polisten oluşan bir kolluk yapılanmasına sahiptir. Jandarma askeri nitelikte olan bir kolluk kuvvetidir. İtalya'da jandarma ve polis kuvvetlerinin yanında orman polisi ve mali polis de kolluk kuvveti olarak tasnif edilmiştir (Çevik vd., 2008: 281-284).

İtalyan polisinin önleyici ve adli olarak farklı görevleri bulunmaktadır. Polisin, adli polislik görevi suçun meydana gelmesi ile başlamaktadır. Polisin, önleyici polislik görevi ise kamu güvenliği ve yönetsel polislik olarak adlandırılan suçun engellenmesi için gerçekleştirilen tüm kolluk faaliyetlerini içermektedir. Ülkede polisler belediye bulunan

kent merkezlerinde görevli bir kolluk birimidir. Belediye yapılanması bulunmayan yerlerde ise görevli kolluk birimi jandarmadır (Çevik vd., 2008: 285-289).

Jandarmanın genel olarak görevleri; hassas bölgeleri ve bağımsız kurumları korumak, seferberlik faaliyetlerine katılmak, cezaevi ile ilgili işlemleri yapmak ve ülke savunmasını sağlamaktır. Ayrıca ülkede mali işlerle sorumlu mali polis, orman muhafazasını gerçekleştiren orman polisi, cezaevi polisi ve bazı kentlerde belediye polisi gibi birimler de bulunmaktadır. Tüm kolluk kuvvetleri merkezi yönetimin içinde örgütlenmiştir. Polis birimleri İçişleri Bakanlığına bağlı iken, jandarma birlikleri Savunma Bakanlığına, orman polisi Tarım ve Orman Bakanlığına, mali polis ise Maliye Bakanlığına bağlıdır (Çevik vd., 2008: 290-292).

3.4. Türkiye'de Kolluk Kuvvetlerinin Sınıflandırılması

Çalışmanın bu başlığında Türkiye'de kolluk kuvvetlerinin sınıflandırılması adli-idari kolluk, genel idari-özel idari kolluk ve yardımcı kolluk olarak açıklanacaktır.

3.4.1. Adli-İdari Kolluk

Türkiye'de kolluk ile ilgili en geniş kapsamlı yasal düzenleme 2559 sayılı Polis Vazife ve Salahiyet Kanunu'dur (Pektaş, 2003: 37). Kanunda açıkça adli-idari kolluk ayrımına gidilmemiş ancak, ilgili kanunun 2. maddesinin a fıkrasında "kanunlara, Cumhurbaşkanlığı kararnamelerine, yönetmeliklere, hizmet emirlerine uygun olmayan hareketlerin işlenmeden evvel önlenmesi" ve aynı maddenin b fıkrasında "işlenmiş bir suç için Ceza Muhakemesi Usulü Kanunu ve ilgili diğer kanunlarda belirtilen görevleri yapmak" ifadeleri kullanılarak ayrım belirtilmiştir (2559 sayılı Kanun, md. 2). Kamu düzenini korumak amacıyla görev yapan idari kolluk, toplumun sağlık, esenlik, güvenlik ve genel ahlakının korunması görevini yapmaktadır. İdari kolluk, suç öncesi kolluk veya önleyici kolluk olarak da isimlendirilmektedir. Adli kolluk suçun meydana gelmesiyle birlikte, suçun aydınlatılmasını, suç delillerinin ve suçu işleyenlerin yakalanarak adli makamlara teslim edilmesi işlemlerini ifade etmektedir (Elvan, 2005: 93-94).

Hem adli kolluk hem de idari kolluk yaptıkları görevler nedeniyle birbirlerini etkilemektedirler. İdari kolluk görevini iyi bir şekilde yerine getirirse suçlular ve suç oranları azalmaktadır. Adli kolluk da görevini iyi bir şekilde yerine getirirse kamu düzeninin bozulması büyük ölçüde önlenmektedir (Kalabalık, 2004: 227).

Pektaş (2003: 24-25) kolluğu, kuralların ihlalinde cezalandırma gücüne sahip, çeşitli yaptırımları kullanma cebrini elinde bulunduran bir güç olarak tanımlamaktadır. Kolluk kavramı yerine aynı zamanda zabıta kavramı da kullanılmaktadır. Kolluk adli ve idari kolluk olarak ikiye ayrılmaktadır. Adli kolluk, adli kolluğun koyduğu kuralları ihlal ederek toplumsal düzeni bozanları soruşturmakta ve gerekli cezai işlemlerin yapılabilmesi için gerekli kurumlara teslim etmektedir. İdari kolluk ise, toplumsal düzenin sağlanabilmesi amacıyla, idarenin bireylerin özgürlüklerini sınırlandırmasını ve özgürlüklerine müdahale etmesini ifade etmektedir.

İdari ve adli kolluk tasnifinin gerçekleştirilen hizmete göre ayrıma tabi tutulduğu ifade edilebilir. Gerçekleştirilen bir suç ile ilgili yürütülen kolluk hizmetleri adli kolluk, bir suçun meydana gelmemesinden önce önleyici hizmetlerin yürütülmesi ise idari kolluk olarak tanımlanmaktadır (Gözübüyük ve Akıllıoğlu, 1992: 228). İdari kolluk önleyici, adli kolluk ise bastırıcı niteliğe sahiptir (Gözübüyük ve Akıllıoğlu, 1992: 227).

Adli kolluk adli makamların emri altında çalışmaktadır. Adli kolluk görevlilerinin görevleriyle ilgili uyuşmazlıkları adli yargıda çözümlenmektedir. Ancak idari kolluk görevlileri, idari makamların gözetiminde görev yapmaktadır. Görevleriyle ilgili bir uyuşmazlık çıkması durumunda ise, uyuşmazlık idari yargıda çözümlenmektedir (Kalabalık, 2004: 221). Adli kolluk personelinin kovuşturma işlemleri doğrudan doğruya savcı tarafından yürütülmektedir (5271 sayılı Kanun, md. 161). Ancak idari kolluk personelinin kovuşturma işlemleri 4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanunu'nca yapılmaktadır (Giritli vd., 2006: 815). İdari kolluk da genel idari kolluk ve özel idari kolluk olmak üzere ikiye ayrılmaktadır (Gözler ve Kaplan, 2018: 531).

3.4.2. Genel İdari-Özel İdari Kolluk

Emniyet Teşkilatı Kanunu, kolluk kuvvetlerini genel ve özel kolluk olarak ikiye ayırmaktadır. Genel kolluk jandarma ve polis gibi silahlı bir yapılanmaya sahip olanlardır. Bir başka ifade ile genel kolluk, özel kolluk dışında kalan ve özel yasalar çerçevesinde oluşturulan kolluk kuvvetleridir (3201 sayılı Kanun, md. 3). Özel kolluk ise, hizmet kolluğu olarak tasnif edilmektedir. Bu yapılanmanın dışında, kolluk yetkililerinin bulunmadığı durumlarda yardımcı kolluk olarak adlandırılan birim, genel kolluk kuvvetlerinin yetkilerini kullanmaktadır (Pektaş, 2003: 25).

Kolluk yetkisi, bağlı oldukları birim ve görev alanları bakımından genel ve özel kolluk ayrımına tabi tutulmaktadır. Özel kolluk belediye, köy, çeşitli bakanlıklara ya da fabrika ve banka gibi özel bir kuruma bağlı iken, genel kolluk İçişleri Bakanlığına bağlı olarak görev yapmaktadır. Bu bağlamda özel kolluğun yetki alanı sınırlı iken, genel kolluğun yetki alanı daha geniştir. Özel kolluğun görev alanı hizmet yaptığı alan ile sınırlı tutulmuştur. Yalnızca bazı özel kolluk birimlerine silah taşıma ve kullanma yetkisi verilmiştir (Yenisey, 2009: 15-16).

Türkiye'de kolluk kuvvetlerinin genel kabul görmüş bir sınıflandırılması bulunmamaktadır. Her yazar, akademisyen ve emniyet mensubu kişiler kolluk kuvvetlerini farklı biçimde sınıflandırmaktadır. Örneğin yazarlar Sahil Güvenlik Komutanlığı'nın ve çarşı ve mahalle bekçilerinin sınıflandırılmasını farklı biçimde göstermektedir. Sahil Güvenlik Komutanlığı'nın özel idari kolluk veya genel idari kolluk biriminde nerede sınıflandırılacağı her yazar tarafından farklı olarak biçimlendirilmiştir. Yardımcı kolluk birimi olan çarşı ve mahalle bekçilerinin hangi sınıfa girmesi gerektiği konusunda literatürde genel kabul görmüş bir sınıflandırma bulunmamaktadır (Aydın, 1996: 14).

Ahmet Hamdi Aydın (1996: 16) kolluğu "kamu kolluk kuvvetleri", "özel kolluk" ve "gönüllü kolluk" olarak üçe ayırmaktadır. Kamu kolluk kuvvetlerini de genel kolluk, özel kolluk ve yardımcı kolluk olmak üzere sınıflandırmaktadır.

Halil Kalabalık (2004: 223) idari kolluğu özel idari ve genel idari kolluk olarak ayırmaktadır. Kalabalık, jandarma ile polisi genel idari kolluğa tabi tutmuştur ve geriye kalan tüm kollukları özel idari kolluk olarak ifade etmektedir.

Kemal Gözler ve Gürsel Kaplan (2015: 261) ise idari kolluğu, özel ve genel kolluk olarak ayırmaktadır. Genel kolluğu ise mahalli idari ve merkezi idari kolluğu olarak sınıflandırmaktadır. Jandarma ile polis merkezi idari kolluğunu oluştururken, köy, belediye ve il özel idaresi kollukları mahalli idari kolluğunu oluşturmaktadır. Bu sayılanlar dışındaki tüm kolluk kuvvetlerini ise özel idari kolluk olarak ifade etmektedir.

Metin Günday (2011: 136-138) idari kolluğu genel idari kolluk ve özel idari kolluk olarak ikiye ayırmaktadır. Genel idari kolluğu jandarma ve polis olarak sınıflandırmaktadır. Özel idari kolluğu ise mahalli idareler kolluğu ve hizmet kollukları olarak sınıflandırmaktadır. Mahalli idareler kolluğunda belediyenin kolluk makamlarını oluşturan belediye başkanı, belediye meclisi, belediye encümeni ve belediye başkan yardımcılarını dahil etmektedir. Hizmet kolluğu makamlarına geriye kalan tüm kolluklarının girebileceğini ifade ederek orman kolluğunu örnek göstermektedir.

Feridun Yenisey (2009: 13-16) idari kolluğu genel kolluk, özel kolluk ve özel güvenlik olarak sınıflandırmaktadır. Yenisey genel idari kolluğu polis, jandarma ve Sahil Güvenlik Komutanlığı olarak sınıflandırmaktadır. Özel kolluk olarak ise, Emniyet Teşkilatı Kanunu'nun üçüncü maddesine atıf yaparak görevi hizmet alanı ile sınırlı olan kollukları dahil etmektedir. Özel güvenlik, polis, jandarma ve sahil güvenlik kolluğu haricindeki tüm kollukları özel kolluk olarak ifade etmektedir.

Ahmet Nohutçu (Yıldız Akgül, 2019: 167) idari kolluğu genel kolluk, özel kolluk ve özel güvenlik olmak üzere üçe ayırmıştır. Genel kolluk kendi içinde merkezi idare kolluğu ve mahalli idare kolluğu olmak üzere ikiye ayılmaktadır. Polis, jandarma, sahil güvenlik ve çarşı ve mahalle bekçileri merkezi idare kolluğunu oluştururken, zabıta, silahlı korucu, gönüllü güvenlik korucusu ve güvenlik korucusu mahalli idare kolluğunu oluşturmaktadır. Ahmet Nohutçu genel idari kolluk dışında kalan kolluk birimlerini özel kolluğa dahil etmektedir.

Yukarıda açıklandığı gibi, literatürde Türkiye'de kolluk personelinin sınıflandırılmasında net kabul gören tek bir sınıflandırma olmadığı için kolluk tasnifi Emniyet Teşkilatı Kanunu hükümlerince tasnif edilebilir. "Kolluk genel ve özel olarak ikiye ayrılmaktadır. Genel kolluk silahlı bir kolluk kuvveti olan jandarma ve polistir. Özel kolluk ise genel kolluk kuvveti haricinde kalan ve özel kanunlara göre kurulan kolluk kuvvetleridir" (3201 sayılı Kanun, md. 3). Literatürde Sahil Güvenlik Komutanlığı'nın barış dönemlerinde genel kolluk vazifesi gördüğü kabul edildiği için genel kolluk sayılmaktadır (Karakurt ve Bal, 2013: 86). Çarşı ve mahalle bekçileri, 7245 sayılı Çarşı ve Mahalle Bekçileri Kanunu'nun ikinci maddesinde genel kolluk kuvvetlerine yardımcı olmak üzere, jandarma ve teşkilatları bünyesinde oluşturulan silahlı bir kolluk kuvveti olarak tanımlanmaktadır (7245 sayılı Kanun, md.2).

Türkiye'de yapılan kolluk tasnifi şu şekilde özetlenebilmektedir.

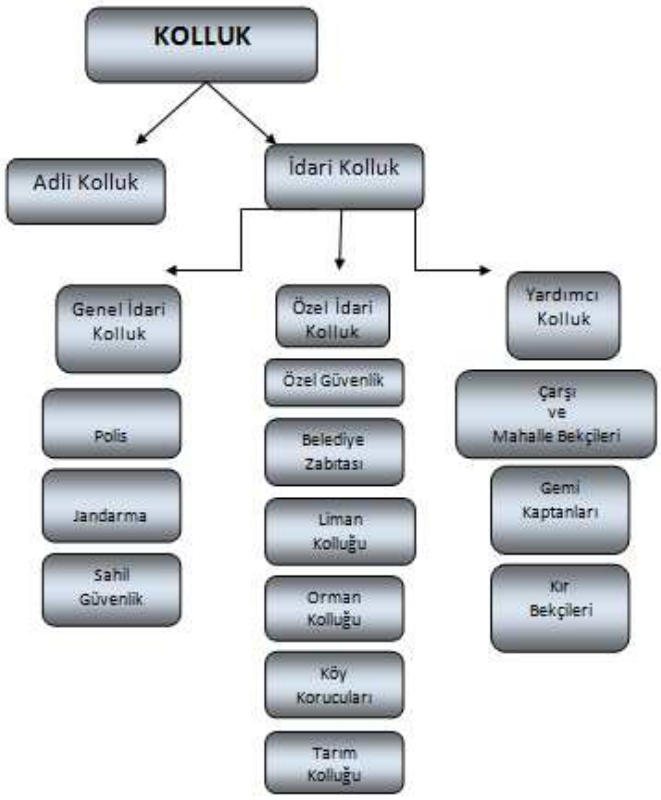

Şekil 1. Türkiye'de kolluk yapılanması tasnifi

Kaynak: *Literatür ve ilgili kanunlardan yararlanılarak yazar tarafından oluşturulmuştur.*

Genel İdari Kolluk

Genel kolluk, kamu düzeninin korunmasıyla görevlendirilen, silah kullanma yetkisine sahip olan, kanunlarla kendilerine verilen görevleri yerine getiren, İçişleri Bakanlığına bağlı olarak görev yapan polis, jandarma ve sahil güvenlik teşkilatlarını ifade etmektedir (Jandarma Teşkilat, Görev ve Yetkileri Yönetmeliği, md. 3). Genel kolluk, içişleri bakanı, vali, kaymakam ve bucak müdürüne[1] bağlı olarak görevlerini ifa etmektedir (Giritli vd., 2006: 816).

Genel kolluk kuvveti, ülkede özel bir amacı gerçekleştirmek amacıyla görevli değildir. Genel kolluğun görevi tüm ülkede kamu düzenini ve istikrarı sağlamaktır. Bu yüzden genel kolluk genel bir amaca hizmet etmektedir. Genel kolluk hizmeti devlet tarafından sağlanmaktadır. Genel kolluk ülkede kamu düzenini bozacak her türlü eylemi önlemektedir. Genel kolluğun önleyemediği faaliyetler için gerekli cezai işlemler gerçekleştirilmektedir. Genel kolluk görevlileri idare hukukuna tabidir (Demir, 2019: 35). Genel kolluk, coğrafi bakımdan yetkili kılındığı alanda her türlü faaliyet ve kişiler hakkında görev ve yetkiye sahiptir (Gözler ve Kaplan, 2015: 248).

"Devlet ve yetkili diğer kamu tüzel kişilerince özel kanunlar çerçevesinde kurularak teşkilatlanan kendilerine belirlenen görev alanlarında güvenliği sağlayan, polis, jandarma ve sahil güvenlik teşkilatları dışındaki kolluk birimleri" özel kolluk birimlerini meydana getirmektedir (Jandarma Teşkilat, Görev ve Yetkileri Yönetmeliği, md. 3).

Özel İdari Kolluk

Özel kolluk, iki şekilde tanımlanmaktadır. İlk olarak, genel kolluğun tabi olduğu ayrı bir kanuni düzene sahip olup, genel kolluğun haricinde ayrı bir otoritenin direktifinde çalışan bir kolluktur. Örneğin sağlık kriterlerine uymayan yapılarda oturma izni verilmemesi belediyenin görev alanındadır ve belediye kolluğunca yerine getirilmektedir. Orman koruma, tekel ve maliye kolluğu, kara avcılığı gibi kolluklar özel kolluktur. Özel

[1] 10.09.2014 tarihinde kabul edilen, 6552 sayılı İş Kanunu ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması ile Bazı Alacakların Yeniden Yapılandırılmasına Dair Kanun'un kabul edilmesiyle Türkiye'de tüm illerde bulunan bucaklar kaldırılmıştır. Bucaklara bağlı köy ve beldeler de, bucağın bağlı olduğu idare birimine dahil olmuştur.

kolluğun ikinci anlamı ise, genel kollukta bazı özelliklere sahip bulunan kısımların genel kolluktan ayrılarak yapılandırıldığı kolluğu ifade etmektedir. Örneğin hava trafiği ve kıyılardaki sağlık uygulamaları bu tanıma uymaktadır (Giritli vd., 2006: 816).

Özel kolluk hizmetleri özel bir birim tarafından ya da devlet tarafından yürütülmektedir. Özel kolluk birimleri ile ilgili anlaşmazlık çıktığında özel hukuk kurallarına göre işlem yapılmaktadır. Genel kolluk görevlilerinin geniş bir görev alanı bulunurken, özel kolluk görevlilerinin kısıtlı bir görev alanı bulunmaktadır (Demir, 2019: 36).

Yardımcı Kolluk

Genel veya özel kolluk kuvvetlerinin bulunmadığı zamanlarda kolluk kuvveti işini üstlenen kuruluş veya kişiler yardımcı kolluğu oluşturmaktadır. Yardımcı kolluk, genel kolluk görevlilerinin bulunmadığı zamanlar bizzat görevli olan ve genel kolluk görevlilerinin görev ve yetkilerini kullanan bir birimdir (Aydın, 1996: 17; Pektaş, 2003: 33).

Yardımcı kolluk görevlileri özellikle genel kolluk kuvvetlerine yardım eden bir kolluğu temsil etmektedir. Genel kolluk kuvvetleri içinde polise yardımıyla en önde konumlanan yardımcı kolluk çarşı ve mahalle bekçileridir (Aydın, 1996: 17). Gemi kaptanları ve kır bekçileri de yardımcı kolluk kuvvetlerine örnek olarak verilebilir.

3.5. Günümüzde Kent Güvenliğini Sağlamada Görevli Birimler

Çalışmanın bu başlığında günümüzde kent güvenliğinin sağlanmasında görevli olan polis, jandarma, Sahil Güvenlik Komutanlığı, özel güvenlik hizmetleri, belediye zabıtası, liman kolluğu, orman kolluğu, köy korucusu ve çarşı mahalle bekçileri hakkında bilgi verilecektir.

3.5.1. Polis

Türkiye'de polis yapılanması İçişleri Bakanlığına bağlı EGM bünyesinde oluşturulmuştur. 2259 sayılı Polis Vazife ve Salahiyet Kanunu polisin yetki görev ve işleyişi ile ilgili süreci açıklamaktadır (Pektaş 2003: 25).

3201 sayılı Emniyet Teşkilatı Kanunu'nun 1. maddesine göre ülkenin genel asayişi ve emniyetinden İçişleri Bakanlığı sorumludur. İçişleri Bakanlığı kanunun kendisine verdiği görevi, EGM, Jandarma Genel Komutanlığı ve diğer bütün kolluk teşkilatı ile yerine getirmektedir. Ayrıca Cumhurbaşkanının kararı ile ordu kuvvetlerinden de yararlanabilmektedir (3201 sayılı Kanun, md. 1).

Türkiye'de 16 Nisan 2017 tarihinde, anayasa değişikliği için referandum yapılmıştır (Turan, 2018: 43). Anayasa değişikliği yapılmadan önce Türkiye'de yürütme yetkisi Cumhurbaşkanı ve bakanlar kurulu tarafından kullanılmıştır (Kahraman, 2012: 443). 16 Nisan 2017 tarihinde yapılan referandumla halkoyuna sunulan 6771 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 8. maddesi ile 1982 Anayasası'nın 104. maddesi, "Cumhurbaşkanı devletin başıdır. Yürütme yetkisi Cumhurbaşkanına aittir." şeklinde değiştirilmiştir (6771 Kanun, md. 8). 24 Haziran 2018 tarihinde gerçekleşen Cumhurbaşkanlığı ve milletvekili seçimlerinin ardından, Türkiye'de Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemine geçilmiştir (Turan, 2018: 43). Yeni sistemde devletin yürütme yetkisi, tek başına Cumhurbaşkanına aittir. 3201 sayılı Kanun'un 1.maddesinde "Cumhurbaşkanının kararı ile ordu kuvvetlerinden de yararlanabilmektedir" ifadesi başkanlık sistemine geçilmeden önce "bakanlar kurulu onayı ile ordu kuvvetlerinden de yararlanabilmektedir" şeklindeydi. 703 sayılı KHK ile "icra vekilleri heyeti" ifadesi, "Cumhurbaşkanı" şeklinde değiştirilmiştir (703 sayılı KHK, md. 145).

Türk polis teşkilatının kuruluşu, İstanbul'da "polis" ismi verilen bir teşkilatın kurulmasıyla 10 Nisan 1845 tarihinde gerçekleştirilmiştir. Polis Nizamnamesi yayımlanarak yeni kurulan teşkilatın görevleri belirtilip, yabancı elçiliklere bildirilmiştir. Tanzimat Devrinde batılı anlamda bir polis teşkilatı oluşturabilmek amacıyla 1879 yılında Zaptiye Teşkilatı kurulmuştur. 1909 yılında Zaptiye Nezareti kaldırılarak, EGM ve İstanbul vilayetlerine bağlı bir polis merkezi oluşturulmuştur (T.C. İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğü, 2020). Günümüzde ise toplumun huzurunun sağlanmasında görev yapan polis teşkilatı, birçok yeniliğe sahip olarak görevini yürütmektedir (Şener, 2019: 29).

3201 sayılı Kanun'da "polis, silahlı inzibat ve icra kuvveti" şeklinde tanımlanmaktadır. Kanunun 4. maddesinde polis, sivil ve üniformalı olarak iki gruba ayrılmaktadır. Üniformalı polis, kendi içerisine vasıtasız ve vasıtalı olarak ayrıma tabi tutulmaktadır. Vasıtalı polis, bisikletli, atlı, canlı, motorlu ve cansız diğer araçları kullanmaktadır. Sivil polis ise, emniyet birimlerinde üniforma giymeyen çalışanlardan oluşmaktadır (3201 sayılı Kanun, md. 4).

Polislerin görev ve yetkilerini tanımlayan 2559 sayılı Kanun'a göre, kamuda verilen yetkilerin kullanılması ve görevlerinin yapılması emrini en büyük mülki idari amir vermektedir. Ancak İçişleri Bakanlığı da kendiliğinden yetki ve görevler verebilmektedir (2559 sayılı Kanun, md. 22). 3201 sayılı Kanun'un Ek 1 maddesi, gerekli görüldüğü durumlarda EGM kadrosunun bir vali kadrosu ile yer değiştirilebileceğini belirtmektedir (3201 sayılı Kanun, md. Ek 1). Ancak bu durum bir gereklilik doğrultusunda uygulanmaktadır (Bilgiç, 2019: 45). 3201 sayılı Kanun'un 11. maddesinde EGM, il emniyet müdürlüğü ve teşkilatından ya da ilçe emniyet amirliği ve teşkilatından bilgi isteme ve işlemleri idare etme konularında yetkili kılınmıştır (3201 sayılı Kanun, md. 11).

İl ve ilçe belediye sınırları içindeki alan polisin görev alanını oluştururken, il ve ilçe belediye sınırları haricindeki, alan ise jandarmanın görev alanını oluşturmaktadır. Kolluk birimlerinin araç, gereç, hizmet gerekleri ve personeli dikkate alınarak, belediye sınırları içinde bulunmasına rağmen, konut bölgelerine uzak yerler jandarmanın sorumluluk alanı olarak belirlenebilir (15.07.1961 tarihli Yönetmelik md. 3).

Polis teşkilatı bulunmayan yerlerde il, ilçe ve bucak jandarma komutanları ve jandarma karakol komutanları 2559 sayılı Polis Vazife ve Salahiyet Kanunu'nda yer alan yazılı görevleri ifa edip, yetkileri kullanmaktadır (2559 sayılı Kanun, md. 25). Türkiye'de polis teşkilatı, bünyesinde barındırdığı personel bakımında en büyük silahlı kolluğu oluşturmaktadır. Emniyet teşkilatı jandarmaya nispeten daha küçük bir coğrafi alanda görev yapmaktadır. Ancak jandarmaya oranla nüfus olarak daha büyük bir kitleye hizmet sunmaktadır (Demir, 2019: 64).

Polis teşkilatı, günümüzde belediye yapılanması bulunan yerlerde görev yapmaktadır (Demir, 2019: 64). Polis görev yaptığı mülki sınırlar dahilinde, yeri, zamanı ve hizmet branşı farkı gözetilmeksizin, bir suç olayı ile karşılaştığında suça müdahale etmek, önlemek, suç ve sanık kanıtlarını belirlemek, korumak ve görevli kolluğa teslim etmekle yükümlüdür (2559 sayılı Kanun, md. Ek 4). Özel zabıta teşkilatının görev alanına giren konularda görevli bir memur bulunmadığı zaman polis bu kolluğa ait inzibati tutumları yapmakla yetkili kılınmaktadır. (2559 sayılı Kanun, md. 24). Belediye zabıtasının görev alanına giren konularda, gerekli görülen durumlarda idari polis kadrosundan ayrılan bir birim görev yapmaktadır. Ödeneği belediye tarafından tahsis edilerek oluşturulmaktadır (3201 sayılı Kanun, md. 8).

2559 sayılı Kanun'a göre polisin birey ile kamunun emniyetini sağlama, konut dokunulmazlığını koruma görevi tanımlanmıştır. Aynı maddenin devamında polise halkın can ve ırzı ile kamunun devamlılığını garanti etme görevi verilmiştir (2559 sayılı Kanun, md. 4). Polisin görevleri adli görevler, idari görevler, siyasi görevler ve trafik görevlerinden oluşmaktadır (Tosun, 2013: 50).

Adli polis, 3201 sayılı Kanun'un 9. maddesinde, donanımlı polis merkezi olan yerleşimlerde EGM'ye bağlı adli işlerle uğraşan kısımdan oluşmaktadır (3201 sayılı Emniyet Teşkilat Kanunu, md. 9). Bir suçun meydana gelmesiyle birlikte olay hakkında incelemeye başlayan, çeşitli metotlarla olay yerindeki delil ve izleri belirleyen, suç delilleri ile şüpheli kişileri adli birimlere yollayan polise adli polis denilmektedir (Yenisey, 2009: 13). Polis adli görevini yerine getirirken, bir suç işlerse Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu'na göre haklarında işlem yapılmaktadır (İleri, 2004: 88).

Polisin idari görevleri, koruyucu görevler, yardım edici görevler ve önleyici görevler olmak üzere üçe ayrılmaktadır. Koruyucu görevler, kişilere, kamuya ya da tüzel kişilere ait tesis, bina ya da eşyaların korunması için alınmış önlemlerdir. Polisin yaşlılara, çocuklara, aciz ve sakatlara karşı yükümlü bulunduğu görevler yardım edici görevleri oluşturmaktadır. Sosyal düzenin ve kamu güvenliğinin devamını sağlamak için alınan önlemler polislerin önleyici görevlerini oluşturmaktadır (Doğan, 2010: 45).

Polisin siyasi görevleri, devletin genel emniyetine ilişkin işlerden sorumlu tutulduğu görevleridir. Devletin varlığını ve kişiliğini koruma amacıyla tedbirlerin alınması, Anayasa'nın öngördüğü cumhuriyeti korumak, ülkemizde bulunan yabancı devlet başkanlarını korumak, pasaport işlemleri, yabancıların ikamet ve çalışmaları ile ilgili işlemler, Atatürk'ün şahsiyetine, ilke ve inkılaplarına karşı girişimlerin izlenmesi polisin siyasi görevleridir (Doğan, 2010: 47).

Polisin trafik görevleri, 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu'nda düzenlenmektedir. Trafiğin düzenlenmesi, trafik hizmetlerinin sağlanması ve karayolları güvenliğinin sağlanması polisin trafik görevlerini oluşturmaktadır Polis teşkilatı, İçişleri Bakanlığına bağlı EGM'nin çatısı altında birleşmektedir. Polis teşkilatı merkez ve taşra birimi olmak üzere ikiye ayrılmaktadır (Şener, 2019: 31).

3.5.2. Jandarma

Jandarma kelimesi ilk kez Tanzimat Fermanı'ndan sonra yayımlanan Tatbik Kararnamesi'nde kullanılmıştır. Askeri Kolluk Tüzüğü olarak ifade edilen "Asakir-i Zaptiye Nizamnamesi'nin yürürlüğe girmesiyle, 14 Haziran 1839 tarihinde Türk Jandarma Teşkilatı'nın oluşumu başlamıştır. Jandarmanın günümüzdeki fonksiyonunu kazanması 1879 yılında gerçekleşmiştir (T.C. Jandarma Genel Komutanlığı, 2020). Jandarma, tüm ülkelerde teşkilatlanmayan bir kolluk birimidir. Kıta Avrupa'sı kolluk anlayışının bir sonucu olarak ortaya çıkmış ve ilerleyen yıllarda birçok ülkenin kamu yönetimi örgütlenmesinde yerini almıştır (Kara, 2016: 148). Türkiye'de mevcut şartların zorunluluğu nedeniyle jandarma teşkilatı kurulmuştur. Ülkenin her köşesinde polis teşkilatı kurulamayınca, kolluk kuvvetindeki eksiklikleri tamamlayabilmek için ordudan yararlanılmıştır (Yenisey, 2009: 14).

2803 sayılı Kanun'da jandarma, "asayiş ile emniyet ve kamu düzeninin korunması görevlerini yerine getiren, Cumhurbaşkanlığı kararnamesinin ve diğer kanunların saydığı görevlerini yerine getiren silahlı genel kolluk kuvveti" şeklinde tanımlanmaktadır. Jandarma teşkilatının başında Jandarma genel komutanı bulunmaktadır. Jandarma, ilçe ile il sınırları haricinde polis teşkilatı olmayan alanlarda görevlidir (2803 sayılı Kanun, md. 3).

Silahlı bir genel kolluk kuvveti olan jandarma teşkilatı, İçişleri Bakanlığı bünyesinde görev yapmaktadır. Jandarmanın görevi kamu düzenini ve emniyetini korumaktır (T.C. İçişleri Bakanlığı Jandarma Genel Komutanlığı, 2019: 34). Jandarmanın kuruluş yıllarından itibaren gerçekleştirdiği en köklü değişiklikler Temmuz 2016'dan sonra olmuştur. Jandarmanın tanımı, yetkileri, eğitim ve personel yapısı gibi alanlarda bir düzenleme sürecine gidilmiştir. 2016 yılı öncesinde Jandarma Genel Komutanlığı, silahlı kuvvetler hakkında eğitim ve öğretim işleri bakımından Genel Kurmay Başkanlığı'na bağlı iken, asayiş ve emniyet ile ilgili görevleri bakımından İçişleri Bakanlığına bağlı olmuştur. Yeni düzenleme ile Jandarma Genel Komutanlığı'nın eğitim ve öğretim işlemleri de İçişleri Bakanlığına aktarılarak, Türkiye'nin genel kolluk kuvvetlerinin hepsi İçişleri Bakanlığında toplanmış ve bir düzen oluşturulmuştur (Eryılmaz, 2019: 81-84).

Jandarma Genel Komutanlığı'nın kadro ve kuruluşlarıyla ilgili tüm işleri İçişleri Bakanlığınca düzenlenirken, savaş ve seferberlik hallerinde Kara Komutanlıkları hizmetinde görev yapacak birliklerin kadro ve kuruluş ile ilgili işlemleri Genelkurmay Başkanlığı'nın görüşünü alınarak düzenlenmektedir (2803 sayılı Kanun, md. 5).

Jandarma teşkilatı, taşra ile merkez teşkilatı, Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi, iç güvenlik birimleri, havacılık teşkilatı, lojistik destek birimleri ve güvenlik görevini ifa etmek için oluşturulan bütün birimlerden meydana gelmektedir. Turizm faaliyetlerinin yoğun bir şekilde gerçekleştirildiği yerlerde, vatandaşa en yakın hizmeti vermek amacıyla, otoyol giriş ve çıkışlarında, kritik yol kavşaklarında jandarma birlikleri görev yapmaktadır (T.C. İçişleri Bakanlığı Jandarma Genel Komutanlığı, 2019a: 36-38). Genel kolluk kuvvetlerinin geçici personel görevlendirme işleri İçişleri Bakanlığına aittir. Jandarma teşkilatında işçiler veya yükümlü erbaş ve erlerin haricinde personelin disiplin işlemleri Genel Kolluk Disiplin Hükümleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Kabul Edilmesine Dair Kanun'unca yapılmaktadır (Eryılmaz, 2019: 82).

Jandarmanın sorumluluk ve görev alanı, sahil güvenlik ve polisin görevli olduğu alanların haricinde, il ve ilçe hudutları haricinde kalan, sahil güvenlik ile polis teşkilat yapılanması olmayan bölgelerdir. Belediye sınırları içinde bulunmasına rağmen hizmet gerekleri bakımından uygun görülen alanlar, jandarmanın sorumluluk ve görev alanına dahil edilebilmektedir. Bir ilin veya ilçenin sorumluluk ve görev alanı, İçişleri Bakanlığı

tarafından verilen bir kararla, jandarma teşkilatına verilebilmektedir (Jandarma Teşkilat, Görev ve Yetkileri Yönetmeliği, md. 7). İçişleri bakanının onay vermesi durumunda il merkezinin tümü jandarmanın görev alanına, kırsal alanlar ise polisin görev alanına devredildiğinden, polis ve jandarma hem taşra hem de kırsal alanda görev yapmaya hazırlıklı bulunmalıdır (Eryılmaz, 2019: 86).

Jandarma birliklerinin konuş ve kuruluş işlemleri için taksimat uygulanmaktadır. Geçici bir süreliğine birden daha çok ili kapsayan bölge komutanlıkları oluşturulabilmektedir. Bölge komutanlığından sorumlu bölge komutanı, konuşlanan ilde görev yapan valiye karşı sorumludur. Türkiye'de her ilde o ilin ismini taşıyan 81 il jandarma komutanlığı bulunmaktadır. İlçelerde de o ilçenin ismini taşıyan 941 ilçe jandarma komutanlığı bulunmaktadır. Ciddi öneme sahip olan beldelerde ayrı konuşlandırılan jandarma karakol komutanlığı ve her ilçeye bağlı bulunan merkez jandarma karakol komutanlığı bulunmaktadır (Jandarma Teşkilat, Görev ve Yetkileri Yönetmeliği, md. 6; T.C. İçişleri Bakanlığı, Jandarma Genel Komutanlığı, 2019b: 3). Jandarma karakol yerlerinin belirlenmesinde; nüfus, yerleşim yerinin mevcut hali, asayiş durumu, ulaşım, coğrafi konum, bölgenin kültürel ve sosyal gelişmişlik düzeyi, ekonomik imkanlar belirleyici etkenlerdir (Jandarma Teşkilat, Görev ve Yetkileri Yönetmeliği, md. 6).

İl ve ilçelerde polis ve jandarmanın görev yapacağı sorumluluk alanlarının sınırı, illerde vali ya da vali yardımcısı, ilçelerde ise kaymakamın önderliğinde emniyet ve jandarmayı temsil eden yetkililerin de bulunduğu bir komisyon tarafından karar verilir. Bu komisyon kaymakam veya valinin talebi üzerine toplanmaktadır. İlçe, il ya da büyükşehir belediyesi kurulması, kaldırılması durumunda veya çeşitli sebeplerle sınırlarında değişiklik yapılan yerlerde, ilgili kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren en geç üç ay içinde polis ya da jandarmanın görev yapacağı sorumluluk alanları tekrar belirlenir. Komisyon kararları içişleri bakanının onayına sunularak yürürlüğe girer (2803 sayılı Kanun, md. 10).

Jandarmanın görevleri adli görevler, mülki görevler ve askeri görevler olmak üzere üçe ayrılmaktadır. Jandarmanın adli görevleri, gerçekleştirilen suçlar hakkında kanunlarda gösterilen işlemleri yapmaktır (T.C. İçişleri Bakanlığı, Jandarma Genel Komutanlığı, 2019b: 2). Soruşturma işlemlerinde, adli kolluk tarafından Cumhuriyet Savcısının verdiği

talimat ve emirler uygulanır. Adli kolluk görevlileri, adli görevlerinin dışında, üstlerinin emirlerine de uymak zorundadırlar. Jandarma teşkilatı, kanunların jandarmaya verdiği diğer adli görevleri de ifa etmektedir (Jandarma Teşkilat, Görev ve Yetkileri Yönetmeliği, md. 38). Ceza muhakemesi ile ilgili suçların soruşturulması ve kovuşturulması 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun öngördüğü şekilde yapılmaktadır. Adli amirlerin emirlerine göre ilgili mevzuatın önderliğinde adli görevler gerçekleştirilmektedir (Jandarma Teşkilat, Görev ve Yetkileri Yönetmeliği, md. 39).

Jandarma teşkilatının en temel görevlerini mülki görevler oluşturmaktadır. Mülki görevler en genel ifade ile suçun meydana gelmemesi için yürütülen önleyici faaliyetlerdir. Jandarmanın tanımında geçen "kamu düzeni ve güvenliğini koruma" olarak ifade edilen görevler mülki görevler kapsamındadır. Diğer kolluk birimleri ile koordineli bir şekilde çalışmak ve işlenen suçları aydınlatmak için bilgi toplama süreçleri de jandarma teşkilatının mülki görevlerini meydana getirmektedir. Bir doğal afetin meydana gelmesi halinde vatandaşların güvenliğini sağlamak da mülki görevler arasındadır. İl Jandarma Komutanlığı bünyesinde görev yapan Silah Ruhsat kısım amirlikleri tarafından yürütülen ateşli silah kullanma işlemleri de mülki görevler arasında yer almaktadır (Eryılmaz, 2019: 87-88).

Jandarmanın mülki görevleri, asayiş ile emniyet ve kamu düzenini oluşturmak, korumak, kaçakçılığın takip, tahkik ve men işlemlerini yürütmek suç fiilinin oluşmaması için önlemler alarak bu önleyici hizmetleri yerine getirmekten oluşmaktadır. Jandarma teşkilatı, tutukevleri ile ceza infaz kurumlarının dış güvenliğini sağlamak, askeri ve adli görevler haricinde diğer nizam ile kanunların uygulanmasını sağlamak, kendilerine verilen karar ve emirleri yerine getirmekle yükümlüdür (T.C. İçişleri Bakanlığı, Jandarma Genel Komutanlığı, 2019b: 2).

Kanun ve Cumhurbaşkanlığı kararnameleri ile kendilerine verilen askeri hizmetler jandarmanın askeri görevlerini oluşturmaktadır (T.C. İçişleri Bakanlığı, Jandarma Genel Komutanlığı, 2019b: 2). "Jandarma teşkilatı genelkurmay başkanının teklifi üzerine içişleri bakanının, illerde ise garnizon komutanının teklifi ile valinin karar vermesi sonucunda sorumlu oldukları askeri hizmetleri de ifa eder" (2803 sayılı Kanun, md. 8). Türkiye'de meydana gelebilecek herhangi bir savaş esnasında Cumhurbaşkanının kararı ile jandarma

teşkilatının bir kısmı kuvvet komutanlarının hizmetine katılacaktır. İllerde askere ihtiyaç duyulması durumunda valinin onayı ile jandarma teşkilatı görevlendirilebilecektir. Bu yüzden jandarma birliğinin her zaman askeri bir görevde hazır bulunabilmesi için gerekli tüm kabiliyet ve imkanları bulundurması gerekmektedir (Eryılmaz, 2019: 89).

3.5.3. Sahil Güvenlik Komutanlığı

Sahil Güvenlik Komutanlığı kanunda ifade edilen görevleri yapmak için kurulan silahlı bir genel kolluk kuvvetidir. Sahil güvenlik örgütlenmesi denizlerde görev yapan genel kolluk kuvvetidir. Sahil Güvenlik komutanlığı İçişleri Bakanlığı bünyesinde bulunmaktadır (2692 sayılı Kanun, md. 2; T.C. İçişleri Bakanlığı Sahil Güvenlik Komutanlığı, 2019: 6). Sahil Güvenlik Komutanı İçişleri Bakanlığına karşı sorumludur (Sahil Güvenlik Komutanlığı Teşkilat, Görev ve Yetkileri Yönetmeliği md. 4). Sahil Güvenlik komutanı Sahil Güvenlik Teşkilatının başıdır (Sahil Güvenlik Komutanlığı Teşkilat, Görev ve Yetkileri Yönetmeliği md. 4). 2692 sayılı Kanun'un 4. maddesinde Sahil Güvenlik Komutanlığının görevleri, 5. maddesinde ise yetkileri belirtilmiştir (Bilgiç, 2019: 51).

Avrupa'da Sanayi Devrimi'nin gerçekleşmesi sonucunda uluslararası ticaret ve üretimde büyük ilerlemeler kaydedilmiştir. Uluslararası ticaretin gelişmesi sonucunda, gümrük işleri önemini kaybederek kaçakçılık gibi konularda mücadele başlamıştır. 19. yüzyılın ikinci yarısında gerçekleşen bu gelişmeler sonucunda, Türk tarihinde ilk kez Sahil Güvenlik Teşkilatı çalışmaları başlamıştır (T.C. İç İşleri Bakanlığı Sahil Güvenlik Komutanlığı, 2020).

Hizmet özellikleri açısından Sahil Güvenlik Komutanlığının görev yapmasına uygun görülen yerler, İçişleri Bakanlığının kararı ile Sahil Güvenlik Komutanlığının görev alanı olarak belirlenebilir (T.C. İçişleri Bakanlığı Sahil Güvenlik Komutanlığı, 2019: 5). Komutanlığın üsleri, konuşu, kuruluşu, görev alanları ya da bot ve gemilerinin görevden uzaklaştırılması İçişleri Bakanlığının kararıyla gerçekleştirilir. Fakat savaş ve seferberlik durumlarında Deniz Kuvvetleri Komutanlığının emrine girecek yerlerin kadroları, kuruluşu ve konuşu konusunda Genelkurmay Başkanlığının görüşüne başvurulur. Sahil Güvenlik Komutanlığının görevlerinde etkinliği ve verimliliği artırmak amacıyla teknik, havacılık,

lojistik ve eğitim birimleri doğrudan merkeze bağlanarak, içişleri bakanının onayı ile kurulabilir (Sahil Güvenlik Komutanlığı Teşkilat, Görev ve Yetkileri Yönetmeliği md. 6).

Sahil güvenliğin yetki ve görev alanları, uluslararası hukuk ve ulusal hukukun belirttiği şekliyle, deniz ve karanın birleşim yeri dahil olmak üzere denizlerdeki tüm bölgeler ve bu bölgelerin kapsamında bulunan liman tesisleri ve bu tesislere hizmet etmekle görevli bulunan diğer tesisleri, dalyan, marina, rıhtım, çekek yeri, balıkçı barınağı ve benzer konumda bulunan demir alanlarında kapsayarak, Türkiye Cumhuriyeti'nin tüm sahillerinde, Marmara Denizi, İstanbul ve Çanakkale Boğazı'nın iç sularında, körfez ve limanlarında, kara sularında, akarsuların denizle birleştiği yerden sahil güvenliğe ait bot ve gemilerin girebildiği akarsuların içinde, Münhasır Ekonomik Bölgelerde, uluslararası ve ulusal hukukun yetkili kıldığı deniz bölgelerinde ve devletin hakkını savunmak amacıyla uluslararası sularda ve uluslararası sözleşmelerin yetki tanıdığı Uluslararası Denizcilik Örgütüne verilen Türk Arama Kurtarma Bölgesi'ne dahil olan kara suları ve uluslararası sular Sahil Güvenlik Komutanlığının yetki ve görevlerinin bulunduğu alanlardır (Sahil Güvenlik Komutanlığı Teşkilat, Görev ve Yetkileri Yönetmeliği md. 7).

2692 sayılı Kanun'da adli, mülki ve askeri görev kavramları geçmektedir ancak açık bir şekilde aralarında bir ayrım gösterilmemiştir (Bilgiç, 2019: 51). Ancak 21 Ocak 2017 tarihli Sahil Güvenlik Komutanlığı Teşkilat, Görev ve Yetkileri Yönetmeliğine göre, Sahil Güvenlik Komutanlığı'nın görevleri adli görevler, idari görevler ve askeri görevler olmak üzere üçe ayrılarak açıklanmıştır (T.C. İçişleri Bakanlığı Sahil Güvenlik Komutanlığı, 2019: 6).

Adli görevleri, ceza muhakemesine ilişkin mevzuatta gösterilen şekliyle gerçekleştirilen suçlara ilişkin işlemleri ve adli hizmetleri gerçekleştirmeyi ifade etmektedir (T.C. İçişleri Bakanlığı Sahil Güvenlik Komutanlığı, 2019: 6). Komutanlığın bünyesinde görevli personelin adli bir görevi ifa ettiği esnada personelden kaynaklanan bir suçun oluşması durumunda, personel 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu hükümlerine göre işlem görmektedir (2692 sayılı Kanun, md. 21).

Sahil Güvenlik Komutanlığının mülki görevleri, kamu düzenini ile emniyeti sağlamak, bozulmasını önlemek, kaçakçılığı tahkik, takip ve menetmek, önemli konumda

bulunan tesisleri ilgili diğer kuruluşlarla iş birliği yaparak korumak, suça neden olacak fiilin gerçekleşmemesi için önlemler alarak, bu önlemleri uygulamak, askeri ve adli görev alanına girmeyen tüm görevleri gerçekleştirmektir (Sahil Güvenlik Komutanlığı Teşkilat, Görev ve Yetkileri Yönetmeliği md. 8). Komutanlığın mülki görevlerinden biri ifa edilirken meydana gelen suçlarda, özel kanunların hükümleri saklı kalarak, 4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun'un hükümlerine göre işlem yapılmaktadır (2692 sayılı Kanun, md. 21).

Sahil Güvenlik Komutanlığının askeri görevleri**,** Cumhurbaşkanlığı kararı ile savaş ve seferberlik durumlarında Deniz Kuvvetleri Komutanlığında görevli olanlar hariç, Sahil Güvenlik Komutanlığının normal görevlerini devam ettirmek ve İçişleri Bakanlığının onayı ile Deniz Kuvvetleri Komutanlığı tarafından tatbikat ve eğitim çalışmalarına asli görevlerini aksatmadan katılmaktır (Sahil Güvenlik Komutanlığı Teşkilat, Görev ve Yetkileri Yönetmeliği md. 8). Sahil Güvenlik Komutanlığı askeri bir hizmet için personelini askeri birlikte görevlendirdiğinde personelin bir suç işlemesi durumunda, görevlendirildiği askeri birliğin yargılama usulleri uygulanır (2692 sayılı Kanun, md. 21).

3.5.4. Özel Güvenlik Hizmetleri

Özel güvenlik, bir kurum veya kuruluşun güvenliğini sağlamak için kendi bünyesinde kurulan bir kolluk birimidir (Özel Güvenlik Hizmetlerine Dair Kanunun Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik, md. 4). 2004 yılında yayımlanan 5188 sayılı Özel Güvenlik Hizmetlerine Dair Kanun'un hükümlerince ifa edilen özel güvenlik hizmetleri, özel kuruluş veya kişilerce yerine getirilen kolluk hizmetleridir (Demir, 2019: 72). Özel güvenlik hizmetleri farklı kurumlarda özel güvenlik personeli tarafından koruma faaliyetleri olarak yürütülmektedir. Koruma işlemini gerçekleştiren personel doktrinlerde özel idari personel olarak tasnif edilerek görevleri özel kanunlara göre şekillenmektedir (Aswad, 2018: 73).

Devlet eliyle gerçekleştirilen güvenlik hizmetleri, sanayileşmenin hız kazanmasıyla birlikte özellikle 19. yüzyılın sonlarından itibaren, Batılı devletlerde özel kuruluşlar vasıtasıyla da gerçekleştirilmeye başlanmıştır. Özel güvenlik örgütlenmeleri pasif hizmet sunumları ve aktif hizmet sunumları şeklinde iki kategoriye ayrılmaktadır. Aktif hizmet

sunumu dedektiflik faaliyetleri ile cezai ya da hukuki olay doğuran bir durum hakkında gerekli bilgilerin elde edilmesidir. Pasif hizmet sunumu ise, koruma ve gözetleme faaliyetlerini kapsamaktadır (Karaman ve Seyhan, 2001: 150-151).

Türkiye'de özel güvenlik yapılanması üç adımda gelişmiştir. Birinci aşama kurumlarda görev yapan bekçilerin yürüttüğü güvenlik hizmetleridir (Uçkun vd., 2012: 25). İkinci aşama, 1982 yılında 2495 sayılı Bazı Kurum ve Kuruluşların Korunması ve Güvenliklerinin Sağlanması Hakkında Kanun ile özel güvenlik personelinin hukuki statülerinin oluşturulmaya başlandığı aşamadır (Karaman ve Seyhan, 2001: 150-151). Üçüncü aşama ise, 2004 yılında 5188 sayılı Kanun'un kabul edilmesiyle, özel güvenlik teşkilatlarına silah kullanma, zor kullanma gibi haklar verildiği dönemdir. Fakat yeni kanunda yetkili kılındıkları silah kullanma hakkı, çalıştığı mekan ve zaman ile sınırlıdır. Bunun dışında silahlarını kullanamamaktadırlar. Ancak olağanüstü durumlarda mülki amirlerin izniyle kullanabilmektedirler (Emre, 2013: 44).

Özel güvenlik teşkilatının eğitim ve çalışma gibi işleri EGM'ye bağlı özel birimler tarafından yerine getirilmektedir (Emre, 2013: 43-44). Özel güvenlik bir kuruluşun veya kurumun güvenliğini korumak amacıyla kendi bünyesinde teşkilatlanan bir birimdir. "Özel güvenlik şirketi, Türk Ticaret Kanunu'na göre kurulan ve üçüncü kişilere güvenlik ile koruma hizmeti sunan" şirketlerdir (Özel Güvenlik Hizmetlerine Dair Kanunun Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik, md. 4).

Özel güvenlik teşkilatının kurulması ya da güvenlik hizmetlerinin şirketler eliyle yürütülmesi, özel güvenlik komisyonunun vereceği karar sonucunda, valinin iznine tabidir. Kurulan şirketlerin güvenlik faaliyetlerini yerine getirebilmesi için İçişleri Bakanlığının izni gereklidir. Sahne gösterileri, toplantı, konser gibi etkinliklerde acil durumlarda, değerli eşya ya da para aktarımlarında, komisyon kararı beklenmeden valiliğin onayı ile özel güvenlik hizmetleri yürütmektedir (5188 sayılı Kanun, md. 3; 4).

İçişleri Bakanlığı ve valilikler özel güvenlik birimi ve özel eğitim kurumlarını, özel güvenlik şirketlerini, alarm izleme merkezlerini denetleme hakkına sahiptir (Özel Güvenlik Hizmetlerine Dair Kanunun Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik, md. 43). Görevleriyle ilgili olarak özel güvenlik personeli bir suç işlerse, kamu görevlisi gibi hakkında işlem

yürütülerek, cezalandırılmaktadır. Görevini ifa eden özel güvenlik görevlisine karşı suç işleyenler, kamu görevlisinin görevini ifa ederken kamu görevlisine karşı suç işleyenlerle aynı şekilde cezalandırılmaktadır (5188 sayılı Kanun, md. 23).

Özel güvenlik personeli kendilerine verilen yetkileri yalnızca görevli oldukları görev alanlarında, görevli oldukları süre içinde kullanabilmektedir. Para ve değerli eşya nakli, cenaze töreni, kuvvetle şüphe duyulan kişinin takibi esnasında güzergah boyu görev alanı olarak sayılmaktadır. Özel bir kişinin korunması görevini yapan özel güvenlik personelinin görev alanı koruduğu kişi ile birlikte ülke geneli, koruduğu özel bir kişi yoksa izin verilen ilin sınırlarıdır (5188 sayılı Kanun, md. 9).

Özel güvenlik görevlilerinin arama, yakalama, deprem yangın gibi afet durumlarında yardım istenilmesi durumunda konut ve iş yerlerine girme, arama sırasında delil olabilme ihtimali bulunan ya da suç teşkil eden veya tehlike meydana getirebilecek şeyleri veya bulunmuş ve terk edilmiş eşyaları emanete alma, Türk Ceza Kanunu ve Türk Medeni Kanunu'na göre zor kullanma gibi yetkileri bulunmaktadır (5188 sayılı Kanun, md. 7).

Özel güvenlik görevlisinin görev alanında ciddi bir şekilde can ve mal güvenliğinin tehlikede olduğu ya da olacağı takdir edildiğinde, mülki idare amirlerinin genel kolluk görevlilerini yetkilendirmesiyle, özel güvenlik personeli genel kolluk amiri ve mülki idare amirinin denetimi altında görev yapmaya başlamaktadır (Özel Güvenlik Hizmetlerine Dair Kanunun Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik, md. 13).

3.5.5. Belediye Zabıtası

Zabıta kelimesi, geçmiş zamanlarda polis teşkilatını ve belediye zabıtasını ifade etmek için kullanılmıştır. Türkiye'de 1980 yılından önce polis teşkilatının bir ayrıma tabi tutulması ile birlikte, zabıta kelimesi yalnızca belediye zabıtasını ifade etmek için kullanılmaya başlanmıştır (Şimşek, 2016: 389). Belediye zabıtası belediye sınırları içinde belde halkının ve beldenin sağlık, huzur ve düzenini sağlayan, yetkili makamlarca alınan kararların yürütülmesini koruyan özel bir kolluk birimidir (Çelik ve Böke, 2018: 3).

Belediye zabıtası teşkilatının temelleri, 1826 yılında kurulan İhtisap Nezaretine dayanmaktadır. Başkentte İhtisap Nezareti tarafından gerçekleştirilen beledi hizmetler, eyaletlerde sipahiler tarafından yürütülmüştür. Temelleri İhtisap Nezareti ile atılan zabıta teşkilatının günümüzdeki yapısını alması 3.4.1930 tarihli 1580 sayılı Belediye Kanunu'na dayanmaktadır (Akman ve Bayram, 2018: 349-350).

Belediyelerde zabıtalar zabıta müdürünün altında teşkilatlanarak, belediye başkanına bağlı olarak görev yapmaktadır. Büyükşehir belediye yönetimlerinde ise zabıtalar, zabıta daire başkanlığı olarak teşkilatlanarak, zabıta müdürü, zabıta daire başkanı, genel sekreter yardımcısı ve genel sekreter aracılığı ile belediye başkanına bağlı olarak görev yapmaktadır (Akman ve Bayram, 2018: 349).

Belediye kanununda belediyenin görev, sorumluluk ve yetki alanının belediye sınırlarını kapsadığı ifade edilmektedir. Belediye meclisinin kararı ile mücavir alanlarda da belediye görevli olmaktadır (5393 sayılı Belediye Kanunu, md. 14). Belediye zabıtası, belediye teşkilatı bünyesinde görevli bir kolluk birimi olduğu için görev alanı belediye sınırları içinde ve mücavir alanlardadır.

Belediye zabıtasının sorumluluk, yetki ve görevleri 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 51. maddesi hukuki dayanak olarak alınarak, İçişleri Bakanlığının 26490 sayılı Belediye Zabıta Yönetmeliği ile belirtilmiştir. Belediye zabıtası, mahalli idareler bünyesinde belediyenin kolluk işlerini yürüten, özel kolluk görevlisidir. Belediyelerde zabıta hizmetleri kesintisiz olarak yürütülmektedir. Belediye zabıtası, bulunduğu yerin hemşerilerine sağlık, güvenlik ve huzur tahsis etmek için örgütlenen bir birimdir. Bir başka ifade ile belediye zabıtası kentin huzur ve esenliğini temin etme, kentte yaşayan vatandaşların günlük hayatında bulunduğu olgu, olay, kuruluş ve kişilerle olan bağlantılarını düzenlemede önemli rol oynayan birimlerden biridir (5393 sayılı Belediye Kanunu, md. 14; Akman ve Bayram, 2018: 349; Erdoğan ve Atak Çobanoğlu, 2019: 1215).

Belediye zabıtasının görevleri, belde halkının düzeni ve esenliğini korumak, belediye encümeninin ve belediye meclisinin koymuş olduğu yasaklara uymayanlar hakkında işlemleri yürütmek, belediye sınırları dahilinde orman suçlarını önlemek için orman memurlarına yardımcı olmak, deprem, su baskını ve yangın durumlarında görevli

ekipler gelinceye kadar gerekli önlemleri almak, belediye sınırları içinde güvenliği tehdit eden unsurları ortadan kaldırmak, kaçak yapılanmayı önlemektir (Belediye Zabıta Yönetmeliği, md. 10). Belediye zabıtası yürüttüğü hizmetler nedeniyle kent güvenliğini sağlayan önemli bir kolluk birimidir. Hukuki düzenlemelerle polise verilen görevler haricinde kent güvenliği ile ilgili zabıtalara birçok yetkinin verilmiş olması, zabıtanın önemini artırmaktadır (Taştekin, 2020: 59).

3.5.6. Liman Kolluğu

Liman kolluğu 618 sayılı Limanlar Kanunu ve ona istinaden çıkarılan Limanlar Tüzüğü'ne göre oluşturulan özel kolluk birimidir. Limanlardaki genel düzeni ve emniyeti sağlama görevi liman kolluğuna verilmiştir (Kalabalık, 2004: 223).

Denizde Can ve Mal Koruma Hakkında Kanun ve Limanlar Kanunu ile Limanlar Yönetmeliği ile belirtilen, limanlarda genel düzenden Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığına bağlı liman başkanlığı sorumlu tutulmaktadır (Bilgiç, 2019: 76).

Liman kolluğunun görev alanı limanlardır. Kolluğun, limanların genişliğini azaltacak faaliyetleri önlemek, rastgele gerçekleştirilen dalgıçlık faaliyetlerini önlemek, batan gemilerin çıkarılması gibi görevleri bulunmaktadır. Liman kolluğuna yukarıda sayılan görevleri yürüttükleri esnada yasaklara uymayanları ilgili makamlara ulaştırma ve ceza kesme yetkisi verilmiştir (Kalabalık, 2004: 223).

Liman memurları belirtilen kurallara uymayan gemiler, bağlı olduğu şirketler ve gemi sahipleri için bir tutanak hazırlayarak liman başkanlığına iletmekle yükümlü tutulmaktadır (Bilgiç, 2019: 76). Kurallara uymayan şahısların savunmalarına göre görevliler ilgili tutanakları üst birimlere iletmektedir (618 sayılı Kanun, md. 13). Liman başkanlarına idari para cezası verme yetkisi verilmiştir (4922 sayılı Kanun, md. 23).

Liman başkanlığı görev alanı içindeki gemilerin; çevre, mal, seyir, emniyet ve can güvenliğini tehlikeye sokan durumlarda deniz aracı veya gemi ile ilgili adli veya idari önlem alınsa ya da mahkeme kararı bulunsa da gemi ile ilgili her türlü önlemi alma hakkına sahiptir. Bu süre zarfında gemilerin barınma dışındaki giderleri Ulaştırma ve

Altyapı Bakanlığınca üstlenilmektedir. Bu düzenlemeleri yapma yetkisi de Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığına verilmiştir (618 sayılı Kanun, md. 7).

3.5.7. Orman Kolluğu

Orman kolluğu, ormanların geliştirilmesini sağlayan özel bir kolluktur. Orman kolluğu hakkındaki hukuki düzenleme 6831 sayılı Orman Kanunu'dur (Demir, 2019: 74-75). 6831 sayılı Kanun'un 77. maddesinde orman memurlarının bazı hizmetleri yönüyle bir kolluk kuvveti olduğu belirtilmiştir. Kanun'un 77. maddesinde "Orman teşkilatında her derece, vazife ile sınıfta çalışan memurlardan Çevre ve Orman Bakanlığınca ve Orman Genel Müdürlüğünce lüzum görülecekler" denilerek, Cumhurbaşkanınca belirtilen bir silah verileceği belirtilmektedir. Orman memurları özel kıyafet giyen ve silaha sahip olan bir kolluk kuvvetidir. Ayrıca devlet ormanlarından ayrı bulunan ormanlarda görevli ormanlardan sorumlu bekçiler de izin ile silah taşıyabilmektedir (6831 sayılı Kanun, md. 77).

Türk yönetim tarihinde, ormanların korunması ve orman suçlularını yakalamak için yapılan düzenlemeler 1880'li yılların sonundan itibaren önem kazanan bir konu olmuştur. 1877 yılında bir nizamname çıkartılarak piyade ve süvariler ormanların korunmasında görevlendirilmiştir ancak istenilen başarıya ulaşılamamıştır. Orman bekçisi olarak adlandırılan yapılanma ise 1909 yılında oluşturulmuştur (Elvan, 2005: 84-85).

Ormanların korunması Tarım ve Orman Bakanlığına bağlı Orman Genel Müdürlüğü ve kendi hiyerarşisi içinde bulunan Orman İşletme Müdürlükleri tarafından sağlanmaktadır. Ormanların muhafazası ve korunması orman muhafaza memurları tarafından sağlanmaktadır. Fakat 6831 sayılı Orman Kanunu'na göre acil durumlarda tüm vatandaşlar orman memuru olarak görevli kılınmıştır (Elvan, 2005: 88).

Kendiliğinden yetişen veya emekle yetişen ağaç ve ağaç toplulukları orman olarak kabul edilmektedir (6831 sayılı Kanun, md. 1). Orman kolluğunun görev alanı ormanlardır. Orman görevlileri tarafından bir talebin iletilmesi durumunda jandarma, polis, köy muhtarı ve bekçiler orman görevlilerine yardım etmekle sorumlu tutulmuştur (6831 sayılı Kanun, md. 79). Orman memurları, kanunda belirtilen suçları işleyenlerin, kimliğini, ikametini,

işlenilen suçun niteliğini düzenleyen bir tutanak tutmaktadır. Kimliği belirlenemeyen kişiler için en yakın köydeki muhtara ya da ihtiyar heyetine başvururlar. Kişinin kimliği köy muhtarı ya da ihtiyar heyetince tespit edilmezse, kolluk kuvvetine haber verirler. Tuttukları tutanakları amirlerine gönderirler, amirleri ise tutanakları Cumhuriyet Savcısına iletmektedir. Orman memurlarının tuttukları tutanaklar, aksi ispatlanıncaya kadar adalet mercilerinde itibar gören belgelerdir (6831 sayılı Kanun, md. 82).

Orman koruma hizmeti yürüten memurların aynı zamanda olaylarla ilgili tutanak tuttukları için, adli ve idari kolluk görevlerinin de bulunduğu anlaşılmaktadır. Suçu engelleme, adli kolluk görevi iken, suç meydana geldiğinde gerekli işlemleri yapmak adli kolluğun görevleri arasındadır. Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 165. maddesinde Cumhuriyet Savcısının isteği üzerine bazı görevlilerin adli kolluk görevini yapacağı belirtilmektedir. Bu kolluk kuvvetleri diğer kolluk birimleri olarak tasnif edilmiştir. Orman muhafaza memurları Cumhuriyet Savcısının isteği üzerine suçlarla ilgili soruşturma görevini ifa etmektedir (Güner, 2011: 19).

16.10.2020 tarihinde Resmi Gazete'de yayımlanan, 7254 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun'un 10. maddesi ile 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu'na ek madde eklenmiştir. Belde belediyesi ya da köy iken büyükşehir belediyesi sınırları içinde mahalleye dönüştürülen alanlarda bulunan, şehir merkezine uzaklığı, mevcut yapılaşma durumu ve mahalle halkının sosyoekonomik durumu ve benzeri gibi mevcut şartlar sebebiyle bir düzenleme yapılmıştır. İlçe belediye meclisinin kararı ve teklifi ile büyükşehir belediye meclisinin en fazla doksan gün içinde vereceği karar ile kırsal alana ait özellikler barındırdığı tespit edilen mahalleler "kırsal mahalle" olarak kabul edilmektedir. Bu yapılanmanın mahalle düzeyinde belirlenmesi gerekmektedir. Fakat kırsal mahalle özelliği taşımayan mahallelerde 10.000 metrekareden az olmaması şartı ile kırsal yerleşik alan belirlenebilmektedir.

7254 sayılı Kanun'un 10. maddesinde, 6831 sayılı Orman Kanunu'nun ek 17. maddesi ve 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 12. maddesinin yedinci fıkrası hükümlerinden yararlanan yerlerin, kırsal yerleşik alan ya da kırsal mahalle olarak

belirlenmesi hususunda bu madde hükümlerine aykırı olmayan sorumluluk, imtiyaz ve haklardan faydalanmaya devam edebilmektedir (7254 sayılı Kanun, md. 10).

Yukarıda açıklanan kanun hükümleri ve kentsel alanın yönetimi belediye tarafından yürütüldüğü ve belediye bulunan yerleşim yerlerinin kent olarak ifade edilmesinden dolayı (Keleş ve Mengi, 2017: 22) devlet ormanlarında görev alan orman kolluğu kırsal mahalle ve kırsal yerleşim alanlarında da görev yapmaya devam edeceği için, kentsel güvenliği koruyan bir kolluk olarak tasnif edilmektedir.

3.5.8. Köy Korucusu

Köy korucusu, köy sınırları dahilinde bulunan herkesin can, mal ve ırzını koruma görevini üstlenen silahlı bir kolluk kuvvetidir (442 sayılı Kanun, md. 68; 73). Köylerde en az bir köy korucusu bulunmaktadır. Nüfusu 1.000'den daha çok olan köylerde ise her 500 kişi için bir korucu daha görevlendirilmektedir (442 sayılı Kanun, md. 69).

Korucu İçişleri Bakanlığına bağlı köy muhtarına karşı sorumludur (442 sayılı Kanun, md. 72). Köy Koruculuğu Yönetmeliği'ne göre köy korucusunun görevleri görev yaptığı köyün sınırları ile son bulmaktadır. Ancak mülki amirin emri ile görev sınırları genişletilebilmektedir (Köy Korucuları Yönetmeliği md. 8).

Köy korucularının görevleri, köylüye zarar verebilecek bir durumu önlemek, durumu en yakın kolluğa bildirmek, köylünün yardımıyla kişileri kaybolmadan yakalamak, adli kolluk ile ilgili durumlarda delilleri korumak, sel yangın gibi afetlerde muhtara haber vererek en yakın kolluğa bildirmek, muhtar ve jandarma için asker kaçaklarını takip etmek, daha önce bir suça karışmış köylüyü takip edip bilgi toplamak, köyün ortak alanlarını korumak, gerektiğinde özel ve genel kolluk güçlerine yardımda bulunmaktır (Köy Korucuları Yönetmeliği md. 9).

12.11.2012 tarihinde kabul edilen, 6360 sayılı On Dört İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Yedi İlçe Kurulması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde

Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile 14 ilin[2] il belediyeleri büyükşehir belediyelerine dönüştürülmüştür. Mevcut 14[3] büyükşehir belediyesinin sınırları da il mülki sınırları olarak belirlenmiştir. Yeni kurulan ve belediye sınırları il mülki sınırlarına döndürülen illerde bulunan belde belediyelerinin ve köylerin tüzel kişilikleri sona erdirilmiştir. Tüzel kişilikleri sona erdirilen belde belediyeleri ve köyler ilçedeki belediyelere katılarak, mahalleye dönüştürülmüştür. Kocaeli ve İstanbul il mülki sınırları içinde bulunan köylerin de tüzel kişiliği sona erdirilmiştir (6360 sayılı Kanun, md. 1). 6360 sayılı Kanun'un 3. maddesinin 5. fıkrasında bu kanun ile tüzel kişilikleri sona erdirilen köylerde görev yapan gönüllü ve geçici köy korucularının görev yaptıkları yerlerde görevlerine devam edecekleri düzenlenmektedir. 442 sayılı Kanun'da köy korucuları kendilerine verilen özlük haklarını kullanmaya devam edebilecektir (6360 sayılı Kanun, md. 3; 5). 6360 sayılı Kanun ile mahallelerde görev yapmaya devam edecek olan korucular, kent güvenliğini sağlayan bir kolluk birimine dönüştürülmüştür.

Köy muhtarı ve ihtiyar meclisi köyde olağanüstü bir durumun olması halinde köy halkının güvenliğini sağlamak için köy ahalisinden silah kullanmaya uygun olanları köy korucusu olarak kaymakama bildirmektedir. Kaymakamın izni dahilinde görevlendirilen korucular gönüllü olarak köyde bulunan korucu ile görev yapmaktadır (442 sayılı Kanun, md. 74).

1985 ve 2007 yıllarında 442 sayılı Köy Kanunu'na ek maddeler getirilerek, köylünün tehlikede olduğu durumlarda, Cumhurbaşkanının tespitte bulunduğu köylerde, valinin teklifi ve içişleri bakanının izin vermesiyle 40.000 kişiye kadar korucu, köyde görevlendirilebilmektedir. Cumhurbaşkanı tarafından bu sayı %50 oranında yükseltilebilmektedir. Aynı usulle görevlendirilen korucuların görevlendirilmeleri sonlandırılabilir (442 sayılı Kanun, md. 74). Geçici köy korucularının eğitim, silah kullanma yetkileri, görevleri gibi hususlar içişleri bakanlığının hazırladığı Geçici Köy Korucuları Yönetmeliği'nde belirtilmektedir (Kaya, 2015: 70).

[2] Trabzon, Manisa, Şanlıurfa, Malatya, Balıkesir, Van, Aydın, Mardin, Tekirdağ, Muğla, Kahramanmaraş, Ordu, Denizli ve Hatay

[3] Adana, Samsun, İzmir, Antalya, Erzurum Sakarya, Bursa, Mersin, Diyarbakır, Konya, Ankara, Eskişehir, Kayseri ve Gaziantep

3.5.9. Çarşı ve Mahalle Bekçileri

Çarşı ve mahalle bekçileri jandarma ile polisin emrinde ve onların işlerinde onlara yardım etmekle görevli olan kolluk kuvvetidir (Yıldırım, 2011: 139). Çarşı ve mahalle bekçiliği birimi polise yardım etmeleri için başlangıçta geçici olarak kurulmuştur. Ancak daimi personel olarak görevlerini icra etmeyi sürdürmektedirler (Aydın, 1996: 17). Tezin konusunu oluşturan çarşı ve mahalle bekçileri, tezin dördüncü bölümünde detaylı olarak incelenmektedir.

Kent güvenliğini sağlamada görevli kolluk birimleri yukarıda detaylı olarak anlatılmıştır. Yukarıda anlatılan kolluk birimleri aşağıdaki tabloda özetlenmiştir.

Tablo 1

Kent güvenliğinin sağlanmasında görevli kolluk birimleri özeti

	Silah Kullanma Durumu	Görev Alanı	Bağlı Olduğu Birim	Görev Zamanı
GENEL İDARİ KOLLUK				
Polis	Silahlı	İl ve İlçelerde Belediye Sınırları İçerisinde	İçişleri Bakanlığı	Gece/Gündüz
Jandarma	Silahlı	İl ve İlçelerde Belediye Sınırları Dışında	İçişleri Bakanlığı	Gece/Gündüz
Sahil Güvenlik Komutanlığı	Silahlı	Kentsel Alanlarda Deniz ile Karanın Birleşim Yeri	İçişleri Bakanlığı	Gece/Gündüz
ÖZEL İDARİ KOLLUK				
Özel Güvenlik Hizmetleri	Silahlı/Silahsız	Görevli Oldukları Alan İçerisinde	İçişleri Bakanlığı	Gece/Gündüz
Belediye Zabıtası	Silahsız	Belediye Sınırları İçerisinde ve Mücavir Alanlarda	Belediye Başkanı	Gece/Gündüz
Liman Kolluğu	Belirtilmemiş	Liman Bulunan Kentlerde	Ulaştırma ve Alt Yapı Bakanlığı	Gece/Gündüz
Orman Kolluğu	Silahlı	Büyükşehir Belediyesi Sınırları İçinde Kalan Kırsal Mahalleler	Tarım ve Orman Bakanlığı	Gece/Gündüz
Köy Korucusu	Silahlı	6360 Sayılı Kanun ile Mahalleye Dönüştürülen Köyler	Köy Muhtarı	Gece/Gündüz
YARDIMCI KOLLUK				
Çarşı ve Mahalle Bekçisi	Silahlı	Görevli Oldukları Emniyet ya da Jandarma Biriminin Görev Alanları İçerisinde	İçişleri Bakanlığı	Gece

Kaynak: *Literatürden ve kanunlardan yararlanılarak yazar tarafından oluşturulmuştur.*

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

KENTSEL GÜVENLİĞİ SAĞLAMADA GÖREVLİ BİR BİRİM OLARAK ÇARŞI VE MAHALLE BEKÇİLİĞİ

Çalışmanın bu bölümünde, çarşı ve mahalle bekçiliği kurumunun tarihsel süreci açıklanarak, Osmanlı Devleti Dönemi'nde ve Cumhuriyet Dönemi'nde çarşı ve mahalle bekçiliği yapılanması hakkında bilgi verilecektir.

Bekçi kelimesi etimolojik olarak "bek" "berk" ya da "beg" kelimelerinden türetilmiştir. Bekçi kelimesi geçmişte koruma, saklama ve gözetme anlamlarını içeren "bek" sözcüğüne bir kişinin belirli bir işi yaptığını ifade etmek için kullanılan "ci" ekinin eklenmesiyle oluşturulmuştur. Böylece bekçi kelimesi koruyan, saklayan ve gözeten kişiyi ifade etmek için kullanılmıştır (İrdem vd., 2020: 17-10). Genel olarak bekçi bir yeri veya bir şeyi bekleyen ve koruma görevini üstlenen kişidir (İyim vd., 1996: 5). Türklerde bekçi kelimesi ile ücreti halk tarafından ödenen, mahalli zabıta ve nezareti emrinde bulunan, ona vazifesinde yardımcı olacak kişi ifade edilmektedir (Aybar, 1954: 1).

2020 tarihli ve 7245 sayılı Çarşı ve Mahalle Bekçileri Kanunu'nda Çarşı ve mahalle bekçileri, "jandarma ile emniyet kollukları bünyesinde genel kolluk kuvvetlerine yardımcı olmak amacıyla istihdam edilen silahlı bir kolluk kuvveti" olarak tanımlanmaktadır (7245 sayılı Kanun, md. 2). Jandarma ve emniyet birimleri bünyesinde istihdam edilen çarşı ve mahalle bekçilerinin amirleri meslek hiyerarşisi içinden seçilmektedir (7245 sayılı Kanun, md. 2).

4.1. Dünyada Kentsel Güvenliği Sağlamada Çarşı ve Mahalle Bekçiliğine Benzer Uygulamalar

- Kanada "Özel Polisler" Yapılanması

Kanada kolluk teşkilatı Anglosakson kolluk yapılanmasına göre oluşturulmuştur. Kanada Toronto'da "special constable" olarak adlandırılan TDP (Toplum Destekli Polislik) anlayışıyla şekillendirilen birim Türkiye'deki bekçilik yapılanmasına kısmen

benzemektedir. Polis Akademisinde eğitim alan özel polisler, polisin Ceza Hukuku'nda sahip olduğu haklara sahiptir. Maaşları ise devlet tarafından ödenmektedir. Sadece kendilerine verilen görevleri yaparlar ve görev tanımlamalarının dışına çıkamamaktadırlar. Özel polis sembolü taşıyan amblemleri bulunmaktadır. Silahlı ve üniformalı bir yapılanmadır. Kovuşturma yapma, tutuklama, delil toplama ve ifade alma gibi görevleri bulunmaktadır (İrdem vd., 2020: 49).

Özel polisler 2008 yılında Toronto Özel Polis Derneği'ni kurmuşlardır. Toronto Özel Polis Derneği'nin 2015 yılında Toronto Eyaleti'ne resmi kaydı yapılmıştır. Toronto'da "Barış Görevlileri" olarak adlandırılan özel polisler, bir polisin yetkilerinin bir kısmını ya da tamamını kullanabilmektedirler. Özel polisler üniversite kampüslerinde, mahkemelerde, yerleşim yerlerinde, toplu taşıma araçlarının bulunduğu yerlerde görev yapmaktadır (Ontario-Special Constable Association, 2020).

2021 yılı itibari ile Toronto'da yaklaşık 3000'den fazla özel polis memuru bulunmaktadır. Toronto eyaletinin güvenliğinin sağlanmasında özel polis memurlarının etkisi çok büyüktür. Özel Polis Memurlarının görevi Ceza Kanunu ve eyalet kanunlarını uygulamaktır. Ayrıca Ruh Sağlığı Yasası, Mala Tecavüz Yasası, İçki Lisans Yasası, Güvenli Sokaklar Yasaları'nda da özel polislere görevler verilemektedir (Ontario-Special Constable Association, 2020). Tam olarak bir polis teşkilatı yapılanmasına sahip olmayan barış görevlileri polis yardımcısı sıfatıyla yerleşim yerlerinde hizmet yürüttükleri için kısmen de olsa çarşı ve mahalle bekçiliği yapılanmasına benzetilebilmektedir.

- Danimarka Sivil Ekipleri

Danimarka kolluk teşkilatı Kıta Avrupa'sı kolluk yapılanmasına göre oluşturulmuştur. Kolluk kuvvetlerinin yönetimini tamamen merkezi hükümete bırakan Danimarka'da EGM'nin kontrolünde polis taşra birimi mevcuttur. Polis teşkilatı Adalet Bakanlığına bağlı olarak görevlerini sürdürmektedir. TDP uygulamaları kapsamında düzenlemeler yapan Danimarka hükümeti, sivil ekipleri gece saat 18.00 ve 06.00 saatleri arasında çalıştırmaktadır. Ayrıca köpekli birlikler de saat 22.00 ve 06.00 saatleri arasında gizlenen suçluları bulmak, kaçan ve polise saldıran sanıkları aramak için çalışmaktadır (Gurulkan ve Kalkan, 2008: 113-116).

Polis müdürlükleri saat 07.00-15.00, 15.00-23.00 ve 23.00-07.00 saatleri arasında çalışmaktadır. Ülkede görev yapan polislerde bu saat dilimleri arasında vardiyalı olarak çalışmaktadırlar. 2 vardiya şeklinde çalışan karakollar ise saat 23.00'da kapanmaktadır (Gurulkan ve Kalkan, 2008: 113-116). Danimarka'da normalde 07.00-23.00 saatleri arasında üç vardiya biçiminde çalışan polis memurlarından ayrı olarak 18.00-06.00 ve 22.00-06.00 saatleri arasında sadece gece çalışan sivil polisler ve köpekli birlikler tam anlamıyla çarşı ve mahalle bekçiliğini ifade etmese de örnek olarak gösterilebilir.

- Berlin- Merkez Koruma Dairesi

Almanya kolluk teşkilatı Anglosakson kolluk yapılanmasına göre oluşturulmuştur. Almanya'da güvenlik sistemi, federal devletin özelliklerine göre şekillenmiştir. Geleneksel olarak federal yönetimin hüküm sürdüğü Almanya'da kolluk kuvvetleri de bu yönde geliştirilmiştir. Eyaletlerin kolluk birimlerinin bulunmasının yanında, aynı zamanda federal bir kolluk yapılanması da bulunmaktadır (Uzun, 2003: 624). Federal Anayasa'ya göre oluşturulan federal polis kolluğu, Federal İçişleri Bakanlığına bağlı olarak görev yaparken her eyalet ise kendi eyalet polislerinin çalışma şartlarını ve yönetsel yapılanmasını düzenleyebilmektedir (Fairchild and Dammer, 2000: 102-103).

Berlin Eyaleti'nde polis teşkilatının Merkezi Görevler ve Trafik Dairesi'ne bağlı, Su Koruma Polisi, Köpekli Polis Eğitim Birimi, Merkez Koruma Birimi, Hazır Kuvvet Polisi Birimleri ve Gözaltı Birimi bulunmaktadır. Merkez Koruma Dairesi eyaletin sınırlarındaki hassas bölgelerin korunması görevini üstlenmektedir. Polis yardımcıları tarafından gerçekleştirilen koruma işlevi ülkemizde köklü geçmişi bulunan genel kolluğa yardımcı bir birim olan Çarşı ve Mahalle bekçiliğine benzemektedir. Polis yardımcıları siyah şapka takmakta ve rütbelerini belirten amblemlerinin siyah olması nedeniyle kent içinde görev yapan polislerden ayrılmaktadır (Kara, 2004: 80-82).

- Etiyopya

Etiyopya kolluk teşkilatı Anglosakson kolluk yapılanmasına göre oluşturulmuştur. Etiyopya kolluk hizmetleri eyalet yönetimlerince yürütülmektedir. Şehir ve şehir altı yönetim birimleri olarak görev yapan eyalet teşkilatlarında TDP perspektifinde halk

yaşadığı mahallede bekçilik yapabilmektedir. Silah kullanımına izin verilen bekçilikte mahalledeki evlerden her biri sırasıyla geceleri mahallede devriye hizmeti yürütmektedir. Bu bekçilik hizmetini sürdüren mahallelinin takibi idare tarafından yapılmaktadır (Tabak ve Ali, 2008: 113-116). Etiyopya'da mahallelerde devriye hizmetinin kolluk kuvvetleri tarafından yürütülmemesine rağmen geceleri ve mahallede devriye hizmetinin sürdürülmesinden dolayı Türkiye'deki çarşı ve mahalle bekçiliği birimine benzetilebilmektedir.

4.2. Türk Yönetim Tarihinde Çarşı ve Mahalle Bekçiliği Kurumunun Tarihsel Gelişimi

Çarşı ve mahalle bekçiliğinin geçmişi Batı ve Orta Asya'da kurulan ilk Türk Devletleri'ne kadar dayanmaktadır. Bekçiliğin ilk örnekleri Karaval, Yasakçılar veya Yasavul Türk toplumlarında görülmüştür. Eski çağlardan günümüze kadar geçen süreçte bekçi ve zabıtanın ifade ediliş biçiminde sürekli değişme ve gelişme olmuştur (İrdem vd., 2020: 5). Türk devletlerindeki ilk bekçilik örnekleri Orta Asya'da yaşayan göçebe toplumlarda görülmektedir. Bugünkü bekçiliğin anlamını tam olarak yansıtmasa dahi, geçimini hayvancılıkla sağlayan toplumlardaki çobanlar koruma, gözetme ve saklama görevini yaptığı için bekçiliğin ilk örneklerini oluşturmaktadır. "Daruga" kurumu Orta Asya Türk devletlerinde gözetleme, kollama ve koruma anlamlarına gelen daruga kelimesinden türetilmiştir. Orta Asya'da kullanılan "daruga" sözcüğü günümüzde Azerbaycan'da çarşıları bekleyen gece bekçilerine verilen unvandır. Yine Orta Asya devletlerinde tarım ürünlerinin ve hayvan sürülerinin bakımını yapan kişiler yerel halktan maaşlarını almaktaydı. Orta Asya'dan göç eden Türk kabileleri hayvancılıktan, tarıma yönelmiştir. Ürettikleri tarım ürünlerinin korunması için bekçiler görev yapmaya başlamıştır. Dolayısıyla göçebe yaşamdan, yerleşik yaşama geçildiğinde de bekçilik uygulamaları o dönemin şartlarına uydurulmaya çalışılmıştır (Okçabol, 2016: 10; İrdem vd., 2020: 10- 12).

Karakol, Türkçede gözetmek, bakmak anlamında kullanılan karamak fiilinden gelmektedir (Okçabol, 2016: 11). Rusçada da beklemek ve muhafaza etmek anlamına gelen bir kelimeyle yakın anlamdadır. Türklerin İslamiyet'i kabulünden sonra karagol olarak adlandırılan gözetleme, saklama ve koruma görevini yürüten kişiler, gözetleme ve koruma

yaptıkları yeri temsil etmiştir. (İrdem vd., 2020: 11-12). Abbasi Devleti zamanında erler ve muavinler geceleri kentin düzenini sağlamak için devriye gezmiştir, gündüz de devriye görevlerinin gerçekleştirilmesine yardım etmişlerdir. Muaviye döneminde Irak Valisi Ziyad bin Ebih ise geceleri sokakları kendi gezmiştir (Okçabol, 2016: 22-24). İslam devletlerinde kadının yardımcısı olan "Şurta" kentin güvenliğini korumakla sorumludur. Şurta kelime olarak gece kentleri gezen bekçiyi ifade etmektedir. Bu görev ilk kez Halife Hz. Ömer döneminde kullanılmıştır (Alyot, 1947: 13).

Osmanlı Devleti'nde bekçiler, ases, subaşı, yasakçı bedesten bekçisi isimleriyle görev yapmışlardır. Cumhuriyet Dönemi'ne kadar, bekçilik yapılanması ihtiyaç duyulan hizmete göre geliştirilmiştir.

Asesbaşına bağlı olarak görev yapan asesler gece bekçiliği görevini yapmıştır (Alyot, 1947: 31). Osmanlıda gizli polislik yapan asesbaşı güvenliğin sağlanmasında önemli bir görevde bulunmuştur. Ases, "şerir, kötü ve fesatçı kişilerin saldırı ve tecavüzlerinden korunmak amacıyla geceleri dolaşmak" olarak ifade edilmektedir. Bu görevi de asesbaşı yapmaktadır. Geceleri görev yapmak için oluşturulan bu birim zamanla şehir subaşılar ile birlikte gece gündüz İstanbul'un güvenlik işlerini yürütmeye dönüşmüştür (Şeker ve Baytun, 2013: 325). Kentin hangi bölgesinde ne kadar ases bulunacağı kanunlarla belirlenmiştir. Aseslerin maaşları ise dükkan sahipleri tarafından ödenmiştir (Ortaylı, 2017: 285).

Asesbaşlarının emri altında çalışan subaylar çarşı ve mahalle aralarını, güvenliğin sağlanmasından şüphe ettikleri mahallelerde nöbetleşe gezerek suç işleyenleri yakalayarak mahalle halkının düzen ve asayişini sağlamıştır (Alyot, 1947: 62). Birçok emir asesbaşı ve subaşılara ortak verildiği için asesbaşılar ve subaşıların hükümet merkezinde birlikte çalıştığı sonucuna varılmaktadır (Tongur, 2016: 34).

Yasakçılar İstanbul'un haricinde farklı kasaba ve kentlerde şimdinin jandarma veya polis kuvvetlerine benzeyen kolluk birimlerini oluşturmuştur. Yasakçı yasamak kelimesinden türeyen, önleyip men etmek, düzenlemek ve yönetmek anlamına gelmektedir (Tongur, 2016: 92-93). Yasakçılar, karakollukçuluk görevleri yapmışlardır. Yasakçı kelimesi aynı zamanda karakol, kol kelimesinden de gelmektedir. Kol beklemek anlamına

gelmektedir. Yasakçılar kol gezerek devriye görevini ilk kez Fatih Sultan Mehmet döneminde yapmıştır (Okçabol, 2016: 31).

Fatih Sultan Mehmet Ayasofya'nın yanına bir bedesten inşa edilmesini emretmiştir. Bu bedesten bir banka görevini üstlenerek kentte yaşayan varlıklı sınıfın mücevher ve paralarını, ticari malları ve yetimlerin paralarını muhafaza etmek için kullanılmıştır. Bedestende görevli simsarlar, kapıcılar ve gece bekçilerinin denetimleri devlet tarafından yapılmıştır. Osmanlı Devleti'nde bedestenler genellikle aynı malı satan tüccarların aynı çarşıda toplandığı bir yapıdır. Bu çarşılar İstanbul'daki Kapalı Çarşı gibi zaman içinde taş kubbeler yardımıyla örtülmüştür (İnalcık, 2011: 149). Bedestenlerde dükkanlar, sabah namazından sonra açılmıştır. Bazı çarşılar ve bütün bedestenler öğle vakti kapanırken, bazı dükkanlar ise ikindi namazına kadar hizmet vermiştir. Çarşılar yeniden açılana kadar geceleri çarşı bekçileri sokaklarda gezmiştir (Ziya Kazıcı, 1999: 318).

Osmanlı'da mahalle bekçiliği yapılanmasının ilk olarak nerede ve ne zaman ortaya çıktığı ile ilgili net bir bilgi bulunmamaktadır. Ancak 1495 yılında II. Bayezid döneminde mahallenin güvenliğini sağlamak için, mahalle halkının ortaklaşa olarak bekçilik görevi yaptığı belirtilmektedir (Sakaoğlu, 2015: 111). 18. yüzyıldan itibaren ise mahalle bekçilerinin mahallelerde görev yaptığına dair bilgiler bulunmaktadır (Bayramoğlu Alada, 2008: 170).

Osmanlı'da mahalle Bekçiliği resmi olarak ataması yapılmayan, bir kolluk birimidir. Unvan taşımaz ve ihtiyaç duyulan mahalle ve kasabalarda görev yapar. Osmanlı Devleti'nde yardımcı bir sınıf olan bekçilerin maaşları halk tarafından ödenmiştir (Ünsal, 2011: 42). İstanbul gibi büyük şehirlerde görev yapan bekçiler gündüzleri görev yaptığı mahalle muhtarının verdiği görevleri yerine getirirken, geceleri de mahalle ve çarşıların düzen ve asayişini sağlamıştır. Bunların haricinde bekçiler ücret karşılığında halkın farklı işlerini de yapmışlardır (Ünsal, 2011: 47-48). Nüfusu fazla olan mahallelere de ihtiyaç duyulması halinde daha fazla bekçi gönderilmiştir (Okçabol, 2016: 94). Osmanlı kentlerinde görev yapan mahalle bekçileri mahallenin bir uzantısı konumundadır. Bekçiler görevlerini muhtar, imam ve bekçi başının kontrolünde yerine getirmiştir. Bekçiler öncelikli olarak geceleri mahallenin asayişinden sorumludur. Ayrıca bekçiler resmi nizamları mahalle sakinlerine bildirmek, yangınları önlemek ve yangın çıkması durumunda

vatandaşları uyarmak, bayramlarda ve ramazan gecelerinde davul çalmak, ellerindeki sopaları yere vurarak saati bildirmek gibi hizmetleri de yürütmüşlerdir (Levy, 2008c: 138). Alyot'a göre mahalle bekçiliği yapılanması daha çok İstanbul gibi büyük kentlerde mahalle halkının ihtiyaçlarını gidermek amacıyla oluşturulan gelişigüzel bir birimdir (Alyot, 1947: 236).

Osmanlı Devleti döneminde bir ellerinde ucu demirli uzun ve kalın bir sopa, bir ellerinde fener ve sırtında kara koyun postu ile "bekçi baba" olarak isimlendirilen bekçiler geceleri, sabahın ilk saatlerine kadar sokakları gezmişlerdir. Mahalle bekçileri soğuk kış gecelerinde dahi mahallelerinde dolaşmaktaydılar. Bekçiler ilk olarak bekçi yamağı sıfatıyla göreve başlayıp daha sonraları bekçiliğe yükselmiştir. Bir süreliğine çarşı ve mahallelerden ayrılmaları gerektiğinde dönünceye kadar kefil oldukları kişiler bekçilik görevi yapmıştır (İyim vd., 1996: 5; İrdem vd., 2020: 14-15).

Bekçiler hükümet tarafından benimsetilmiyor, bizzat mahalleli tarafından kendiliğinden benimsenmekteydiler. Böylece edebiyat yazınlarımızda bekçiler olumlu bir imajı temsil etmektedir. Aynı zamanda mahallede düzenin bir temsilcisi olarak simgelenmektedirler. Bundan dolayı bekçiler polis faaliyetlerini yansıtmayan, siyasetten ayrılmış imajlarıyla zihinlere kazınmıştır (Levy, 2008c: 138-139). Osmanlı mahallelerinde görev yapan bekçilere "bekçi baba" denilmekteydi. "Bekçi baba" lakabının kullanılmasının nedeni, genellikle 30-35 yaşları üzerinde, olgun, sakallı, sağlam yapılı ve ağır başlı olmalarıdır (Ünsal, 2011: 49).

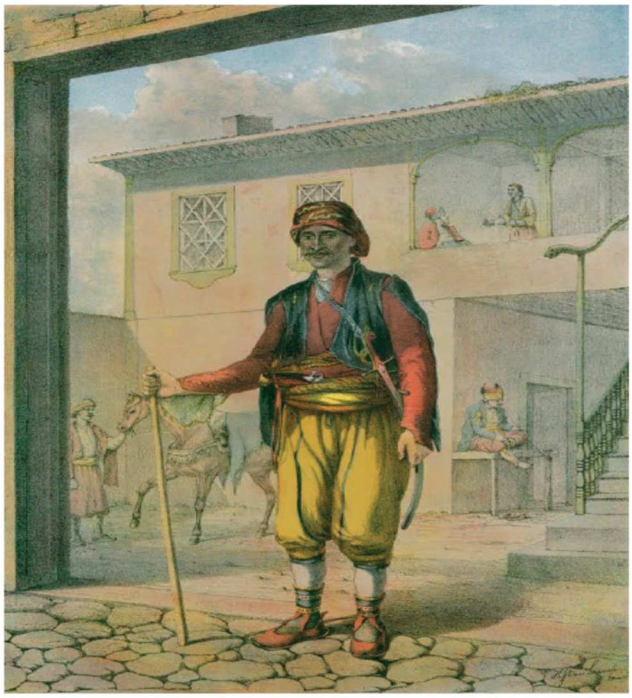

Şekil 2. 1860 yılında Tokat vali konağı önünde bir bekçi temsili

Kaynak: *İrdem vd.,2020:13.*

Bekçi başları, emri altında çalışan bekçilerin maaşlarını mahalle halkından topladığı para ile ödenmiştir. Ancak bekçilerin gelirlerinde en büyük paya sahip olan kısım mahalle halkının özel işlerinde yardım etmeleri sonucunda topladıkları paralardır (Alyot, 1947: 235). Böylece bekçiler maaşlarını devletten değil, mahalle halkının ödediği paralardan almaktadır. Böylece mahalle halkından aldıkları bahşişlerle yaşamlarını sürdürmekteydiler (Levy, 2008c: 138). Bekçiler haklarında kanuni bir düzenleme yapılmadan önce mahalle muhtarının emrinde çalışmaktaydılar. Bekçilerin idareleri ve tayinleri "bekçi başları" tarafından yürütülmüştür. Osmanlı'da öğretmen, müezzin ve imam gibi mahalle görevlilerinin ücretlerinin ödenmesi, çeşme, cami, okul, mescit gibi yapıların onarımı ve ihtiyaçlarının karşılanması için Avarız Akçası Vakfı oluşturulmuştur. Avarız Akçası Vakfı, mahallelinin ortak giderlerinin karşılanması için kurulmuş bir oluşumdur. Mahallede bulunan ev sayısına göre mahallelinin ödemesi gereken para miktarı belirlenmiştir (Ergenç, 1984: 75-76). Böylece bekçilerin ücretleri de Avarız Akçası Vakıflarından toplanan gelirlerle bekçi başları tarafından ödenmiştir. Bekçileri aynı zamanda maaşları az olduğu için halkın özel işlerinde yardımcı olmaları karşılığında ayniyat ve para almaktaydılar (Aybar, 1954: 1).

25 sayfadan oluşan bir sicil defteri, İstanbul'da görev yapan bekçilerin ilk olarak ilçelere, ardından da mahallere ayrılmış bir biçimde kimlikleri ile ilgili isim, yaş, kıdem ve coğrafi köken gibi verilerin bulunduğu bir sayımı göstermektedir. Ancak bu sicil defterinin toplanış biçimi ve kaynağının ne olduğunu bilmediğimiz için yorum yapmak güçleşmektedir. Sicil defterinde İstanbul'un 10 ilçesinde ve 543 mahallesinde 1333 bekçinin çalıştığı yazmaktadır. İstanbul'da görev yapan bekçiler 15 ile 82 yaş aralığında iken, yaş ortalamaları 44-45'dir. Aynı mahallede görev yapan bekçilerin coğrafi kökenlerinin aynı olduğu ve mahallelerde çalışan bekçi yoğunluğunun farklı olması sebebiyle, bekçiliğe alımda mahalli aktörlerin önemi ortaya konmaktadır (Levy, 2008c: 141). Bekçi başı ve bekçinin hastalık, ihtiyarlık ve ölüm gibi nedenlerle görevini bırakması durumunda, yerine oğulları getirilmiş ya da dışarıdan büyük bir incelemenin sonucunda yeni bir bekçi tayin edilmiştir (Okçabol, 2016: 94).

6 Ocak 1849'da Mahalle Bekçilerinin Sureti-i Tayini Hakkında Buyrultu yayımlanmıştır (Tongur, 2016: 201). II. Mahmut döneminde, 1864 tarihli Vilayet Nizamnamesi ile kentlerde ve kasabalarda elli hane için bir mahalle kurulması zorunluluğu getirildi. Nizamnamenin 56. ve 57. maddelerinde korucu ve bekçi ile ilgili zabıta hizmetlerinin yönetimi mahalle muhtarına devredilmiştir (Şeker, 2009: 280-281).

20. yüzyıldan itibaren mahalle bekçileri ismi yerine çarşı ve mahalle bekçiliği ismi kullanılmaya başlanmıştır. (Aksungur, 2018: 116). Mahalle bekçiliği ile kıyaslandığında çarşı ve mahalle bekçiliği birimi günümüze daha yakın bir geçmişe sahiptir. Çarşı sözcüğü mahalle sözcülüğünün soluna yerleştirilerek mahalle bekçisinin görev alanı artırılmıştır. Çarşı, bekçilerin görev yaptığı alan etrafında mahallelerin var olduğu bir ticaret yerini ifade etmek için kullanılmaktadır. Mahalle terimi ise çarşıya oranla daha küçük bir birimi ifade etmektedir. Mahalleleri etrafında toplayan çarşıda güvenliği sağlayan çarşı ve mahalle bekçilerinin görevleri mahalle bekçisine oranla daha fazladır (Atak Çobanoğlu ve Bek, 2019: 1758). Bir başka yönüyle çarşıların etrafını çevreleyen mahalleler ile çarşı arasında bir bütünlük söz konusudur.

17 Ağustos 1907 tarihli Polis Nizamnamesi'nin 53. ve 71. maddeleri arasında mahalle ve çarşı bekçilerinin göreve alımında özenli davranılması, görev alanlarının

dolaşma şeklinin düzenlenerek resmi elbise giyimi ve devlete ait olan bir silah taşıma zorunluluğu getirilmiştir (Tongur, 2016: 216).

"11 Aralık 1910 tarihli Hüdavendigar Vilayetlerine Mahsus Şehir ve Kasabalardaki Çarşı ve Mahalle Bekçileri ile Bağ ve Bahçe Köy Korucuları Hakkında Talimatname" çıkartılarak Bursa ilinde görev yapan bekçiler ile ilgili düzenleme yapılmıştır (Aksungur, 2018: 118-119). 11 Aralık tarihli talimatname çarşı ve mahalle bekçileri adıyla hazırlanan ilk hukuki belge niteliği taşımaktadır.

4.3. 29 Nisan 1914 Tarihli Çarşı ve Mahallat Bekçileri Hakkında Kanun-ı Muvakkat

29 Nisan 1914 tarihinde çıkarılan Çarşı ve Mahallat Bekçileri Hakkında Kanun-ı Muvakkat'a kadar çarşı ve mahalle bekçilerinin çalışma usulleri örf ve adetlere göre düzenlenmiştir. (Alyot, 1947: 828-829). 29 Nisan 1914 tarihli Çarşı ve Mahallat Bekçileri Hakkında Kanun-ı Muvakkat, çarşı ve mahalle bekçileri ile ilgili hazırlanan ilk özel hukuki düzenlemedir (Ergin, 1995: 2149).

Çarşı ve Mahallat Bekçileri Hakkında Kanun-ı Muvakkat, bekçilerin ücretlerinin toplanış şeklini, kolluk kuvvetleriyle olan bağlantılarını, mesleğe seçimlerinde aranacak şartları düzenlemektedir (Tongur, 2016: 405). Meclisi Ayan toplantısında meclis başkanı, çarşı esnafı ve mahalleli tarafından ödenen bekçi maaşlarının mahalle halkı ve esnaf tarafından ödenmek istenmemesi sebebiyle bir düzenlemeye gidilmesi gerektiğini belirtmektedir (TBMM, 1914).

1914 tarihli Çarşı ve Mahallat Bekçileri Hakkında Kanun-ı Muvakkat'a göre; çarşı ve mahalle bekçileri yerel kolluk kuvvetlerinin gözetiminde, yardımcı bir kolluk kuvveti olarak tanımlanmıştır. Görev alanları ile ilgili net bir düzenleme olmamasına rağmen, kasaba ve kentlerde bekçi istihdamı zorunlu tutulmuştur. Görev kapsamı olarak, yerel kolluk kuvvetlerine yardım etmekle mükellef tutulmuşlardır. Polisin sahip olduğu hukuki yetkilerin çarşı ve mahalle bekçileri içinde geçerli olduğu düzenlenmiştir. Bekçilerin vilayetlerde, valiye bağlı oldukları belirtilmiştir. Kanunun yürütücüsü içişleri bakanıdır (TBMM, 1914). İlgili kanunla kasabalar ve kentlerde mahallelerin ve çarşıların güvenliği

konusunda bekçi çalıştırılması zorunlu kılınmıştır. Böylece bekçiler hem milli mücadele dönemlerinde hem de Cumhuriyet Dönemi'nde görev yapmışlardır. Bekçiler doğum yerleri esasına göre görevlendirilmiştir (Dikici, 2008: 741).

4.4. Cumhuriyet Dönemi'nde Çarşı ve Mahalle Bekçiliği

Çarşı ve mahalle bekçiliği kurumu Osmanlı'dan Cumhuriyet Dönemi'ne aktarılan bir kolluk birimidir. Yeni kurulan devlet yapılanması içinde çeşitli düzenlemeler ile varlığını devam ettirmiştir.

1914 tarihli Kanun'da bekçilerin eğitim bilgileri ile ilgili bir düzenleme yapılmamıştır. Halktan alacakları para için makbuz doldurmaları gerektiğinde okuma ve yazma bilmelerinin önemi anlaşılmıştır. Kanunda belirtilmemesine rağmen, hesap ve yazı işlerini düzenlemek için okuma ve yazma bilenler arasından, bekçi hesap memuru ve mutemedi, bekçi katibi ve bekçi tahsildarı görev yapmıştır. O dönemlerde Türkiye'nin her yerinde bekçilerin aynı şartlarda çalışmaları gerektiğinin önemi vurgulanmıştır (Aybar, 1954: 3-4).

Devlet veya idari bir birimin emri altında maaşsız veya maaşlı, sürekli veya geçici hizmet görenler şeklinde 01.03.1926 yılında kabul edilen Türk Ceza Kanunu'nun 279. maddesine göre çarşı ve mahalle bekçilerinin memur olarak kabul edilmesi gerektiği belirtilmiştir (765 sayılı Kanun, md. 279). Kaçakçılığın Men ve Takibi Hakkında Kanun, kaçakçılık suçu işleyenlere men ve takip ve tahkik ile sorumlu olarak görevli memurların olmadığı yerlerde çarşı ve mahalle bekçilerini yükümlü tutmuştur (Aytaç, 1956: 29-30).

10.4.1944 tarihinde kabul edilen Şehir ve Kasabalarda Mahalle Muhtar ve İhtiyar Heyetleri Teşkiline Dair Kanun'da mahalle bekçileri ihtiyar heyetleri ve mahalle muhtarlarına görevlerini yerine getirirken yardım etmekle sorumlu tutulmuştur (4541 sayılı Kanun, md 7). İhtiyar heyetleri bekçilerin maaşlarını belirledikleri gibi hastalık günlerini ücretli veya ücretsiz kabul edip etmeme konusunda yetkili kılınmıştır (Aytaç, 1956: 33).

1914 tarihli Kanun, geçen zaman dilimi içinde Cumhuriyet Dönemi'nde de devam eden, verimli ve faydalı uygulamalarıyla bekçilere bir unvan kazandırmıştır. Ancak bu

kanun EGM'nin çıkardığı genelgelere rağmen 1950'li yıllarda artık günün ihtiyaçlarına cevap veremeyen, güncelliğini yitiren bir kanundur. 1914 tarihli Kanun'da bekçilerin farklı görevleri arasındaki uyumun nasıl sağlanacağı, işe alınma şartlarının neler olduğu, ev ve işletmelerin bekçi ücretlerindeki payının ne kadar olduğu sorularına cevap bulunulamamıştır (Aytaç, 1956: 29-30).

1950'li yıllarda Türkiye'de tarımsal makineleşme sürecinin başlamasıyla insan gücünün yerine makinenin öneminin artması sonucunda ortaya büyük miktarda işsiz kesim belirmiştir. Tarım politikalarındaki değişiklikler, altyapı, eğitim, kişi başına düşen milli gelirin azalması ve iklim şartları gibi sebepler köyden kente göç olgusu artırmıştır (İrdem vd., 2020: 17). 1950'li yıllarda Türkiye'de köyden kente göçün hızlanmasıyla kentlerde var olan sosyo-demografik yapının bozulmasıyla suç oranlarında bir artış gözlenmiştir. Bekçilik birimi bu dönemde destekleyici polislik birimi biçiminde polise yardım etmesi için devlet bünyesinde istihdam edilmeye başlanan bir kolluk birimi haline gelmiştir (İrdem vd., 2020: 6).

21 Şubat 1955 tarihli 8936 sayılı Resmi Gazete'de "Talimatname" bölümünde "Çarşı ve Mahalle Bekçileri Kanununa göre paraların toplanışı ve sureti sarfını gösterir Talimatname" bölümünün 9. maddesinde istihdam edilecek bekçi, bekçi başı ve tahsildarın sayısını mahalli idare heyeti belirler şeklinde karar yayımlanmıştır. (Resmi Gazete, 1955a). Ancak mahallenin ihtiyaçlarına göre çalıştırılacak bekçi sayısını ve ücretlerin miktarını mahalli mülkiye amirinin onay vermesi şartıyla bekçilerin seçimi, hizmet süreleri ve terfi işlemleri idare heyetleri tarafından yapılmıştır (Aytaç, 1956: 36).

20 Nisan 1955 tarihli 8686 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 6535 sayılı Kanun'la 1475 sayılı Nakdi Tazminat Kanunu'nda değişiklik yapılmıştır. Kanunun 4. maddesinde gümrük, ordu, polis ve jandarma görevlilerinin görevleri esnasında yaralanması, sakat kalması durumu ile ilgili düzenlemeler yapılmıştır. Ayrıca yardımcı kolluk görevlileri korucular ve bekçiler için de ilgili kanunun hükümleri uygulanır şeklinde düzenleme yapılmıştır (Resmi Gazete, 1955b). Ancak Aytaç bu kanun hükümlerinde sayılan çarşı ve mahalle bekçilerinin görevleri esnasında yaralanmaları veya şehit olmaları durumunda yardımda bulunulmasının karar vericinin niyetine bağlı olmakla birlikte imkansız göründüğünü vurgulamaktadır. 1475 sayılı Kanun ile birlikte görevi sırasında maluliyete

uğrayan ya da yaralananlar ve şehit olan bekçilerin ailelerine verilecek tazminat miktarı iyileştirmek istenmiş ancak kanun kapsamına korucular ve bekçiler dahil edilmemiştir (Aytaç, 1956: 34).

Cumhuriyet Dönemi'nde bağırması yasaklanan, üniforma giyen, düdük kullanan bekçilerin polis memuru gibi oldukları görülmektedir (Levy, 2008c: 144). Sopalarını kaldırıma vurduğunda ses çıkartan bekçiler, 1960'lı yıllarda düdük çalan bekçilere dönüşmüştür (İrdem vd., 2020: 14). Kolluk güçlerine yasaklanan hareket ve fiillerin hepsi çarşı ve mahalle bekçileri içinde geçerlidir. Kolluk kuvvetleri çarşı ve mahalle bekçilerinin görevlerini kontrol ve takip etmekle yükümlü tutulmuştur. Ayrıca çarşı ve mahalle bekçileri görevleri esnasında işledikleri suçlar için memurların Muhakematı Kanunu'na göre işlem görmüştür (Aytaç, 1956: 36).

17.7.1964 tarihinde kabul edilen 506 numaralı Sosyal Sigortalar Kanunu 29.7.1964 tarihinde Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. İlgili kanun ile çarşı ve mahalle bekçileri sigortalı bir çalışan olarak nitelendirilmiştir. Ayrıca ilgili kanunda sigorta yardımlarından çocukların ve eşlerinde yaralanabileceği ve sigortalıların vefatında hak sahiplerinin faydalanabileceği belirtilmektedir. (Resmi Gazete, 1964). Sosyal Sigortalar Kanunu'nda çarşı ve mahalle bekçileri ile ilgili düzenlemeler yapılması uzun zamandır beklenen gelişmelere öncülük etmiştir. 1914 tarihli Kanun, 1965 yılında günün ihtiyaçlarına uymadığı, kanunu uygulamakla sorumlu olanlar tarafından da ifade edilmeye başlamıştır (Aytaç, 1965: 6-7).

Sosyal Sigortalar Kanunu çıkarılana kadar çarşı ve mahalle bekçileri aracı özel kolluk olarak görev yapmıştır. 1964 tarihinde Sosyal Sigortalar Kanunu kabul edilene kadar bekçi memur olarak sayılmadığı için memurların haklarından, işçi olarak da sayılmadığı için işçilerin haklarından faydalanamamıştır. 1965 yılında kabul edilen Sosyal Sigortalar Kanunu ile bekçinin beşeri varlığı önem arz etmeye başlamıştır (Aytaç, 1965: 8).

506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu'nun 11. ve 12. maddeleri meslek ve iş kazası hastalıklarını düzenlemektedir. Çarşı ve mahalle bekçileri de ilgili kanunun 2. maddesinde sigortalı çalışanlar sınıfına dahil oldukları için meslek ve iş kazası hastalıklarından yararlanabilmeye başlamıştır (Resmi Gazete, 1964).

Yeni düzenlemeler yapılmasına rağmen, bekçiler memurlardan ayrı bir grupta yer almıştır ve memurlara sağlanan haklardan yararlanamamıştır. Görevleri esnasında şehit düşen bekçilerin ailelerine ve yaralanarak çalışamayacak durumda olan bekçilere jandarma erleri tarafından misilli tazminat ödenmemiştir (Aytaç, 1956: 36).

772 sayılı Kanun çıkarılana kadar bir kanun tasarısı hazırlanmıştır. Alyot, İçişleri Bakanlığınca hazırlanan ve meclise gönderilen kanun tasarısında, bekçilerin eğitim düzeylerini içeren, görev ve yetkilerini kapsayan düzenlemeler yapıldığını aktarmaktadır. Kanun tasarısında bekçilerin mahalle ve çarşı halkının huzur ve güvenliğini sağlamadaki görevleri açıklanmıştır. Bekçilerin yardımcı kolluk kuvveti olarak yapacakları görevler teker teker belirtilmiştir. Kolluk kuvvetlerinin yetişemediği acil durumlardaki yetki ve görevleri, hangi durumlarda silah kullanabilecekleri, mahalle muhtarı ve ihtiyar heyetinin görevlendirebileceği görevleri düzenlenmiştir (Alyot, 1947: 829-830).

4.5. 1966 Tarihli ve 772 Sayılı Çarşı ve Mahalle Bekçileri Kanunu ve Yönetmeliği

772 sayılı Çarşı ve Mahalle Bekçileri Kanunu çıkartılana kadar, çarşı ve mahalle bekçileri adli ve idari kolluk görevlerinde zabıtaya yardım eden, zabıta heyetlerinin gözetimi altında çalışan, jandarma ve polisin sahip olduğu salahiyet ve haklara sahip olan, memur kanununa tabi olmasa da cezai işlemlerinde memurlar gibi yargılanan, bir birimdir. (Aybar, 1954: 3). Bekçiler tam anlamıyla kanuni gücünü 14 Temmuz 1966 tarihinde kabul edilen 772 sayılı Çarşı ve Mahalle Bekçileri Kanunu ile kazanmıştır (İrdem vd., 2020: 16).

772 sayılı Çarşı ve Mahalle Bekçileri Kanunu'nun kabulüyle, 1914 tarihli Çarşı ve Mahallat Bekçileri Hakkında Kanun-ı Muvakkat yürürlükten kaldırılmıştır. Yeni kabul edilen kanunda belediye sınırları dahilinde çarşı ve mahalle bekçileri yapılanmasının oluşturulması zorunluluğu getirilmiştir (Kavruk, 2004: 117-118).

Çarşı ve Mahallat Bekçileri Hakkında Kanun-ı Muvakkat'a göre alım yapılan bekçi, bekçi başı, bekçi büro personeli ve bekçi adayı 2 yıldan daha uzun süredir ara vermeden görevini ifa eden personele eğitim şartı gözetilmeden 772 sayılı Kanun'a göre intibak işlemi yapılmıştır (Kavruk, 2004: 118). Aynı zamanda bekçilerin kullandığı taşınır ve

taşınmaz mallar, alacaklar, borçlar, araçlar ve elbiseler gibi tüm malzemeler il özel idarelerine devredilerek, çarşı ve mahalle bekçileri için kullanılmaya devam edilmiştir (Kavruk, 2004: 118).

772 sayılı Çarşı ve Mahalle Bekçileri Kanunu'na göre, çarşı ve mahalle bekçileri en büyük mülkiye amirinin emrinde, genel zabıtaya yardımcı, silahlı bir kolluk kuvveti olarak tanımlanmaktadır. Görev alanları ile ilgili net bir düzenleme olmamasına rağmen, belediye sınırları içinde bekçi teşkilatı kurulacağı belirtilmiştir. Görev zamanı, güneşin batışından doğuşuna kadar geçen süredir. Kamu düzeni veya güvenlik konularında gerekli görülmesi halinde kaymakam ve valinin emriyle gündüzde çalıştırılabilmektedirler. Çarşı ve mahalle bekçilerinin görevi, genel kolluk kuvvetlerine yardım etmektir. 772 sayılı Kanun'da çarşı ve mahalle bekçilerinin görevleri; "genel kolluk kuvvetlerinin hemen müdahale edemediği durumlarda, genel kolluk kuvvetlerine yardım, mahalle halkının istirahat, sağlık ve selametini sağlamak" olmak üzere üç başlık altında sayılmaktadır. Kanunda çarşı ve mahalle bekçilerinin silah kullanabileceği belirtilmektedir. Bekçiler, jandarmanın görev sahasında olan belediye sınırları içinde Jandarma Birlik Komutanına, emniyet teşkilatı bulunan yerlerde polisin ilçedeki en büyük amirine bağlı olarak görev yapmaktadır. Kanunun yürütücüsü içişleri bakanıdır (772 sayılı Kanun).

Çarşı ve mahalle bekçilerinin görevleri esnasında uymaları gereken kurallar ile ilgili 10.10.1966 tarihinde 12422 sayılı Resmi Gazete'de Çarşı ve Mahalle Bekçilerinin Vazifeleri ile İlgili Olarak Riayet Etmeleri Gereken Hususları Gösterir Yönetmelik yayımlanmıştır. Yönetmelik toplam 38 maddeden oluşmaktadır. Yönetmeliğin yürütücüsü içişleri bakanıdır. 772 sayılı Çarşı ve Mahalle Bekçileri Kanunu'nun 19. maddesi uyarınca yayım tarihinde yürürlüğe girmiştir (Çarşı ve Mahalle Bekçilerinin Vazifeleri ile İlgili Olarak Riayet Etmeleri Gereken Hususları Gösterir Yönetmelik).

15.11.1966 tarihinde 12452 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak Çarşı ve Mahalle Bekçileri Kıyafet ve Teçhizat Yönetmeliği çıkartılmıştır. Ancak 7.2.2018 tarihili 30325 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Çarşı ve Mahalle Bekçileri Kıyafet ve Teçhizat Yönetmeliği'nde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik ile yönetmeliğin ismi "Çarşı ve Mahalle Bekçileri Teçhizat Yönetmeliği" şeklinde değiştirilmiştir (Çarşı ve Mahalle Bekçileri Kıyafet ve Teçhizat Yönetmeliği).

1976 yılında çarşı ve mahalle bekçiliği ile ilgili bir düzenleme yapılmıştır. Bekçilik EGM bünyesinde yardımcı ve silahlı bir kolluk olarak istihdam edilmiştir (İrdem vd., 2020: 15). 1980'li yıllarla birlikte yeni kamu yönetimi anlayışı perspektifinde güvenlik konularında bir takım değişiklikler meydana gelmiştir. Halkın güvenlik faaliyetlerine katılım süreci halka yakınlık anlayışıyla şekillenmeye başlamıştır. Güvenlik alanında özellikle de iç güvenlik alanında yapılan reformlarda bekçiler öncül olmuştur (İrdem vd., 2020: 17).

1994 senesinde EGM tarafından 76 İl Emniyet Müdürlüğü'ne çarşı ve mahalle bekçileri ile ilgili anket yollanarak bekçilerin durumları tespit edilmeye çalışılmıştır. Değerlendirmede emniyet teşkilatı personeli yardımcı hizmetlerin ya da güvenlik hizmetlerinin çarşı ve mahalle bekçileri tarafından yerine getirilmesine sıcak bakmadıkları tespit edilmiştir (Şeker, 2009: 265-267).

1960'lı yıllarda istihdam edilmeye başlanan bekçilik birimi 1993 yılında dönemin şartlarına uymadığı gerekçesiyle istihdamı durdurulan bir birime dönüşmüştür. Sayısı her geçen yıl düşen bekçiler 2016 yılında toplam 3.147 kişi olarak görevine devam etmiştir (İrdem vd., 2020: 6).

24.04.2008 tarihinde kabul edilen 5757 sayılı Emniyet Teşkilatı Kanunu, Devlet Memurları Kanunu ve Genel Kadro ve Usulü Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 3. maddesi ile 14.7.1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 36. maddenin VII nolu bendine "özel kanunlara göre" ifadesinden sonra "Çarşı ve mahalle bekçisi" ibaresi eklenmiştir. VIII numaralı bendinde bulunan "kurumlarda, çarşı ve mahallelerde" ibaresi "kurumlarda" olarak düzenlenmiştir. İlgili kanunun 4. maddesinde 13.12.1983 tarihli ve 190 sayılı Genel Kadro ve Usulü Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin I sayılı cetvelde "YH Yardımcı Hizmetler Sınıfı"nda bulunan çarşı ve mahalle bekçisi "EH Emniyet Hizmetleri Sınıfı" şeklinde değiştirilmiştir (5757 sayılı Kanun, md. 3; 4). Böylece çarşı ve mahalle bekçileri yardımcı hizmetler sınıfından emniyet hizmetleri sınıfına geçirilmiştir (İrdem vd., 2020: 16-17). Yeni yapılan düzenlemeler ile birlikte, bekçiler çarşı ve mahallelerden çekilerek yalnızca kurumlarda çalıştırılmaya başlanmıştır.

4.6. Bekçi Alımının Durdurulması ve Yeniden Canlandırılması

772 sayılı Kanun'un geçerli olduğu birçok yılda çarşı ve mahalle bekçilerinin önemi giderek azalarak, görev alanlarında değişiklikler yapılmıştır. Gece çalışmaları gereken bekçiler mesailerini genellikle gündüz yapmışlardır. Kalorifercilik, odacılık, evrakçılık gibi hizmetleri yürüten bekçiler mahalle güvenliğini sağlama görevlerini yerine getirememişlerdir (Şeker, 2009: 257).

Kırdan kente göç dalgalarının en fazla görüldüğü 1966 ve 1993 yılları arasında çarşı ve mahalle bekçilerinin sayılarında artış olmuştur. 1966 ve 1993 senelerinde çarşı ve mahalle bekçisi sayısı 18.000 ile 19.000 iken, 1993 senesinde bir duraklama dönemiyle düşüşe başlamıştır. Aynı zamanda çarşı ve mahalle bekçiliği kadrosunda bulunan bekçiler, şube, karakol ve bakanlıklarda, temizlikçi, çaycı, kaloriferci gibi görevleri yapmaya başlamıştır (Bekçiler Sokaklara Dönüyor, 2005).

2016 yılında çalışan çarşı ve mahalle bekçisi sayısı 3.147 olmuştur. Mala karşı gerçekleştirilen suçları azaltmak, emniyet birimlerinde gece çalışan personel yetersizliğini telafi etmek, sokaklarda meydana gelebilecek kötü durumlara en etkin ve hızlı bir şekilde girişimde bulunabilmek, yaya devriyesinin önemi artırmak, devlet ve halk arasındaki bağı kuvvetlendirmek ve kentlere güven duygusu aşılamak amacıyla çarşı ve mahalle bekçiliği 2016 yılından itibaren yeniden canlandırılarak her yıl yeni alımlar yapılmaya başlanmıştır. 2017 senesinde çarşı ve mahalle bekçisi sayısı 4.556'ya yükselerek, 2018 senesinde 4.612'ye ulaşmıştır (İrdem vd., 2020: 18-19).

Merter'deki Polis Eğitim ve Kongre Merkezinde katıldığı bir etkinlikte, EGM Asayiş Dairesi Başkanı Levent Tuncer tarafından, çarşı ve mahalle bekçileri hakkında bilgi verilmiştir. Çarşı ve mahalle bekçiliğinin yeniden canlandırılmasıyla, özellikle ev ve otomobil hırsızlığı gibi mala karşı suçlarda ciddi bir azalmanın gerçekleştiği ifade edilmektedir (Bozdoğan, 2019).

Levent Tuncer tarafından 2019 yılında görev yapan çarşı ve mahalle bekçileri ile ilgili şu bilgiler paylaşılmıştır (Bozdoğan, 2019):

- 70 kadın çarşı ve mahalle bekçisi olarak çalışmaktadır,
- 65 kadın çarşı ve mahalle bekçisi merkezde çalışmaktadır,
- 2019 Mart ayında 21.311 görev yapan bekçinin, 12.911'i lise, 7.196'sı lisans, 35 tanesi de yüksek lisans mezunudur,
- İlk ve ortaokul mezunu 1.169 bekçi bulunmaktadır,
- 19-29 yaş arası 13.783, 30-49 yaş arası 6.017, 50-55 yaş arası 827, 55-60 yaş arasında 684 bekçi bulunmaktadır.

2016 yılından itibaren yeniden canlandırılmaya başlanan bekçilik birimi 2019 Mart ayında 70 kadın ve 21.241 erkek bekçi olmak üzere toplam 21.311 kişi olmuştur. 2020 Şubat ayında 8.193 yeni bekçi alımı gerçekleştirilmiştir. 2016 yılında Şırnak, Hakkari, İstanbul, Mardin, Diyarbakır ve Şanlıurfa olmak üzere toplam 6 ilimizde çarşı ve mahalle bekçiliği uygulanmaktaydı. 2018 yılında 20 ilde daha uygulanmaya başlanan çarşı ve mahalle bekçiliği, 2019 yılı Mart ayından itibaren 81 ilde uygulanan bir birim haline gelmiştir (İrdem vd., 2020: 6-7).

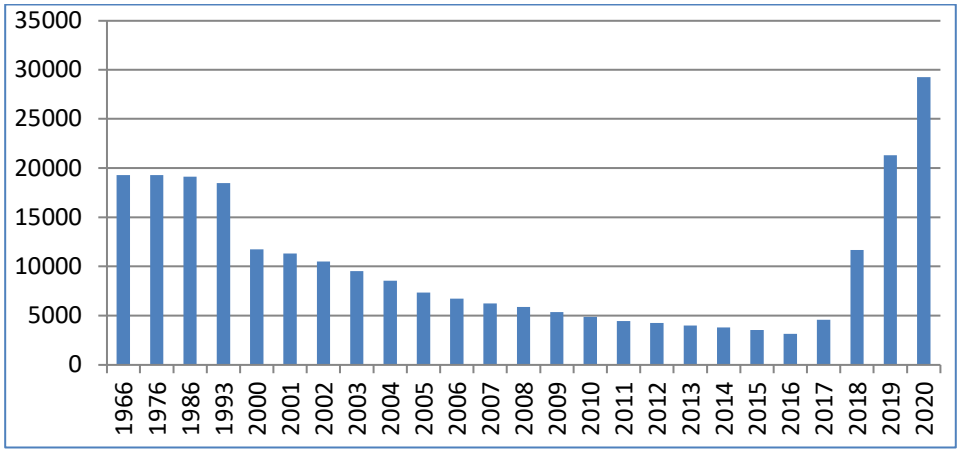

Şekil 3. Yıllara göre bekçi dağılımı

Kaynak: *İbrahim İrdem vd., 2020: 18; Polis Bilimleri Dergisi'nin 106. sayısından yazar tarafından geliştirilişitir.*

Şekil 3'de çarşı ve mahalle bekçilerinin yıllara göre dağılımı görülmektedir. 1993 yılından itibaren çarşı ve mahalle bekçilerinin sayılarının azalmaya başladığı görülmektedir. 2017 yılından itibaren ise çarşı ve mahalle bekçilerinin sayısında bir artış olduğu görülmektedir.

Çarşı ve mahalle bekçileri 2018 Ağustos ayından itibaren 2.436 hırsızlık olayına müdahale etmiş, 20.245.834 şahsı sorgulayarak 123.230 kişiye adli işlem başlatmıştır, 18 yaş ve üstü olan 1.925 kayıp şahıs ve 686 kayıp çocuğu bulmuştur, 4 el yapımı patlayıcı, 16 tane uzun namlulu silah, 462 av tüfeği, 2394 tabanca şarjörü, 1.260 tabanca, 15.192 av tüfeği kartuşu ve mermisi, 8 molotof, 2.116 kurusıkı tabanca, 6 el bombası imha etmiştir, aranan 36.832 şahıs hakkında işlem başlatmıştır, 19.316 tane hap uyuşturucu ve 191.246 gram toz uyuşturucu yakalamışlardır. 2016, 2017 ve 2018 yıllarından itibaren bekçiliğe yapılan yeni alımlar neticesinde bekçilerin sayısında bir artış meydana gelmiştir. Türkiye'de yakalanan şahısların sayılarında da 2016, 2017, 2018 yıllarında bir artış görülmektedir. Böylece mahalle bekçilerinin Türkiye'de güvenlik yapılanmasına olumlu katkılarının olduğunu ifade etmek mümkündür (İrdem vd., 2020: 19-23).

Polis Akademisi tarafından yapılan alan araştırmasında bekçilerin tespit edilen talepleri şu şekildedir (İrdem vd., 2020: 30-33):

- Özlük haklarında bir düzenleme yapılması,
- Vatandaşların bekçiler hakkında bilgilendirilmesi,
- Devriye hizmetlerini yaparken motorlu bir araç verilmesi,
- Mesai saatlerinin düzenlenmesi,
- Çarşı ve mahalle bekçisi ismi yerine "Mahalle muhafızı, polis yardımcısı, mahalle polisi ve koruma polisi" gibi isimler kullanılması,
- Bağlı oldukları amirlerinin net olarak belirlenmesi,

- Yetki ve görevlerinin kapsamlı olarak düzenlenmesi.

4.7. 2020 Tarihli ve 7245 Sayılı Çarşı ve Mahalle Bekçileri Kanunu

09.01.2020 tarihinde, İçişleri Bakanı Süleyman Soylu, Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) İçişleri Komisyonu Başkanı Celalettin Güvenç, milletvekilleri, Cumhurbaşkanlığı Hukuk Politikaları Kurulu Üyeleri, ilgili kurum temsilcileri Cumhurbaşkanı yardımcısı Fuat Oktay başkanlığında Cumhurbaşkanlığı Külliyesinde çarşı ve mahalle bekçilerinin mevzuatını değerlendirmiştir. Kurul, bekçilerin görev ve yetki, ödül ve disiplin, istihdam şekillerini görüşmüştür (Usul, 2020).

22.01.2020 tarihinde çarşı ve mahalle bekçileri ile ilgili yeni bir kanun teklifinde bulunulmuştur (TBMM, 2020). Kanun teklifinde, kolluk teşkilatlarının kendilerini iyileştirmeleri demokratik tüm toplumlar için bir zorunluluk olarak belirtilmiştir. Hizmete ihtiyaç duyan bireylerin istekleri doğrultusunda güvenlik hizmetlerinin şekillendiği belirtilmiştir. Halkın problemlerini mahallelerde çözerek, halka yakın bir kolluk yapısının uygulanması gerektiği ifade edilmiştir. 772 sayılı Kanun günün sosyal ve hukuki şartlarını işleyemez ve ihtiyaçları karşılayamayacak derecede güncelliğini yitirmiş bir kanundur. Ülkemizde çarşı ve mahalle bekçilerini korumak için halkın sağlığını, istirahat ve selameti için yetki ve görevleri belirlenerek sınav, atama çalışma şartları ve hukuki statüleri tespit edilerek, jandarma ve emniyet teşkilatları bünyesinde genel kolluk kuvvetlerine yardımcı silahlı bir kolluk olarak tanımlanması açıklanan bir kanun teklifi hazırlandığı ifade edilmiştir.

29.01.2020 tarihinde çarşı ve mahalle bekçileri ile ilgili yeni kanunun ilk 9 maddesi açıklanmıştır. Kanun teklifinin kabul edilen maddelerinde, çarşı ve mahalle bekçisi olarak alınacaklarda aranan şartlar, adaylık ve atama süreçleri, yetki ve görev ile çalışma şekillerine ilişkin esasların düzenlenmesini kapsamaktadır (Uslu, 2020).

7245 sayılı Çarşı ve Mahalle Bekçiliği Kanunu 11.06.2020 tarihinde TBMM'de kabul edilmiştir. 18.06.2020 tarihinde 31159 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. 7245 sayılı Kanun çarşı ve mahalle bekçilerinin adaylık ve atama süreçlerini, istihdam edilecek çarşı ve mahalle bekçisinde aranacak şartları, yetki ve

görevleri ile çalışmalarına ilişkin usul ve esasları düzenlemek amacıyla çıkarılmıştır (7245 sayılı Kanun, md. 1). Çarşı ve mahalle bekçilerinin performans değerlendirme, disiplin ve ödüllendirme işlemlerinde görevli bulundukları genel kolluk birimlerinden jandarma veya emniyet hizmetleri sınıfı mensupları için geçerli olan hükümler, çarşı ve mahalle bekçileri içinde geçerlidir (7245 sayılı Kanun, md. 13). 7245 sayılı Çarşı ve Mahalle Bekçileri Kanunu'nun çıkartılmasıyla, 772 sayılı Çarşı ve Mahalle Bekçileri Kanunu yürürlükte kaldırılmıştır.

Bugüne kadar çarşı ve mahalle bekçileri ile ilgili üç büyük kanun çıkartılmıştır. Bunlar, 1914 tarihli Çarşı ve Mahallat Bekçileri Hakkında Kanun-ı Muvakkat, 1966 tarihli ve 772 sayılı Çarşı ve Mahalle Bekçileri Kanunu, 2020 tarihli ve 7245 sayılı Çarşı ve Mahalle Bekçileri Kanunu'dur. Bu üç kanunun karşılaştırılması aşağıdaki tabloda özetlenmiştir.

Tablo 2

Çarşı ve mahalle bekçileri kanunlarının karşılaştırılması

	1914 tarihli Çarşı ve Mahallat Bekçileri Hakkında Kanun-ı Muvakkat	772 sayılı Çarşı ve Mahalle Bekçileri Kanunu	7245 sayılı Çarşı ve Mahalle Bekçileri Kanunu	Açıklama
Görev Alanı	Kasaba ve kentlerde, mahalle ile çarşılarda	Belediye sınırları içinde	Mülki sınırlar içinde	7245 sayılı Kanun ile görev alanında genişleme gerçekleşmiştir.
Yaş	25 yaşından büyük, 65 yaşından küçük olmalı	30 yaşından büyük 60 yaşından küçük	Yaş ile ilgili bir düzenleme yapılmamıştır.	7245 sayılı Kanun'da yaş ile ilgili İçişleri Bakanlığı Tarafından çıkartılacak yönetmelik ile düzenlenecek özel şartlar aranacağı belirtilmiştir.
Maaş	Belediye meclisinin kararı ile belirlenir.	İl özel idaresi bütçesince belirlenir.	Maaş ile ilgili bir düzenleme yapılmamıştır.	1914 tarihli Kanun'da ve 772 sayılı Kanunda maaş ile ilgili bir düzenleme yapılırken, 7245 sayılı Kanun'da yapılmamıştır.
Tanımı ve Sorumlu Oldukları Birim	Yerel kolluk kuvvetlerinin gözetiminde, onlara yardımcı olmakla zorunlu kılınmıştır.	En büyük mülkiye amirinin emrinde, genel kolluğa yardımcı silahlı bir kuruluş	Emniyet ve jandarma teşkilatları bünyesinde, genel kolluk kuvvetlerine yardımcı, silahlı bir kolluk olarak tanımlanmaktadır.	Her üç kanunda da bekçiler yardımcı kolluk olarak nitelendirilmiştir.
Özlük Hakları	Polisin sahip olduğu hak ve yetkiye sahiptir.	Emniyet teşkilatı mensuplarının hak ve yetkilerine sahiptir.	Performans, disiplin ve ödül işlemleri jandarma ya da emniyet mensuplarının dahil olduğu hukuk kuralları çerçevesinde yapılır.	Her kanunda özlük hakları ile ilgili düzenlemeler ayrıntılı olarak yeniden düzenlenmiştir.
Kanun Yürütücüsü	İçişleri Bakanı	İçişleri Bakanı	Cumhurbaşkanıdır. .	Başkanlık sistemine geçilmiştir.

Kaynak*:1914 tarihli Çarşı ve Mahallat Bekçileri Hakkında Kanun-ı Muvakkat, 772 sayılı Çarşı ve Mahalle Bekçileri Kanunu ve 7245 sayılı Çarşı ve Mahalle Bekçileri Kanunu'ndan yararlanılarak yazar tarafından oluşturulmuştur.*

Tablo 2 de üç kanun, görev alanı, yaş, maaş, tanımı ve sorumlu oldukları birim, özlük hakları ve kanun yürütücüsünün kim olduğu açısından karşılaştırılmıştır. Çarşı ve mahalle bekçilerinin görev alanı, 7245 sayılı Kanun'la genişletilerek il mülki sınırlar olarak belirlenmiştir. 1914 tarihli Kanun ve 772 sayılı Kanun'da çarşı ve mahalle bekçilerinin

göreve başlama ve emekli olma yaşları düzenlenmiştir. 7245 sayılı Kanun'da ise yaş ile ilgili bir düzenleme yapılmamıştır. İçişleri Bakanlığı tarafından çıkarılacak yönetmeliğe göre düzenleneceği belirtilmiştir. 1914 tarihli Kanun ve 772 sayılı Kanun'da bekçilerin maaşları ile ilgili düzenleme yapılırken, 7245 sayılı Kanun'da bir düzenleme yapılmamıştır. Her üç kanunda da bekçiler yardımcı kolluk olarak nitelendirilmiştir. Her üç kanunda da özlük hakları ile ilgili bir düzenleme olduğu görülmektedir. İlk iki kanunun yürütücüsü içişleri bakanı iken, 7245 sayılı Kanun'da başkanlık rejimine geçilmesi nedeniyle Cumhurbaşkanı olmuştur.

1914 tarihli Çarşı ve Mahallat Bekçileri Hakkında Kanun-ı Muvakkat detaylı olarak düzenlenmemiştir. Ancak 772 sayılı Çarşı ve Mahalle Bekçileri Kanunu ve 7245 sayılı Çarşı ve Mahalle Bekçileri Kanunu daha detaylı olarak hazırlanmıştır.

- Çalışma Saatleri

772 sayılı Kanun'da haftalık çalışma saati ile ilgili bir düzenleme yapılmamışken, 7245 sayılı Kanun'da haftalık çalışma saati 40 saat olarak düzenlenmiştir.

- Adaylık Süresi

772 sayılı Kanun'da çarşı ve mahalle bekçiliği aday süresinin 2 yıl iken, 7245 sayılı Kanun'da bir yıldan az, iki yıldan fazla olamaz şeklinde düzenlendiği görülmektedir. 772 sayılı Kanun'da temel ve hazırlayıcı eğitimlerin 3 aydan fazla olamayacağı belirtilirken 7245 sayılı Kanun'da en az üç ay olduğu düzenlenmiştir.

- Atama İşlemleri

Bekçilerin atama işlemlerinin 772 sayılı Kanun'da vali ve kaymakamlarca yapılmışken, 7245 sayılı Kanun'da yalnızca içişleri bakanının onayı ile yapılacağı belirtilmektedir. Aday bekçilerin asaleten atanma şartlarında her iki kanununda kurs başarısı aranırken, 772 sayılı Kanun'da 1 hizmet yılını aşmamak şartı bulurken, 7245 sayılı Kanun'da göreve devam, aylıktan kesme ve kademe ilerlemesinin durdurulması cezası

alamamış olması ve memuriyetle bağdaşmayan hizmetlerde bulunmama gibi çeşitli yeni düzenlemeler getirilmiştir.

Çarşı ve mahalle bekçilerinin, her iki kanunda da genel kolluk kuvvetlerine yardım görevinin ortak olduğu görülmektedir. 772 sayılı Kanun'da 7245 sayılı Kanun'dan farklı olarak mahalle sakinlerinin istirahatını sağlamak ve acele ve zaruri hallerde olan görevleri bulunmaktadır. 7245 sayılı Kanun'da ise, zor ve silah kullanma yetkisi, adli görev ve yetkileri, durdurma ve kimlik sorma, önleyici ve koruyucu görevler ve halka yardım görevleri şeklinde çarşı ve mahalle bekçilerinin görevleri çeşitlendirilerek ayrıntılandırılmıştır.

Sonuç olarak, 1914 tarihli Kanun, 1966 tarihli Kanun ve 2020 tarihli Kanun incelendiğinde şu konular dikkat çekmektedir:

- Çarşı ve mahalle bekçilerinin görev alanının, 1914 tarihli Kanun'da kasaba, kent ve mahalle ile çarşı olarak sınırlı tutulmuş olduğu, 772 sayılı Kanun'da ise görev alanının belediye sınırları ile sınırlandırıldığı, 7245 sayılı Kanun'da ise il mülki sınır olarak düzenlendiği görülmüştür. Bekçilerin görev alanları genişletilmiştir. Uluslararası politika belgelerinde, kent güvenliğinin bir bütün olarak düzenlenmesi gerektiği belirtilmiştir. Yeni kanun ile bekçilerin kent güvenliğindeki görev alanı uluslararası politika belgelerine uygun olarak genişletilmiştir.

- Uluslararası politika belgelerinde suçu önleme ve sokak, cadde ve kent mekanlarının güvenli hale getirilmesi gerektiği ifade edilmiştir. Ulusal politika belgelerinde ise, mahalle olgusuna önem verilmiştir. Bekçilerin eğitim süreci 1914 tarihli Çarşı ve Mahallat Bekçileri Hakkında Kanun-ı Muvakkat'da belirtilmemişken, 772 sayılı Kanun'a göre 3 aydan fazla olamaz, 7245 sayılı Kanunda ise en az üç ay olmalı şeklinde düzenlenmiştir. Yeni kanun ile uluslararası politika belgelerinde kentsel mekanların, sokakların, caddelerin ve mahallenin güvenliğini sağlayacak bekçilerin eğitim süreci yeniden düzenlenerek suçu önleme becerilerinin geliştirilmesi hedeflenmiştir.

4.8. Çarşı ve Mahalle Bekçilerinin Halk ile Etkileşimi

Günümüzde de yeniden canlandırılan çarşı ve mahalle bekçiliği ile ilgili polis akademisinin bekçilerle telefonla ve yüz yüze yaptıkları saha araştırmasında 40 yaş ve üzeri halkın bekçilere olumlu ve nostaljik bir duyguya sahip olduğu tespit edilmiştir. Özellikle nostaljik bir unsur olan düdüğün bekçiler tarafından kullanıldığında duydukları ses ile kendilerini güvende hissettikleri anlaşılmıştır. Ayrıca çocukların bekçilere karşı olumlu tavrı ve Osmanlı zamanında kullanılan bekçi baba imajının sürdüğü ortaya konulmuştur. Kadınların da bekçilik uygulamasıyla kendilerini daha güvende hissettikleri ortaya konmuştur. Araştırmada, 20'li yaş bandın da olan gençlerin bekçilere karşı olumsuz bir tavır sergilediği belirtilmektedir (İrdem vd., 2020: 28-30). Ancak bekçilerin mahalle halkı ile ilgili olumlu ilişkiler kurduğunu gösteren örnekler de bulunmaktadır. Örneğin, Anavutköy İlçe Emniyet Müdürlüğüne bağlı ve "gece kartalları" olarak bilinen çarşı ve mahalle bekçileri, 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı ve TBMM'nin açılışının 100. yılı nedeniyle kendi aralarında yardım toplayarak ihtiyaç sahiplerine 100 yardım kolisi hazırlanmış ve ramazan ayı öncesinde 100 aileye bu koliler ulaştırılmıştır (Gece Kartalları İhtiyaç Sahiplerine 100 Yardım Kolisi Ulaştırdı, 2020).

Çarşı ve mahalle bekçiliğinin yeniden canlandırılması sonucunda bürokrasi ve akademik alanda çeşitli alan araştırmalarıyla şu konular tespit edilmiştir (İrdem vd., 2020: 7):

- Toplum ve bekçi arasında pozitif bir bağın oluşturulduğu,
- Bekçilerin devlet ve vatandaşlar arasında köprü görevi üstlenmiş olduğu,
- Mahallenin bir parçası haline geldikleri,
- Toplumun güven hissini arttırdıkları,
- Kadınların geç saatlerde güven içinde rahatlıkla gezebildiği,
- Yaşı büyük olan vatandaşlar için nostaljik bir anlam içerdiği,

- Osmanlıda "bekçi baba" şeklinde anıldığı gibi günümüzde de çocukların ilgi odağı olduğu,

- Suç işleme potansiyeli yüksek olan kişilerin bekçiliğin yeniden canlandırılmasından dolayı kaygı duyduğu tespit edilmiştir.

4.9. Bekçiler ve İstihdama Etkileri

2019/1. Dönem ve 2019/2. Dönem bekçi alımı sonucunda 01 Temmuz- 30 Eylül 2020 tarihleri arasında Polis Meslek Eğitim Merkezi Müdürlükleri'nde eğitim sürecini başarıyla tamamlayan 7.669 çarşı ve mahalle bekçisinin mezuniyet töreni gerçekleştirilmiştir (Polis Akademisi", 2020). 7.669 çarşı ve mahalle bekçisinin eğitiminin bitmesiyle, görevli oldukları il ve ilçelerdeki sahalarda eğitimlerinin de tamamlanmasıyla Türkiye'de toplam 28.773 çarşı ve mahalle bekçisi göreve hazır hale gelmiştir (Haklı, 2020b: 21-22).

TÜİK 2021 Nisan ayı verilerine göre, Türkiye'de işsizlik oranı %13,9 seviyesindedir. 15-24 yaş arası işsizlik oranı %25,6'dır. Bekçi istihdamı, genç işsizler arasında bir işgücü kolu olarak görülmektedir. Bununla beraber bekçi alımlarının yalnızca istihdam konusu olarak öne çıkarılması doğru olmamakla beraber, genç eğitimli gençlerin istihdamına ciddi ölçüde bir katkı sağlamaktadır (Atak Çobanoğlu ve Bek, 2019: 1766).

4.10. Bekçi Adaylarında Aranan Şartlar

7245 sayılı Kanun'un 3.maddesinde çarşı ve mahalle bekçiliğinde istihdam edilecek kolluk personelinde aranan şartlarda Devlet Memurları Kanunu'nun 48. maddesine ve İçişleri Bakanlığınca çıkartılan sağlık, eğitim ve fiziki yeterlilik gibi özel şartlara atıf yapılmaktadır (7245 sayılı Kanun, md. 3).

Çarşı ve mahalle bekçilerinin illere göre sayılarını, başvuru merkezlerini, bekçilerde aranan şartları, başvuru tarihi ve sınav tarihini, başvuru esnasında istenen dökümler ve lüzum görülen diğer belge ve bilgiler başvuru süresinin tamamlanmasına en az onbeş gün

kala EGM ve Devlet Personel Başkanlığı ya da başkanlığın resmi internet sayfasında veya uygun görülen başka bir şekilde duyurulmaktadır (Çarşı ve Mahalle Bekçiliğine Giriş Sınavı Yönetmeliği, md. 6).

Ayrıca çarşı ve mahalle bekçisi olarak ataması yapılacak olan kişilerin şu belirtilen niteliklere sahip olması gerektiği belirtilmektedir (Çarşı ve Mahalle Bekçiliğine Giriş Sınavı Yönetmeliği, md. 5):

- Türk vatandaşı olmak,
- İlkokul mezunu olmak (İçişleri Bakanlığının lüzum görmesi halinde eğitim düzeyi için bir üst sınır belirtilebilir),
- Askerlik yükümlülüğünü tamamlamış olmak,
- 18 yaşını tamamladıktan sonra yaş düzeltmesi yaptıran kişilerin düzenleme yapmadan önceki yaşı esas alınarak, başvuru yapılan tarihten itibaren 18 yaşını tamamlamış ve 31 yaşından gün almamış olmak,
- Altı aydan fazla hapis cezası almamış olmak, affa konu olmuş olmasına rağmen rüşvet, zimmet, sahtecilik, ihtilas, inancı kötüye kullanma, dolandırıcılık, irtikap, hırsızlık, hileli iflas ya da yüz kızartıcı bir eylem nedeniyle hapis cezası almamış olmak,
- Toplum içinde kötü şöhretle tanınmamak,
- Kamu hizmetlerinden mahrumiyet hükmüyle hapiste olmamalı ve kamu haklarının kullanmadan mahrum bulunmamak,
- Memuriyet vazifesine engel olacak bir durumunun olmaması,
- Görevini ifa ederken, silah kullanmasına ya da silah taşımasına hukuki bir engelinin olmaması,

- Adayın ya da evli ise eşinin randevuevi, genelev, tek başına fuhuş yapılan yerlerde, birleşme yeri gibi yerlerde çalışmamış olması ya da bekleyicilik veya aracılık gibi eylemlere karışmaması gerekmektedir. Edep ve genel ahlak kurallarını ihlal eden sesli, görüntülü, yazılı eserleri üretmek ve satmaktan ya da uyuşturucu, kumar ya da herhangi bir uyarıcı madde sebebiyle hakkında idari veya adli kovuşturma ya da soruşturmanın sürüyor olmaması, bu fiillerden dolayı hüküm almamış ya da idari yaptırım uygulanmamış olması,

- Uyuşturucu ya da uyarıcı madde ya da alkol tüketimi sebebiyle halihazırda tedavi görmemesi ya da görmemiş olması,

- Sağlık Yönetmeliği'nde belirtilen maddeler dışında her ne sebeple olursa olsun polis eğitim merkezlerinden atılmamış olmak,

- Terör örgütleri ve bu örgütün yasa dışı veya yasal bağlantılarının bulunduğu toplantılara, mitinglere, eylemlere, yürüyüşlere katılmamış veya destek vermemiş olmak,

- Başvuru tarihinde herhangi bir siyasi örgüte ya da siyasi örgütlere bağlı yan kuruluşlarla bağlantılarının olmaması,

- Arşiv araştırması ve güvenlik soruşturması neticesinin olumlu olması gibi şartlar gerekmektedir.

4.11. Çarşı ve Mahalle Bekçilerinin Sınavları

Çarşı ve mahalle bekçisi aday adayları İçişleri Bakanlığının belirlediği sınavlara girmeden önce Sağlık Yönetmeliğine göre ön sağlık kontrolüne tabi tutulur. Sağlık kontrolleri ön sağlık kontrolü komisyonu tarafından yapılır. Başvuran bekçi adayları engelli sağlık kurulu raporu, ilaç kullanım raporu, askerlikten muafiyet raporu, durum bildirir sağlık kurlu raporu, her ne sebeple olursa olsun personel alımı adaylığı ve öğrenci adaylığından sağlık kriterleri sebebiyle elenen adaylar raporlarını ve sağlık geçmişini tanımlayan bütün rapor, bilgi ve belgeleri komisyona sunmakla yükümlüdür. İncelemeye tabi tutulan adaylara ön sağlık kontrolü komisyonu "Çarşı ve Mahalle Bekçisi Adayı Olamaz" ya da "Çarşı ve Mahalle Bekçisi Adayı Olur" kararı verir. "Çarşı ve Mahalle

Bekçisi Olamaz" karının gerekçe ile birlikte sunulması gerekmektedir ve bu kararı alan aday adayı, elenerek sınavın diğer aşamalarına katılamamaktadır (Çarşı ve Mahalle Bekçiliğine Giriş Sınavı Yönetmeliği, md. 10).

Çarşı ve mahalle bekçisi sınavları yazılı sınav, fiziki yeterlilik sınavı ve sözlü sınav olmak üzere üç aşamada gerçekleştirilir (Çarşı ve Mahalle Bekçiliğine Giriş Sınavı Yönetmeliği, md. 11). Ön sağlık kontrolü komisyonunun "Çarşı ve Mahalle Bekçisi Adayı Olur" şeklinde mesleğe uygun görülen aday adayları yazılı sınava tabi tutulmaktadır (Çarşı ve Mahalle Bekçiliğine Giriş Sınavı Yönetmeliği, md. 13). Test formatında adaylara Türkçe, Matematik, Sosyal Bilgiler, Hayat Bilgisi, Fen Bilgisi ve Genel Kültür konularından oluşan çoktan seçmeli beş şıklı toplam yüz soru sorulmaktadır. Yüz puan üzerinden en az elli puan alan adaylar başarılı olmaktadır. Başarı puanı gerekli görülmesi halinde değiştirilebilmektedir (Çarşı ve Mahalle Bekçiliğine Giriş Sınavı Yönetmeliği, md. 14).

Yazılı sınavda başarılı olan aday adayları fiziki yeterlilik sınavına tabii tutulmaktadır. Fiziki yeterlilik sınavında sınav yerinde bulunanların görebileceği şekilde nitelikli sayaçlar kullanılarak adayın fiziki yapısı ve bedeni kabiliyetini ölçmek için uygulama şeklide bir sınav yapılmaktadır. Yüz tam puan üzerinden altmış puan ve üzerinde alan adaylar başarılı sayılmaktadır. Altmış puanın altında alan aday adayları hakkında "Çarşı ve Mahalle Bekçisi Adayı Olamaz" şeklinde karar verilir ve sözlü sınava katılamazlar (Çarşı ve Mahalle Bekçiliğine Giriş Sınavı Yönetmeliği, md. 16).

Fiziki yeterlilik sınavında başarılı olan aday adayları sınav komisyonu tarafından duyurulan zaman ve yerde sözlü sınava katılmaktadır. Özgüven, beden dilini kullanma becerisi, konu hakkındaki bilgi düzeyi, ifade etme yeteneği ve kendisinden istenileni kavraması ölçülen aday adayları genel kültür soruları yönlendirilir. Adayların özgüven ve beden dilini kullanma becerisi, konu hakkındaki bilgi düzeyi, ifade etme yeteneği ve kendisinden istenileni kavraması şeklinde beş kriterin her biri yirmi puan üzerinden değerlendirilir. Toplam yüz puan üzerinden en az yetmiş puan alan aday adayları başarılı olmaktadır ve haklarında komisyon tarafından "Çarşı ve Mahalle Bekçisi Adayı Olur" kararı verilmektedir. Yetmiş Puanın Altında alan adaylar için "Çarşı ve Mahalle Bekçisi

Adayı Olamaz" şeklinde karar verilmektedir (Çarşı ve Mahalle Bekçiliğine Giriş Sınavı Yönetmeliği, md. 17).

Yazılı sınav sonucunun %25'i, fiziki yeterlilik sınav sonucunun %25'i ile sözlü sınav sonucunun %50'si adayın esas giriş puanını belirlemektedir. Giriş sınav puanına göre başarı sıralaması yapılmaktadır. Başarı sıralaması puanı eşit olan adaylardan sırasıyla; yazılı sınavdan alınan puan, mülakat puanı ve fiziki yeterlilik puanının yüksekliğine bakılmaktadır. Hepsinin eşit olması durumunda ise yaşı küçük olan aday, çarşı ve mahalle bekçisi aday adayı olmaktadır (Çarşı ve Mahalle Bekçiliğine Giriş Sınavı Yönetmeliği, md. 18).

Her il için ayrı ayrı giriş puanı esas alınarak asil ve asil aday sayısı kadar yedek liste belirlenmektedir. Asil olan aday adaylarının atamada gerekli olan belgeleri ilan tarihinden itibaren onbeş iş günü içinde teslim etmesi gerekmektedir. Sınavın yapıldığı ilde bir yıl sınav evrakları saklanmaktadır. Dava konusu olan durumlarda ise kesin kararın verilmesine kadar muhafaza edilmektedir. Bir yıllık sürenin ve dava konusu olan durumun karara bağlanmasıyla birlikte tutanakla sınav evrakları imha edilmektedir (Çarşı ve Mahalle Bekçiliğine Giriş Sınavı Yönetmeliği, md. 18).

4.12. Çarşı ve Mahalle Bekçilerinin Kamu Yönetimi Teşkilatı İçindeki Yeri

İl merkezlerinde görevli bulunan çarşı ve mahalle bekçilerinin bağlı oldukları birimlerin hiyerarşik yapısı aşağıdaki şekilde özetlenmiştir.

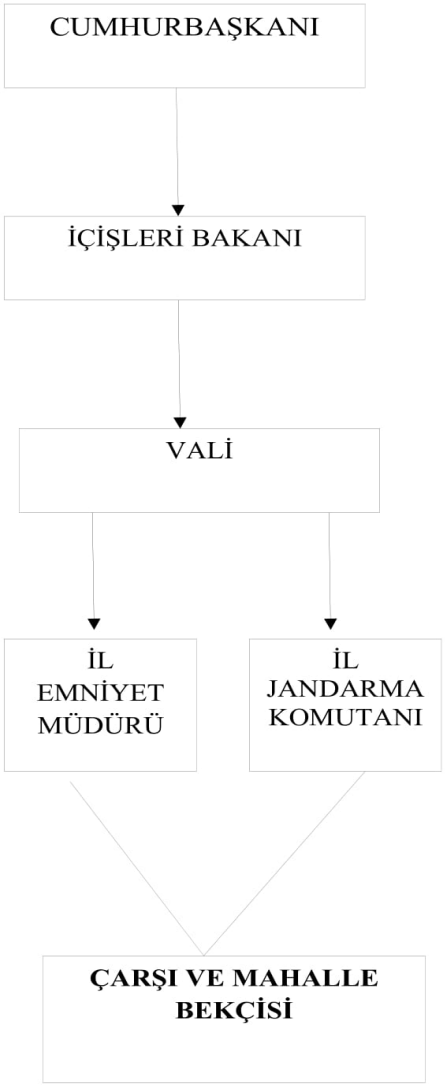

Şekil 4. İl merkezinde görevli çarşı ve mahalle bekçilerinin hiyerarşik yapısı

Kaynak: *Gözler ve Kaplan, 2018: 237'den yararlanılarak yazar tarafından oluşturulmuştur.*

Şekil 4'de il merkezinde görev yapan çarşı ve mahalle bekçilerinin hiyerarşik yapısı gösterilmektedir. İlde görev yapan çarşı ve mahalle bekçisi, görev yerine bağlı olarak il emniyet müdürü veya il jandarma komutanına bağlı olarak görev yapmaktadır. İl emniyet müdürü ve il jandarma komutanı ise valiye bağlıdır. Vali içişleri bakanına, içişleri bakanı ise Cumhurbaşkanına bağlı olarak görev yapmaktadır.

İlçe sınırlarında görevli bulunan çarşı ve mahalle bekçilerinin bağlı oldukları birimlerin hiyerarşik yapısı aşağıdaki şekilde özetlenmiştir.

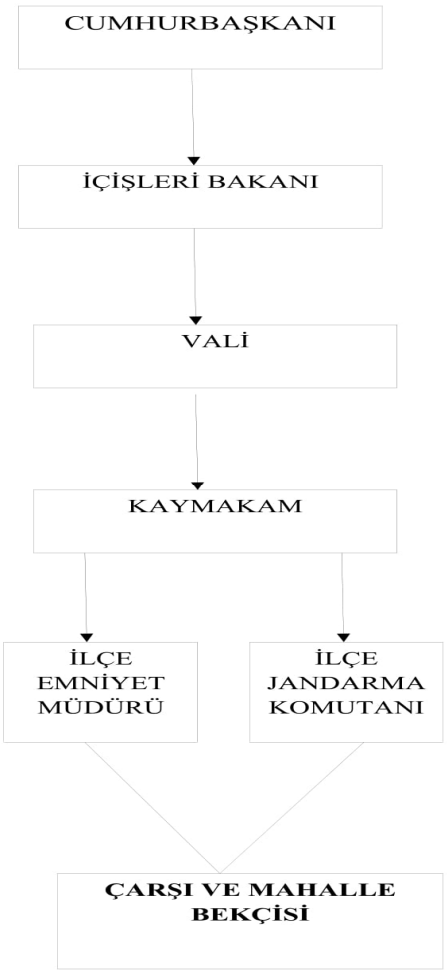

Şekil 5. İlçe merkezinde görevli çarşı ve mahalle bekçilerinin hiyerarşik yapısı

Kaynak: *Gözler ve Kaplan, 2018: 237'den yararlanılarak yazar tarafından oluşturulmuştur.*

Şekil 5'de ilçede görev yapan çarşı ve mahalle bekçilerinin hiyerarşik yapısı gösterilmektedir. İlçede görev yapan çarşı ve mahalle bekçisi, görev yerine bağlı olarak ilçe emniyet veya ilçe jandarma komutanına bağlı olarak görev yapmaktadır. İlçe emniyet müdürü ve ilçe jandarma komutanı ise kaymakama bağlıdır. Kaymakam, valiye; vali, içişleri bakanına; içişleri bakanı ise, Cumhurbaşkanına bağlıdır.

4.13. Çarşı ve Mahalle Bekçilerinin Göreve Başlamaları ve Adaylık Memurluk Süreci

Asil olarak başarılı olan aday adaylarına arşiv ve güvenlik soruşturması yapılmaktadır. Olumlu sonuç verilen bekçiler tebliği ile en geç altmış gün içinde, sağlık yönetmeliği hükümleri doğrultusunda sağlık kurulu raporu alarak il milli eğitim şube müdürlüğüne teslim ederler. Teslim edilen raporlar eğitim şube müdürlükleri tarafından EGM Sağlık İşleri Daire Başkanlığı'na sağlık yönetmelikleri hükümleri hususunda incelenmesi için gönderilmektedir. Çarşı ve mahalle bekçiliğine başlanmasında sıkıntı olmadığı kararı verilen adaylar, jandarma ya da emniyet birimleri bünyesinde içişleri bakanının onay vermesi sonucunda aday memur olarak atanmaktadırlar. Adayların sicil numaraları Personel Daire Başkanlığı tarafından verilmektedir (Çarşı ve Mahalle Bekçiliğine Giriş Sınavı Yönetmeliği, md. 19; 7245 sayılı Kanun, md. 4).

Yukarıda anlatılan çarşı ve mahalle bekçilerinin göreve başlamaları ve adaylık süreci aşağıdaki şemada özetlenmiştir.

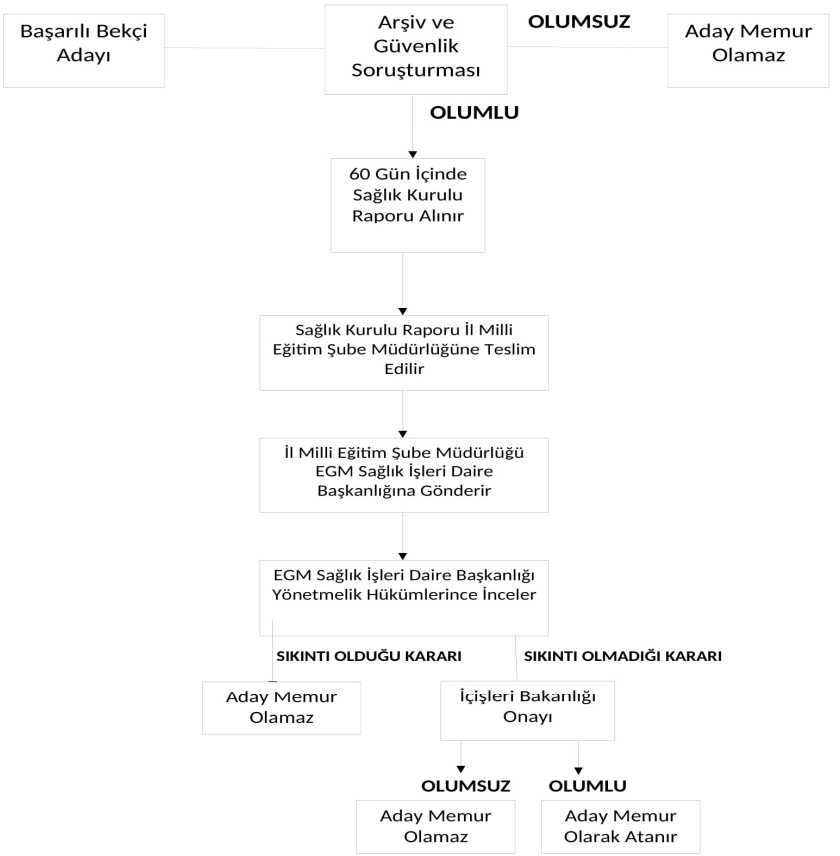

Şekil 6. Çarşı ve mahalle bekçilerinin göreve başlamaları ve adaylık süreci

Kaynak: *Çarşı ve Mahalle Bekçiliğine Giriş Sınavı Yönetmeliğinden yararlanılarak yazar tarafından oluşturulmuştur.*

Kanuni bir mazeret sunmadan kendilerine tebliğ edilen sürede istenilen evrakları teslim etmeyen ya da başvurmayan adaylar ile arşiv araştırması ve güvenlik soruşturması olumlu olmayan adaylar, ataması yapıldığı halde kanuni süreler dahilinde görevine başlamayan, kanunların öngördüğü temel sağlık şartlarını taşımayan veya her ne sebeple olursa olsun görevini bırakan veya aday memurluktan kendi istifa edenlerin kadrolarına il eğitim şube müdürlüğünce yedek aday adayı çağırılmaktadır. Fakat çarşı ve mahalle bekçiliğine giriş için istenilen şartları yitirdiği anlaşılanların sırası atlanarak sonra gelen adaylardan çağırılmaktadır. Aday memurluktan istifa eden çarşı ve mahalle bekçilerinin mesleğe geri dönme istekleri reddedilmektedir (Çarşı ve Mahalle Bekçiliğine Giriş Sınavı Yönetmeliği, md. 20).

Temel sağlık niteliklerini taşımayan, adaylık sürecinde istifa eden, arşiv araştırması ve güvenlik soruşturması olumlu bulunmayan ya da vefat eden aday memurların dosyaları valinin onay vermesi ile kaldırılmaktadır. İllerde oluşturulan yedek aday listesi, yeni bir sınavın yapılmaması durumunda sınav sonucunun ilan edildiği tarihten bir yıl sonra veya çarşı ve mahalle bekçiliğine giriş için yeniden bir sınav duyurusunun ilan edilmesiyle yedek aday listeleri hükümsüz kabul edilmektedir (Çarşı ve Mahalle Bekçiliğine Giriş Sınavı Yönetmeliği, md. 20).

Çarşı ve mahalle bekçiliğine atanan aday memurun adaylık süresi iki yıldan fazla ve bir yıldan az olamaz. Adaylık sürecinde olan aday memur en az üç ay olmak şartıyla hazırlayıcı ve temel eğitimlere tabi tutulur. Adaylık süresince verilen hazırlayıcı ve temel eğitimlerin her birinde başarı gösteremeyen, görevine devamsızlığı bulunduğu tespit edilen adaylardan, kademe ilerlemesinin durdurulması ya da aylıktan kesme gibi disiplin cezası alan adaylar, hareket ve halleri devlet memurluğuna uymayan aday memurların İçişleri Bakanlığının görüşü alınarak memuriyet ile bağı kesilmektedir (7245 sayılı Kanun, md. 4).

4.14. Çarşı ve Mahalle Bekçilerinin Görev ve Yetkileri

Çarşı ve mahalle bekçileri haftada kırk saat çalışmaktadır. Asayişin ve emniyetin gerektirdiği durumlarda ise bu süre haftada bir gün izin verilmek şartıyla artırılabilmektedir. Çarşı ve mahalle bekçilerinin çalışma saatleri güneşin batış saatinden doğuş saatine kadar olan sürenin hesaplanmasıyla oluşturulmaktadır. Kamu düzeni ya da güvenlik hallerini etkileyen mecburi durumlarda İçişleri Bakanlığının çıkaracağı yönetmelikle mesai saatleri ve mesai süresi dışına çıkılabilmektedir. Kamu düzenini ya da güvenliğini etkilemeyen mecburi durumlar haricinde çarşı ve mahalle bekçileri kanunda düzenlenen çalışma saatleri ve süreleri dışında görevlendirilememektedir (7245 sayılı Kanun, md. 12).

Çarşı ve mahalle bekçilerinin görevleri 1966 tarihli ve 772 sayılı Kanun'da "genel kolluk kuvvetlerinin hemen müdahale edemediği durumlarda, genel kolluk kuvvetlerine yardım, mahalle halkının istirahat, sağlık ve selametini sağlamak" olmak üzere üç başlıkta sınıflandırılmıştır. 2020 tarihli ve 7245 sayılı Kanun'da ise, "halka yardım görevi, önleyici ve koruyucu görev ve yetkiler, durdurma ve kimlik sorma, adli görev ve yetkiler, zor ve silah kullanma yetkisi ve genel kolluk kuvvetlerine yardım görevi" olmak üzere altı başlıkta sınıflandırılmıştır.

4.14.1. Halka Yardım Görevi

Çarşı ve mahalle bekçilerinin görevleri 7245 sayılı Kanun'un 5. ve 10. maddeleri arasında düzenlenmektedir. Çarşı ve mahalle bekçileri kolluk görevleri ve hizmetleri haricinde hangi amaçla olursa olsun görevlendirilemezler (7245 sayılı Kanun, md. 11). İlgili kanunun 5. maddesinde çarşı ve mahalle bekçileri "halka yardım görevi" başlığıyla görev yaptıkları mülki sınırlar dahilinde vatandaşların sağlık, selamet ve istirahatını temin etmek için şu görevleri yapmaktadır (7245 sayılı Kanun, md. 5):

- Yolda düşüp kalan, kaza geçiren, hastalanan ve genel hali yardım gerektiren vatandaşlara yardımda bulunmak,

- Şiddete uğrayan ya da istismar veya şiddete maruz kalma ihtimali olan çocuk, kadın, engelli, aciz ve kimsesiz bireyleri olayın gerçekleştiği en yakın genel kolluk kuvvetlerine iletmek,

- Sokak, yol, yer veya semt öğrenmek amacıyla kendilerine müracaat eden vatandaşlara güçleri olanağında öncelikle yardımda bulunmak,

- Önemli tehlike barındıran ve su baskını veya yangın gibi felaketlerde mahalle halkına ivedilikle haber vermek,

- Halkın güvenliğini ve sağlığını bozacak nitelikte bir hayvan görüldüğünde belediye ve genel kolluk kuvvetlerine bilgi vererek, olası zararları bertaraf etmek amacıyla vatandaşları uzaklaştırmak.

4.14.2. Önleyici ve Koruyucu Görev ve Yetkiler

7245 sayılı Kanun'un 6. maddesinde "önleyici ve koruyucu görev ve yetkiler" başlığında şu görevler sıralanmaktadır (7245 sayılı Kanun, md. 6):

- Görevli oldukları saat diliminde görevli oldukları alanda devriye hizmeti yapmak,

- Görev alanlarının sınırları dahilinde araç, konut ve işyeri gibi yerlerin korunmasında mal sahiplerinin eksik aldığı güvenlik tedbirlerini tamamlattırmak,

- Kamu düzenini engelleyecek nitelikteki yürüyüş, karışıklık ve gösterilerin engellenmesi için genel kolluk kuvvetleri gelinceye kadar engelleyici önlemleri uygulamak,

- Görev alanları dahilinde uyuşturucu niteliğinde madde kullanıldığı, satıldığı ya da imal edildiği, fuhuş yapıldığı veya kumar oynandığına dair bir şüphe uyandıran yerleri genel kolluk kuvvetlerine haber vermek,

- Vatandaşların ırzına, malına ya da canına yönelik tehdit ve saldırıları engellemek amacıyla genel kolluk birimleri bölgeye gelinceye kadar gerekli önlemleri almak,

- Doğalgaz, elektrik, kanalizasyon ve su arızalarını ilgili kuruluşlara ve genel kolluk kuvvetlerine haber vererek, görevliler olay yerine gelene kadar engelleyici önlemlerde bulunmak.

- Vatandaşların istirahat ve sükununu engelleyen ve rahatsızlık verenleri önlemek,

- Meydan, sokak ve geçitlerde trafiğin aksamasına engel olan taşıtların ve başka engellerin kaldırılmasını sağlamak ve gerekli görüldüğünde üstü olan genel kolluk kuvvetlerine haber vermek,

- Su baskını, deprem, yangın gibi tehlike ve afetlerde genel kolluk kuvvetlerine haber vererek, görevlilerin olay yerine varıncaya kadar geçen sürede engelleyici tedbirler almak.

4.14.3. Durdurma ve Kimlik Sorma

7245 sayılı Kanun'un 7. maddesinde çarşı ve mahalle bekçilerinin çalışma saatleri, görev alanları ile sınırlandırılarak araçları ve kişileri şu durumlarda durdurup arayabileceği düzenlenmiştir (7245 sayılı Kanun, md. 7):

- Bir kabahatin ya da suçun oluşmasını engellemek,

- Suçun meydana gelmesinden sonra uzaklaşan faillerin yakalanması suçu işleyen kabahatli ve suçluların kimliklerini belirlemek,

- Hakkında zorla getirilme veya yakalanma emri verilen kişileri belirlemek,

- Kişilerin vücut bütünlüğüne, hayatına ya da mal varlığına veya halka yönelik muhtemel ya da mevcut olan bir tehlikeyi engellemek için çarşı ve mahalle bekçilerine araçları ve kişileri durdurma hakkı tanınmıştır.

Bir bekçinin durdurma yetkisini kullanabilmesi için önemli bir nedeninin olması gerekmektedir. Bekçiler süreklilik arz eden keyfilik ve fiili durum meydana getirecek şekilde bu görevini kullanamamaktadır. Durma işleminde çarşı ve mahalle bekçisi önce kendisinin çarşı ve mahalle bekçisi olduğunu gösteren belgeyi sunar ve kişiyi neden durdurduğunu belirtir. Bekçiler durdurduğu kişilerden bulundurulması zorunlu belgeleri ve kimliğini göstermesini isteyerek durdurmaya neden olan durum hakkında sorular yöneltebilmektedir. Çarşı ve mahalle bekçisi kişilerin kimliğini kanıtlaması için gerekli kolaylıkları sağlar. Gerçeğe aykırı beyanın olması, kişinin kendini açıklamaktan kaçması ya da belgenin olmaması hallerinde kimliği tespit edilemeyen kişi hakkında genel kolluk kuvvetlerine haber verilerek kişinin kaçması engellenir. Kişiyi durdurma süresi, durdurmaya neden olan eylemin gerçekleştirilmesi için uygun görülen süreden daha fazla olamaz. Durdurma nedeninin bertaraf edilmesinden sonra araçların ve kişilerin uzaklaşmasına izin verilir (7245 sayılı Kanun, md. 7).

Durdurulan kişinin aracında ya da üzerinde tehlike oluşturacak bir madde veya silah bulunması için yeterli şüphenin oluşması durumunda kişinin başkasına ya da kendisine zarar vermesini engellemek nedeniyle el ile dıştan kontrol dahil olmak üzere gerekli önlemler alınabilmektedir. Çarşı ve mahalle bekçileri kişiden aracın dışarıdan görünmeyen kısımlarını açmasını ya da elbisesini çıkartmasını isteyememektedir (7245 sayılı Kanun, md. 7).

Çarşı ve mahalle bekçilerine kimlik sorma ve durdurma yetkisi 7245 sayılı Kanun ile verilmiştir. 1914 tarihli Kanun ve 772 sayılı Kanun'da bekçilere kimlik sorma ve durdurma yetkisi bulunmamaktaydı.

4.14.4. Adli Görev ve Yetkileri

7245 sayılı Kanun'un 8. maddesinde Çarşı ve mahalle bekçisinin "adli görev ve yetkileri" açıklanmaktadır. Çarşı ve mahalle bekçileri suçun meydana gelmesinden sonra

ya da suçun işlenmesi anında suçu meydana getiren delillerin bulunması durumunda şu önlemleri almaktadır (7245 sayılı Kanun, md. 8):

- Şüpheli görülen kişileri yakalamak,
- Yakaladıkları şüphelinin başkasına ya da kendisine zarar vermesini önleyecek önlemleri almak,
- Suç delillerinin bozulmasını ve kaybolmamasını sağlamak,
- Olayın tanıkları varsa adres bilgilerini ve kimliklerini belirleyerek genel kolluk kuvvetlerine haber vermek,
- Hakkında yakalama ya da tutuklama emri bulunan kimseleri gören çarşı ve mahalle bekçileri kişiyi yakalayarak üst konumundaki genel kolluk birimlerine iletmekle sorumludur,

Çarşı ve mahalle bekçilerine haklarında tutuklama kararı olan kişileri gördükleri yerde yakalayarak bağlı oldukları genel kolluk yetkililerine teslim etme görevi 7245 sayılı Kanun ile verilmiştir. Çarşı ve mahalle bekçilerinin 1914 tarihli Kanun ve 772 sayılı Kanun'da bekçilere yakalama yetkisi yoktu.

4.14.5. Zor ve Silah Kullanma Yetkisi

7245 sayılı Kanun'un 9. maddesinde "Zor ve silah kullanma yetkisi" başlığında 4.7.1934 tarihili 2559 sayılı Polis ve Vazife ve Salahiyet Kanunu'nun 16. maddesinde polislere, görevlerini yaptıkları esnada bir direnişle karşılaşmaları halinde, bu direnişi bertaraf etmek amacıyla zor kullanma yetkisi verilmiştir. Polislere, konutlara, yurtlara, işyerlerine, ibadethanelere, kamu binalarına, araçlara, okullara ve toplu halde veya tek tek bulunulan kapalı ve açık alanlara yanıcı, boğucu, molotof, yaralayıcı, yakıcı, patlayıcı ve benzeri silahlarla saldırı girişiminde bulunanlara veya bizzat saldıranlara karşı, saldırıyı bertaraf etmek amacıyla ve etkisiz kılacak ölçüde silah kullanma yetkisi verilmiştir (2559 sayılı Kanun md. 16). Polislere verilen silah ve zor kullanma yetkisi 7245 sayılı Kanun'un 9. maddesine göre çarşı ve mahalle bekçilerine de verilmektedir (7245 sayılı Kanun, md. 9).

7245 sayılı Kanun'un 10. maddesinde "Genel kolluk kuvvetlerine yardım görevi" başlığı altında çarşı ve mahalle bekçilerinin genel kolluk birimlerine bırakılan görevlerde yardımcı olacağı belirtilmektedir (7245 sayılı Kanun, md. 10).

4.14.6. Genel Kolluk Kuvvetlerine Yardım Görevi

Çarşı ve mahalle bekçileri mevzuatla genel kolluk kuvvetlerine verilen görevlerde genel kolluk kuvvetlerine yardımcı olmakla sorumlu tutulmaktadırlar.

Çarşı ve mahalle bekçilerine 7245 sayılı Kanun ile daha çok yetki ve görev verilmiştir. 1914 tarihli Kanun ve 772 sayılı Kanunda bekçiler yakalama yetkisine sahip değilken, 7245 sayılı Kanun ile yakalama yetkisine sahip hale gelmiştir. 1914 tarihli Kanun ve 772 sayılı Kanun'da bekçilerin kimlik sorma ve durdurma yetkileri bulunmamaktayken bekçilere 7245 sayılı Kanun'da kimlik sorma ve durdurma yetkisi tanınmıştır.

4.15. COVİD-19 Salgın Hastalığı Dönemi ve Çarşı ve Mahalle Bekçileri

7245 sayılı Kanun'un 11. maddesinde çarşı ve mahalle bekçilerinin kolluk hizmeti ve görevleri dışında her ne sebeple olursa olsun çalıştırılamayacağı belirtilmektedir. Ancak devletin, halkın genel sağlığını korumak için gerekli önlemler alması gerekmektedir. Toplumda salgın hastalıkların görülmesi durumunda, bireylerin hareket özgürlüğünü kısıtlayıp, tedavi için tekniklerin geliştirmesi devletin genel sağlık için aldığı kolluk önlemlerini göstermektedir (Bilgiç, 2019: 33). Ülkemizde COVİD-19 salgın hastalığı döneminde kolluk kuvvetleri de görev yapmaktadır. Türkiye'de COVID-19 salgın hastalığı sürecinde, 30.05.2020 tarihine kadar kronik rahatsızlığı olan ve 65 yaş üstü vatandaşlara toplam 6.649.461 haneye "Vefa Sosyal Destek Grupları" içinde bekçiler tarafından da hizmet yürütülmüştür (Haklı, 2020a: 25). "Vefa Sosyal Destek Grupları" COVID-19 tedbirleri kapsamında, sokağa çıkma kısıtlaması bulunan ve 65 yaş ve üstü vatandaşların ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla oluşturulmuş gruplardır. "Vefa Sosyal Destek Grupları" valilikler ve kaymakamlıklara bağlı olarak çalışmaktadır (Sivil Toplumla İlişkiler Genel Müdürlüğü, 2020).

COVID-19 salgın hastalığı sürecinde ailelere sunulan nakdi yardımların PTT şubelerine büyük bir yığılma oluşturduğu gerekçesiyle, PTT personeli jandarma ve emniyet personeli tarafından yardımlar dağıtılmıştır. EGM 81 il emniyet müdürlüğüne gönderdiği yazıda öncelikle dağıtımın göreve yeni başlayan çarşı ve mahalle bekçileri tarafından gerçekleştireceğini, ihtiyaç duyulması durumunda polis memurlarının da görevlendirileceğini bildirilmiştir ("Sosyal Destek Ödemelerini Öncelikle Bekçiler Yapacak", 2020). Menemen Kaymakamlığı resmi sitesinde, 8 adet çarşı ve mahalle bekçisinin, para yardımı dağıtımında PTT şubelerine yardımcı olmak için görevlendirildiğini bildirmiştir ("T.C. Menemen Kaymakamlığı", 2020).

Kahramanmaraş Merkez Onikişubat ilçesi Dumlupınar Mahallesi'nde devriye gezen çarşı ve mahalle bekçileri tarafından, bir evden ses gelmesi üzerine düdük çalınmıştır. Çalınan düdük sesini duyup kaçan iki kişi bekçiler tarafından yakalanmıştır. Evin incelenmesi sonucunda 6 kişi daha tespit edilmiştir. Evin kahvehane amacıyla kullanıldığı, 2 masanın bulunduğu ve farklı mahallerden vatandaşların gelip iskambil oynadıkları belirlenmiştir. Hıfzıssıhha Kanunu gereğince sosyal mesafe kuralı ihlali nedeniyle 8 kişiye 3 bin 160'şar TL para cezası kesilmiştir (Doruk, 2020). Gazete haberlerinde ve Menemen Kaymakamlığı sitesindeki haberde, COVİD-19 salgın hastalığı döneminde çarşı ve mahalle bekçilerinin başarılı görevler yaptığı anlaşılmaktadır. Ayrıca COVID-19 salgın hastalığı döneminde, bekçilerin gazete haberlerine yansıyan şu görevleri de tespit edilmiştir (Dörtkardeş, 2020; Küçük, 2020; Uçar ve Aydın, 2021):

- Ateş ölçümü,
- Maske kontrolü,
- Karantinada olması gereken vatandaşların kontrol edilmesi,
- Kentsel mekanlarda COVID-19 ile ilgili halka bilgilendirilmelerin yapılması.

Genel olarak, bekçilerin COVID-19 salgın hastalığı döneminde yaptıkları görevlere bakıldığında, 7245 sayılı Kanun'da "halka yardım görevleri" ile bir ilişki kurulmaktadır.

7245 sayılı Kanun'da bekçilere "genel hali yardım gerektiren" vatandaşlara yardımda bulunulması görevi verilmiştir. Bekçilerin "Vefa Sosyal Destek Grupları" aracılığıyla yardıma muhtacı olan bireylere yardımda bulunması aslında 7245 sayılı Kanun'da düzenlenen bir görevdir. Maske kontrolü, ateş ölçümü, halkın bilgilendirilmesi gibi görevlerde genel kamu düzeni ve güvenliği için yürütülen hizmetlerdir. 7245 sayılı Kanun'un 12. maddesinde kamu düzeni ve güvenliği ile ilgili durumlarda usul ve esasları İçişleri Bakanlığınca çıkartılan yönetmeliklerle düzenlemeler yapılarak bekçilerin görev saatlerinin değiştirilebileceği belirtilmektedir. Çarşı ve mahalle bekçileri COVID-19 salgın hastalığı döneminde gündüz de çalıştırılmıştır.

4.16. Polis-Çarşı ve Mahalle Bekçisi Karşılaştırması

Tablo 3

Polis- bekçi yetki karşılaştırması

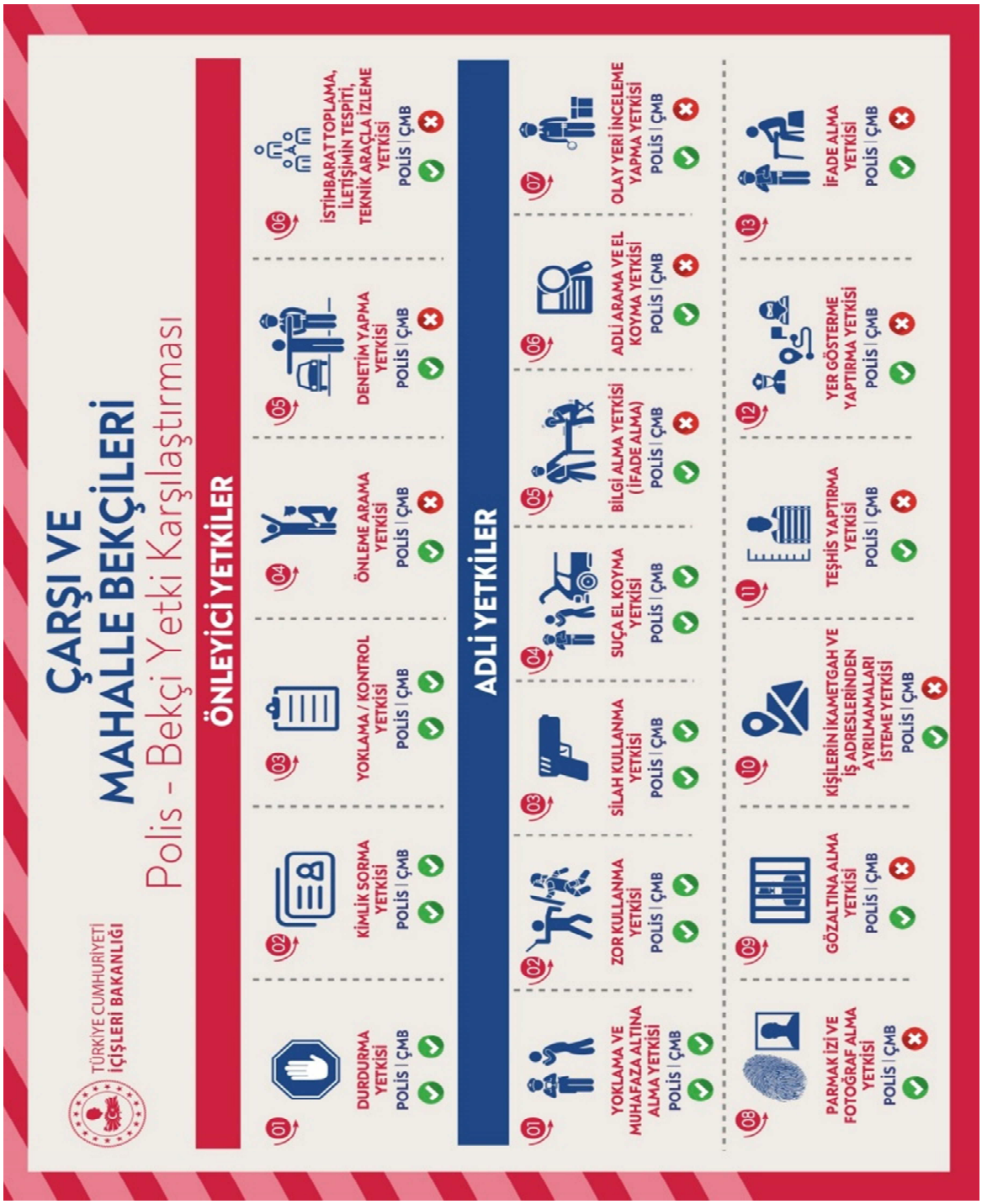

Kaynak: *İçişleri Bakanlığı Açıkladı: Bekçinin Yetkileri, Polisin Yetkileri, 2020.*

İçişleri Bakanlığınca hazırlanan ve bakanlığın sosyal medya hesabı üzerinden çarşı ve mahalle bekçileri ile polisin yetkileri arasındaki farkı gösteren bir tablo paylaşılmıştır (İçişleri Bakanlığı Açıkladı: Bekçinin Yetkileri, Polisin Yetkileri, 2020). Tablo 3 incelendiğinde, polis ve bekçilerin yetki karşılaştırmasının önleyici yetkiler ve adli yetkiler olmak üzere iki bölümde incelendiği görülmektedir. Önleyici yetkilerde durdurma, kimlik sorma, yoklama ve kontrol yetkileri hem polislere hem de bekçilere verilmiştir. Fakat önleme arama, denetim yapma ve istihbarat toplama, iletişimin tespiti ve teknik araçla izleme yetkileri yalnızca polislere verilmiştir. Adli yetkilerde ise, yoklama ve muhafaza altına alma, zor kullanma, silah kullanma, suça el koyma yetkileri hem bekçilere hem de polislere verilmiştir. Tablo değerlendirildiğinde, bekçilerin suça el koyma, bilgi alma, olay yeri incelemesi yapma, parmak izi ve fotoğraf alma, gözaltına alma, kişilerin ikametgah ve iş adreslerinden ayrılmamalarını isteme, teşhis yaptırma, yer gösterme yaptırma ve ifade alma yetkilerinin olmadığı görülmektedir. Bu broşürün çarşı ve mahalle bekçilerinin görev alanlarının tanıtılması bakımından yararlı olacağı söylenebilir. Basit ancak açıklayıcı olan broşür bekçilerin görevlerinin daha net görülmesi ve bekçilerin görev alanında olup, görevi değilmiş gibi gösterilen alanlarda bekçilerin rahat görev yapmalarını sağlamak bakımından önem taşımaktadır. Bir sonraki bölümde çalışmanın nitel araştırma kısmına yer verilmektedir.

BEŞİNCİ BÖLÜM
ÇARŞI VE MAHALLE BEKÇİLERİ ÜZERİNE NİTEL BİR ARAŞTIRMA

Çalışmanın bu bölümünde, araştırmanın amacı ve önemi, araştırmanın yöntemi ve veri toplama teknikleri, araştırma soruları, araştırmanın evreni ve örneklemi, araştırmanın sınırlılıkları, araştırmanın geçerliliği ve güvenilirliği ve Hürriyet, Sabah ve Sözcü gazetelerinin internet sayfalarında yer alan çarşı ve mahalle bekçileri ile ilgili haberlerin analiz bulguları verilerek, araştırmaya dair bir değerlendirme yapılacaktır.

5.1. Önceki Çalışmalar

Ulusal Tez Merkezi veri tabanında çarşı ve mahalle bekçileri ile ilgili hazırlanan bir tek yüksek lisans tezi bulunmaktadır. Ali Burak Aksungur (2018) "Türk İdare Geleneğinde Yerel Güvenlik Mahalle Bekçilerine Dair Bir İnceleme" adlı tez çalışmasında, çarşı ve mahalle bekçiliğini tarihsel süreç içinde incelemiştir. Aksungur, çarşı ve mahalle bekçiliği biriminin mahalle üzerindeki etkisinden dolayı hem toplumsal geçmişle hem de Türk idare geleneğinde önemli bir yere sahip olduğunu vurgulamaktadır.

Ali Fuat Gökçe ve Seda Kulu'nun (2019) "Çarşı ve Mahalle Bekçilerinin Asayişe Olan Etkileri: Gaziantep İli ve Erzurum İli Örneği" adlı çalışmasında, çarşı ve mahalle bekçiliği biriminin yeniden canlandırılmasıyla Gaziantep ve Erzurum illerindeki asayiş olayları üzerindeki etkileri incelenmiştir. Çalışmada yetkililer tarafından alınan bilgiler ışığında Gaziantep ve Erzurum illerinde asayiş olaylarında çarşı ve mahalle bekçiliğinin yeniden canlandırılmasıyla azalma olduğu ifade edilmiştir.

İbrahim İrdem, Emre Öztürk ve Niyazi Umut Akıncıoğlu (2020) tarafından hazırlanan "Güvenliğin Kurumsal Yönetiminde Destekleyici Polislik: Bekçilik Örneği" adlı çalışmada, destekleyici bir polislik birimi olan çarşı ve mahalle bekçiliğini tarihsel süreç içinde incelemiştir. 2016 yılından sonra yeniden canlandırılan bekçilik birimi ile paralel olarak asayiş olaylarında azalma eğilimi olduğu dile getirilmektedir. Çalışma, çarşı ve mahalle bekçiliğini dünyada destekleyici polislik birimi ile ilişkilendirilerek açıklanmıştır.

Ozancan Belci (2020) tarafından hazırlanan "Çarşı ve Mahalle Bekçileri Kanunun Ceza Muhakemesi Açısından Değerlendirilmesi" adlı çalışmada 2020 yılında kabul edilen 7245 sayılı Çarşı ve Mahalle Bekçileri Kanunu, Ceza Muhakemesi Hukuku açısından değerlendirilmiştir. Bekçilerin artırılan görevlerinin karışıklıklara neden olacağı vurgulanmıştır. Durdurma ve kimlik sormanın makul bir sebeple yapılmasının karışıklara neden olacağı değerlendirilmesinde bulunulmuştur. Durdurma ve kimlik sorma esnasında karışıklık çıkmaması için, kanuni bir düzenlemenin yapılması gerektiği önerisinde bulunulmuştur. Çarşı ve mahalle bekçilerine verilen yeni görevlerin ayrıntılandırılarak düzenlenmesi gerektiği sonucuna varılmıştır.

Aykut Çalışkan tarafından hazırlanan (2021) "Bekçilerin Toplumsal Rolleri: Savunulabilir Mekan Teorisinden Hareketle Medya Temsilleri Üzerine Bir Değerlendirme" adlı çalışmada 7245 sayılı Kanun, medya aracılığı ile içerik analizi yöntemiyle incelenmiştir. Bekçilerin suç oluşmadan önce suçu önlediğinin suç istatistikleri aracılığıyla medyaya yansıdığı sonucuna ulaşılmıştır. Çarşı ve mahalle bekçileri ile ilgili yerel haber araçlarının hızlı haberler yapması sonucunda bekçilerin güvenlik uygulamalarında etkinliğinin artacağı önerisinde bulunulmuştur.

5.2. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Ulusal Tez Merkezi veri tabanında çarşı ve mahalle bekçileri ile ilgili bir tek yüksek lisans tezinin bulunması, internet kaynaklarında çarşı ve mahalle bekçileri ve kent güvenliği ile ilgili çalışmaların sınırlı olması "Kentsel Güvenlik Açısından Çarşı ve Mahalle Bekçiliği Üzerine Nitel Bir Araştırma" adlı araştırmanın önemini ortaya koymaktadır.

Araştırmanın temel amacı çok eskiye dayanan bir kurum olan ve yeniden canlandırılan çarşı ve mahalle bekçiliği biriminin görevleri ve yapıları hakkındaki değişimi incelemek ve gazete haberleri analizi aracılığı ile çarşı ve mahalle bekçiliği biriminin kent güvenliği ile olan ilişkisini tespit etmek ve gelecek için öneriler sunmaktır.

5.3. Araştırmanın Yöntemi ve Veri Toplama Teknikleri

Araştırmacı, nitel araştırmalarda olayları, politikaları ve programları daha katılımcı bir tavırla yorumlayarak derinlemesine inceler ve çözümleme yapar. Böylece nitel analizde araştırmacının kendisi veri toplamada önemli bir konumda bulunmaktadır. Nitel analiz yönteminde gözlem, görüşme, odak grup görüşmesi, katılımlı gözlem, derinlemesine görüşme, örnek olay çalışması ve doküman incelemesi yöntemleriyle sayısal bir veri sunmayan analiz teknikleri kullanmaktadır (Gül, 2015: 13). Bu araştırma nitel analiz yöntemi ile yapılmıştır. Kent güvenliğinin sağlanmasında çarşı ve mahalle bekçiliği birimini incelemek için amaçlı örnekleme yöntemiyle seçilen Türkiye'deki üç gazetenin internet sitelerindeki çarşı ve mahalle bekçileri haberleri 01.01.2016-15.03.2021 tarihleri arasında incelenmiştir. Gazete haberlerinin 2016 yılından itibaren incelenmeye başlanmasının nedeni, 2016 yılından itibaren çarşı ve mahalle bekçiliği biriminin yeniden canlandırılmasıdır. Örneklemin seçimindeki yöntem ilerideki "5.5. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi" başlığı altında detaylı olarak açıklanmaktadır. Haber incelemesi yöntemiyle elde edilen veriler, 7245 Sayılı Çarşı ve Mahalle Bekçileri Kanunu'nda açıklanan görevler, literatürdeki bilgiler, EGM paylaşımlarından ve Polis Akademisi raporlarından yararlanılarak temalar oluşturulmuş MAXQDA nitel analiz programında içerik analizi yöntemiyle çözümlenmiştir.

Başlangıçta çalışmanın araştırma bölümünde veri olarak analiz edebilmek için, çarşı ve mahalle bekçileri ile görüşme yapılması planlanmıştır. Araştırmaya uygun görüşme soruları hazırlanmıştır. (Ek-1). Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Etik Kurulu'ndan görüşme soruları için olur raporu alınmıştır (Ek-2). EGM tarafından bekçiler ile ilgili görüşme yapılması uygun bulunmamıştır (Ek-3). Buna bağlı olarak tezin araştırma bölümünde Türkiye'deki ulusal gazetelerin internet sayfalarından veri toplanabilmesi için gerekli değişiklikler yapılmıştır (Ek-4). 15.03.2021 tarihinde tezin literatür kısmı tamamlanmış olduğu için amaçlı örnekleme yöntemi ile seçilen Türkiye'deki üç ulusal gazetenin internet sitelerindeki çarşı ve mahalle bekçileri haberleri tematik olarak incelenmiştir.

İçerik analizinde ulaşılmak istenen hedef, toplanan verileri açıklayabilecek ilişkilere ve kavramlara ulaşılmasıdır. Dokümanlar aracılığıyla elde edilen kavramlardan hareket

edilerek temalara ulaşılır. Böylece veriler daha anlaşılır bir hale getirilir. İçerik analizi; gerçekleştirilen işlemler aracılığıyla belirli temalar ve kavramlar çerçevesinde verileri bir araya getirerek, verileri anlaşılır bir biçimde düzenleyerek yorumlamaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2013: 217). Doküman incelemesi, doğrudan görüşme ve gözlem imkanın olmadığı durumlarda çalışılan araştırma sorularıyla ilgili görsel ve yazılı malzemeler üzerinde araştırma yapılmasını ifade eder (Yıldırım ve Şimşek, 2013: 217). İçerik analizinin örneklemi sınırlı sayıda gazete, film, dergi, reklam ve diğer iletişim türlerinden ve araçlarından oluşabilmektedir. Örneğin içerik analizi bir ülkede yayımlanan bir gazetenin bir dönemdeki tüm sayıları ya da belirli bir konuya özgü yazılar veya tek bir gazetede bulunan bir yazı dizininden oluşabilmektedir (Bilgin, 2006: 11).

Kamuoyu "belirli bir zamanda belirli bir tartışmalı sorun karşısında, bu sorunla ilgilenen kişiler grubuna veya gruplarına hakim olan kanaattir (Kapani, 2014: 161). Kamuoyu, belirli bir toplumda yaşayan bireylerin belirli bir inanç ve olgu üzerindeki ortak yargısını göstermektedir (Vural, 1999: 46). Kamuoyunu oluşturan araçlar; medya, aile, siyasal partiler, eğitim, baskı grupları ve kültürdür (Anık, 1994: 83). Özellikle 1980 yılından sonra kitle iletişim araçları ve iletişim teknolojilerinin yaygınlaşması kamuoyu oluşumuna olan katkıyı artırmıştır. Kitle iletişim araçları sayesinde toplumun farklı konulardaki görüşleri yansıtılmaktadır (Udeoğlu, 2015: 353). Gazete haberleri de kamuoyunun bilgisine konuların sunulmasını sağlar. Ayrıca kamuoyunun konular üzerindeki bakış açısının yansımasına da hizmet eder.

5.4. Araştırma Soruları

Araştırmada, çarşı ve mahalle bekçilerinin kent güvenliği ile olan ilişkisini incelemek amacıyla araştırma soruları belirlenmiştir. Araştırma soruları EGM paylaşımları ve Polis Akademisi raporlarında açıklanan bilgilerden hareket edilerek oluşturulmuştur. Araştırmada cevabı aranacak sorular şu şekildedir:

- Çarşı ve mahalle bekçilerinin kent güvenliğine katkıları ne düzeydedir?

- Çarşı ve mahalle bekçilerinin görevleri nelerdir?

- Çarşı ve mahalle bekçileri mesleğe nasıl hazırlanmaktadırlar?

- Çarşı ve mahalle bekçileri göreve başladıktan sonra eğitim almaya devam ediyor mu?

- Kent halkının çarşı ve mahalle bekçilerine bakış açısı nasıldır?

- Çarşı ve mahalle bekçilerinin diğer kolluk kuvvetleri ile çalışmaları nasıl yürütülmektedir?

- COVID-19 salgın hastalığı döneminde çarşı ve mahalle bekçilerinin görevleri nelerdir?

- Çarşı ve mahalle bekçilerinin Türkiye'deki ulusal gazetelerin internet sayfalarındaki haberlere konu olan görevleri hangileridir?

5.5. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

"Kentsel Güvenlik Açısından Çarşı ve Mahalle Bekçiliği Üzerine Nitel Bir Araştırma" isimli tez çalışmasında araştırmanın evrenini Türkiye'de hizmet yürüten ulusal gazetelerin internet sitelerinde yer alan çarşı ve mahalle bekçileri ile ilgili haberler oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise, amaçlı örnekleme yöntemi ile seçilen, Hürriyet, Sabah ve Sözcü gazetelerinin internet sitelerindeki 01.01.2016-15.03.2021 tarihleri arasındaki çarşı ve mahalle bekçileri haberleri oluşturmaktadır. Amaçlı örnekleme, araştırmacının kendi hedefleri doğrultusunda evrenden seçim yaparak örneklemi oluşturmasıdır (Şimşek, 2012: 121). Tavşancıl ve Aslan (2001: 56) amaçlı örneklemeyi, önemli olduğuna kanaat getirilen kriterlerin belirlenmesi ve örneklemin araştırma evrenini bütünüyle temsil edebilecek kriterleri barındırması gerektiği şeklinde tanımlamaktadır. Örneklem seçiminde, haber sitelerinin farklı ideolojik yaklaşımları, ülke çapında etkili olmaları, okunurluk düzeylerinin daha geniş olduğunun düşülmesi, haber sitelerinin tıklanma sayıları ve Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi İletişim Fakültesi Gazetecilik Bölümü öğretim üyelerinin görüşleri alınarak oluşturulmuştur. Sonuç olarak, araştırmanın

örneklemini Hürriyet, Sabah ve Sözcü gazetelerinin internet sitelerindeki çarşı ve mahalle bekçileri haberleri oluşturmaktadır.

5.6. Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırmanın en büyük sınırlılığı çarşı ve mahalle bekçileri ile görüşme yapılamamasıdır. Çarşı ve mahalle bekçileri ile ilgili hazırlanan çalışmaların ve raporların az sayıda olması araştırmanın diğer bir sınırlılığıdır. Çarşı ve mahalle bekçilerinin kent güvenliği olan ilişkisini tespit edebilmek için Türkiye'deki ulusal gazetelerin internet siteleri seçilmiştir. Ancak zamanın sınırlı olması ve maddi imkansızlıklar nedeniyle, yalnızca Hürriyet, Sabah ve Sözcü gazetelerinin internet siteleri seçilmiştir. Gazetelerin internet sayfalarındaki çarşı ve mahalle bekçileri ile ilgili haberler, 01.01.2016-15.03.2021 tarihleri arasında incelenmiştir. Tarihlerin seçimi tesadüfi değildir. 2016 yılından itibaren çarşı ve mahalle bekçiliğinin yeniden canlandırılmasından dolayı 01.01.2016 tarihinden itibaren haberler incelenmeye başlanmıştır. 15.03.2021 tarihine kadar incelenmesinin nedeni ise, tezin literatür bölümlerinin o tarihte tamamlanması ve araştırma bölümü için çalışmaların başlamasıdır.

5.7. Araştırmanın Geçerliliği ve Güvenilirliği

Araştırmanın temaları, "görevle ilgili haberler", "çarşı ve mahalle bekçisi yerine kullanılan isimler", "bekçi alım ilanı ve bekçi alım sınavları", "7245 sayılı Kanun ile ilgili görüşler", "görev zamanı", "bekçi ve kent güvenliği", "bekçi ve halk etkileşimi", "bekçilerin aldığı eğitimler"dir. Temalar, literatür kısmında yazılan bilgilerden ve 7245 sayılı Çarşı ve Mahalle Bekçileri Kanunu'ndan oluşturulmuştur. Temaların alt kodları bu konuda uzman olan Dr. Öğretim Üyesi Melike Erdoğan ve Dr. Aslı Bek ile görüşerek oluşturulmuştur.

5.8. Araştırma Bulguları

01.01.2016-15.03.2021 tarihleri arasında incelenen Sabah, Hürriyet ve Sözcü gazetelerinin internet sitelerindeki haberler sekiz tema açısından içerik analizi yöntemiyle incelenmiştir.

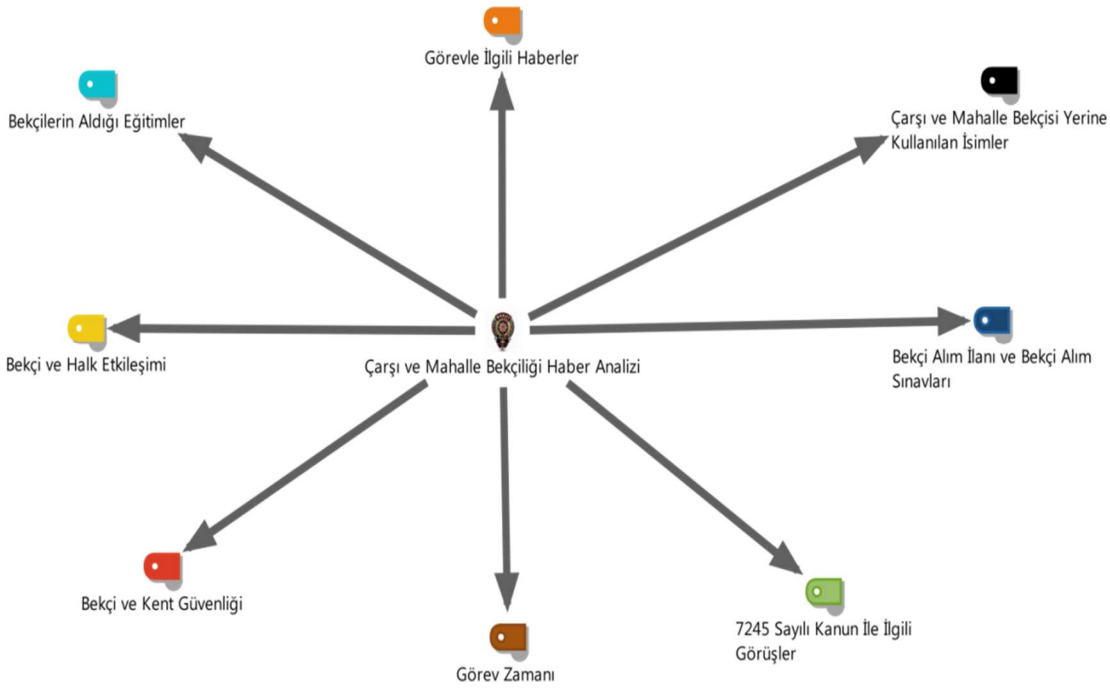

Şekil 7. Araştırma kodları

7245 sayılı Çarşı ve Mahalle Bekçileri Kanunu'ndan ve literatürde yayımlanan bilimsel çalışmalardan, EGM paylaşımlarından ve Polis Akademisi raporlarından oluşturulan temalar şekil 10'da gösterilmektedir. Araştırmanın temalarını, "görevle ilgili haberler", "çarşı ve mahalle bekçisi yerine kullanılan isimler", "bekçi alım ilanı ve bekçi alım sınavları", "7245 sayılı Kanun ile ilgili görüşler", "görev zamanı", "bekçi ve kent güvenliği", "bekçi ve halk etkileşimi", "bekçilerin aldığı eğitimler" oluşturmaktadır.

"Görevle ilgili haberler" teması bekçilerin gazete haberlerine hangi görevleriyle konu olduğunu tespit etmek amacıyla oluşturulmuştur. "Çarşı ve mahalle bekçisi yerine kullanılan isimler" teması, bekçilerin gazete haberlerine hangi isimlerle konu olduğunu belirlemek için oluşturulmuştur. "Bekçi alım ilanı ve bekçi alım sınavları" teması, bekçilerin gazete haberlerine meslekleri ile ilgili sınavlarının, mesleğe giriş şartlarının, başvuru tarihlerinin ve bekçi maaşlarının nasıl ifade edildiğini tespit etmek amacıyla oluşturulmuştur. "7245 sayılı Kanun ile ilgili görüşler" teması yeni çıkarılan 7245 sayılı Kanun'un gazete haberlerine olumlu ya da olumsuz nasıl yansıdığını tespit etmek amacıyla oluşturulmuştur. "Görev zamanı" teması bekçilerin gazete haberlerine konu olan görevlerini günün hangi saatinde yaptıklarını tespit etmek amacıyla oluşturulmuştur. "Bekçi ve kent güvenliği" teması gazete haberlerinde bekçilerin kent güvenliğindeki konumunu belirleyebilmek amacıyla oluşturulmuştur. "Bekçi ve halk etkileşimi" teması

bekçilerin halk ile nasıl bir iletişim içinde olduğunu tespit etmek amacıyla oluşturulmuştur. "Bekçilerin aldığı eğitimler" teması, bekçilerin mesleğe girişte ve meslek yaşamlarında en çok hangi dönemde eğitim aldıklarını belirleyebilmek amacıyla oluşturulmuştur.

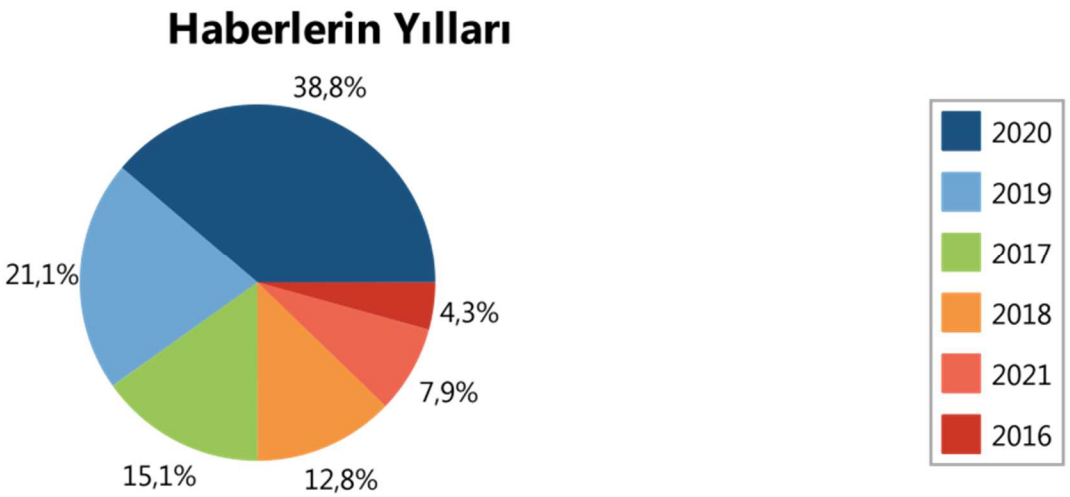

Şekil 8. Haberlerin yıllara göre dağılımı

Şekil 8'de gazetelerin internet sitelerindeki haberlerin yıllara göre dağılım oranları gösterilmektedir. Gazetelerdeki haberlerin, %7,9'luk kısmı 2016 yılına, %15,1'lik kısmı 2017 yılına, %12,8'lik kısmı 2018 yılına, %21,1'lik kısmı 2019 yılına; %38,8'lik kısmı 2020 yılına %7,9'luk kısmı 2021 yılına aittir. Şekil 9'da görüldüğü üzere, 15.03.2021 tarihine kadar, çarşı ve mahalle bekçileri ile ilgili en çok haberin yapıldığı yıl 2020 yılıdır. En az haber, 2016 yılında yapılmıştır. 2020 yılında en çok haberin yapılması COVID-19 salgın hastalığı sürecinde bekçilerin görev alması ve 7245 sayılı Kanun'un kabul edilmesi ile ilişkilidir.

Tablo 4

Gazete haberleri yıllara göre dağılımı

Kod Sistemi	Sözcü Gazetesi Haberleri	Sabah Gazetesi Haberleri	Hürriyet Gazetesi Haberleri	TOPLAM
Yıl				0
2021	8	17	23	48
2020	66	70	100	236
2019	54	22	52	128
2018	15	16	47	78
2017	7	31	54	92
2016	5	8	13	26
TOPLAM	155	164	289	608

Tablo 4 doküman sayısının gazetelerin internet sitelerindeki dağılımını göstermektedir. Veriler, 155 adet Sözcü gazetesinin internet sitesinden, 164 adet Sabah gazetesinin internet sitesinden ve 289 adet Hürriyet gazetesinin internet sitesinden olmak üzere toplam 608 haber incelenerek elde edilmiştir.

Şekil 9. Çarşı ve mahalle bekçileri kelime bulutu

Şekil 9 araştırmada kullanılan tüm gazete haberlerinde en sık tekrarlanan kelimeleri göstermektedir. Şekil incelendiğinde en sık tekrarlanan kelimenin "bekçi" olduğu görülmektedir. "Mahalle", "emniyet", "başvuru" ve "alımı" kelimelerinin de sık tekrarlandığı görülmektedir.

5.8.1. Görevle İlgili Haberler Temasına Ait Bulgular

"Görevle ilgili haberler" temasının alt kodları, "kanunda belirtilen görevler", "görev saati dışında halka yardım görevleri" ve "pandemi sürecindeki görevleri"dir.

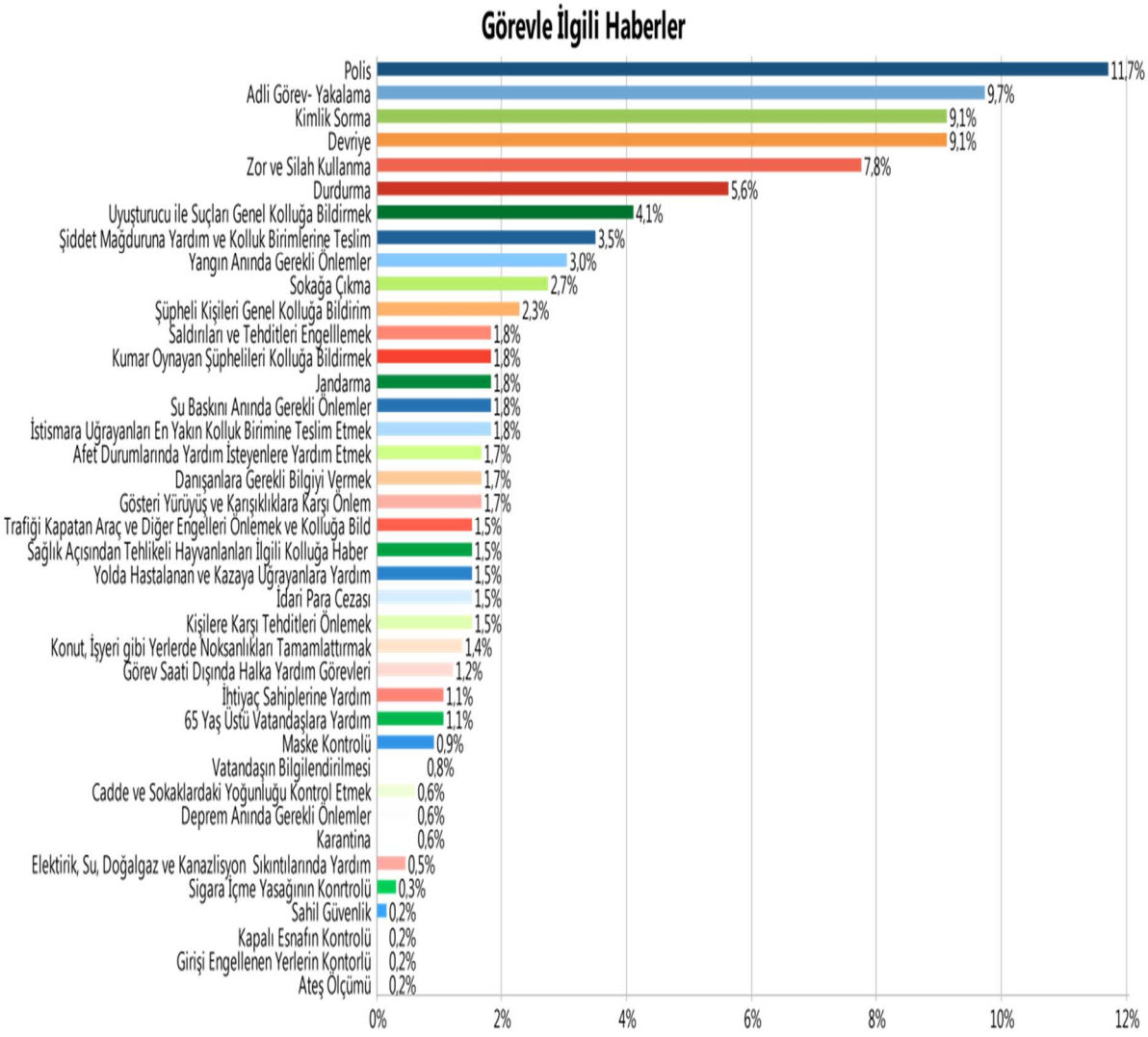

Şekil 10**.** Görevle ilgili haberler kodu frekansı

Şekil 10, çarşı ve mahalle bekçilerinin görevleri ile ilgili kodlanma sıklıklarını göstermektedir. Gazete haberlerinde görevleri ile ilgili en çok kodlanan alt kod, %11,7 ile "genel kolluğa yardım ve koordinasyon kodunun" alt kodu olan "polis" kodunun olduğu görülmektedir. Dolayısıyla, bekçilerin gazete haberlerine en çok yansıyan görevinin polisler ile birlikte yaptıkları görevler olduğu görülmektedir. "Adli görev ve yakalama" alt kodu %9,7 ile en çok kodlanan 2. alt kodu oluşturmaktadır. "Kimlik sorma" ve "devriye"

alt kodları %9,1 ile en çok kodlanan üçüncü kodu göstermektedir. "Sahil güvenlik", "kapalı esnafın kontrolü", "girişi engellenen yerlerin kontrolü", "ateş ölçümü" alt kodlarının ise %0,2 ile en az kodlanan alt kodlar olduğu görülmektedir.

Gazete haberlerinde görevler ile ilgili haberler temasının en çok kodlanan alt kodu olan genel kolluğa yardım ve koordinasyon kodunun alt kodu olan polis alt kodunun olduğu gazete haberlerine örnek olarak Sabah, Hürriyet ve Sözcü gazetelerine çıkan haber örnekleri şu şekildedir:

- 10.12.2020 tarihinde Sabah gazetesi haberinde, gaspa uğrayan vatandaşa yardım için bekçi ve polis ekiplerinin sevk edildiği yazmaktadır. Gaspa uğrayan vatandaşın çok üşümesi üzerine bekçiler tarafından polis aracına bindirildiği belirtilmektedir (Soğuktan Titreyen Gasp Mağduru: "50 Lira Kazanmazsam Babam Dövüyor", 2020).

- 18.02.2021 tarihli Hürriyet gazetesi haberinde yolda tuzlama aracı personeline saldırıldığı ve olay yerine bekçi ve polisin sevk edildiği yazmaktadır (Kara, 2021).

- 11. 06. 2020 tarihli Sözcü gazetesi haberinde Uşak'ta psikolojik sorunları olan bir kişinin evinden silah sesinin gelmesi üzerine çarşı ve mahalle bekçileri olay yerine sevk edilmiştir. Zanlının olay yerinde polis ve bekçiyi de yaraladığı yazmaktadır (Önce Annesini Ardından 2 Bekçi ve 1 Polisi Vurdu, 2020).

En çok kodlanan üç alt kod, 7245 sayılı Çarşı ve Mahalle Bekçileri Kanunu'nda yer alan bekçilerin asli görevleridir. "Girişi engellenen yerlerin kontrolü" ve "ateş ölçümü" alt kodları kanunda verilen asli görev olmayıp, COVID-19 salgın hastalığı döneminde görevli oldukları hizmetleri göstermektedir. Örnek gazete haberlerinde de görüldüğü gibi polislere yardım görevinin en çok kodlanan alt kod olması, genel kolluk kuvvetlerine yardımcı olan bir birim olduğunu desteklemektedir. Kent güvenliği için polis ve bekçilerin koordineli bir şekilde çalıştığı sonucuna varılabilir. Bekçilerin ulusal gazete haberlerinin internet sitelerine yansıyan ve en çok kodlanan iki alt kodun "adli görev- yakalama", "kimlik sorma" ve "devriye" alt kodlarının olması, uluslararası politika belgelerinde kentsel güvenliğin sağlanması için önerilen; mahalle, sokak, cadde, kent merkezlerinin güvenli

hale getirilmesi, suç işlenmesini önleme ve fiziksel olarak güvenli sokakların sağlanması için bekçilerin destek verdiğini göstermektedir. Kolluk teşkilatının kent güvenliğinin sağlanması görevi uluslararası belgelerle uyumlu bir biçimde yerine getirilmektedir.

Tablo 5

Görevle ilgili haberler kodu kod matris tarayıcısı

Kod Sistemi	Sözcü Gazetesi Haberleri	Sabah Gazetesi Haberleri	Hürriyet Gazetesi Haberleri	TOPLAM
Görevle İlgili Haberler				0
Kanunda Belirtilen Görevler				0
Zor ve Silah Kullanma				51
Genel Kolluğa Yardım ve Koordinasyon				0
Sahil Güvenlik				1
Jandarma				12
Polis				77
Adli Görev- Yakalama				64
Durdurma ve Kimlik Sorma				0
Durdurma				37
Kimlik Sorma				60
Halka Yardım Görevi				0
Danışanlara Gerekli Bilgiyi Vermek				11
Afet Durumlarında Yardım İsteyenlere Yardım Etmek				11
Şiddet Mağduruna Yardım ve Kolluk Birimlerine Teslim				23
İstismara Uğrayanları En Yakın Kolluk Birimine Teslim Etmek				12
Yolda Hastalanan ve Kazaya Uğrayanlara Yardım				10
Sağlık Açısından Tehlikeli Hayvanlanları İlgili Kolluğa Haber				10
Önleyici ve Koruyucu Görevler				0
Elektirik, Su, Doğalgaz ve Kanazlisyon Sıkıntılarında Yardım				3
Konut, İşyeri gibi Yerlerde Noksanlıkları Tamamlattırmak				9
Uyuşturucu ile Suçları Genel Kolluğa Bildirmek				27
Su Baskını Anında Gerekli Önlemler				12
Deprem Anında Gerekli Önlemler				4
Yangın Anında Gerekli Önlemler				20
Kişilere Karşı Tehditleri Önlemek				10
Saldırıları ve Tehditleri Engelllemek				12
Kumar Oynayan Şüphelileri Kolluğa Bildirmek				12
Gösteri Yürüyüş ve Karışıklıklara Karşı Önlem				11
Trafiği Kapatan Araç ve Diğer Engelleri Önlemek ve Kolluğa Bild				10
Şüpheli Kişileri Genel Kolluğa Bildirim				15
Devriye				60
Görev Saati Dışında Halka Yardım Görevleri				8
Pandemi Sürecinde Görevleri				0
Vatandaşın Bilgilendirilmesi				5
İdari Para Cezası				10
Sağlık Kontrolleri				0
Ateş Ölçümü				1
Maske Kontrolü				6
Yardım Görevi				0
65 Yaş Üstü Vatandaşlara Yardım				7
İhtiyaç Sahiplerine Yardım				7
Denetim				0
Girişi Engellenen Yerlerin Kontorlü				1
Sigara İçme Yasağının Konrtrolü				2
Cadde ve Sokaklardaki Yoğunluğu Kontrol Etmek				4
Kapalı Esnafın Kontrolü				1
Sokağa Çıkma				18
Karantina				4
Σ TOPLAM	91	239	328	658

Tablo 5 incelendiğinde en çok Hürriyet gazetesinde 328 kodlama yapıldığı görülmektedir. Hürriyet gazetesinde en çok "görevle ilgili haberler temasının", "genel kolluğa yardım ve koordinasyon" alt kodunun, "polis" alt kodunun kodlandığı görülmektedir. En çok kodlanan ikinci alt kod ise, 239 kodlama ile Sabah gazetesidir. Sabah gazetesinde ise "polis" alt kodu ve "adli görev- yakalama" alt kodlarının en çok kodlandığı görülmektedir En az kodlanan gazete ise 91 kod ile Sözcü Gazetesidir. Sözcü gazetesinde en çok "zor ve silah kullanma" alt kodunun kodlandığı görülmektedir. Bu kodlama biçimleri gazetelerden Sözcü gazetesinin bekçilerin görevleri ile ilgili daha çok zor kullanma ve silah kullanımı yetkisi ile ilgili haber yaptığı, Sabah gazetesinin adli görev ve yakalama ve genel kolluk birimi olan polise yardım konusunda haber yaptığı, Hürriyet gazetesinin ise genel kolluk birimi olan polise yardım görevleri ile ilgili haber yaptığı anlamına gelmektedir. Bu durum örneklemin seçiminde bekçiler konusundaki bakış açıları ve kamuoyu oluşturma çabaları konusunda gazetelerin rolleri hakkında fikir vermektedir.

5.8.2. Çarşı ve Mahalle Bekçisi Yerine Kullanılan İsimler Temasına Ait Bulgular

"Çarşı ve mahalle bekçisi yerine kullanılan isimler" temasının alt kodları "bekçi abi/kardeş", "bekçi amca", "gece kartalları", "bekçi baba", "Çukurovanın gece aslanları"dır.

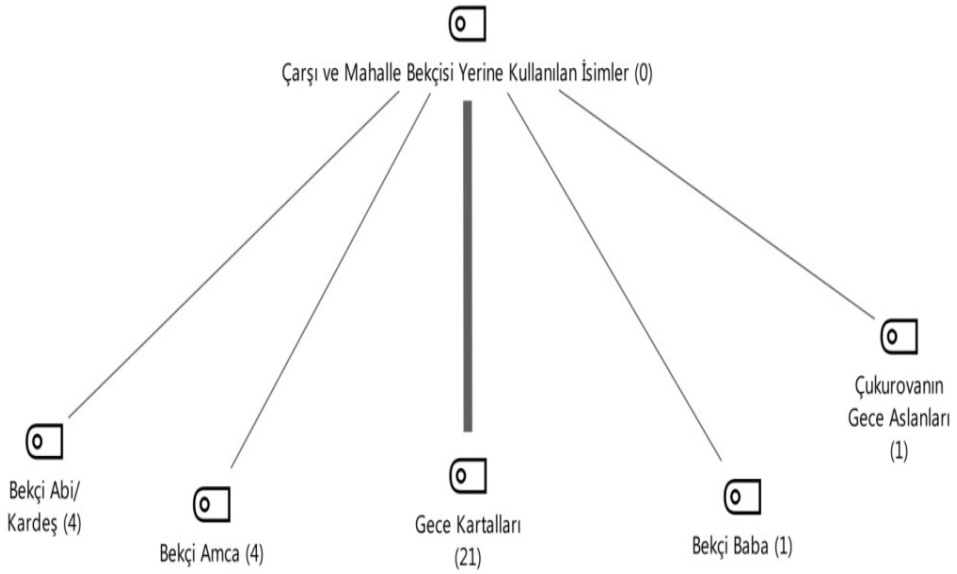

Şekil 11. Çarşı ve mahalle bekçisi yerine kullanılan isimler kod dağılım modeli

Şekil 11, Çarşı ve mahalle bekçisi yerine kullanılan isimler kodunun alt kodlarını göstermektedir. Şekil incelendiğinde çarşı ve mahalle bekçisi yerine en çok "gece kartalları" isminin kullanıldığı görülmektedir. "Bekçi amca" ve "bekçi abi/kardeş" isimleri en çok kodlanan ikinci alt koddur. "Çukurovanın gece aslanları" ve "bekçi baba" isimleri ise en az kodlanan alt kodları oluşturmaktadır.

Gazete haberlerinde çarşı ve mahalle bekçisi yerine kullanılan isimler temasının en çok kodlanan alt kodu olan gece kartalları ve en az kodlanan bekçi amca alt kodu ile ilgili çıkan haber örnekleri şu şekildedir:

- 01.03.2021 tarihli Hürriyet gazetesi haberinde, 56 saatlik sokağa çıkma kısıtlamaları denetiminin "gece kartalları" olarak bilinen bekçi ekipleri tarafından yapıldığı yazılmıştır (Seymen, 2021).

- 26.02.2019 tarihli Sözcü gazetesi haberinde bekçi amca olarak ifade edilen geçmiş yıllarda suçluların korkulu rüyası olan bekçilerin yeniden göreve başladığı ifade edilmiştir (Bekçi Alımı İçin Geri Sayım Sürüyor. Bekçi Alımı Başvuru Tarihleri Belli mi? Bekçi Maaşları Ne Kadar, 2019).

Çarşı ve mahalle bekçileri ismi yerine, amca, abi, kardeş gibi isimler yerine gece kartalları isminin kullanılması, kartalların güçlü bir hayvan olmaları nedeniyle bekçilerin kent güvenliğinde koruyucu olduğunu ve halk ile yakın ilişkiler içinde olduğu anlamına gelmektedir. Aynı zamanda bu halkın kendisini güven içinde hissetmesi eski mahalle bekçisine ve güven ilişkisine gereksinimini göstermektedir.

5.8.3. Bekçi Alım İlanı ve Bekçi Alım Sınavları Temasına Ait Bulgular

"Bekçi alım ilanı ve bekçi alım sınavları" temasının alt kodları "bekçi alım sınavları", "kadro istihdamı", "bekçi alım şartları", "bekçi başvuru tarihleri" ve "bekçi maaşları"dır.

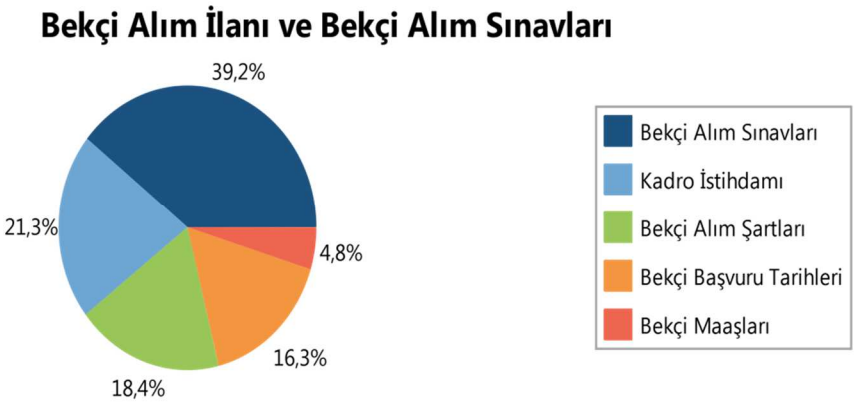

Şekil 12. Bekçi alım ilanı ve bekçi alım sınavları kod frekansı

Şekil 12 incelendiğinde, en çok % 39,2 ile "bekçi alım sınavları" alt kodunun kodlandığı görülmektedir. En az kodlanan alt kod ise % 4,8 ile "bekçi maaşları"dır. "Kadro istihdamı" alt kodunun %21,3 ile en çok kodlanan ikinci alt kod olduğu görülmektedir. "Bekçi alım şartları" alt kodunun %18,6, "bekçi başvuru tarihleri" alt kodunun ise %16,3 kodlandığı görülmektedir.

Gazete haberlerinde "bekçi alım ilanı" ve "bekçi alım sınavları" alt kodlarının en çok kodlanan alt kodu olan bekçi alım sınavları alt kodu ile ilgili çıkan haber örnekleri şu şekildedir:

- 08.06.2018 tarihli Sabah gazetesi haberinde bekçi alım ön başvurularının yapıldığı ve sınav sürecinin nasıl ilerleyeceği hakkında bilgi verilmiştir (2018 Bekçi Alımları Ne Zaman? Bekçi Alımları Ön Başvuru Başladı mı? İşte Detaylar, 2018).

- 08.11.2019 tarihli Hürriyet gazetesi haberinde, bekçilik alımında yazılı sınavı geçen ve sözlü mülakat sınavına giren adayların sonuçları merak ettiği ve her gün araştırdığı yazılmıştır (Son Durum Bekçilik Mülakat Sonuçları Açıklandı mı? 2019 Bekçilik Sonuçları Ne Zaman Açıklanır, 2019).

- 02.01.2020 tarihli Sözcü gazetesi haberinde bekçi olmak isteyen adayların bekçi mülakat sonuçlarını büyük bir heyecanla beklediği haber yapılmıştır (Bekçi Adayları Bekleyişte. Bekçi Mülakat Sonuçları Ne Zaman Açıklanacak, 2020).

"Bekçi alım sınavları" ve "kadro istihdamı" alt kodlarının fazla kodlanmış olması, bekçiliğin bir istihdam imkanı olarak görüldüğü ve gösterildiği anlamına gelmektedir.

5.8.4. 7245 Sayılı Kanun İle İlgili Görüşler Temasına Ait Bulgular

" 7245 sayılı kanun ile ilgili görüşler" temasının alt kodları, "özlük haklarının geliştirileceği", "eleştiri", "kapsamlı eğitimler" ve "korumak" alt kodlarıdır.

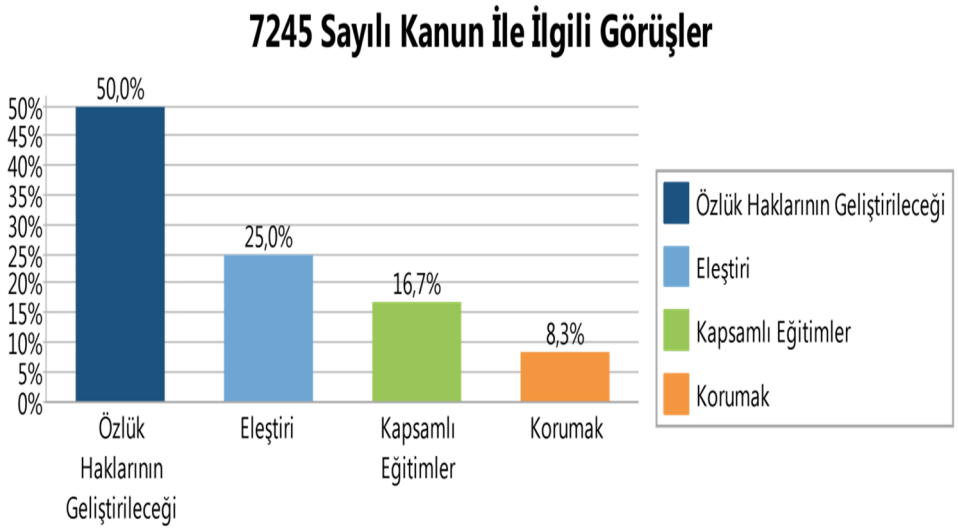

Şekil 13. 7245 sayılı Kanun ile ilgili görüşler kod frekansı

Şekil 13 incelendiğinde, "özlük haklarının geliştirileceği" alt kodunun %50 ile en çok kodlanan alt kod olduğu görülmektedir. En az kodlanan alt kod ise, % 8,3 "koruma" alt kodudur. "Eleştiri" alt kodu ise %25 ile en çok kodlanan ikinci alt kod olduğu görülmektedir. "Kapsamlı eğitimler" alt kodu ise %16,7 kez kodlanmıştır.

Gazete haberlerinde 7245 sayılı Kanun ile ilgili görüşler temasına ait olan haber örnekleri şu şekildedir:

- 10.06.2020 tarihli Sabah gazetesi haberinde İyi Parti milletvekilinin yeni kanunun partizanca bir atamaya yol açacağını söylediği belirtilmiştir. Aynı haberin devamında Milliyetçi Hareket Partisi milletvekilinin ise yeni kanunun bekçilerin hukuki haklarını iyileştireceğini söylediği ifade edilmiştir (Çarşı ve Mahalle Bekçilerine Yönelik Düzenleme TBMM Genel Kurulunda, 2020).

- 03.02.2020 tarihli Sözcü gazetesi haberinde, Cumhuriyet Halk Partisi'nin bekçilere verilen geniş yetkiler sonucunda bekçilerin özel yaşama müdahale edeceği ifade edilmiştir (Kaya, 2020).

"Özlük haklarının geliştirileceği" alt kodunun "eleştiri" alt kodunun iki katı kadar kodlanması, yeni kanunun gazete haberlerine eleştirel bir yaklaşımdan daha çok olumlu yanlarıyla ön plana çıktığını göstermektedir.

5.8.5. Görev Zamanı Temasına Ait Bulgular

"Görev Zamanı" temasının alt kodları "gündüz" ve "gece" alt kodlarıdır.

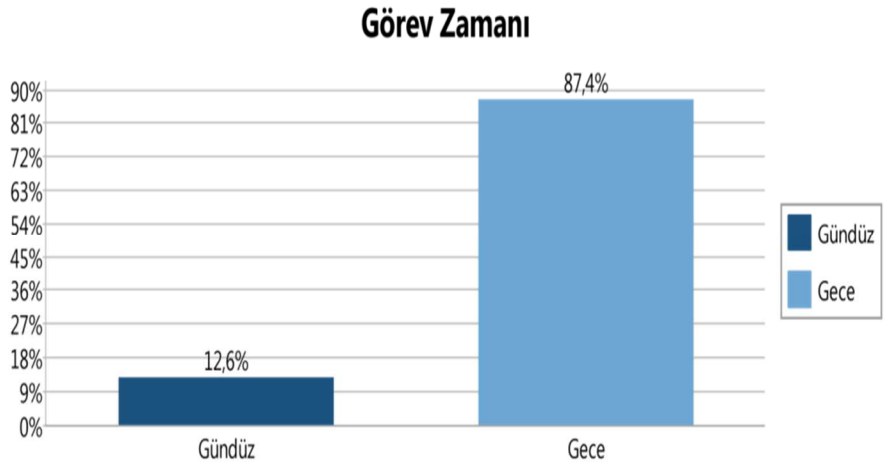

Şekil 14. Görev zamanı kod frekansı

Şekil 14 incelendiğinde, %87,4 ile en çok kodlanan alt kodun "gece" olduğu görülmektedir. "Gündüz" alt kodu ise %12,6 kez kodlanmıştır.

Gazete haberlerinde görev zamanı teması ile ilgili haber örneği şu şekildedir:

- 08.10.2018 tarihli Sabah gazetesi haberinde İzmir Emniyet Müdürü'nün bekçilerin kentte asayişi sağlamak amacıyla gece gündüz görev yaptığını açıklamıştır (Tolak, 2018).

7245 sayılı kanunda, bekçilerin yalnızca gece çalıştırılacağı yazmaktadır. Ancak lüzum görülmesi halinde gündüz çalışacağı da belirtilmektedir.

5.8.6 Bekçi ve Kent Güvenliği Temasına Ait Bulgular

"Bekçi ve kent güvenliği" temasının alt kodları, "görev esnasında güç kullanmak", "bekçilerin tartışma olaylarına karışması" ve "güvensizlik", "asayişi sağlamak", "bekçiye saldırılması", "güvenliği ve huzuru sağlama", "başarılarından dolayı ödüllendirilmeleri" olarak belirlenmiştir.

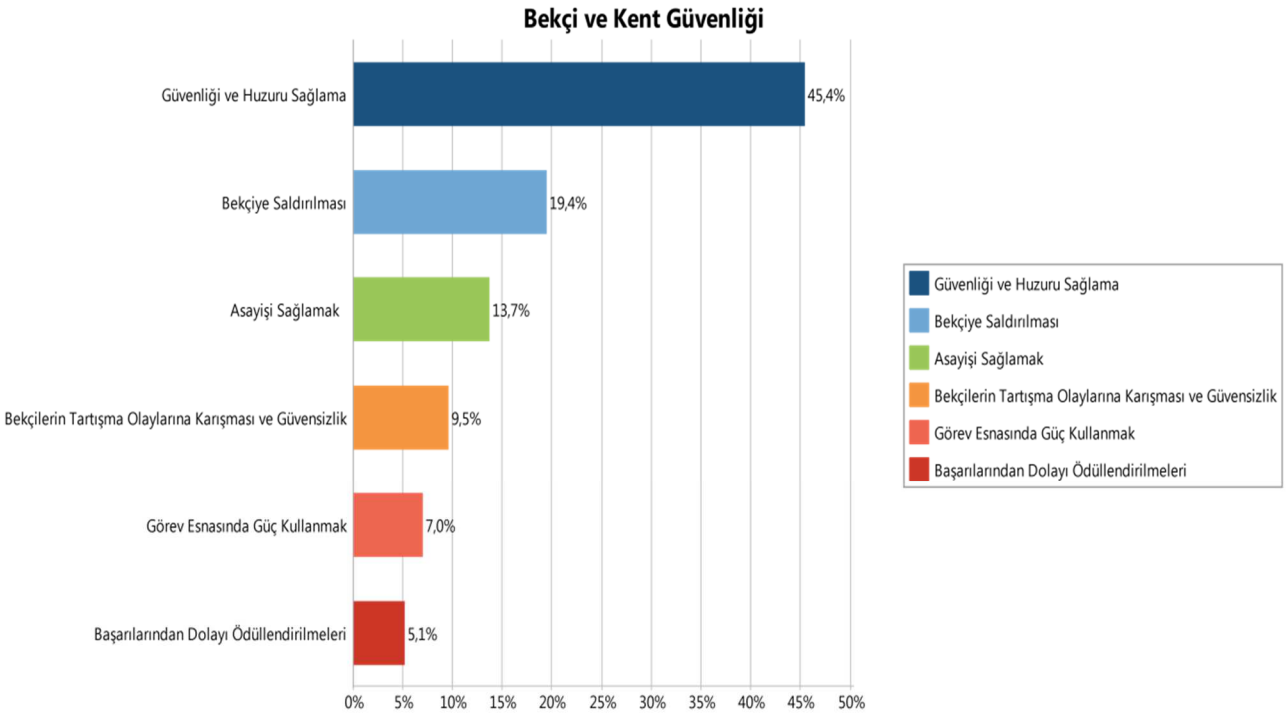

Şekil 15. Bekçi ve kent güvenliği kod frekansı

Şekil 15 incelendiğinde, bekçi ve kent güvenliğinde en çok kodlanan alt kodun, %45,4 ile "güvenliği ve huzuru sağlama" alt kodu olduğu görülmektedir. En az kodlanan alt kodun ise, %5,1 ile "başarılarından dolayı ödüllendirilmeli" alt kodunun olduğu görülmektedir. "Bekçiye saldırılması" alt kodunun ise %19,4 ile en çok kodlanan ikinci alt kod olduğu görülmektedir. Sırasıyla, %13,7 ile "asayişi sağlamak", %9,5 ile "bekçilerin tartışma olaylarına karışması ve güvensizlik", %7 ile "görev esnasında güç kullanmak" alt kodlarının kodlandığı görülmektedir.

Gazete haberlerinde bekçi ve kent güvenliği teması ile ilgili haber örnekleri şu şekildedir:

- 01.02.2020 tarihli Hürriyet gazetesi haberinde bekçilerin 3.643 hırsızlık olayına müdahale ettiğini ifade etmiştir. 02.08.2019 tarihli Sözcü gazetesi haberinde ise mahallelerde halkın güvenliği ve huzuru sağlamak için bekçilerin devriye görevi yaptığını belirtmiştir (Yılmaz, 2020).

"Bekçi ve kent güveliği temasında", %45 oranında "güveni ve huzuru sağlama" alt kodunun kodlanmış olması vatandaşa bekçinin güven verdiğini göstermektedir. Uluslararası politika belgelerinde kent güvenliği için önerilen, fiziksel olarak güvenli sokakların sağlanması şartını bekçilerin sağladığını göstermektedir.

5.8.7. Bekçi ve Halk Etkileşimi Temasına Ait Bulgular

"Bekçi ve halk etkileşimi" temasının alt kodları "ihtiyaç görülme ve talep edilme", "bekçi ve halk yardımlaşmasının artması", "itaatsizlik" ve tepki gösterme", "halkın takdirini kazanma", "güvende hissetme", "eski bekçi uygulamalarına ve güvenli mahallelere özlem duyma" alt kodlarıdır.

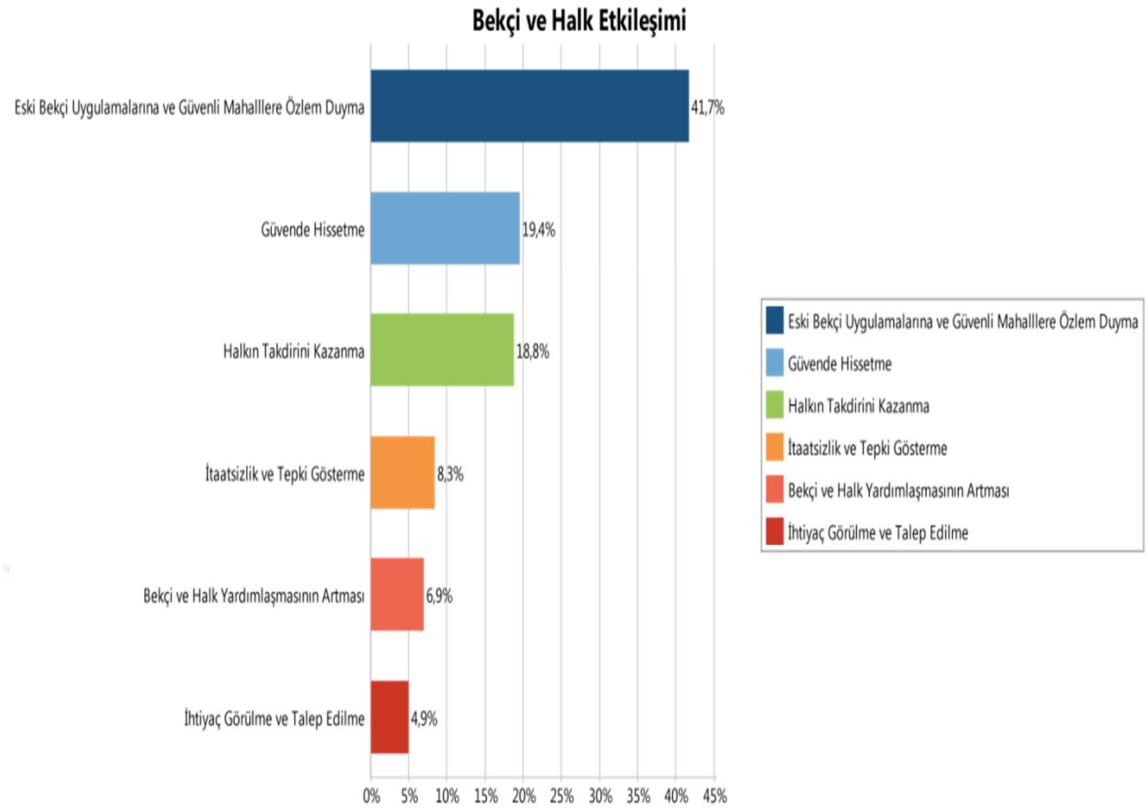

Şekil 16. Bekçi ve halk etkileşimi kod frekansı

Şekil 16 incelendiğinde, "bekçi ve halk etkileşimi" temasında en çok kodlanan alt kodun %41,7 ile "eski bekçi uygulamalarına ve güvenli mahallelere özlem duyma" alt kodunun en fazla kodlandığı görülmektedir. En az kodlanan alt kodun ise, "ihtiyaç görülme ve talep edilme" olduğu dikkat çekmektedir. "Güvende hissetme" alt kodunun %19,4 ile en çok kodlanan ikinci alt kod olduğu görülmektedir. Sırasıyla, %19,8 ile "güvende hissetme", %18,8 ile "halkın takdirini kazanma", %8,3 ile "itaatsizlik" ve tepki gösterme", %6,9 ile "bekçi ve halk yardımlaşmasının artması" alt kodlarının kodlandığı görülmektedir.

Gazete haberlerinde bekçi ve halk etkileşimi teması ile ilgili haberlerin örnekleri şu şekildedir:

- 01.05.2018 tarihli Sabah gazetesi haberinde Mersin Valisi'nin küçüklüğünde mahallelerinde bekçi olduğunu ve bekçilerin çok faydalarını gördüğünü ifade etmiştir (Mersin'in İlk Bekçileri Yemin Ederek Görevlerine Başladılar, 2018).

- 13.07.2020 tarihli Hürriyet gazetesi haberinde bir vatandaşın denetim yapan bekçilere kimliğini göstermeyi reddettiğini yazmıştır. Bekçilerin kimlik kontrolü yapıp yapamayacağı gazete haberlerinde çok tartışılmıştır. 7245 sayılı Kanun'un çıkarılması ile bekçilerin kimlik sorabilmesi yasal bir çerçeveye bağlanmıştır (Küçük, 2020).

"Eski bekçi uygulamalarına ve güvenli mahallelere özlem duyma" alt kodunun en çok kodlanan alt kod olması halkın, bekçiler ile geçmiş yıllar arasında bir bağ kurduğunu göstermektedir. Bu konu uluslararası belgelerde ve ulusal belgelerdeki güvenli mahalle, dezavantajlı kesimlerin daha güvende hissetmeleri ile ilgili düzenlemelere uygundur. Fakat tepki gösterilme kodunun 4. en çok kodlanan alt kod olması halkın bir kısmının bekçilere karşı olumsuz bir yaklaşımda olduğunu da göstermektedir. Bu nedenle bekçilerin görev çerçevesinin halka daha iyi bir biçimde anlatılması gerekmektedir.

5.8.8. Bekçilerin Aldığı Eğitimler Temasına Ait Bulgular

"Bekçilerin aldığı eğitimler" temasının alt kodları "hizmet içi eğitim" ve "temel ve hazırlayıcı eğitim" alt kodlarıdır.

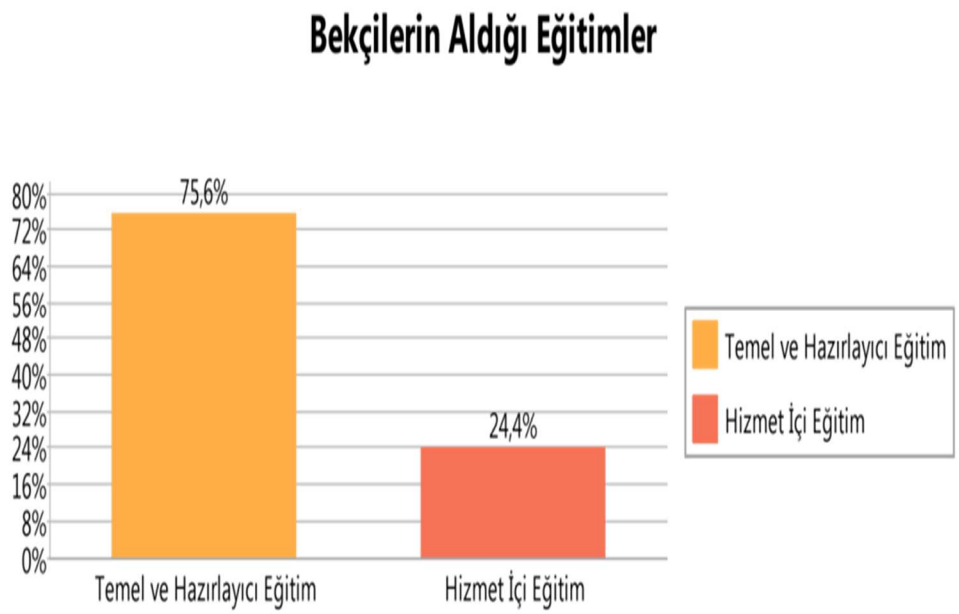

Şekil 17 Bekçilerin aldığı eğitimler kod frekansı

Şekil 17 incelendiğinde, en çok kodlanan alt kodun %75,6 ile "temel ve hazırlayıcı eğitim" alt kodu olduğu görülmektedir. "Hizmet içi eğitim" alt kodunun ise, %24,4 kez kodlandığı görülmektedir.

Gazete haberlerinde bekçilerin aldığı eğitimler teması ile ilgili haberin örneği şu şekildedir:

- 15.05.2018 tarihli Sözcü gazetesi haberinde İzmir'de 750 bekçinin temel ve hazırlayıcı eğitimi tamamlayarak yemin törenine katıldıklarını yazmıştır (Başarılı Bekçilere Polis Olma İmkanı, 2018).

"Temel ve hazırlayıcı eğitim" alt kodunun, "hizmet içi eğitim" alt koduna oranla üç kat daha fazla kodlanmış olması, bekçilerin meslek yaşamında en fazla sayıda ve sürede eğitimi bekçiliğe giriş aşamasında aldığını göstermektedir. 15.05.2018 tarihli Sözcü gazetesi haberinin yapıldığı tarihte bekçiler için 772 sayılı Kanun geçerliydi ve bekçiler en fazla 3 ay eğitim görmekteydiler. 7245 sayılı Kanun'la bekçilerin eğitimleri en az 3 ay olacak şeklinde değişikliğe gidilmiştir. Yeni kanun ile birlikte daha uzun süre hazırlayıcı eğitim gören bekçiler görevlerine başladıklarında daha donanımlı olacakları sonucuna varılabilir.

Tablo 6

Gazete haberleri analizi kod matris tarayıcısı

Kod Sistemi	Sözcü Gazetesi Haberleri	Sabah Gazetesi Haberleri	Hürriyet Gazetesi Haberleri	TOPLAM
Çarşı ve Mahalle Bekçisi Yerine Kullanılan İsimler				31
Bekçilerin Aldığı Eğitimler				78
Bekçi Alım İlanı ve Bekçi Alım Sınavları				1114
7245 Sayılı Kanun İle İlgili Görüşler				24
Bekçi ve Halk Etkileşimi				144
Görevle İlgili Haberler				658
Bekçi ve Kent Güvenliği				315
Görev Zamanı				87
∑ TOPLAM	554	662	1235	2451

Tablo 6 incelendiğinde, gazete haberlerinde en çok 1114 kodlama ile "bekçi alım ilanı ve bekçi alım sınavları" temasının kodlandığı görülmektedir. "Bekçi alım ilanı ve bekçi alım sınavlarını" temasında en çok kodlanan gazetenin Hürriyet ve en az kodlanan gazetenin ise Sabah gazetesi olduğu görülmektedir. "Görevle ilgili haberler" temasının 608 kodlama ile gazete haberlerinde ikinci en çok kodlanan tema olduğu görülmektedir. "Görevle ilgili haberler" temasında Sabah ve Hürriyet gazetelerinde eşit bir dağılım olduğu görülürken, nispeten Sözcü Gazetesinin daha az kodlandığı dikkat çekmektedir. "Bekçi ve kent güvenliği" temasının 315 kodlama ile en çok kodlanan üçüncü tema olduğu gözlemlenmektedir. "Bekçi ve kent güvenliği" temasının kodlanma dağılımlarının üç gazetede eşit olduğu dikkat çekmektedir. En az kodlanan temanın ise 24 kodlanma ile "7245 sayılı Kanun ile İlgili görüşler" temasının olduğu dikkat çekmektedir. Bu temanın dağılımının da üç gazetede eşit olduğu dikkat çekmektedir.

5.9. Araştırmaya Dair Değerlendirme

Araştırma bölümünde, çarşı ve mahalle bekçileri ve kent güvenliği arasındaki ilişki incelenmiştir. Veriler, Hürriyet, Sabah ve Sözcü gazetelerinin internet sitelerinden toplanmıştır. Veriler, 8 tema açısından içerik analizi yöntemiyle incelenmiştir. Gazetelerin internet sitelerinde çarşı ve mahalle bekçileri ile ilgili haberlerin en çok 2020 yılına ait olduğu tespit edilmiştir. Gerek akademik literatürde gerekse milletvekilleri ve halk arasında 2020 yılında kabul edilen, 7245 sayılı Çarşı ve Mahalle Bekçileri Kanunu çok tartışılmıştır. Ayrıca COVID-19 salgın hastalığı döneminin 2020 yılında olmasının, gazete haberlerine yansıdığı görülmektedir. Yapılan analizler sonucunda, çarşı ve mahalle bekçileri kelime bulutu oluşturulmuştur. Kelime bulutunda en çok "bekçi" kelimesinin tekrar etmesi, muhtemel bir sonuçtur. Aynı zamanda "mahalle", "emniyet", "başvuru" ve "alım" kelimelerinin de sık tekrarlandığı tespit edilmiştir. "Başvuru" ve "alım" kelimeleri analiz sonucunda en çok haberin bekçi alım ilanı ve bekçi alım sınavları hakkında yapıldığını doğrulamaktadır.

Bekçilerin ulusal gazetelerin internet sitelerindeki haberlerde hangi görevleri ile haber yapıldığı tespit edilmeye çalışılmıştır. En çok "polis" alt kodunun kodlanmış olması, bekçilerin 7245 sayılı Kanun'da belirtilen, genel kolluğa yardım ve koordinasyon görevi ile

ön plana çıktığı tespit edilmiştir. Böylece, çarşı ve mahalle bekçilerinin yardımcı bir kolluk kuvveti olduğu gazete haberleriyle de vurgulanmıştır.

İbrahim İrdem, Emre Öztürk ve Niyazi Umut Akıncıoğlu (2020) tarafından hazırlanan "Güvenliğin Kurumsal Yönetiminde Destekleyici Polislik: Bekçilik Örneği" adlı çalışmada bekçilerin talepleri ifade edilmiştir. Bekçiler kendilerine "mahalle muhafızı" "polis yardımcısı" ve "koruma polisi" gibi isimlerle hitap edilmesini istediği tespit edilmiştir. "Çarşı ve mahalle bekçisi yerine kullanılan isimler" temasında ise gazete haberlerine en çok yansıyan, ismin "gece kartalları" olduğu tespit edilmiştir.

2020 yılında kabul edilen, 7245 sayılı Çarşı ve Mahalle Bekçileri Kanunu gerek akademik literatürde gerekse milletvekilleri ve halk arasında çok tartışılmıştır. Gazete haberlerine yeni kanun ile ilgili hangi içerikte haber yapıldığı incelenmiş ve %50 oranında bekçilerin özlük haklarının geliştirileceği konusunda haber yapıldığı tespit edilmiştir.

7245 sayılı Çarşı ve Mahalle Bekçileri Kanunu'nda bekçilerin yalnızca görev saatleri olan gece çalıştırılacağı ifade edilmektedir. Ancak güvenlik ve kamu düzeni sebebi ile görev saatlerinin değiştirilebileceği belirtilmektedir. Gazete haberlerine yansımasından öğrenildiği kadarıyla, bekçilerin en fazla gece görev yaptığı tespit edilmiştir. İncelenen haberlerde bekçilerin COVID-19 salgın hastalığı döneminde gündüz de görev yaptığı tespit edilmiştir.

Araştırmada bekçi ve kent güvenliği arasındaki ilişkiyi tespit edebilmek amacıyla kodlar oluşturulmuştur ve bekçilerin kentlerde güven ve huzuru sağlamaya yardımcı olduğu tespit edilmiştir. Ancak bekçilerin tartışma olaylarına karışmasının halk arasında güvensizlik yarattığı da tespit edilmiştir. Bekçi ve halk etkileşiminin analizinde, vatandaşların eski bekçi uygulamalarına ve güvenli mahallelere özlem duyduğu tespit edilmiştir. Türkiye'de hazırlanan Habitat III Ulusal Raporu'nda geleneksel mahalle yapısının bozulmasının kentsel mekanlarda güvensizliğe neden olacağı belirtilmiştir. Çarşı ve mahalle bekçilerinin 1966 yılından 1993 yılına kadar mahallelerde görev yapması ve halkın gazete haberlerinde bekçi uygulamalarına güvenli mahallelere özlem duymasının tespit edilmesiyle, çarşı ve mahalle bekçiliği biriminin yeniden canlandırılmasının kent güvenliğinin sağlanması bakımından olumlu bir gelişme olduğu söylenebilir.

Özetle, Hürriyet, Sabah ve Sözcü gazetelerinin internet sitelerindeki çarşı ve mahalle bekçiliği ile ilgili haberler oluşturulan kodlar arasında değerlendirilmiştir. Ulusal gazete haberlerine çarşı ve mahalle bekçileri ile ilgili en çok yansıyan haberlerin bekçi alım ilanı ve bekçi alım sınavı ile ilgili olması dikkat çekmektedir. İkinci en çok kodlanan alt kodun bekçilerin görevleriyle ilgili haberler olması, bekçilerin görevleri ile ilgili dikkat çektiğini göstermektedir.

ALTINCI BÖLÜM
SONUÇ VE ÖNERİLER

Dünya üzerinde bireylerin en temel gereksinimlerinden biri güvenliktir. Bireyler güvenli bir ortamda yaşayarak hayatlarını sürdürebilirler. Zaman içinde, nüfusun artması toplumlarda bazı yasal düzenlemeleri zorunlu hale getirmiştir. Toplu halde yaşayan bireylerin uymaları gereken ortak kurallar olmazsa toplumda kargaşa olur ve güvenli bir yaşam yeri ortadan kalkar. Devlet hükümdarları, güvenliği sağlamak amacıyla bazı kurallar getirerek bu kuralların uygulanmasını sağlamak ve kuralları ihlal edenleri cezalandırmak için bazı mekanizmalar geliştirmiştir. Günümüzde ise kolluk kuvvetleri olarak adlandırılan birimler aracılığıyla toplumsal düzen sağlanmaktadır.

Güvenlik, bilişim güvenliği, iş güvenliği, milli güvenlik ve kent güvenliği olarak tanımlanabilen bir kavramdır. Güvenlik, genel anlamıyla kasıtlı olaylara karşı koruma olarak tanımlanmaktadır. Kent güvenliği ise, kentlilerin, insan kaynaklı kasıtlı hareketlerden korunmasıdır. Kent güvenliği, kentsel mekanlarda önleyici kolluk hizmetleridir. Önleyici kolluk hizmetleri suçun oluşmasına neden olan temel sebeplerin tespit edilip, ortadan kaldırılmasıdır. Avrupa Kentsel Şartı I, Dünya Toplumsal Kalkınma Zirve Toplantısı Eylem Programı, Habitat II, Avrupa Kentsel Şartı II ve Habitat III gibi uluslararası politika belgelerinde kent güvenliği ile ilgili düzenlemeler bulunmaktadır. Uluslararası politika belgelerinde, kent güvenliği ile ilgili olarak mahalle, sokak ve caddelerin fiziksel olarak güvenliğinin artırılması, kent güvenliği uygulamalarına daha fazla mali kaynak artırılması gibi konular öne çıkmaktadır. Ayrıca kent güvenliğinin sağlanması için toplum, halk ve kentliler arasında iş birliğinin olması gerektiği vurgulanmaktadır.

Bekçilik Türk idari teşkilatında eski bir kurumdur. Türkiye'de genel idari kolluğa bağlı yardımcı kolluk teşkilatı içinde yer almaktadır. Çarşı ve mahalle bekçileri geceleri silahlı çalışan bir birimdir. Türkiye'deki çarşı ve mahalle bekçiliği uygulaması kendine özgüdür. Ancak Kanada'da özel polis yapılanmasının polis yardımcısı sıfatıyla görev yapması, Danimarka sivil ekiplerinin sadece gece çalışan bir birim olması, Berlin merkez koruma dairesinin polis yardımcısı sıfatıyla görev yapması, Etiyopya'da ise mahallelinin

geceleri mahallelerde devriye gezmesi Türk kolluk yapılanmasında yardımcı bir kolluk kuvveti olan çarşı ve mahalle bekçiliğine benzemektedir.

Türk idari tarihinde, bekçilik uygulamalarının ilk örnekleri Orta Asya Türk devletlerinde görülmektedir. Çobanların Orta Asya'da hayvan sürülerini gözlemlemesi ve koruması o dönemin bekçilik uygulamalarını oluşturmaktadır. Zaman içinde bekçilik uygulamaları değişerek ve gelişerek devam etmiştir. Günümüzdeki anlamıyla bekçilik birimi Osmanlı Devleti döneminde uygulanmaya başlamıştır.

Komşular arasında sıcak ilişkilerin görüldüğü Osmanlı mahallelerinde mahalle halkı komşularına kefil olmuştur. Mahallede herkes birbirini tanıdığı için sosyal kontrol mekanizmaları kolay işletilmiştir. Zaman içinde nüfusun artması ve göç olaylarının çoğalması nedeniyle mahalle ve çarşılarda güvenliğin sağlanması zorlaşmıştır. Bedesten ve çarşılarda çarşı bekçisi, mahallelerde ise mahalle bekçileri görev yapmaya başlamıştır. Görev yapan bekçilerin ücretleri halk tarafından ödenmiştir. Halkın bekçi paralarını ödemek istememesi, hane başına belirlenen net bir ücretin olmaması gibi sebeplerle ilk kez 29 Nisan 1914 tarihinde Çarşı ve Mahallat Bekçileri Hakkında Kanun-ı Muvakkat çıkarılmıştır. 1914 tarihli Kanun, çarşı ve mahalle bekçileri ile ilgili oluşturulan ilk kanun olması nedeniyle bekçiler için önemli bir gelişmedir. 1914 tarihli Kanun ile bekçiliğe alınacak kişilerde aranan özellikler hususunda düzenlemeler yapılmıştır.

Cumhuriyetin ilk yıllarında bekçiler ile ilgili önemli gelişmeler yaşanmamıştır. 1914 tarihli Kanun sürekli geliştirilmeye çalışılsa da günün şartlarını karşılamamıştır. Bekçilik birimi de önemini kaybeden bir birim haline gelmiştir. 1966 tarihinde 772 sayılı Çarşı ve Mahalle Bekçileri Kanunu çıkartılarak bekçilik birimi yeniden canlandırılmıştır. 1966 ve 1993 yılları arasında bekçilerin sayısı artırılırken, 1993 yılından sonra bir duraklama dönemi ile birlikte sayılarında azalma olmuştur. Bekçiler artık mahallelerde değil kurumlarda bekçilik yapmaya başlamışlardır. Başka görev alanlarında görevlendirilen bekçiler kalorifercilik ve çaycılık gibi yardımcı hizmetlerde görevlendirilmişlerdir. Örneğin 2008 yılındaki kanuni düzenleme ile "kurumlarda, çarşı ve mahallelerde" görevli ibaresi yalnızca kurumlarda şeklinde değiştirilmiştir. 2016 yılına gelindiğinde ise, 3.147 bekçi görev yaptığı tespit edilmiştir. Ancak 2016 yılı çarşı ve mahalle bekçiliği için bir dönüm noktası olmuştur. Kentlerde, mahallelerde güvenliğin sağlanabilmesi amacıyla

yeniden çarşı ve mahalle bekçisi alımı yapılmaya başlanmıştır. Çarşı ve mahalle bekçisi sayısı 2017 yılında 4.556 kişiye yükselerek, 2018 senesinde 11.667 kişiye, 2019 yılında 21.311 kişiye, 2020 yılında ise 29.238 kişiye ulaşılmıştır. Türkiye'de 2021 yılında 29.328 çarşı ve mahalle bekçisi görev yapmaktadır. 2018 yılında Türkiye'de başkanlık rejimine geçilmesiyle birlikte, çarşı ve mahalle bekçilerinin en üst amiri Cumhurbaşkanı olmuştur.

İçişleri Bakanlığı, EGM ve Polis Akademisi raporlarında bekçilerin göreve başlaması ile suç oranlarında bir azalışın olduğu konusuna dikkat çekilmektedir. İçişleri Bakanlığı ve EGM açıklamalarına göre bekçilerin göreve başlaması ile hırsızlık olayları azalmış, kayıp şahısların bulunması konusundaki başarı artmıştır. Yardımcı kolluk görevlileri görev alanları içinde genel idari kolluk görevlilerine destek vererek asayiş konularında başarısına katkıda bulunmuştur. İbrahim İrdem, Emre Öztürk, Niyazi Umut Akıncıoğlu (2020) tarafından yapılan çalışmada 2016 yılından sonra bekçi sayısının artması ile paralel olarak asayiş olaylarında azalma olması arasında ilişki kurulması bu çalışmada da desteklenmektedir.

Çarşı ve mahalle bekçileri ile ilgili 1966 tarihinde kabul edilen kanun, 2020 yılında değiştirilmişti. 2020 yılında çıkartılan 7245 sayılı Çarşı ve Mahalle Bekçileri Kanunu'nun teklif metninde kolluk teşkilatlarının kendilerini iyileştirmelerinin demokratik tüm toplumlar için bir zorunluluk olduğu ve 772 sayılı Kanun'un günün hukuki ve sosyal şartlarını karşılamadığı amacıyla yeni bir düzenlemeye gidildiği belirtilmiştir. Yeni kabul edilen 7245 sayılı Çarşı ve Mahalle Bekçileri Kanunu, gazete haberlerinde çok tartışılan bir konu olmuştur. Sabah gazetesinde muhalefet partilerince yeni kanunun partizanca uygulamalara ve özel yaşama müdahale edileceğinin ifade edildiği bir haber yayımlanmıştır. Esasen 1966 tarihinde çıkarılan 772 sayılı Kanunun üzerinden 54 yıl geçtiği için yeni kanunun çıkartılması bekçilerin başarısını artıracağından, kent güvenliğine de olumlu katkılar sağlamıştır. 2016 yılında yeniden canlandırılan çarşı ve mahalle bekçiliği için yeni bir kanuni düzenlemenin çıkarılması kaçınılmaz bir zorunluluk haline gelmiştir. Ayrıca bu gelişmelerin uluslararası ve ulusal nitelikteki politika belgeleri ile de tutarlılık gösterdiği görülmektedir. Hem güvenli mahallelere ulaşmak, hem de kamu güvenliğinin sağlanmasında iyileştirmeyi sağlamak gibi hedefler bakımından düzenlemenin ve geliştirilen politikaların örtüştüğü görülmektedir.

Yeni çıkartılan 7245 sayılı Kanun'da bekçilerin haftalık çalışma saatinin 40 saat olarak belirtilmesine rağmen 1966 tarihli 772 sayılı Kanun'da bir düzenleme yapılmadığı tespit edilmiştir. 772 sayılı Kanun'da bekçilerin temel ve hazırlayıcı eğitimlerinin üç aydan fazla olmayacağı belirtilirken, 7245 sayılı Kanun'da en az üç olacağı şeklinde düzenleme yapılmıştır. 7245 sayılı Kanun'un kabul edilmesiyle bekçilerin görevlerinin çeşitlendirilerek ayrıntılandırıldığı görülmüştür.

2020 yılında dünya genelinde etkili olan COVID-19 salgın hastalığı, tüm dünyayı olduğu gibi Türkiye'yi de etkilemiştir. Genel kolluk kuvvetlerine yardımcı olan çarşı ve mahalle bekçilerinin, COVID-19 salgın hastalığı sürecinde de görev yaptığı görülmüştür. "Vefa Sosyal Destek Gruplarında" görevli olmalarının yanı sıra, yardıma ihtiyacı olan vatandaşlara görev kapsamlarını da aşan bir biçimde yardımcı oldukları gazete haberlerine yansımıştır. COVID-19 salgın hastalığı döneminde bekçiler tarafından sokağa çıkma kısıtlamalarının kontrolü, ateş ölçümü ve karantinadaki vatandaşların kontrolü gibi çeşitli görevler yerine getirilmiştir. COVID-19 salgın hastalığı döneminde normal zamanda gece görev yapan bekçilerin gündüz saatlerinde de görevlendirildiği görülmüştür.

7245 sayılı Kanun'da bekçilerin görevleri artırılmış, bekçilerin özlük hakları geliştirilmiştir. 7245 sayılı Kanun ile bekçiler eski düzenlemeye göre polislik görevine daha yakın hale getirilmiş ancak yine de polislerde var olan bazı görevler kendilerine görev olarak tevdi edilmemiştir.

Tezin araştırma bölümünde Sabah, Hürriyet ve Sözcü gazetelerinin internet sayfalarında yayımlanan haberleri 7245 sayılı Kanun, literatür çalışmaları, Polis Akademisi yayınları, EGM açıklamaları ve İçişleri Bakanlığı çalışmaları doğrultusunda oluşturulan temalar aracılığıyla MAXQDA 2020 nitel analiz programıyla analiz edilmiştir. Çarşı ve mahalle bekçiliği ile ilgili haberlerin en çok 2020 yılında yayımlanmasının sebebinin çarşı ve mahalle bekçiliği kanunun değiştirilmesi ve COVID-19 salgın hastalığı döneminde bekçilerin artan görevlerinin ulusal gazete haberlerine yansımasının bir sonucu olduğuna varılmaktadır. Aynı zamanda 2016'dan itibaren artan bekçi alımları ile bekçiler daha görünür hale gelmiştir.

Çarşı ve mahalle bekçilerinin ulusal gazete haberlerine en çok yansıyan görevlerinin polise yardım görevi olması, genel kolluk kuvvetlerine yardım için oluşturulan yardımcı kolluk birimi olması ile paralellik göstermektedir. Adli görev ve yakalama ile kimlik sorma görevlerinin de gazete haberlerine yansıması, aranan şahısları yakaladıkları ve kimlik kontrolü ile mahallelerde bir kontrol mekanizması oluşturmalarının kent güvenliğine katkılarını ortaya koymaktadır. Bununla beraber bekçilerin görev alanları ve görevlerinin kapsamı konusunda yeterince bilgi sahibi olmayanların bekçilerin görev ve faaliyetlerini eleştirdiğine rastlanmaktadır. Uluslararası politika belgelerinde güvenli kentlerin oluşturulabilmesi için sokakların, mahallelerin ve caddelerin güvenliğinin artırılması gerektiği ifade edilmektedir. Çarşı ve mahalle bekçilerinin uluslararası politika belgelerinde önerilen güvenli kent uygulamalarında adli görev ve yakalama ile kimlik sorma görevleri ile katkıda bulunduğu sonucu ortaya çıkmaktadır. Beleci'nin (2020) çalışmasından farklı olarak, durdurma ve kimlik sorma görevinin karışıklığa sebep olmaktan çok kent güvenliğine katkı sağladığı sonucuna ulaşılmaktadır.

Yapılan analizde bekçi alım sınavlarının ulusal gazete haberlerine en çok yansıyan haber türü olduğu sonucuna varılmaktadır. Bekçi alım ilanı ve bekçi alım sınavlarının gazete haberlerine en çok yansıyan tür olması, basının ve halkın bekçilik mesleğine bir iş imkanı olarak bakmasına ilişkin bir kamuoyu oluşturmaktadır. 7245 sayılı Kanun'la ilgili görüşlerin oluşturduğu temada yeni kanunun amacının özlük haklarını geliştirileceği sonucunun bekçilerin eleştirilmesinden fazla bir biçimde gazetelerde yer alması, kanun ile ilgili olumlu bir bakış açısının yaygın olduğunu göstermektedir.

Kent güvenliği ve bekçi temasında yaklaşık %45 gibi bir oranla, bekçilerin güvenliği ve huzuru sağladığı sonucuna varılmaktadır. Bu da bekçilerin kent güvenliği açısından büyük öneminin olduğunu göstermektedir. Çalışkan (2021)'ın 7245 sayılı Kanun'u medya aracılığı ile incelediği çalışmasında bekçilerin suçu önlediği ile ilgili tespiti bu çalışmada da desteklenmektedir. Aynı zamanda Gökçe ve Kulu (2019)'un Gaziantep ve Erzurum illerinde çarşı ve mahalle bekçilerinin asayiş olaylarını azalttığı sonucu bu çalışmada da tüm ülke açısından değerlendirilerek desteklenmektedir. Yalnız aynı temada bekçilerin tartışma olaylarına karışması alt kodunun 4. sırada en çok kodlanan alt kod olması, bekçilerin görevleri esnasında daha dikkatli davranmaları gerektiğinin önemini ortaya koymaktadır. 7245 sayılı Kanun'da belirtilen bekçilerin 3 aydan az olmayacak

şekilde temel ve hazırlık eğitimlerinin düzenlenmesi, bekçi ve halk arasında ilişkilerde olumlu sonuçlar doğuracağı muhtemeldir.

Yapılan analiz ile çarşı ve mahalle bekçilerine gece kartalları, bekçi abi/kardeş, bekçi amca ve bekçi baba gibi isimlerle hitap edildiği sonucuna varılmıştır. Bekçiler için en çok gece kartalları isminin kullanıldığı bulgusu elde edilmiştir. Bu bulgu, kartalın gücü simgelediği için bekçilerin koruyucu olduğu sonucuna götürmektedir. İbrahim İrdem, Emre Öztürk, Niyazi Umut Akıncıoğlu (2020) tarafından yapılan çalışmada bekçilerle nostalji ilişkisi kurulduğu ve bekçi amca isminin kullanıldığı belirtilmiştir. Bu çalışmada da bekçi amca isminin kullanılması nostalji bağını desteklemektedir.

Görev zamanı temasında, bekçilerin % 87,4 oranında gece çalıştığı, %12,6 oranında ise gündüz çalıştığı sonucuna ulaşılmıştır. Habitat II ulusal raporunda, evlerde, kamusal alanlarda ve iş yerlerinde her zaman tüm bireylerin güven ve emniyet içinde yaşaması gerektiği belirtilmektedir. Yapılan analiz sonucunda bekçilerin görev yapmasının kentlerde bireylerin huzurunu sağladığını göstermektedir.

Bekçi ve halk etkileşimi temasında, %41,7 kodlanma sıklığı ile gazete haberlerine eski bekçi uygulamalarına ve güvenli mahallelere özlem duyma alt kodunun kodlandığı tespit edilmiştir. Bu bulgu, İbrahim İrdem, Emre Öztürk, Niyazi Umut Akıncıoğlu (2020) tarafından yapılan çalışmada bekçilerle nostalji ilişkisi kurulduğunu desteklemektedir. Ayrıca Ali Burak Aksungur (2018) tarafından yapılan çalışmada, çarşı ve mahalle bekçiliği biriminin mahalle üzerindeki etkisinden dolayı hem toplumsal geçmişle hem de Türk idare geleneğinde önemli bir yere sahip olduğu tespitini de desteklemektedir.

Yapılan içerik analiziyle, ulusal gazete haberlerine en çok yansıyan haberin bekçi alım ilanı ve bekçi alım sınavlarının olduğu görülmektedir. Görevle ilgili haber türünün en çok yayımlanan ikinci tür haber olması ve bekçi ve kent güvenliği haberlerinin de üçüncü haber türü olması, bekçi ve kent güvenliği arasında etkileşim kurulduğunu göstermektedir. Eski bir geçmişi olan çarşı ve mahalle bekçiliğinin yalnızca bir iş imkanı olarak görülmemesi gerekmektedir.

Sonuç olarak, incelenen verilerin analiziyle çarşı ve mahalle bekçiliğinin bir iş imkanı oluşturmak amacıyla yeniden canlandırılmadığı, kentlerde suç oranlarını azalttığı, kent güvenliğine olumlu katkılar sağladığı sonucuna varılmıştır. Bekçilerin kent güvenliğindeki başarılarını artırabilmek için şu öneriler tespit edilmiştir:

- Ulusal gazete haberlerinin internet sayfalarındaki çarşı ve mahalle bekçileri haberleri ile yapılan analiz sonucunda, 1114 kodlama ile çarşı ve mahalle bekçileri ile ilgili haberlerin en çok bekçi alım ilanı ve bekçi alım sınavları ile ilgili olduğu tespit edilmiştir. Oysa Türkiye'de hazırlanan Habitat III Ulusal Raporu'nda geleneksel mahalle yapısının bozulmasının kentsel güvensizliğe sebep olduğu ifade edilmiştir. Hazırlanan uluslararası politika belgelerinde de güvenli mahallelerin ve sokakların sağlanması gerektiği belirtilmiştir. Bu yüzden çarşı ve mahalle bekçiliği biriminin sadece bir istihdam meselesi gibi anlatılmaması gerekmektedir. Çarşı ve mahalle bekçileri kentsel güvenliğin sağlanmasında mahalle düzeyinde çok önemli olan bir yardımcı kolluk birimidir.

- Polis Akademisi tarafından yapılan alan araştırmasında bekçilerin, vatandaşların bekçiler hakkında bilgilendirilmesi ile ilgili talebi olduğu ifade edilmiştir. Araştırma bölümünde de yapılan analiz sonucunda bekçilere itaatsizlik ve tepki gösterildiği tespit edilmiştir. Halkın bekçileri tanıması ve kentsel güveliğin sağlanabilmesi için görev yaptıklarını anlamaları gerekmektedir. Bu aynı zamanda çarşı ve mahalle bekçiliği birimine ağırlıklı olarak istihdam meselesi gibi bakılmasını da engelleyecektir. Bu yüzden medya ve görsel araçlar aracılığı ile bekçilerinin görevlerinin halka anlatılması gerekmektedir.
- Gazete haberleri aracılığıyla yapılan analizde bekçilerin tartışma olaylarına girerek halk arasında güvensizlik hissi yarattığı tespit edilmiştir. Aynı zamanda yapılan analizler sonucunda bekçilerin aldığı eğitimlerin çoğunlukla göreve başladıkları sırada aldıkları ve hizmet içi eğitim alma oranlarının daha düşük olduğu tespit edilmiştir. Bu yüzden eleştirilerin de dikkate alınarak bekçilerin hizmet içi eğitimin yaygınlaştırılması gerekmektedir. Böylece bekçilerin tartışma olaylarına girmelerin azalacağı ve görevlerinde başarı düzeylerinin artacağı düşünülmektedir.

- "Kentsel Güvenlik Açısından Çarşı ve Mahalle Bekçiliği Üzerine Nitel Bir Araştırma" isimli tez çalışmasında, çarşı ve mahalle bekçileri ile görüşme yapılması planlanmıştır. Ancak izin verilmediği için görüşme yapılamamıştır. İçişleri Bakanlığının 2019-2023 Stratejik Planı'nda bilimsel çalışmaların destekleneceğine ilişkin bir ifade yer almaktadır. Buna bağlı olarak üniversiteler tarafından bekçiler ile ilgili yapılacak nitel ve nicel araştırmaların daha fazla desteklenmesi gerektiği düşünülmektedir. Şüphesiz yapılacak araştırmalar bekçilik kurumunun geliştirilmesi, kurumun tanınması ve daha iyi bir kamu hizmeti yürütülmesi bakımında faydalı olacaktır.

KAYNAKÇA

Acar, İ. H. (2004). "Avrupa Kentsel Şartı Işığında Ulaşım ve Hareketlilikte İzmir'de Uygulanan Bütüncül Yaklaşım". *Türkiye Mühendislik Hareketleri Dergisi,* 429 (1)*,* s. 18-22.

Akar, E., Özer, A. ve Demirci, B. (2008). " Karşılaştırmalı Polis Yönetimi". H. H. Çevik (ed). içinde *Almanya.* (s. 7-23). Strateji Geliştirme Başkanlığı: Ankara.

Akman, E. ve Bayram, T. (2018). "Özel Kolluk Kuvveti Olarak Belediye Zabıtası: Zabıtaların Temel Sorunlarının Isparta Ölçeğinde Nitel Bir Analizi". *Uluslararası Yöntem Akademisi Dergisi,* 1 (3), s. 348-356.

Aksoy, E. (2007). "Suç ve Güvenli Kent Yaklaşımı". *TMMOB Mimarlar Odası,* Bülten: 55*,* s. 11-15.

Aksungur, A. B. (2018). Türk İdare Geleneğinde Yerel Güvenlik: Mahalle Bekçilerine Dair Bir İnceleme. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Konya.

Alacadağlı, E. (2020). "Güvenli Kent ve Kent Güvenliği Üzerine Bir İrdeleme". *Giresun Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 6 (2), 152-167.

Alyot, H. (1947). *Türkiye'de Zabıta Tarihi Gelişim ve Bugünkü Durum*. Kanaat Basımevi, Ankara.

Altundaş, O. (2013). "Yeni Yüzyılda Jandarma Teşkilatı ve Değişim". *Türk İdare Dergisi,* 85 (476), s. 415-438.

Anık, C. (1994). "Kamuoyunu Oluşturan Araçlar". *Gazi Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*. 1 (2), s. 83-110.

Arslan, M. (2018). "İdari Kolluk Uygulamalarında Kolluk Kuvveti Anlayışından Kolluk Hizmeti Anlayışına Geçiş". *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi,* Sayı: 32, s. 175-196.

Aswad, A. R. (2018). Türkiye'de ve Irak'ta Terörler Mücadele Çerçevesine İdari Kolluk Hizmetleri. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Anabilim Dalı, Konya.

Ataç, E. (2007). "Suçun Kentsel Mekandaki Algısı; Güvensizlik Hissi". *TMMOB Mimarlar Odası,* Bülten: 55, s. 16-23.

Atak Çobanoğlu, Ş. ve Bek, A. (2019). "Çarşı ve Mahallelerde Yardımcı Genel Kolluk Hizmeti Olarak Bekçilik", *KAYSEM 13*, 18-20 Nisan 2019, Gaziantep Üniversitesi, Gaziantep. 1755-1767.

Atak, Ş. ve Bek, N. (2015). "Kamu Yönetiminin Yeniden Yapılandırılması Sürecinde Mahalle Yönetimlerinde Değişim". M. Mecek, M. Doğan, B. Parlak (ed.) içinde İdari *ve Mali Açıdan Türkiye'de Yerel Yönetimler*. (s. 173-183). Bekad Yayınevi: Antalya.

Aybar, S. (1954). "Bizde Bekçi Teşkilatı". *Türk İdare Dergisi,* 25 (230), s. 1-9.

Aydın A. H. (1996). *Polis Meslek Hukuku Teşkilat Görevler Yetkiler*. Doğuş Maatbacılık, Ankara.

Aydın, A. H. (2006). *Kamu Yönetimi ve Polis*. Gazi Kitabevi, Ankara.

Aydınoğlu, M. (2013). Türkiye'de Adli Kolluk Birimlerinin Sorunları ve Çözüm Önerileri. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Anabilim Dalı, İstanbul.

Aytaç, F. (1956). "Çarşı ve Mahalle Bekçileri". *Türk İdare Dergisi,* 27 (241), s. 28-38.

Aytaç, F. (1965). "Mahalle Bekçileri Mevzuatında Gelişme". *Türk İdare Dergisi,* 35 (292), s. 6-16.

Ayyıldız, H. (2019). "Kolluk Faaliyetlerinin Denetimi Hakkında Genel Bir Değerlendirme". *TBB Dergisi,* Sayı 143, s. 143-180.

Başaran, B. (2008). "Osmanlı'da Asayiş Suç ve Ceza 18-20. Yüzyıllar". N. Levy ve A. Toumarkıne (ed). içinde *III. Selim ve İstanbul Şehir Siyaseti.* (s. 116-134). Tarih Vakfı Yurt Yayınları: İstanbul.

Bal, H. (2015). *Kent Sosyolojisi*. Sentez Yayıncılık: Bursa.

Baş, C. (Ed.). (2018). Avrupa Kentsel Şartı. Türkiye Belediyeler Birliği: Ankara

Bayartan, M. (2005). "Osmanlı Şehrinde Bir İdari Birim: Mahalle". *İstanbul Üniversitesi Coğrafya Dergisi,* Sayı:13, s. 93-107.

Bayramoğlu Alada, A. (2008). *Osmanlı Şehirlerinde Mahalle*. Sümer Kitabevi: İstanbul.

Belci, O. (2020). "Çarşı ve Mahalle Bekçileri Kanunun Ceza Muhakemesi Açısından Değerlendirilmesi". *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 22 (2), s. 1089-1121.

Bilgiç, A. (2019). Çoklu Kolluk Sisteminin Yönetimi. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Ankara.

Bilgin, N. (2006). *Sosyal Bilimlerde İçerik Analizi Teoriler ve Örnek Çalışmalar*. Siyasal Kitabevi: Ankara.

Bozlağan, R. (2004). "Birleşmiş Milletler Uygulamaları ve Yerel Yönetimler". *Öneri Dergisi,* 6 (22), s. 229-235.

Bucak, U. (2020). Jandarma Genel Komutanlığı'nın İçişleri Bakanlığına Bağlanmasının Genel Kolluk Hizmetleri Açısından Değerlendirilmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Kahramanmaraş.

Çalışkan, A. (2021). "Bekçilerin Toplumsal Rolleri: Savunulabilir Mekan Teorisinden Hareketle Medya Temsilleri Üzerine Bir Değerlendirme". Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 23 (1), s. 20-36.

Çelik, M. L.; Böke, V. (2018). *Zabıtanın Cep Kitabı*. Türkiye Belediyeler Birliği: Ankara.

Çevik, H. H., Taşçı, A. ve Aydın, Y. (2008). " Karşılaştırmalı Polis Yönetimi". H. H. Çevik (ed). içinde *İtalya.* (s. 279- 294). Strateji Geliştirme Başkanlığı: Ankara.

Demir, T. (2019). Emniyet Hizmetlerinin Sunumunda Düalist Yapı Sorunsalı: Adli ve İdari Kolluk. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Kütahya Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Kütahya.

Demirci, S. ve Ülkemen, S. (2008). " Karşılaştırmalı Polis Yönetimi". H. H. Çevik (ed). içinde *Amerika Birleşik Devletleri.* (s. 25- 46). Strateji Geliştirme Başkanlığı: Ankara.

Delici, M. (2015). "Polis Teşkilatlanmasının Farklı Ülkelerden Örneklerle Karşılaştırılması". *Türk İdare Dergisi,* 87(481), s. 433-476.

Dikici, A. (2008). "Cumhuriyetin İlk Yıllarında Türk Polis Teşkilatı (1923-1938)". *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi,* 24 (72), s. 719-756.

Doğan, F. (2010). Polis ve Jandarma Teşkilatları ve Açısından İç Güvenlik Yönetimi, Sorunları ve Değişimi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi ve Siyaset Bilimi Anabilim Dalı, Ankara.

Dünya Toplumsal Kalkınma Zirve Toplantısı Eylem Programı 6-12 Mart, (2007). Ankara: B.M. Enformasyon Merkezi Unic.

Düzdaban, E. (2020). Bölgesel Kolektif Güvenlik Arayışları: Orta Asya Örneği. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı, Kocaeli.

Düzgün, Ş. (2007). "Suç Olgusuna Teorik Yaklaşımlar ve Disiplinlerarasılık". *TMMOB Mimarlar Odası Bülteni,* Bülten 55, s. 4-10.

Ekinci, S. (2011). Devletin Dönüşümünün Güvenlik Alanına Yansıması: Türkiye'de Güvenlik Yönetişimi. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Ankara.

Emek, Y. (2002). Osmanlı Devletinde Tazminat Sonrasında Emniyet Teşkilat Yapılanması ve Gelişimi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, İstanbul.

Emre F. (2013). Yerel Yönetimlerde Güvenlik Hizmetinin Yerelleşmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Aydın Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı, İstanbul.

Elvan, O. D. (2005). "Genel Kolluk Kuvvetlerinin Ormanların Korunmasında Görev ve Yetkileri". *İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, 55 (2), s. 85-98.

Erdoğan, M. ve Atak Çobanoğlu, Ş. (2019). "Belediye Zabıtasının Kent Güvenliği Algısı: Çanakkale Belediyesi Örneği", *KAYSEM 13*, 18-20 Nisan 2019, Gaziantep Üniversitesi, Gaziantep. 1213-1223.

Ergenç, Ö. (1984). "Osmanlı Şehrindeki Mahallelerin İşlev ve Nitelikleri Üzerine". *Osmanlı Araştırmaları,* Sayı:4, s. 69-78.

Ergin, O. N. (1995). *Mecelle-i Umûr-ı Belediyye.* İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kültür İşleri Daire Başkanlığı Yayınları: İstanbul.

Erhan, Ç. (2001). "ABD'nin Ulusal Güvenlik Anlayışı". *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi,* 56 (4), s. 77-93.

Eryılmaz, M. (2019). Türkiye'de Jandarmanın Yeniden Yapılandırılması: Avrupa Jandarma Kuvveti Üyesi Ülkeler İle Karşılaştırmalı Bir İnceleme. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Giresun Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Giresun.

Esen, Sezgin Sait (2019). Toplumsal Olaylar ve Kolluk Kuvvetlerinin Yetkileri. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Bahçeşehir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Hukuk Anabilim Dalı, İstanbul.

Fairchild, E. ve Dammer, R. Harry (2000). *Criminal Justice Systems Belment*, USA: Wondworth.

Giritli, İ., Bilgen P. ve Akgüner, T. (2006). *İdare Hukuku*. Der Yayınları: İstanbul.

Glezial, J. J., Domenach, J. G. ve Journes, C. (2000). *Batı Demokrasilerinde Polis*. Mustafa Kandemir (çev.). Temiz Yayıncılık: Ankara.

Gökçe, A. F. ve Kulu, S. (2019). " Çarşı ve Mahalle Bekçilerinin Asayişe Olan Etkileri: Gaziantep İli ve Erzurum İli Örneği", *17. Uluslararası Kamu Yönetimi Forumu*, 24-26 Ekim 2019, Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Karaman. 151-161.

Gökulu, G. (2016). "Kent Güvenliği Kentleşme ve Suç İlişkisi". *Atatürk Üniversitesi İktisadi Bilimler Dergisi,* 24 (10), s. 209-226.

Gözübüyük, A. Ş. ve Akıllıoğlu, T. (1992). *Yönetim Hukuku*. Turhan Kitabevi: Ankara.

Gözler, K. ve Kaplan, G. (2015). *İdare Hukuna Giriş*. Ekin Basın Yayın Dağıtım: Bursa.

Gözler, K. ve Kaplan, G. (2018). *İdare Hukuku Dersleri.* Ekin Basın Yayın Dağıtım: Bursa.

Gurulkan, Ö. ve Kalkan, H. (2008). " Karşılaştırmalı Polis Yönetimi". H. H. Çevik (ed). içinde *Danimarka.* (s. 109-118). Strateji Geliştirme Başkanlığı: Ankara.

Gül, H. (2013). "Dünyada Yerel Yönetimler Örnekler-Uygulamalar". M. Okçu ve H. Özgür (ed). içinde *Amerikan Federal Sisteminde Yerel Yönetimler.* (s. 19-50). Seçkin Yayıncılık: Ankara.

Gül, H. (2015). "Kamu Politikası Analizi, Yöntemleri ve Teknikleri". *Yasama Dergisi,* 10 (29), 5-3.

Haklı, S. Z. (Ed). (2020a). *Polis Dergisi.* 26(103). Polis Akademisi Başkanlığı Basım ve Yayım Şube Müdürlüğü: Ankara.

Haklı, S. Z. (Ed). (2020b). *Polis Dergisi.* 26(104). Polis Akademisi Başkanlığı Basım ve Yayım Şube Müdürlüğü: Ankara.

Human Development Report, (1994). New York Oxford: Published for the United Nations Development Programme (UNDP).

Gündüzöz, İ. (2016). "Türkiye ve Dünya'da Güvenli Kent Yaklaşımı: Kentsel Güvenlik Mi?". *Türk İdare Dergisi*, Sayı 483, s. 335-368.

Güner, S. (2011). Kolluğun Zor ve Silah Kullanması. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Kültür Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Anabilim Dalı, İstanbul.

İleri F. (2004). Genel İdari Kolluk ve Mülki İdare Amirlerinin Genel İdari Kolluk Yetkileri. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Anabilim Dalı, Konya.

İnan, İ. S. ve Çetin, S. (2019). "15 Temmuz Sonrası Türkiye'de Kırsal /Kentsel Alan Güvenlik Politikalarının Stratejik Yönetim Yaklaşımıyla Değerlendirilmesi". *Türk İdare Dergisi*, Sayı 1, s. 283-317.

İnalcık, H. (2011). *Osmanlı İmparatorluğu Klasik Çağ (1300-1600)*. Ruşen Sezer (çev.). Yapı Kredi Yayınları: İstanbul.

İrdem, İ., Öztürk, E. ve Akıncıoğlu, N. U. (2020). *Güvenliğin Kurumsal Yönetiminde Destekleyici Polislik Bekçilik Örneği.* Polis Akademisi Yayınları: Ankara.

Dalgalı F. (Ed). (2013). *Asayiş Berkemal Polis Teşkilatının Kuruluşu Olay Yeri İnceleme Çalışmaları (1844-1920)*. İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kültür A.Ş. Yayınları: İstanbul.

İyim, G. D., Meydan, N. ve Yapal F. (1996). Çarşı ve Mahalle Bekçileri sorunları-çözümleri. Nesil Maatbacılık: Ankara.

Kahraman, M. (2012). "Hükümet Sistemi Tartışmaları Bağlamında Başkanlık Ya Da Yarı-Başkanlık Sistemlerinin Türkiye'de Uygulanabilirliği". *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9 (18), s.431-452.

Kalabalık, H. (2004). *İdare Hukuku Dersleri*. Değişim Yayınları: İstanbul.

Kapani, M. (2014). Politika Bilimine Giriş. Bilgi Yayınevi: Ankara.

Kara, E. (2016). Devlet-Kolluk İlişkisi Kapsamında Jandarma ve Türk Jandarması. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Ankara.

Kara, H. (2004). Almanya Polis Örgütü'nün Yapısı, İşleyişi ve İşlevleri "Türkiye Polis Örgütü İçin Alınabilecek Dersler". Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Malatya.

Karaman, Ö. ve Seyhan, K. (2001). "Olumlu ve Olumsuz Yanları ile Özel Güvenlik Hizmetleri". *Polis Bilimleri Dergisi,* 3 (3-4), s. 149-173.

Kavruk, H. (2004). *Köy ve Mahalle: Yerleşim ve Yönetim Birimi*. Odak Yayın ve Dağıtım: Ankara.

Kavruk, H. (2018). *Mahalle Yerleşimi ve Yönetimi*. Nobel Yayıncılık: Ankara.

Kaya, R. (2015). Önleyici Kolluk Hizmetleri Bakımında Kolluğun Zor ve Silah Kullanma Yetkisi, Kolluğun Genel Sorunları, Çözüm ve Öneriler. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Melikşah Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Anabilim Dalı, Kayseri.

Kaypak, Ş. (2016). "Kentsel Bir Sorun Olarak Kentsel Güvenlik". *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi,* 4 (33), s. 35-50.

Kazıcı, Z. (1999). *İslam Medeniyeti ve Müesseseleri Tarihi*. Kayıhan Yayınevi: İstanbul.

Kazıcı, Z. (2006). *Osmanlı'da Yerel Yönetim (İhtisap Müessesesi).* Bilge Yayınları: İstanbul.

Keleş R. (1998). *Kentbilim Terimleri Sözlüğü*. İmge Kitabevi: Ankara.

Keleş R. (2015). *Kentleşme Politikası*. İmge Kitabevi: Ankara.

Keleş R. ve Mengi A. (2017). *Kent Hukuku*. İmge Kitabevi: Ankara.

Kırdar, B. (2015). Kamu Güvenlik Politikası Tercihinde Toplum-Destekli Polislik. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Manisa.

Koçak, H. (2013). "Dünyada Yerel Yönetimler Örnekler-Uygulamalar". M. Okçu ve H. Özgür (ed). içinde *İtalya'da Yerel Yönetimler.* (s. 391-414). Seçkin Yayıncılık : Ankara.

Levy, N. (2008a). "Osmanlı'da Asayiş Suç ve Ceza 18-20. Yüzyıllar". N. Levy ve A. Toumarkıne (ed). içinde *Giriş.* (s. 1-16). Tarih Vakfı Yurt Yayınları: İstanbul.

Levy, N. (2008b). "Osmanlı'da Asayiş Suç ve Ceza 18-20. Yüzyıllar". N. Levy ve A. Toumarkıne (ed). içinde *19. Yüzyılda Osmanlı'da Kamu Düzeni Konusunda Çalışmak: Bibliyografi Üzerine Bir Değerlendirme.* (s. 55-67). Tarih Vakfı Yurt Yayınları: İstanbul.

Levy, N. (2008c). "Osmanlı'da Asayiş Suç ve Ceza 18-20. Yüzyıllar". N. Levy ve A. Toumarkıne (ed). içinde *Yakından Korunan Düzen: Abdülhamit Devrinden II. Meşrutiyet Dönemine Bekçi Örneği.* (s. 135-145). Tarih Vakfı Yurt Yayınları: İstanbul.

Mengi, A. (2007). "Kente Karşı Suç- İmar Suçu". *TMMOB Mimarlar Odası Bülteni*, Bülteni 55 s. 47-49.

Okçabol, D. (2016). *Türk Zabıta Tarihi ve Teşkilat Tarihçesi*. Polis Akademisi Yayınları: Ankara.

Ortaylı, İ. (2017). *Türkiye Teşkilat ve İdare Tarihi*. Cedit Neşriyat: Ankara.

Özden, P. P. (2019). Kentleşme Politikası ve Hukuku. İstanbul Üniversitesi Açık ve Uzaktan Eğitim Fakültesi: İstanbul.

Özdemir, A. (2008). "Karşılaştırmalı Polis Yönetimi". H. H. Çevik (ed). içinde *Fransa.* (s. 141-160). Strateji Geliştirme Başkanlığı: Ankara.

Özgür E. (2019). Devlet, Güvenlik ve Kolluk İlişkisi Bağlamında Jandarma Personel Yönetimi. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Ankara.

Özgür, E. ve Erciyes, E. (2017). "Kamu Yönetiminde Yaşanan Dönüşümlerin İç Güvenlik Sektörüne Yansımaları". *Güvenlik Bilimleri Dergisi,* 6 (1), s. 79-110.

Özer, M. A. (2012). "Bir Modern Yönetim Tekniği Olarak Algılama Yönetimi ve İç Güvenlik Hizmetleri". *Karadeniz Araştırmaları,* Sayı 33, s. 147-180.

Parlak, B. ve Caner, C. (2009). *Karşılaştırmalı Siyasal ve Yönetsel Yapılar*. Alfa Aktüel: Bursa.

Payam, M. M. (2018). "Emniyet, Güvenlik ve Kent Güvenliği: Kavramsal Bir Analiz". *Avrasya Terim Dergisi*, 6 (1), s. 15-25.

Payam, M. M. (2019). "Dirençli Kentlerde Belediyelerin Suçu Önlemedeki Rolüne Yeni Bir Bakış". *İdeal Kent,* 28 (10), s. 1020-1049.

Pektaş, E. K. (2003). Belediye Yönetiminde Zabıta Hizmetleri ve 21.Yüzyıl Kentlerinde Zabıtanın Yeri (Afyon Belediyesi Örneği). Yayınlanmamış Doktora Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, İzmir.

Pektaş, E. K. ve Akın F. (2010). "Avrupa Kentsel Şartları Perspektifinde Bir Kentli Hakkı Olarak Katılım Hakkı ve Türkiye*". Afyon Kocatepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi,* 12 (2), s. 23-49.

Ross, C. E. ve Mirowsky, J. (2001). "Neighborhood Disadvantage, Disorder and Health". *Journal of Helath and Social Behavior, 42(30),* s. 258-276.

Sakaoğlu, N. (2015). *Bu Mülkün Sultanları*. Alfa Yayınları: İstanbul.

Sampson, R. E., Morenoff, J. D. and Rowley, T. G. (2002), "Assesing "Neighborhood Effects": Social Process and New Directions in Research". *Annual Rewiew of Sociology*, 42, s. 443-478.

Şeker, G. (2005). "Kent Güvenliği Örgütlenmesinde Mahalle ve Çarşı ve Mahalle Bekçileri". *Polis Bilimleri Dergisi,* 7 (4), s. 59-90.

Şeker, G. (2009). Polisin Kent Güvenlik Uygulaması ve Yönetim Modeli. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, İzmir.

Şeker, G. ve Baytun, U. (2013). "Türk Polis Teşkilatı Sempozyumu". M. Gül ve M. Kandemir (ed). içinde *Geçmişten Günümüze Kent Güvenliğinde Mahalle Ölçekli Güvenlik Uygulamaları: Çarşı ve Mahalle Bekçiliği* (s. 323-349). Polis Akademisi Yayınları: Ankara.

Şener, M. (2019). Avrupa Birliği ve Türkiye'de Kolluğun Sivil Gözetimi ve Mülki İdare. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Konya

Akkaş, N. (2004). "Jandarmanın Görev ve Yetkileri". A. Z. Özgür (ed). içinde Jandarma Teşkilatına İlişkin Genel Bilgiler. (s. 61-86). Anadolu Üniversitesi Yayını Açıköğretim Fakültesi Yayını: Eskişehir.

Şimşek Akın, H. (2014). Kolluğun Yapısı ve Sivil Gözetimi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Anabilim Dalı, Antalya.

Şimşek, A. (Ed.) (2012). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri*. Anadolu Üniversitesi Yayınları: Eskişehir.

Şimşek, S. (2016). "Belediye Zabıta Örgütünün Örgütsel ve İşlevsel Gerekliliği Üzerine Bir İnceleme". *Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi,* 2 (6), s. 387-406.

Tabak, H. ve Ali, A. M. (2008). " Karşılaştırmalı Polis Yönetimi". H. H. Çevik (ed). içinde *Etiyopya.* (s. 119-130). Strateji Geliştirme Başkanlığı: Ankara.

Taştekin, A. (2020). "Kentli Hakları Bağlamında Kentsel Güvenlik Hakkı". *Enconharran Harran Üniversitesi İİBF Dergisi*, 4(5), s. 47-65.

Tavşacıl, E. ve Aslan, E. (2001). *İçerik Analiz ve Uygulama Örnekleri*. Epsilon Yayınevi: İstanbul.

The 5th International Report Crime Prevention and Community Safety: Cities and the New Urban Agenda, (2016). International Centre for the Prevention of Crime (ICPC).

Tıkız, C. "Birleşmiş Milletler İnsan Yerleşimleri Konferansı Habitat II-Kent Zirvesi IULA Üyelerine Yönelik Bilgi Notu". *Öneri Dergisi*, 2 (10), s. 21-23.

Tosun C. (2013). Türkiye'de İç Güvenlik Teşkilatı ve AB Ülkeleriyle Karşılaştırılması. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Muğla.

Tongur, H. (2016). *Türkiye'de Genel Kolluk Teşkil ve Görevlerinin Gelişimi*. Polis Akademisi Yayınları: Ankara.

Toprak Karaman, Z. (1998). *Kent Yönetimi ve Politikası*. Anadolu Maatbacılık: İzmir.

Toprak Karaman, Z. (2018). "Kamu Yönetiminde ve Kent Güvenliğinde Güvenlik Felsefesindeki Gelişmeler", *IZECAS 2018 New Trends in Economics and Administrative Sciences*, 6-8 Aralık 2018, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir. 333-349.

Toprak, Z. (Ed). (2000). *21. Yüzyıla Girerken Mahalle Yönetimi.* İzmir Yerel Gündem 21 Yayını: İzmir.

Toprak, Z., Yıldız, A., Atak, Ş. ve Pektaş E. K. (2000). *21. Yüzyıla Girerken Belediye Zabıtası,* İzmir Yerel Gündem 21 Yayını: İzmir.

Turan, A. M. (2018). "Türkiye'nin Yeni Yönetim Düzeni: Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi". *Social Sciences Research Journal,* 7 (3), s. 42-91.

Uçkun, C. G., Yüksel A. ve Demir B. (2012). "Özel Güvenlik Sektörünün Türkiye'deki Rolü ve Dünya'daki Konumu". *Electronic Journal of Vocational Colleges,* 2 (2), s. 22-30.

Udeoğlu, B. (2015). "Basının Kamuoyu Oluşturma Görevi: 2014 Cumhurbaşkanlığı Seçim Kampanyası Dönemi, Yeni Şafak ve Sözcü Gazeteleri Örneği". *Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 3(2), s. 346-365.

Uzun, Ş. (2003). "Yirmibirinci Yüzyılda Yönetim". Koraltay N. (ed). içinde *Federal Almanya.* İçişleri Bakanlığı Stratejik Araştırmalar Merkezi Yayını: Ankara.

Ünsal, G. (2011). Ramazanda Söylenen Mani Fasıllarını İçeren Eserlerin Folklor Bakımından Değerlendirilmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, İstanbul.

Vural, A. M. *Yerel Basın ve Kamuoyu*. Anadolu Üniversitesi Yayınları: Eskişehir.

Yenisey, F. (2009). *Kolluk Hukuku*. Beta Basım Yayım Dağıtım A.Ş: İstanbul.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2016). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık: Ankara.

Yıldırım, T. (2011). *İdare Hukuku.* Anadolu Üniversitesi Yayınları: Eskişehir.

Yıldız Akgül, Ş. (Ed). *İdare Hukuku*. Anadolu Üniversitesi Yayınları: Eskişehir.

İnternet Kaynakları

2018 Bekçi Alımları Ne Zaman? Bekçi Alımları Ön Başvuru Başladı mı? İşte Detaylar. (2018, 8 Haziran). *Sabah.*

2559 sayılı Polis Vazife ve Salahiyet Kanunu. (1934). Erişim: https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.3.2559.pdf

2692 sayılı Sahil Güvenlik Komutanlığı Kanunu. (1982). Erişim: https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.2692.pdf

2803 sayılı Jandarma Teşkilat, Görev ve Yetkileri Kanunu. (1983). Erişim: https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.2803.pdf

3201 sayılı Emniyet Teşkilat Kanunu. (1937). Erişim: https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.3.3201.pdf

442 sayılı Köy Kanunu. (1924). https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.3.442.pdf

4541 sayılı Şehir ve Kasabalarda Mahalle Muhtar ve İhtiyar Heyetleri Teşkiline Dair Kanun. (1944). Erişim: https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.3.4541.pdf

4922 sayılı Denizde Can ve Mal Koruma Hakkında Kanun. (1946). Erişim: https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.3.4922.pdf

5188 sayılı Özel Güvenlik Hizmetlerine Dair Kanun. (2004). Erişim: https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5188.pdf

5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu. (2004). Erişim: https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5271.pdf

5393 sayılı Belediye Kanunu. (2005). Erişim: https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5393.pdf

5757 sayılı Emniyet Teşkilatı Kanunu, Devlet Memurları Kanunu ve Genel Kadro ve Usulü Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun. (2008). Erişim: https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2008/05/20080508-4.htm

618 sayılı Limanlar Kanunu. (1923). Erişim: https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.3.618.pdf

6360 sayılı On Dört İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Yedi İlçe Kurulması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun. (2012). Erişim:https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=6360&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5

6831 sayılı Orman Kanunu. (1956). Erişim: https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.3.6831.pdf.

6771 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun (2017). Erişim: https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2017/02/20170211-1.htm

7245 sayılı Çarşı ve Mahalle Bekçileri Kanunu (2020). Erişim: https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2020/06/20200618-7.htm.

Anayasada Yapılan Değişikliklere Uyum Sağlanması Amacıyla Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname (2018). Erişim: https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/4.5.703.pdf

Başarılı Bekçilere Polis Olma İmkanı. (2018, 15 Mayıs). *Sözcü.*

Bekçi Adayları Bekleyişte. Bekçi Mülakat Sonuçları Ne Zaman Açıklanacak. (2020, 2 Ocak). *Sözcü.*

Bekçi Alımı İçin Geri Sayım Sürüyor. Bekçi Alımı Başvuru Tarihleri Belli mi? Bekçi Maaşları Ne Kadar. (2019, 26 Şubat). *Sözcü.*

Bekçiler Sokaklara Dönüyor. (2005, 17 Mart). *İnternethaber*.

Belediye Zabıta Yönetmeliği. (2007). Erişim: https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=11244&MevzuatTur=7&MevzuatTertip=5

Bozdoğan, K. (2019, 27 Eylül). Çarşı ve Mahalle Bekçileri Ülke Güvenliğine Katkı Sağlıyor, *Anadolu Ajansı*.

Council of Europe. (2021a). Structure. Erişim adresi: https://www.coe.int/tr/web/about-us/structure.

Council of Europe. (2021b). European Urban Charter Erişim adresi: rm. coe. int/168071923d.

Council of Europe. (2021c). European Urban Charter II- Manifesto for a new urbanity. Erişim adresi: https://rm.coe.int/european-urban-charter-ii-manifesto-for-a-new-urbanity/1680719c2f.

Çarşı ve Mahalle Bekçilerine Yönelik Düzenleme TBMM Genel Kurulunda. (2020, 10 Haziran). *Sabah.*

Çarşı ve Mahalle Bekçileri Ne Kadar Maaş Alıyor. (2020, 1 Şubat). *Memurlar. Net.*

Çarşı ve Mahalle Bekçileri Teçhizat Yönetmeliği. (1966). Erişim Tarihi: https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=9176&MevzuatTur=7&MevzuatTertip=5

Çarşı ve Mahalle Bekçilerinin Vazifeleri ile İlgili Olarak Riayet Etmesi Gereken Hususları Gösterir Yönetmelik (1966). Erişim:

https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=9179&MevzuatTur=7&MevzuatTertip=5

Çarşı ve Mahalle Bekçiliğine Giriş Sınavı Yönetmeliği (2018). Erişim: https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2018/03/20180302-2.htm

Doruk, S. (2020, 29 Nisan) Kahvehaneye Çevrilen Evde 8 Kişi Suç Üstü Yakalandı. *Yeni Afşin.*

Dörtkardeş, İ. (2020, 21 Nisan). Avcılar'da Caddede Maske ve Yaş ile Ateş Ölçümü Denetimleri, *Hürriyet.*

Emniyet ve Asayiş İşlemlerinde İl, İlçe ve Bucaklardaki Jandarma ve Emniyet Ödevlerinin Yapılması ve Yetkilerinin Kullanılması Suretini ve Aralarındaki Münasebetleri Gösterir Yönetmelik. (1961). Erişim: https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/3.4.51409.pdf

Gece Kartalları İhtiyaç Sahiplerine 100 Yardım Kolisi Ulaştırdı. (2020, 23 Nisan). *Haberler. com*

İçişleri Bakanlığı Açıkladı: Bekçilerin Yetkileri, Polisin Yetkileri. (2020, 5 Haziran). *Yeniçağ*

Jandarma Teşkilat Görev ve Yetkileri Yönetmeliği. (2017). Erişim: https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=20169741&MevzuatTur=21&MevzuatTertip=5

Kara, T. (2021, 18 Şubat). Yolda Tuzlama Aracı Personeline Saldırdılar, *Hürriyet*.

Küçük, M. (2020, 1 Aralık). Karantina Süresinin Dolmasına 1 Gün Kala PTT'ye Gitmiş, *Hürriyet*.

Köy Koruculları Yönetmeliği (2000). Erişim: https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=4576&MevzuatTur=7&MevzuatTertip=5

Küçük, M. (2020, 13 Temmuz). Bolu'da Mahkeme Maske Cezasını İptal Etti, *Hürriyet*.

Mersin'in İlk Bekçileri Yemin Ederek Görevlerine Başladılar. (2018, 1 Mayıs). *Sabah.*

Ontario-Special Constable Association (2020). Erişim adresi: specialconstbles.ca/special-constables-in-ontario.

Önce Annesini Ardından 2 Bekçi ve 1 Polisi Vurdu. (2020, 11 Haziran). *Sözcü.*

Özel Güvenlik Hizmetlerine Dair Kanunun Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik. (2004). Erişim: https://www.mevzuat.gov.tr/File/GeneratePdf?mevzuatNo=7190&mevzuatTur=KurumVeKurulusYonetmeligi&mevzuatTertip=5

Polis Akademisi (2020). Çarşı ve Mahalle Bekçiliği Temel Eğitimi Mezuniyet Töreni, pa.edu.tr/carsi-ve-mahalle-bekciliği-temel-eğitimi-mezuniyet-toreni-haberler.htmlt.

Sahil Güvenlik Komutanlığı Teşkilat, Görev ve Yetkileri Yönetmeliği (2017). Erişim: https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/3.5.20169743.pdf.

Seymen, İ. H. (2021, 1 Mart). Bekçilerden 2 Kilometre Kaçtı, Söyledikleri Şaşkına Çevirdi, *Hürriyet*.

SETA (2019). *Metropoliten Kentlerin Geleceği Yeni Yaklaşımı, Model ve Uygulamalar*. Erişim: 5 Haziran 2021, https://setav.org/assets/uploads/2019/03/R132_Metropoliten.pdf

Sivil Toplumla İlişkiler Genel Müdürlüğü (2020). Vefa Sosyal Destek Grupları 6.649.461 Haneye Ulaştı. Erişim: 04.08.2021, https://www.siviltoplum.gov.tr/vefa-sosyal-destek-gruplari-6649461-haneyee-ulasti-merkezicerik.

Soğuktan Titreyen Gasp Mağduru: "50 Lira Kazanmazsam Babam Dövüyor". (2020, 10 Aralık). *Sabah.*

Son Durum Bekçilik Mülakat Sonuçları Açıklandı mı? 2019 Bekçilik Sonuçları Ne Zaman Açıklanır. (2019, 8 Kasım). *Hürriyet.*

Sosyal Destek Ödemelerini Öncelikle Bekçiler Yapacak. (2020, 3 Nisan). *Memurlar.net.*

Uçar, S. ve Aydın, U. (2021, 3 Mart). Gümüşhane'de Sıkı Denetim! Köy ve Yaylalara Çıkış Yasaklandı, *Hürriyet*.

United Nations (1996). United Nations Conference on Human Settlements (Habitat II). Erişim: 16 Temmuz 2021, https://undocs.org/en/A/CONF.165/14.

Uslu, S. (2020, 29 Ocak). Çarşı ve Mahalle Bekçileri Kanun Teklifi'nin İlk 9 Maddesi Kabul Edildi, *Anadolu Ajansı*.

Usul, A. S. (2020, 9 Ocak). Cumhurbaşkanlığı Külliyesi'nde Çarşı ve Mahalle Bekçileri Mevzuatı Değerlendirildi, *Anadolu Ajansı*.

T.C. Başbakanlık Toplu Konut İdaresi Başkanlığı (1999). Habitat Gündemi ve İstanbul Deklarasyonu Hedef ve İlkeler, Taahhütler ve Küresel Eylem Planı. Erişim: 25 Nisan 2020, https://webdosya.csb.gov.tr/db/habitat/editordosya/file/dokumanlar/Istanbul%20Deklerasyonu.pdf.

T.C. Bayındırlık ve İskan Bakanlığı (2009). *Komisyon Raporları*. Erişim: 10 Nisan 2020, https://webdosya.csb.gov.tr/db/kentges/editordosya/komisyon_raporlari.pdf.

T.C. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı (1996). *Birleşmiş Milletler İnsan Yerleşimleri Konferansı Habitat II Türkiye Ulusal Rapor ve Eylem Planı*. Erişim: 5 Haziran 2021, https://webdosya.csb.gov.tr/db/habitat/editordosya/file/dokumanlar/Ulusal%20Rapor%20ve%20Eylem%20Plan%C3%84%C2%B1.pdf.

T.C. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı (2010). *Kentges (Bütünleşik Kentsel Gelişme Stratejisi ve Eylem Planı) (2010-2013).* Erişim: 10 Nisan 2020, https://webdosya.csb.gov.tr/db/kentges/editordosya/kentges_tr.pdf.

T.C. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, (2014). *Türkiye Habitat III Ulusal Raporu*. Erişim: 25 Ekim 2020, https://webdosya.csb.gov.tr/db/habitat/editordosya/file/HABITAT_III_ULUSAL_RAPOR_(turkce).pdf.

T.C. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, (2017). *Şehircilik Şurası Komisyon Raporları*. Erişim: 12 Nisan 2020, https://webdosya.csb.gov.tr/db/sehirciliksurasi/editordosya/Sura2017komisyon%20raporu.pdf.

T.C. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, (2017). *Yeni Kentsel Gündem III*. Erişim: 15 Mayıs 2020, https://webdosya.csb.gov.tr/db/sehirciliksurasi/editordosya/Sura2017komisyon%20raporu.pdf.

T.C. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı. (2020a). Habitat III Ulusal Raporu, https://habitat.csb.gov.tr/habitat-iii-turkiye-ulusal-raporu-i-5737.

T.C. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı. (2020b). Ulusal Rapor Hazırlık Çalıştayı, https://habitat.csb.gov.tr/ulusal-rapor-hazirlik-calistayi-i-5750.

T.C. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı. (2020c). Kentges Nedir?, https://kentges.csb.gov.tr/kentges-nedir-i-7119.

T.C. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı. (2020d). Yeni Kentsel Gündem, https://habitat.csb.gov.tr/yeni-kentsel-gundem-new-urban-agenda-i-5733

T.C. İçişleri Bakanlığı (2018). 2019-2023 Strateji Planı. Erişim: 25 Ocak 2021, https://www.icisleri.gov.tr/kurumlar/icisleri.gov.tr/str_plan/stratejikplan2015_2019.pdf.

T.C. İçişleri Bakanlığı Jandarma Genel Komutanlığı (2019b). Jandarma Genel Komutanlığı 2019 Yılı Faaliyet Raporu. Erişim: 10 Mayıs 2020, https://www.jandarma.gov.tr/kurumlar/jandarma.gov.tr/Duyurular/guncel/JGNKLIGI-2019-YILI-FAALIYET-RAPORU.pdf.

T.C.İçişleri Bakanlığı Jandarma Genel Komutanlığı (2019a). *Uluslararası Eğitim Katalogu*. Erişim: 11 Mayıs 2020, https://www.jandarma.gov.tr/kurumlar/jandarma.gov.tr/Jandarma/JANDARMA-GENEL-KOMUTANLIGI-ULUSLARARASI-EGITIM-KATALOGU-YENI.pdf.

T.C. İçişleri Bakanlığı (2019) Sahil Güvenlik Komutanlığı, *2019 Yılı İdare Faaliyet Rapor*. Erişim: 12 Mayıs 2020, https://www.sg.gov.tr/kurumlar/sg.gov.tr/komutanlik/yayinlar/strateji2018.pdf.

T.C. Menemen Kaymakamlığı (2020). Menemende COVID-19 ile Mücadele Kapsamında Yapılan Çalışmalar, mememen.gov.tr/mememende-covid-19-ile-mucadele-kapsaminda-yapilan-calısmalar.

T.C. Resmi Gazete (1955a), https://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/8936.pdf.

T.C. Resmi Gazete (1955b), https://resmigazete.gov.tr/arsiv/8986.pdf.

T.C. Resmi Gazete (1964), https://resmigazete.gov.tr/arsiv/11766.pdf.

TBMM (1914). 1914 tarihli Çarşı ve Mahallat Bekçileri Hakkında Kanun-ı Muvakkat, tbmm.gov.tr/ TUTANAK/ MECLİSİAYAN/ mad03icf01cc001/ ink018/ mad03icf01cc001ink0180300.pdf.

TBMM (2020). Çarşı ve Mahalle Bekçileri Kanunu Teklifi, tbmm.gov.tr/develop/owa/tasari_teklif_sd.onerge_bilgileri? kanunlar_sira_no= 263029

T.C. İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğü (2020). Tarihçe, egm.gov.tr/tarihce.

T.C. İçişleri Bakanlığı Jandarma Genel Komutanlığı (2020). Tarihçe, jandarma.gov.tr/tarihce.

T.C. İçişleri Bakanlığı Sahil Güvenlik Komutanlığı (2020). Tarihçe, sg.gov.tr/tarihce.

The Congress of Local and Regional Authorities (2008). European Urban Charter II Manifesto for a new urbanity. Erişim: 15 Nisan 2021, https://rm.coe.int/urban-charter-ii-manifesto-for-a-new-urbanity-publication-a5-58-pages-/168095e1d5

Timsahın Gözyaşları. Dünya Sosyal Kalkınma Zirvesi (1995, Nisan- Mayıs). Erişim adresi: https://www.yildirimkoc.com.tr/usrfile/1425496417b.pdf 25.04.2020

TMMOB mimarlar odası Ankara Şubesi. Avrupa Kentli Hakları Deklarasyonu (2020). Erişim adresi: mimarlarodasiankara.org?id=964

Tolak, C. (2018, 8 Ekim). Gece Kartalları Göz Dolduruyor, *Sabah*

Yılmaz, T. (2020, 1 Şubat). 10 Soruda Bekçileri Tanıyalım, *Hürriyet*.

EKLER

EK 1 Bekçi Görüşme Soruları

Ek 2 Etik Kurul Onay Belgesi

Ek 3 Araştırmaya Onay Verilmemesi

Ek 4 Tez Konu Değişikliği

EK 1

BEKÇİ GÖRÜŞME SORULARI

Kentsel Güvenliğin Sağlanmasında Çarşı ve Mahalle Bekçileri: Çanakkale Örneği

Çarşı ve Mahalle Bekçileri Görüşme Formu

Değerli katılımcı,

Bu görüşme formu, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi lisansüstü Eğitim Enstitüsü Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Ana Bilim Dalında hazırlanmakta olan "Kentsel Güvenliğin Sağlanmasında Çarşı ve Mahalle Bekçileri: Çanakkale Örneği" başlıklı yüksek lisans tezi kapsamında hazırlanmıştır. Görüşmeye katılım tamamen gönüllük esasına bağlıdır. Görüşme, Çanakkale ilimde görev yapan Çarşı ve Mahalle Bekçileri ile yapılacak olup, yaklaşık 30-35 dakika sürmesi öngörülmektedir. Görüşmelerde elde edilecek veriler üçüncü kişi ve kurumlarla paylaşılmayacak olup, elde edilen cevaplar tamamen bilimsel amaçla kullanılacaktır. Katkılarınız için teşekkür ederim.

İsa YAVAŞ

Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi

Yüksek Lisans Öğrencisi

1) Çalışmaya katılmak istiyorum..... Çalışmaya katılmak istemiyorum.....

2) Demografik Bilgiler:

Cinsiyet:

Yaş:

Kurumda Çalışma Süresi:

Eğitim Düzeyi:

En Son Mezun Olunan Okul:

Medeni Durum:

Yabancı Dil:

3) Çarşı ve mahalle bekçiliğine başlamadan önce başka ne tür işlerde çalıştınız? Çarşı ve mahalle bekçiliğini seçme nedenleriniz nelerdir?

4) Bekçilik sınavını kazandıktan sonra ne kadar süre ile bekçilik eğitimi aldınız ve teorik ve uygulamalı ne tür dersler gördünüz?

5) Göreve başladıktan sonra hizmet içi eğitim aldınız mı? Aldıysanız ne tür eğitimler aldınız?

6) Kanunda belirtildiği üzere diğer kolluk görevlileriyle birlikte sürdürdüğünüz görevler bulunmakta mıdır?

7) Görev alanınız içerisinde karşılaştığınız sorunlar nelerdir?

8) Yardımcı genel kolluk kuvveti olarak görevini sürdüren bekçilerin başarılı olmaları durumunda Polis olabileceklerine ilişkin açıklamalar konusunda görüşünüz nedir? Siz de başarılı olmanız durumunda Polis olmak istiyor musunuz?

9) Görev kıyafetinizden memnun musunuz ve teçhizatınız görevinizi sürdürmeniz bakımından yeterli midir?

10) Görev alanınızda sizi gören halkın size yaklaşımı nasıldır?

11) Görev alanınızda sizi gören esnafın size yaklaşımı nasıldır?

12) Çanakkale'de görev yapan bekçi sayısının yeterliliği konusunda ne düşünüyorsunuz?

13) Sizce göreve başladığınız günden itibaren Çanakkale'de asayiş olaylarında değişim oldu mu?

14) Mesleki başarılarınızın artması için sizin istekleriniz nelerdir?

EK 2

ETİK KURUL ONAY FORMU

T.C.
ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Sayı : E-84026528-050.01.04-2000184968 08.12.2020
Konu : Başvuru İncelenmesi

Sayın Dr. Öğr. Üyesi Şermin ATAK ÇOBANOĞLU

Yürütücülüğünüzü yapmış olduğunuz 2020-YÖNP-0024 nolu projeniz ile ilgili olarak Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu'nun almış olduğu 04/12/2020 tarih ve 06/22 sayılı kararı aşağıdadır.

Bilgilerinize rica ederim.

KARAR:22- Dr. Öğr. Üyesi Şermin ATAK ÇOBANOĞLU'nun sorumlu yürütücülüğünü yaptığı "Kentsel Güvenliğin Sağlanmasında Çarşı ve Mahalle Bekçileri: Çanakkale Örneği" başlıklı araştırmasının, Bilimsel Araştırmalar Etik Kurul ilkelerine **uygun olduğuna** oy birliği ile karar verilmiştir.

EK 3

EMNİYET GENEL MÜDÜRLÜĞÜ'NCE İZİN FORMU

EBYS-2021.02.22-14.22.37.017-23

T.C.
EMNİYET GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
Polis Akademisi Başkanlığı

Sayı : 40843807-79816.(91265).
Konu: Akademik Çalışma Talebi

19. .02.2021

ÇANAKKALE İL EMNİYET MÜDÜRLÜĞÜNE

İlgi : 22.01.2021 tarihli ve E-46063102-11384-(91244)-2021011412160292057 yazınız.

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı Tezli Yüksek Lisans Programı öğrencisi İsa YAVAŞ'ın *"Kentsel Güvenliğin Sağlanmasında Çarşı ve Mahalle Bekçileri: Çanakkale Örneği"* konulu tez araştırma çalışması talebi ilgi yazı ile bildirilmiştir.

Bahse konu çalışmanın uygulanabilmesi, Polis Akademisi Başkanlığı Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu tarafından uygun değerlendirilmemiştir.

Bilgilerinizi rica ederim.

EK 4

TEZ KONU DEĞİŞİKLİĞİ

T.C.
ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Sayı : E-95564340-302.14.01-2100047630 25.03.2021
Konu : İsa YAVAŞ (Tez Konusu Değişikliği)

DAĞITIM YERLERİNE

Enstitü Yönetim Kurulu'nun 23.03.2021 tarihli 2021/19 sayılı toplantısının 19/65 sıra nolu kararı aşağıda belirtilmiştir.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

KARAR NO: 19/65– Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı Başkanlığı'nın 19.03.2021 tarihli ve 2100045110 sayılı yazısı ile Anabilim Dalı Kurulunun 15.03.2021 tarihli ve 09 sayılı toplantısında alınan 01 sıra nolu kararı doğrultusunda, **Dr.Öğr.Üyesi Şermin ATAK ÇOBANOĞLU'nun** danışmanlığını yaptığı **Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi** Tezli Yüksek Lisans programı 18192801010 numaralı öğrencisi **İsa YAVAŞ'ın** tez konusunun ÇOMÜ Lisansüstü Eğitim-Öğretim Yönetmeliğinin 44. maddesinin (2) fıkrasına göre aşağıda belirtilen şekilde değiştirilmesine **oy birliği** ile karar verildi.

ESKİ TEZ ADI : " Kentsel Güvenliğin Sağlanmasında Çarşı ve Mahalle Bekçileri: Çanakkale Örneği"

YENİ TEZ ADI : "Kentsel Güvenlik Açısından Çarşı ve Mahalle Bekçiliği Üzerine Nitel Bir Araştırma"

DAĞITIM LİSTESİ
Gereği:
Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı

Bilgi:
Dr. Öğr. Üyesi Şermin ATAK ÇOBANOĞLU

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır
Belge Doğrulama Kodu: EDUPHM4

Adres: Onsekiz Mart Üniversitesi Terzioğlu Yerleşkesi Çanakkale

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

İsim SOYİSİM :
Doğum Yeri :
Doğum Tarihi :

EĞİTİM DURUMU

Lisans Öğrenimi : Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, 2018

Yüksek Lisans Öğrenimi : Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, 2021

Bildiği Yabancı Diller : İngilizce

İLETİŞİM

E-posta Adresi :

ORCID :